

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Özen Özlem ÖZCAN

“KİŞİN OLMADIĞI BİR YERDE DENİZE YAKIN YAŞAMAK”: ANTALYA’DAKİ
RUSLARIN KÜLTÜRLEŞME SÜRECİNDE KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

Sosyoloji Ana Bilim Dalı
Doktora Tezi

Antalya, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Özen Özlem ÖZCAN

“KİŞİN OLMADIĞI BİR YERDE DENİZE YAKIN YAŞAMAK”: ANTALYA’DAKİ
RUSLARIN KÜLTÜRLEŞME SÜRECİNDE KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

Danışman

Prof. Dr. Arda ARIKAN

Sosyoloji Ana Bilim Dalı

Doktora Tezi

Antalya, 2024

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Özen Özlem ÖZCAN 'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Sosyoloji Ana Bilim Dalı Doktora Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Türkan ERDOĞAN (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Arda ARIKAN (İmza)

Üye : Prof. Dr. Hayati AKTAŞ (İmza)

Üye : Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK (İmza)

Üye : Doç. Dr. Pınar KASAPOĞLU (İmza)

Tez Başlığı: “*Kışın Olmadığı Bir Yerde Denize Yakın Yaşamak*”: Antalya’daki Rusların
Kültürleşme Sürecinde Komşuluk İlişkileri

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 05/07/2024

Mezuniyet Tarihi : 08/08/2024

(İmza)
Prof. Dr. Seda BAYRAKTAR
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum “‘‘Kışın Olmadığı Bir Yerde Denize Yakın Yaşamak’’: Antalya’daki Rusların Kùltürleşme Sürecinde Komşuluk İlişkileri’’ başlıklı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Özen Özlem ÖZCAN

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

05/08/2024

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Özen Özlem ÖZCAN
Öğrenci Numarası	20195224002
Anabilim Dalı	Sosyoloji
Programı	Doktora
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Arda ARIKAN
Doktora Tez Başlığı	"Kışın Olmadığı Bir Yerde Denize Yakın Yaşamak": Antalya'daki Rusların Kültürleşme Sürecinde Komşuluk İlişkileri
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2426711008
Rapor Tarihi	03.08.2024
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %4 Alıntılar dahil: %5
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 203 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim. Gerekçe: Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim. Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı Prof. Dr. Arda ARIKAN	

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLolar LİSTESİ	v
GÖRSELLER LİSTESİ.....	vi
HARİTALAR LİSTESİ	vii
GRAFİKLER LİSTESİ	viii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1.1. Araştırmanın Arka Planı	5
1.2. Araştırma Deseni: Etnografi	6
1.3. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Çerçevesi.....	10
1.4. Araştırmanın Temel Problemi	11
1.5. Araştırmanın Örneklemi	12
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	13
1.7. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri	13
1.7.1. Gözlem.....	14
1.7.2. Saha Notları	15
1.7.3. Derinlemesine Görüşmeler	16
1.8. Araştırmacının Rolü	16
1.9. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği	17
1.10. Alanyazında İlgili Çalışmalar	23
1.11. Araştırma Verilerinin Analizi	25

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI: “ANTALYA’DAKİ RUSLAR”

2.1. Araştırma Sahası: Liman ve Hurma Mahalleleri	33
2.2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri	44
2.3. Kültürleşmeye Doğru: Rusya’dan Göç Hareketleri.....	47
2.3.1. Rus Göçlerinin Tarihsel Süreci.....	49
2.3.2. Rusların Antalya’ya Göçü	54
2.3.2.1. Göç Nedenleri.....	58
2.3.2.2. Göç Geçmişleri	62
2.3.2.3. İlk Karşılaşma.....	63
2.3.2.4. Göç Sonrası Rusya Ziyaretleri.....	64
2.4. Sosyoekonomik Faaliyetler	65
2.4.1. İstihdam	66
2.4.2. Finansal Durum	71
2.4.3. Sağlık Hizmetleri.....	73
2.5. Sosyokültürel Faaliyetler	75
2.5.1. Türkçe Öğrenimi.....	76
2.5.2. Eğitim ve Öğrenim Faaliyetleri	78
2.5.3. Boş Zaman Etkinlikleri, STK ve Derneklere Katılım	81
2.5.4. Toplumsal Etkinlikler	85
2.5.5. Siyasi Katılım	87
2.5.6. Dini İnanç Pratikleri	91
2.6. Komşuluk Faaliyetleri: “ <i>Rus Komşular</i> ”	100
2.6.1. Komşuluğun Tarihsel Süreci	101
2.6.2. Türk Toplumunda Komşuluk	103
2.6.3. Rus Toplumunda Komşuluk.....	105
2.6.4. Rusların Antalya’daki Komşuluk Deneyimleri	110

2.6.5.	Komşuluk İlişkileri Dinamikleri.....	117
2.6.6.	<i>Çok Kültürlü Komşular</i>	122
SONUÇ		125
KAYNAKÇA.....		130
EKLER		153
ÖZGEÇMİŞ		184

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Göç Temasına Ait Kodlar ve Alt Kodlar.....	26
Şekil 1.2 Sosyoekonomik Temasına Ait Kodlar ve Alt Kodlar	27
Şekil 1.3 Sosyokültürel Temasına Ait Kodlar ve Alt Kodlar	27
Şekil 1.4 Komşuluk İlişkileri Temasına Ait Kodlar ve Alt Kodlar	28
Şekil 2.1 Kültürleşme Stratejileri	48
Şekil 2.2 Unger ve Wandersman (1985) Komşuluk Bileşenleri	112

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Geleneksel Etnografi ile Odaklanmış Etnografi Karşılaştırması	9
Tablo 1.2 Kod Kılavuzu	19
Tablo 2.1 Antalya'da Yabancı İkametine Kapatılan Mahalleler.....	35
Tablo 2.2 Türkiye’de İkamet Etmeye Başladığı Yıla ve Cinsiyete Göre Rusya Federasyonu’ndan Göç Eden Sayısı	45
Tablo 2.3 Türkiye’de İkamet Etmeye Başladığı Yıla, Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Yabancı Uyruklu Nüfus	45
Tablo 2.4 Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgileri.....	46
Tablo 2.5 Etkileşimli Kültürleşme Modeli	49
Tablo 2.6 İkamet İzni ile Ülkemizde Bulunan Yabancıların İllere Göre Dağılımı	57
Tablo 2.7 Türkiye'de İkamet Etmeye Başladığı Yıla Göre Yabancı Uyruklu Nüfus	58
Tablo 2.8 Katılımcıların Göç ve Yurtdışı Deneyimleri	62
Tablo 2.9 Çalışma Durumu ve Meslek Bilgileri.....	67
Tablo 2.10 Katılımcıların Gayrimenkul ve Kazanç Cinsi Bilgisi	71
Tablo 2.11 Katılımcıların Dini İnançlarını Tanımlamaları	95

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 2.1 Korsan Taşımacılık Yapıldığına İlişkin Haber Görseli	68
Görsel 2.2 Korsan Taksicilik Yapıldığına Dair Haber Görseli	69
Görsel 2.3 Kayıt Dışı Emlakçılık Yapıldığına İlişkin Haber Görseli.....	70
Görsel 2.4 Güzellik Sektöründeki Kayıt Dışı Rus ve Ukraynalılara İlişkin Haber Görseli	70
Görsel 2.5 Kızıl Goncalar Dizisinin Tanıtım Videosundan Alınmış Görüntü	85
Görsel 2.6 Rusya-Ukrayna Savaşına Karşı Protesto	88
Görsel 2.7 Paskalya Bayramı için Hazırlanmış Yumurtalar.....	94

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 2.1 Liman Mahallesi Haritası	36
Harita 2.2 Hurma Mahallesi Haritası.....	38

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 2.1 Yıllara Göre Türkiye’de İkamet İzni ile Bulunan Yabancıların Dağılımı	51
Grafik 2.2 İkamet İzni ile Ülkemizde Bulunan İlk 10 Uyruk.....	52
Grafik 2.3 Ülke Uyruklarına Göre Yabancılara Yapılan Konut Satışı Sayıları (2015-2024) ..	55
Grafik 2.4 İllere Göre Yabancılara Yapılan Konut Satışı Sayıları	56

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 2.1 Türkçe ve Rusça Yazılı Kuaför Salonu Tabelası-Hurma Mahallesi.....	39
Fotoğraf 2.2 Türkçe ve Rusça Yazılı Güzellik Merkezi Tabelası- Liman Mahallesi.....	40
Fotoğraf 2.3 Türkçe-İngilizce-Rusça Hazırlanmış Reyon Tabelaları	41
Fotoğraf 2.4 Antalya Turistik Otelciler Pansiyoncular Derneği Tarafından Hazırlanan Afiş..	42
Fotoğraf 2.5 Antalya Büyükşehir Belediyesi Tarafından Hazırlanan Afiş	43
Fotoğraf 2.6 Katılımcılarla Görüşme Yapılan Kafe-Hurma Mahallesi	44
Fotoğraf 2.7 Okul Yönetimi Tarafından Gerçekleştirilen Rus Velileri Bilgilendirme Toplantısı	79
Fotoğraf 2.8 Hurma Yarbay Pınar İlkokulu Kermes Organizasyonu.....	80
Fotoğraf 2.9 Rus Veliler Tarafından Hazırlanan Ürünler.....	80
Fotoğraf 2.10 Kermeste Rus Veliler.....	81
Fotoğraf 2.11 Dostluk Parkı- Liman Mahallesi.....	82
Fotoğraf 2.12 Dostluk Parkı Türk Kahvesi Cezve ve Fincanı.....	83
Fotoğraf 2.13 Rusya'daki Genel Seçimde Oy Kullanmak İçin Sırada Bekleyen Rus Vatandaşları	89
Fotoğraf 2.14 Rusya'daki Genel Seçimde Oy Kullanmak İçin Sırada Bekleyen Rus Vatandaşları-2	90
Fotoğraf 2.15 Müslüman Bir Katılımcının Evindeki Duvar Süsü.....	93
Fotoğraf 2.16 Yenikapı Rum Kilisesi- Kaleiçi.....	97
Fotoğraf 2.17 Saint Paul Kültür Merkezi- Kaleiçi	99

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
akt.	Aktaran
AKTOB	Akdeniz Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
C.	Cilt
CİMER	Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
Çev.	Çeviren, çevirmen
Ed.	Editör
GEITONIES	Avrupa Kentsel Alanlarında Etnikler Arası Hoşgörü ve Komşuluk Entegrasyonu Oluşturma Projesi
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
IRM	Uluslararası Emekli Göçü
KONSEM	Konyaaltı Sanat Eğitim Merkezi
UK	United Kingdom
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
USA	United States of America
S.	Sayı
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TL	Türk Lirası
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	Ve başkaları, ve benzeri
vd.	Ve diğerleri
yy.	Yüzyıl

ÖZET

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasıyla Türkiye'ye başlayan Rus göçü artan bir şekilde Antalya özelinde devam etmektedir. Bu durum ise farklı disiplinler tarafından farklı yönleriyle araştırmalara konu olmuştur. Alanyazına katkı sunmak amacıyla bu tez çalışması ile sosyolojik bir perspektiften Antalya'da kalıcı olarak ikamet eden Rusların komşuluk ilişkileri özellikle kültürleşme bağlamında ele alınarak incelenmiştir. Bu etnografide Ruslar ve Türklerin komşuluk ilişkileri ile ortaya çıkan kültürel değişim ve dönüşüm on altı katılımcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilerek kayıt altına alınmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilere ek olarak Rusların günlük yaşantılarına dahil olunarak yapılan gözlemlerden ve saha notlarından faydalanılmıştır. Kültürleşmenin boyutlarını ayrıntılı olarak kayıt altına almak amacıyla katılımcıların sosyoekonomik ve sosyokültürel faaliyetleri de irdelenmiş ve elde edilen bulgular Antalya'nın sosyal dokusunda etkin olarak yer alan Rus nüfusun Türklerin komşuluk kültüründen etkilendiklerini göstermiştir. Bulgular ayrıca Rus toplumunda komşuluğa verilen önemin Türk toplumuna göre farklılıklar arz ettiğini ve Türk toplumunda komşuluk ilişkilerinin geçmiş dönemlere göre çözülme eğiliminde olduğunu işaret etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rus Nüfusu, Etnografi, Kültürleşme, Komşuluk, Antalya

ABSTRACT

“LIVING CLOSE TO THE SEASIDE WHERE THERE ARE NO WINTERS”: ACCULTURATION PROCESS OF RUSSIANS RESIDING IN ANTALYA AS EXEMPLIFIED IN THEIR NEIGHBORING RELATIONSHIPS

Russian migration to Turkey, which started with the dissolution of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), continues to increase in Antalya. This situation has been the subject of research by different disciplines in different aspects. To contribute to the literature, this thesis examines the neighborhood relations of Russians residing permanently in Antalya from a sociological perspective, especially in the context of acculturation. In this ethnography, the cultural change and transformation that emerged with the neighborhood relations of Russians and Turks were recorded by conducting in-depth interviews with sixteen participants. In addition to the data obtained from the interviews, observations made by participating in the daily lives of Russians and field notes were utilized. To record the dimensions of acculturation in detail, the socioeconomic and sociocultural activities of the participants were also examined, and the findings showed that the Russian population, which is actively involved in the social fabric of Antalya, is influenced by the Turkish neighborly culture. The findings also indicated that the importance given to neighborliness in the Russian society differs from the Turkish society and that neighborly relations in the Turkish society tend to dissolve compared to the past periods.

Keywords: Russian Population, Ethnography, Acculturation, Neighbourhood, Antalya

Doç. Dr. Gökhan V. Köktürk'e ithafen

GİRİŞ

Dünya sürekli bir göç hareketi içerisinde. Ana unsuru birey ve dolayısıyla toplumlar olan uluslararası göç eğilimlerinin artıları ve eksileri iyi anlaşılmalı; göç deneyimlerinin her bir bağlamı son derece önemli araştırma konuları olarak değerlendirilmelidir. Faist (2000) göçmen uyumunun ulusal, çokkültürlülük, ulusötesi vatandaşlık gibi siyasi; kültürleşme, kültürel tutuculuk gibi kültürel boyutu olarak iki ayrı alanda kavramsallaştığını belirtir. Benzer şekilde King (2002: 91) iki ayrı bakış açısından bahseder: coğrafi ve ekonomik yönüyle mekânda hareket olarak göç eyleminin incelenmesi ve göçün ürünü olan etnik toplulukların, diasporaların uyum, etnik ilişkiler ve kültürel özelliklerin incelenmesi. Bu çalışmada ise uluslararası göç süreci ile başlayan kültürel etkileşim, kültürleşme kavramı temel alınarak hem kendi dil, tarih, kültürlerini korumaları hem de göç edilen ülkenin diline, değerlerine, kültürlerine uyum sağlama bağlamında ele alınmıştır. Farklı kültürel geçmişlere sahip toplumların birbirleriyle uzlaşma ve uyumlu bir yaşam sürdürme beklentilerinin gerçekleşmesi, konunun farklı açılardan ve bilim dalları tarafından incelenmesini gerektirmektedir.

“Göç, anlam ve değerini kültürden alır; kültür ise göçle gelen her yeni ve farklı olanı dönüştürerek evrilir ve zenginleşir” (Doğan, 2018:13). Göç edenler yeni bir dil öğrenmekle beraber yeni bir düzen, davranış, ortam başka bir ifade ile farklı bir kültüre uyum sağlama sürecine girerler. Etkileşimde bulunmak değişiklik meydana getirmektedir (Akıncı, 2014: 30). Göç sonrası uyum ile ilgili Berry (2001) iki kavramın öne çıktığına vurgu yapar; antropolojik çalışmalara dayanan kültürleşme ve sosyoloji temelli olan gruplar arası ilişkiler. Göçmenler ile yerleşilen toplumun grup özelliklerinin korunması ve gruplar arası temasla ilgili olan bu kavramlar uyum sürecinin sağlıklı yürütülebilmesi için oldukça önemlidir. Berry (2001) aynı çalışmada göç psikolojisi bağlamında psikolojik kültürleşme kavramının yanı sıra bu sürecin daha çok sosyolojik boyutları olduğunu ve temas halinde olan grupları içerdiğini belirtir. Kültürel uyum olgusu, bireysel ve psikolojik düzeyde ele alınmasının yanı sıra gruplar arası dinamikler ve toplumsal süreçler üzerinden bir bütün olarak değerlendirilmelidir (Akıncı, 2014: 29).

Göç kültürler arası toplumların karşılıklı etkileşimine katkıda bulunurken; kültür bireyler birbirleriyle etkileşime girdikçe ve ortak faaliyetlere katıldıkça inşa edilen soyut bir yapıdır. Ortaya çıkan paylaşımlar; anlamlar, semboller ve diğer iletişim biçimleriyle ifade edilir (LeCompte ve Schensul, 2010). Yeterli hoşgörünün olmaması durumunda insanların bireysel, kültürel ve dini farklılıkları sorunlara neden olabilmektedir. Yeni bir çevreye uyum ekonomik, siyasi, kültürel veya diğer uyum türlerini de içerebilen çok boyutlu bir süreçtir. Yerleşilen

yerlere uyum söz konusu olmadığında göç tamamlanmamış sayılır çünkü yeniden yer değiştirme gerçekleşebilir (Akıncı vd., 2015: 67). Göçmenlerin uyumuna yapılan vurgu, önceki yıllarda farklı etnik direnç kalıplarının araştırılmasını kapsarken 1990larda Amerikan göç sosyologları ve tarihçilerinin özellikle yeni gelenlerin ulus ötesi grup bağlılıkları ve katılımlarına odaklanmasıyla yön değiştirmiştir (Bommes ve Morawska, 2016). Göçmen uyumu sağlıkla ilgili olarak kültürel farkındalık, kabul görme duygusu, ev sahibi toplumun vatandaşlarıyla ilişkilerin kalitesi, kişisel gelişim, kimlik çatışması, iş başarısı, akademik başarı, yaşam memnuniyeti, ruh hali gibi psiko-duygusal değişkenler ve iletişim etkinliği gibi davranışsal değişkenler bağlamında farklı şekillerde ve çok sayıda perspektiften tanımlanmış, yorumlanmış ve ölçülmüştür ancak mikro düzeyde yapılan araştırmalar oldukları için bulguların entegrasyonu ve sentezi zor olmaktadır (Ward ve Kennedy, 1999: 659-660). Dolayısıyla göçmen uyumunun spesifik olarak neyin oluşturduğuna dair sınırlı fikir birliği olduğu görülmektedir ancak yapılan her araştırma konuya katkı sunmaktadır. Bu çalışmada göç ile kültürel temaslara ilişkin kuram ve kavramlardan hareketle Antalya’da yaşayan Rusların Türk toplumu ile komşuluk ilişkileri ele alınmıştır.

Komşuluk, insanların bir arada yaşamaya başlamasıyla ortaya çıkan, toplum ve kültürle göre çeşitlilik göstererek varlığını sürdüren bir olgudur. Disiplinlerarası bir olgu olarak komşuluk; sosyoloji, coğrafya, antropoloji ve psikoloji gibi sosyal bilimlerin farklı dalları tarafından incelenmektedir. Sosyoloji alanyazında komşular aile, arkadaş ve akraba gibi birincil gruplar içinde yer almakta ve komşuluk ilişkileri maddi ve manevi değerleri içermektedir (Canatan ve Pazarbaşı, 2016: 34). Komşuluk ilişkileri sosyolojik, kültürel, dinsel, ahlaki, hukuki ve ekonomik yönleri bulunan çok katmanlı bir yapı olduğunda çeşitlilik içermekte ve bir araştırma alanı olarak halen güncelliğini korumaktadır ki bu açıdan bakıldığında komşuluk araştırmaları ya da komşuluk çalışmaları (İng. neighborhood studies) adı altında bir dizi bilimsel araştırma sürdürülmekte ve yayımlanmaktadır (Sampson vd., 2002).

Komşuluk ortak paylaşımlarla meydana gelen bağları kapsar. Herkesin komşusu vardır ancak ilişki düzeyleri farklıdır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki aynı bölgede uzun süre yaşayanların komşuluk ilişkileri daha kuvvetli olmaktadır (Wirth, 1938; Sampson, 1988; Henning ve Lieberg, 1996; Forrest ve Kearns, 2001) ancak bütün toplumların yaşadığı modernleşme ve kentleşmeyle beraber değişen yaşam standartları, iletişim ve ulaşım kolaylıkları insanların hareketliliğinde artışa neden olmuştur. Bu hareketlilikten kaynaklı kısa sürelerle farklı yerlerde bulunma ve sık yer değiştirme sonucunda sosyal ya da kültürel ortaklıklar oluşmazsa komşuluk ilişkileri olumsuz etkilenebilmektedir. Başka bir ifadeyle komşuluk ilişkilerinin küreselleşme, bireyleşme gibi makro düzeydeki güçlerle karakterize bir

çağda öneminin azaldığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın ana unsurunu oluşturan farklı kültürlerle sahip bireylerin komşuluk ilişkileridir. Farklı kültür üyelerinin komşuya, komşuluğa yükledikleri anlamlar önem taşımaktadır. Bireysel ya da kitlesel düzeyde gerçekleştirilen yer değiştirmeler beraberinde sosyal ve kültürel değişimleri de getirerek, kültürlerin birbirlerini etkilemesine ve kültürel unsurlarda dönüşümlere neden olmaktadır. Bu durumu Oğuz (2013: 78), farklı kültürel topluluklara ait birey ya da grupların etkileşiminin zamanla farklı seviyelerde de olsa uyumlaşmaya doğru bir hareket gösterdiği şeklinde yorumlamıştır. Bahsedilen uyumlaşmanın yönü, ana akım kültürlerarasılık kuramlarının bir genellemeye giderek iddia ettiği gibi alt kültürel grubun baskın kültürel gruba benzemesi değil mevcut kültürlerin karşılıklı benzeşmesidir. Bu noktada kültürlerin göç sonrası etkileşimlerini inceleyen bir kavram olan kültürleşme; farklı kültürel özelliklere sahip birey ya da grupların birbirleriyle temas etmesi sonucunda ortaya çıkan kültürel değişimleri içerir. Çalışmanın kuramsal çerçevesini, söz konusu kültürleşme bağlamında oldukça önemli bir yere sahip olan enformel ilişkilerden komşuluk ilişkisinin ele alınması oluşturmaktadır.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasının ardından artan göçleriyle ulusaşırı toplum düzeyine gelen (Deniz ve Özgür, 2010) Ruslar, Antalya'da da birçok alanda görünür hale gelmiştir. Bu noktada Antalya'daki Rus nüfusunun komşuluk ilişkileri temel alınmış olup başka bir kültür içerisinde günümüz toplumunda geleneksel topluma göre oldukça farklılık gösteren komşuluk ekseninde birbirlerini nasıl değiştirip dönüştürdüklerini irdelemek çalışmanın ana sorunsalını oluşturmaktadır. Göç hareketinin oluşumunda en etkili unsurlardan biri ekonomidir. Bireysel ya da kitlesel olarak gerçekleştirilmesi fark etmeksizin göçün ekonomik bir yönü daima bulunmakta ancak beraberinde sosyal ve kültürel değişimleri de getirmektedir. Çoğunlukla maddiyat temelli göç kararı alınmasına rağmen özellikle son dönemlerde refah seviyesi yüksek olan ülkelerden gerçekleştirilen göçlerin hangi sınıflandırmaya dâhil edileceği sorusu, yaşam tarzı göçünün tanımlanması ve ön plana çıkmasında büyük rol oynamıştır. Rusların son yıllardaki Türkiye'ye yönelik değişim gösteren göçleri yaşam tarzı göçüyle uyumluluk göstermektedir.

Alanyazında Rus-Türk ilişkileri; göç (Deniz ve Özgür, 2010, Deniz, 2012; Özgür vd, 2014), evlilik (Deniz ve Özgür, 2013; Erkeç, 2017), turizm (İlbuğa, 2012), eğitim (Kılınç, 2014) gibi farklı bağlamlarda ele alınmış olup Antalya özelinde Rusların komşuluk ilişkilerini ele alan çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle öncelikli amaç kültürel etkileşimi ve iletişimi, sadece demografik verilerle değil sosyalleşme alanları, dil kullanımları ile özellikle komşuluk ilişkileri bağlamında ortaya çıkarmaktır. Göç eden bireyler değerlerini de beraberinde taşıdığı için kültürel bir aktarım söz konusudur. Bu doğrultuda Antalya'da yaşayan Rusların komşuluk

ilişkilerine odaklanılmış; komşuluk ilişkilerinin argümanları, komşuluk kültürünün oluşmasındaki unsurlara yer verilip birbirlerini nasıl etkiledikleri ile yaşanan değişim ve dönüşüm, olumlu ve olumsuz yönleriyle incelenmiştir. Çalışmanın teorik kısmında kültürleşme kavramı açıklanarak, komşuluk olgusu irdelenip tarihsel perspektifle ele alınmış; Rus ve Türk kültürlerinde komşuluğun, komşuluk ilişkilerinin yansımaları ve önemi anlatılmıştır. Etnografik alan çalışması yapılarak araştırma sahası Antalya'ya bağlı Hurma ve Liman mahalleleri olarak belirlenmiştir. Katılımcı ve katılımcı olmayan gözlemlerle, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ve saha notlarından elde edilen verilerin analizi yapılmıştır.

Bu doğrultuda çalışma iki ana bölüm şeklinde planlanmış olup ilk bölümde araştırmanın yöntemine ikinci bölümde ise bulgulara yer verilmiştir. Çalışmanın yöntemi, kapsamı ve amacı detaylı bir biçimde ele alınarak veri toplama teknikleri, analiz süreci açıklanmıştır. Rusların Türkiye'ye, özelde Antalya'ya göç süreci ve bu noktada Türkiye'nin göç veren ülkeden göç alan ülkeye dönüşmesine değinilmiştir. Kültürel temasları içeren kültürleşme kavramı açıklanmış ve çalışmanın ana bağlamı olan komşuluk ile komşuluğun kavramsal meseleleri, farklı toplumlardaki anlamlarıyla tarihi ve sosyolojik önemi, gelişimi ve değişimi açısından ele alınmıştır. Türk ve Rus toplumunda komşuluk ve komşuluk ilişkileri alanyazın taraması ile incelenmiştir. Çalışmanın bulguları; derinlemesine görüşmeler, gözlemler ve saha notlarından elde edilen veriler ile kavramsal çerçeveye desteklenerek yer almaktadır. Değerlendirme ve önerilerle çalışma sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1.1. Araştırmanın Arka Planı

Bilimsel araştırmaların en önemli özelliği ontolojik ve epistemolojik dayanakları ve bunlara uygun yöntemsel varsayımları olmasıdır. Ontoloji varlığın ve gerçekliğin doğasıyla epistemoloji ise bilginin ne olduğuyla ilgilidir. Creswell (2017a) yapılan araştırmalarda öneriler felsefi ve araştırmaya yön veren dünya görüşüne yer verilmesinin öneminden bahseder. Nitel ve nicel araştırma yöntemleri gerçekliğin, bilginin doğası ve bilginin edinilmesi konusunda ayrılmaktadır. Nitel araştırmalarda araştırmacı verilerin yazımında belirginleştirici ve etkin rol oynarken nicel araştırmalarda bu sürece dahil değildir. Verilerin elde edilmesinde nitel araştırmalarda temelde katılımcıların görüş ve deneyimleri kullanılırken nicel araştırmalarda sayısal veriler kullanılmaktadır (Suveren, 2022: 71-72). Araştırmacı sosyal olguları yaşadıkları ve bulundukları çevre içerisinde incelemeyi ve anlamayı amaçlıyorsa nitel araştırma yöntemlerinden faydalanır (Böke, 2017: 16). Komşuluk olgusunun incelendiği bu çalışmada anlamacı yorumsamacı paradigma esas alınmıştır. Yorumlayıcı paradigma içinde yaşanan dünyayı anlamaya yönelik ve katılımcıların bakış açılarına dayanmaktadır (Creswell ve Creswell, 2021: 24). Bireylerin zihinlerindeki şemalar, geçmiş deneyimler, bilişsel haritalar veya kalıplarla ilgilidir. Bu kalıplar insanların kendi grupları içinde zamanla geliştirdikleri üzerinde uzlaşmış uygulamalara gömülüdür diğer bir ifade ile yorumsamacı paradigma bireysel düzeye odaklanır. Yorumsamacı özelliğe sahip öznelliğe önem veren nitel araştırmalarda (Altunışık vd., 2022), doğal ortamlar gözlemlenerek olgular katılımcıların görüşlerinden yola çıkarak yükledikleri anlamlar çerçevesinde yorumlanmaktadır (Suveren, 2022). Birey davranışlarının kendi toplumları ya da kültürleri bağlamında anlaşılmasını içeren yorumsamacı paradigmanda bireyler doğal dünyadaki nesneler gibi değil sosyal dünyadaki aktörler olarak görülmektedir (O'Reilly, 2012b). Ontolojik açıdan bakıldığında, gerçeklik bağlamsal ve sosyal olarak görecelidir ve bu nedenle birçok gerçeklik aynı anda var olabilir. Gerçekliğin inşa ediliyorsa bilgi ve anlamlarda sosyal etkileşimlerden ortaya çıkmaktadır (Berger ve Luckmann, 1966).

Araştırma deseni etnografi olan ve Antalya'da ikamet eden Rusların kültürleşme bağlamında komşuluk ilişkilerinin incelendiği bu araştırma ontolojik olarak göreceli, epistemolojik olarak öznel ve metodolojik olarak yorumlayıcı bir bakış açısına sahiptir. Agar (1986: 19) etnografinin öznel ya da nesnel olması konusundaki tartışmalardan ziyade onun yorumlayıcı bir süreç olduğunu ifade etmesi önemlidir ki Cunliffe (2010: 233) de etnografinin

dünya ile etkileşime geçmenin bir yolu ve belirli bir dizi varsayım tarafından şekillendirilen bir epistemolojik durum olduğunu vurgular. Sonuç olarak etnografi çalışması yapan bir araştırmacının bireylerin eylemlerinde neyi amaçladıklarını anlamaya ve yorumlamaya çalıştığı görülmektedir.

1.2. Araştırma Deseni: Etnografi

Kökene antropolojiye dayanan ve günümüzde sosyoloji dahil sosyal bilim disiplinleri tarafından sık kullanılan nitel araştırma deseni etnografya kültürlerin incelenmesine dayanmaktadır. Yabancı olan kültürlerin, günlük yaşam pratikleri ile sosyal yapı ve işleyişlerini anlamak için yürütülen çalışmalardan ortaya çıkmıştır. Hammersley ve Atkinson (1983), etnografiyi çok çeşitli bilgi kaynaklarından yararlanan basit bir sosyal araştırma yöntemi olarak tanımlamaktadır. Etnograf, uzun bir süre boyunca insanların günlük yaşamlarına açık veya gizli olarak katılır, olanları izler, söylenenleri dinler, sorular sorar başka bir ifade ile ilgilendiği konulara dair her türlü bilgi, edim ve veriyi toplar. Fetterman (2010) etnografiyi alıntılara ve tasvire dayanarak güvenilir, titiz ve özgün bir hikâye anlatmakla ilgili olduğunu dolayısıyla insanlara kendi yerel bağlamlarında ses verdiğini belirtir. Hikâye, kendi toplumlarında günlük yaşamlarını sürdüren yerel halkın gözünden anlatılır. Etnograf, gözlemlenen davranışları yorumlamak için kültürel bir merceğe benimsenir ve davranışların kültürel olarak ilgili ve anlamlı bir bağlama yerleştirilmesini sağlar. Etnograf, bireylerin düşünce ve davranışlarının öngörülebilir günlük kalıplarına odaklanır. Etnografi bu nedenle hem bir araştırma yöntemi hem de tipik olarak yazılı bir metin olan bir üründür. Cunliffe (2010: 227-228) ise etnografiyi olayları, dili, ritüelleri, kurumları, davranışları, eserleri ve etkileşimleri inceleyerek insan deneyimini, belirli bir topluluğun nasıl yaşadığını anlamakla ilgili olarak tanımlamıştır. Araştırma alanına hızlı bir dalış değil, çalışılan topluluğun içinde topluluk üyeleriyle etkileşim kurmak, gözlemek, ilişkiler kurmak ve topluluk yaşamına katılmak ve bu deneyimi okuyucu için anlamlı olacak şekilde tercüme etmektir. Etnografi önermeleri sınavarak, öngörülebilir ve geliştirilebilir bilgi üreterek değil ancak topluluk üyelerinin dilini kullanarak ve gözlemleri dokuyarak ikna edici bir hikâye anlatarak başarır. Genelleme sınırlı bir mekânda belirli bir grup katılımcıyı içererek gerçekleştirilebilir ancak evrensel bir genelleme mümkün değildir; her durum ve bağlam kendine özgüdür ve etnografi belirgin, seçici bir grubu betimleyici özelliği nedeniyle genelleme yapamaz (Arıkan, 2018: 21). Creswell (2017a) etnografiyi bir kültürel grubun ortak davranış örüntülerini, dilini ve eylemlerini doğal ortamında uzun bir süre boyunca incelendiği antropoloji ve sosyolojiden ortaya çıkan bir araştırma deseni olarak tanımlarken; O'Reilly (2012b) etnografinin çalışma ilerledikçe gelişen, bireylerle günlük yaşamları

bağlamında uzun süre doğrudan ve sürekli temas içeren, genellikle katılımcı gözlem ve konuşmayı da kapsayan yöntemlerden yararlanan, sosyal dünyanın karmaşıklığına saygı duyan ve bu nedenle zengin, hassas ve gerçekçi hikayeler anlatan bir uygulama olduğunu belirtir. Etnografi toplumsal yaşamı, gündelik yaşam pratiği aracılığıyla yapı ve eylemlilik etkileşiminin bir sonucu olarak ele almaktadır.

Sosyolojide etnografik alan araştırmasının gelişiminde Chicago Okulu tarafından sosyal ortamların ve kültürlerin araştırılmasının katkısı oldukça büyüktür (Deegan, 2021). Yerel araştırmalara dayalı birey davranışını anlamaya yönelik kentsel yaşamı ele aldıkları çok sayıda çalışma bulunmaktadır: getto kültürü ve sokak yaşamı (Whyte, 2017), göçmen yaşamı (Park ve Burgess, 2020), hastane yaşamı (Goffman, 2015), sosyal süreçler ve sapkınlık (Becker, 2015), intihar, uyuşturucu kullanımı. Yapılan çalışmalar genellikle istatistiksel veriler içerse de araştırmacılar çoğunlukla sahada yüz yüze etkileşimi incelemiş ve sosyal dünyayı tanımlayıcı anlatıları üretmiştir. Etnografik çalışmaların giderek kentleşmesi vurgusuyla Wolcott (1999); *ev sahasının* (özellikle Chicago Okulu) sosyologlar tarafından kullanıldığını ve sosyal araştırma başlığı altında yapıldığını belirtir. Spradley (1980) artık uzak yerlerdeki egzotik kültürler değil, kendimizi ve modern dünyanın çok kültürlü toplumlarını anlamak için temel bir araç haline gelmek üzere eve döndüğü şeklinde yorumlamıştır. Kilit noktanın araştırılan kültürün bakış açısıyla o kültürün okuyucuya sunulması olan etnografyanın (Arıkan, 2018), kavramsal anlamı ve uygulamaları konusunda çeşitlilikler mevcuttur (Berg ve Lune, 2019).

Malinowski'nin (1922) *Batı Pasifik Argonotları: Bir Yerli Girişim Hikayesi Yeni Gine Takımadalarında Macera* (*Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea*) adlı eseri bilimsel etnografik saha araştırmasının bir disiplin olarak başlangıcı kabul edilmektedir (akt. Macdonald, 2021: 61-62). Malinowski (1966), etnografinin temel amacının yerlinin bakış açısını onun gözünden fark etmek olduğunu ve bunun için anlamaya yönelik doğrudan gözlemin önemini vurgular: “Bilimsel çalışmaların bazı sonuçlarında (anket çalışması) mükemmel bir iskelete sahip oluruz, ancak bu iskelet etten ve kattan yoksundur.”

Etnografik araştırmaların temel özelliği verilerin doğal ortamlarında kayıt altına alınmasıdır. Araştırmacı verilerini bireylerin günlük yaşamları içinde gözlemleyerek ya da etkileşimde bulunarak elde etmektedir. Faaliyetlerine katılmakta ve katılımcılarla görüşmeler yapmaktadır. Araştırılan grubun kültürel bağlamları içerisinde, o kültürdeki bireyleri kendi bakış açılarından incelemeye, onların gözüyle olumlu veya olumsuz nitelikleriyle dünyayı anlamaya çalışmaktadır (Baş ve Akturan, 2008). Dolayısıyla veri toplama teknikleri açısından geniş bir yelpazeye sahiptir; genellikle katılımcı gözlem, derinlemesine görüşmeler ve sohbetler

ile belge incelemesi gibi yöntemler kullanılır. Veri toplamadaki en önemli nokta; katılımcıların davranışlarının gözlenmesidir (Creswell ve Creswell, 2021:17). Bu amaçla fotoğraf, ses ve video kayıtları da kullanılabilir.

Sosyolojide Park ve Burgess'ın öğrencileri tarafından sembolik etkileşimcilik ile sosyal ekoloji fikirlerinden etkilenecek üretilen etnografik çalışmalar (Bulmer, 1984, akt. O'Reilly, 2012b); 1960larda yorumsamacı sosyoloji ile güçlenmiştir (Hammersley ve Atkinson, 1983). Sosyal olgunun dil ve eylem bağlamında ele alınmasını sağlayan yorumsamacılık; kültürler içerisindeki aynı zamanda kültürler arasındaki grupları anlama girişimi başka bir ifade ile kültürlerin yorumlanmasıdır. Etnografide yorumsamacılık bir grubun kültürünü öğrenmeyi ve bu kültürün sosyal süreçlerdeki, bireylerin eylemlere atfettikleri anlamları belirlemeyi amaçlar. Bu gelenek gerçeğin sosyal ortamlarda oluştuğuna, karmaşıklığına ve sürekli değişen doğasına işaret etmekte; bireyin gerçeklerinin toplumdaki gerçeklerle karşılıklı etkileşim halinde olduğunu savunmaktadır (Türk ve Ekşi, 2017). Etnografi ile araştırılan yapılar, pratikler, süreçler, gelenekler, normlar, değerler, rutinler, semboller başka bir ifade ile sosyal olgular; anlamlar açısından ele alınır ve olduğu gibi aktarılmaktadır. Cunliffe (2010: 230) bu durumda araştırmacının pozitivist ya da evrensel yasalar ile etiketlenmesinden ziyade gerçekler, gözlemler ve verileri kullandığının altını çizmektedir. Nitel veya nicel verilerle, kodlama teknikleri kullanarak, bağlam ve etkileşimlere ilişkin ayrıntılı açıklamalar sunarak ve örüntü ve süreçleri tanımlayarak çalışmalarını araştırma sahasına uygun olarak doğrulamaktadırlar. Yorumlayıcı perspektiften gerçekleştirilen etnografik çalışmalarda sosyallik bireyler arasındaki etkileşimlerde ve konuşmalarda ortaya çıkmaktadır.

Etnografya farklı alanlarda veri toplama imkânı sağlayabilmektedir. Bu farklılığı Cunliffe (2010: 230) sosyalliğin anlamına dair ortaya çıkan farklı yorumlardan kaynaklandığını belirtir. Tıp ve sağlık etnografileri, eğitim araştırmalarında etnografi, iş hayatına ilişkin çalışma etnografileri, bilim ve teknoloji çalışmalarında etnografi gibi araştırmanın faaliyet alanına göre mikro ve makro etnografya olarak bir ayrım söz konusudur. Bir grubun tüm yaşam şekli ele alınıyorsa makro etnografya, belirli noktalardaki belirli kesitlere odaklanılıyorsa mikro etnografya olarak adlandırılmaktadır ancak birbirinden tamamen bağımsız düşünülemez (Berg ve Lune, 2019: 202). Etnografinin esnekliği sayesinde, fikirler hızlı bir şekilde denenebilmekte ve olumlu sonuca göre devam edilebilmektedir. Başka bir ifade ile tekrarlamalı tümevarımsal özelliğe sahiptir. Bu şekilde etnografi teori geliştirilmesinin etkili ve ekonomik bir şekilde sürdürülmesini sağlamaktadır (Hammersley ve Atkinson, 1983: 24).

Geleneksel etnografinin oldukça uzun zaman gerektirdiği genel kabul görmektedir ancak zaman, maliyet ve araştırmacı kaynaklarının geleneksel etnografiye izin vermediği

durumlar olabilmektedir. Böylesi durumlarda yöntembilimciler geleneksel etnografinin kısaltılmış zaman çizelgelerine ve birden fazla sahaya uyum sağlayacak şekilde tasarlamışlardır. LeCompte ve Schensul (2010) bu yaklaşımları sıkıştırılmış etnografik tasarımlar olarak tanımlarken hızlı değerlendirmeler ya da odaklanmış etnografi olarak adlandırılmaktadır (Knoblauch, 2005). Odaklanmış etnografi ilk olarak Kuzey Amerika'da hemşirelik çalışmalarında ortaya çıkmış ancak sosyolog Knoblauch (2005) odaklanmış etnografiyi hemşirelik-antropoloji kökenlerinden uzaklaştıran ve bunun yerine yönteme sosyolojik yönünü ortaya koyan bir makale yayınlamıştır (Trundle ve Philips, 2023). Knoblauch (2005) söz konusu makalede odaklanmış etnografiyi sosyal ve işlevsel olarak farklılaşmış çağdaş toplumun karakteristiği olan alanlarda geleneksel etnografiyi tamamlayıcı nitelikte olup özellikle toplumsal ve kültürel olarak son derece farklılaşmış ve parçalanmış çağdaş topluma özgü araştırma alanlarının incelenmesinde yaygın olarak kullanılan bir strateji olarak tanımlamıştır. Veri toplama tekniklerinin kısa bir süre içinde rahatlıkla kullanılabilecek nitelikte olması gerekir. Saha ziyaretlerinin kısa sürmesi, tipik olarak veri toplama ve veri analizi için görsel ve işitsel teknolojilerin yoğun kullanımıyla telafi edilebilmektedir. Bu amaçla temsili birey örnekleriyle bireysel veya grup görüşmeleri, kültürel uzmanlar ya da anahtar kişi ile derinlemesine görüşmeler ve küçük temsili örneklere uygulanan kısa anketler kullanılabilmektedir. Bu durumlarda çoklu veri kaynakları kullanılmalı ve veri çeşitlemesi (triangulation) yapılması gereklidir. Saha ortamına önceden aşina olunması ve ideal olarak yerel halkın dilinin bilinmesi, çalışmada kültürün tek bir yönüne odaklanması geçerli veriler için önemli noktalar. Yerel ortama aşina olunmadığı durumlarda, incelenen grubun üyesi olan ve yerel kültürel uygulamaları ve anlamları bilen ve açıklayabilen içeriden kişilerden yardım alınabilir (Knoblauch, 2005; LeCompte ve Schensul, 2010).

Tablo 1.1 Geleneksel Etnografi ile Odaklanmış Etnografi Karşılaştırması (Knoblauch, 2005)

Geleneksel Etnografi	Odaklanmış Etnografi
Uzun süreli sahada ikamet	Kısa süreli sahada ikamet
Yoğun deneyim	Veri/analiz yoğunluğu
Geniş kapsamlı zaman	Zaman yoğunluğu
Yazma	Teknik kayıtlar
Tek başına veri toplama ve analiz	Araştırma gruplarının katılımı
Geniş	Odaklı
Sosyal alanlar	İletişimsel faaliyetler
Katılımcı rolü	Saha-gözlemci rolü
İçeriden bilgi	Arka plan bilgisi
Öznel anlayış	Muhafaza edilmiş
Not almak	Not ve deşifreler
Kodlama	Kodlama ve analiz

Etnografinin rolü ve işlevi daha konu odaklı olarak geleneksel etnografiye göre değişmiştir (Richards ve Morse, 2012: 56) ancak katılımcı gözlem, saha notları, görüşmeler gibi temel veri toplama tekniklerinin ötesinde kültüre gösterdiği ilgi, bağlamsallaştırma, yinelemeli veri toplama ve analiz yöntemleri, empati kurma ve bolca hikâye aktarma (Leavy, 2020) gibi özellikleriyle araştırmacı, bireylerin kültürel olarak konumlandırılmış bakış açılarını gözlemlemeye, yansıtmaya ve temsil etmeye devam etmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Çerçevesi

Bireylerin ya da toplumların karşılıklı olarak birbirinden etkilenmesi olarak tanımlanan kültürleşme (Güvenç, 1993: 133-134), en az iki kültür grubunun ilişkileri ve etkileşimleri sonucunda gruplardan birinin diğerine ait kültürel unsurları kabul etmesi, benimsemesi ve ortaya yeni bir kültür bileşiminin çıkması sürecidir. Kültürleşmenin gerçekleşmesi için önemli olan sürekli ilişki ve etkileşim yani temasır. Temas vurgusu, ABD'ye giden göçmenlerin ev sahibi kültüre dahil olma süreçlerini araştıran Chicago Ekolünde, eritme potası (İng. melting pot) kavramında, görünmektedir. Farklı kültürlerden bireylerin birbirleriyle temas halinde olmalarını ve bu temastan kaynaklı ortaya çıkan değişimleri açıklar. Bu kavram göçmenlerin ev sahibi topluma etno-kültürel ve dinsel bakımdan dahil olmaları anlamına gelmektedir. Park'ın üç aşamalı modeline göre (temas, uyum ve asimilasyon) farklı kültürlerden bireyler arasındaki temas, çatışmayı en aza indirmek ve uyum içerisinde yaşamalarında önemli bir etkidir (akt. Padilla ve Perez, 2003: 36). Dolayısıyla kültürleşmenin tam olarak anlaşılması, toplumsal bağlamların incelemesini gerektirmektedir. Köken toplumda, bireylere kültürleşme sürecine eşlik eden kültürel özellikler ve bireylerin köken toplumlarında karşı karşıya kaldıkları siyasi, ekonomik ve demografik koşulların bileşimi, göç motivasyonlarındaki gönüllülük derecesini anlamak için bir temel olarak incelenmelidir. Diğer önemli nokta ise Berry (2005: 703)'nin vurguladığı gibi göçmenlerin yerleşim toplumunda karşılaştıkları tarihsel ve tutumsal durumdur. Bu noktada Antalya'nın Rus nüfusu tarafından sıklıkla tercih edilen bir kent olması önem taşımaktadır. Böylelikle yerel halk ile Rus nüfusu birbirlerine tamamen yabancı değildir.

Küresel düzeyde turizm kenti olan Antalya her yıl yüksek sayıda turist tarafından ziyaret edilmektedir. 2022 yılı verilerine göre Antalya'ya gelen turist sayısı elli bir milyonun üzerindedir ve Rusya Federasyonu'ndan gelen turist sayısı beş milyondan fazladır (AKTOB, 2023a). Ruslar son yıllarda Antalya'da kalıcı olarak ikamet etmekle birlikte hem ekonomik hem de sosyokültürel olarak oldukça etkinlerdir. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı Antalya'da kalıcı olarak ikamet eden Rusların göç hareketliliği ile kurdukları yeni düzenlerinde yaşam pratikleri, aile yapıları, dini inançlarıyla sosyal ve kültürel hayatlarını kapsayan

kültürleşme bağlamında Türk vatandaşlarıyla kurdukları komşuluk ilişkilerinin ortaya çıkarılmasını içermektedir.

Araştırma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın arka planı, amacı, kapsamı ile araştırma yöntemi, veri toplama teknikleri, veri analizi teknikleri yer almaktadır. Farklı bir kültürün kendi yaşam alanlarında gündelik hayatlarının parçası olan bir olgunun araştırılmasını içeren bu çalışmada etnografi araştırma yöntemi olarak seçilmiş ve veri toplama araçları bu çerçevede belirlenmiştir. Araştırmanın sahası Antalya merkez ilçelerden Konyaaltı'na bağlı Hurma ve Liman mahalleri ile sınırlandırılmış olup göç sonrası süreçlerini içeren verilerin toplanması amaçlanmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise kavramsal çerçeve ve bulgular yer almaktadır. Sahadan elde edilen verilerle ve alanyazında yer alan bilgiler birlikte değerlendirilerek; araştırmacı tarafından çekilen fotoğraflarla beraber doğrudan katılımcı ifadeleri ile paylaşılmıştır. Rusların Türkiye'ye geçmişten günümüze gerçekleştirdikleri göçler ve göç sonrası meydana gelen etkileşimler hakkında alanyazın taramasına bağlı nitel betimsel analiz yapılmıştır. Geleneksel bakış açıları ile göç hareketinin günümüzdeki artan çeşitliliği ve çok yönlülüğünün yeterli düzeyde açıklanamadığı aşıkardır. Yeni göç eğilimleri ise temel göç kuramlarının katkılarıyla bu eksikliği tamamlama çabası içerisinde olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Rusların göç süreci yaşam tarzı göçü ile ilişkilendirilerek açıklanıp alanyazın taramasına bağlı olarak incelenmiştir.

Çalışmanın ana bağlamını oluşturan komşuluk kavramı sosyolojik bakış açılarıyla tarihsel boyutu açıklanarak, Rus ve Türk toplumlarındaki komşuluk alanyazına dayalı nitel betimsel analiz ile incelenmiştir ancak Rus toplumunda komşuluk ile ilgili erişilebilen sınırlı kaynaklar nedeniyle detaylandırılması güç olmuştur. Araştırma sahasından elde edilen veriler bu noktada oldukça önem arz etmektedir.

1.4. Araştırmanın Temel Problemi

Antalya'da ikamet eden Rus nüfusunun kültürleşme bağlamında komşuluk ilişkileri nasıl gerçekleşmektedir? Sorusu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Birbirlerini nasıl etkiledikleri ve bu bağlamda yaşanan değişim ile dönüşümün ortaya çıkarılmasıdır.

Araştırmanın alt soruları ise şu şekildedir:

1. Rusların Antalya'ya gelmeden önceki komşuluk ilişkileri nasıldır?
2. Rusların Antalya'ya göç etme nedenleri nelerdir?
3. Ruslar Antalya'da kültürleşmeyi nasıl deneyimlemektedirler? (Ayrımcılık, dışlama, asimilasyon, entegrasyon)

4. Rusların Antalya'daki sosyoekonomik faaliyetleri nelerdir?
5. Rusların Antalya'daki sosyokültürel faaliyetleri nelerdir?

1.5. Araştırmanın Örneklemi

Nitel araştırmalar yapısı gereği genelleme kaygısı olmayan ve tüm nüfusu temsil etmek yerine birkaç vakanın derinlemesine anlaşılmasına çalışıldığı çalışmalardır. Etnografik araştırmalarda genellikle bir grubun tamamı grubun daha geniş bir kesimini temsil edip etmediği ya da nerede temsil ettiği düşünülmeden incelenmektedir (O'Reilly, 2012b). Bu çalışmada örneklem etnografik çalışmalarda sıklıkla kullanılan olasılığa dayalı olmayan kartopu örneklem tekniği olarak belirlenmiştir. Kartopu örneklem araştırmacının belirlediği katılımcılarla başlar katılımcıların uygun olabilecek diğer kişilere yönlendirmesiyle devam eder. Avantajları arasında aranan özelliklere sahip kişilere hızlı ve daha ekonomik bir şekilde erişim imkânı sunması yer almaktadır (Altunışık vd., 2022: 171).

Nitel çalışmalarda ideal katılımcı sayısının seçilen yönteme göre farklılık gösterdiği belirtilmesine rağmen kesin olarak kabul edilen bir rakam alanyazında yer almamaktadır ancak yeterli sayıya ulaşmada önemli noktanın veri doyumunun elde edilmesi ile gerçekleştiği belirtilmektedir. Veri doyumu; belirli bir görüşme sayısından sonra yeni bilgiler ortaya çıkmadığında ve mevcut bilgiler tekrarlanmaya başladığında meydana gelmekte ve homojen örneklemelerde az sayılarla heterojen örneklemelerde ise daha fazla olabilmektedir (Altunışık vd., 2022: 148). Guest vd. (2006) yaptıkları çalışmada olasılıklı olmayan örneklemelere ilişkin veri setine dayalı olarak veri doygunluğuna ilk on iki görüşmede ulaştıklarını, meta temalar için temel unsurlara altı görüşmede ulaştıklarını belirtir. Hennink vd. (2017) veri doyumunun kod doyumu ve anlam doyumu olarak iki farklı şekilde gerçekleştiğini ve kod doyumunun araştırmacının her şeyi duyduğunda 9 görüşmede, anlam doyumunun ise her şeyin anlaşıldığında 16-24 görüşmede ulaşıldığını belirtir.

Anahtar kişi aracılığıyla başlayan örnekleme sürecinde yapılan etnografik görüşmeler toplamda on altı kişi ile araştırma sahası içerisinde katılımcıların belirledikleri yer ve saatlerde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere başlamadan katılımcılara çalışmanın amacı ve önemi hakkında bilgi verilmiştir, gönüllülük esasına göre gerçekleştirileceği belirtilmiş, herhangi özel bilgilerine ihtiyaç duyulmadığı sadece çalışmanın içeriğine uygun verilere ulaşmanın amaçlandığı vurgulanmıştır. Yapılan çalışmada kod doyumuna on görüşmede; anlam doyumuna ise on üç görüşmede erişilmiştir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın konusu Antalya’da kalıcı olarak ikamet eden Rusların komşuluk ilişkilerini içermektedir ancak veri toplama araçlarından derinlemesine görüşmeler teknik olarak ikamet eden her Rus vatandaşı ile mümkün olamayacağı için belirli sayıda görüşme gerçekleştirilmiştir. Planlanan görüşmelerden dört tanesi kişilerin vazgeçmesinden dolayı iptal olmuştur. Yine planlanan bir görüşme, bir gün öncesinde oturma izninin yenilenmediğini öğrenen katılımcı tarafından iptal edilmiştir.

Komşuluk ilişkilerinin gözlemlenmesinde oldukça faydalı olabilecek bir katılımcının aktif olarak yer aldığı *gün* faaliyetine kendisi davet etmesine rağmen diğer kişilerin rızası olmadığı için katılım gerçekleştirilememiştir. Katılımcının aktardıkları doğrultusunda notlar alınmıştır.

Araştırma sahasını oluşturan Liman ve Hurma mahallelerinde muhtarlarla görüşme yapılmak istenmiş ancak Hurma mahallesi muhtarı görüşmek istemezken Liman mahallesi muhtarı ile sınırlı bir görüşme gerçekleştirilebilmiştir. Yine araştırma sahasında bulunan Rusya Dostluk ve Kültür Derneği’ne farklı zamanlarda gidilmiş ancak yetkili kimse bulunamamıştır.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı web sitesinde yer alan istatistiki verilerden çalışma boyunca yararlanılmıştır. Daha detaylı olması açısından Antalya ili mahalle bazlı güncel verilere ulaşabilmek için CİMER’e yazılmış ancak istenen veriler alınamamıştır (Ek-1).

Etnografik yazımda katılımcılardan elde edilen verilerin betimlenerek okuyucunun gözünde canlanacak şekilde aktarılması oldukça önemlidir (Arıkan, 2018). Pek çok etnografik araştırma bu doğrultuda birinci tekil şahıs kullanımlı anlatımı içermektedir ancak bu çalışmada Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım ve basım yönergesi Madde 25-(1)¹ gereğince edilgen yapıda bir anlatım kullanılmıştır.

1.7. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri

Etnografi tüm duyularına, düşüncelerine ve hislerine güvenen hassas ve algısal bir veri toplama aracı olarak gören Fetterman (2010), toplanan bilgilerin öznel ve yanıltıcı olabileceğinden etnografik yöntemler ve tekniklerin araştırmacının kişisel gözlemine rehberlik etmesine ve sosyal durumu oluşturan çeşitli olayları ve eylemleri doğru bir şekilde tanımlaması ve sınıflandırmasındaki önemini belirtir. Etnografin kullandığı kaynaklar temelde iki çeşittir: birincil kaynaklar doğrudan kültürden elde edilen görüşme notları, ses ve görüntü kayıtları,

¹ “Madde 25-(1) Çalışma konusunun özelliği dikkate alınarak genellikle edilgen yapıda bir anlatım yolu izlenir. Özellikle birincil tekil ve çoğul şahıs kullanımlı anlatımdan kaçınılmalıdır.”
<https://sosyalbilim.akdeniz.edu.tr/tr/tez-islemleri-2633>

dokümanlar ve materyaller ile ikincil kaynaklar başkaları tarafından toplanmış o kültür hakkında bilgi veren raporlanmış belgelerdir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta ikincil kaynakların çalışmaya duyulan gereksinimi açıklamak, araştırma sorularını oluşturmak ve araştırmacıya temel bilgi düzeyini sağlamak amacıyla kullanılırken birincil kaynakların yapılan çalışma için bulgulara dönüştürülüp yorumlanacak verileri elde etmek için olduğudur (Arıkan, 2018: 49).

Çalışmada, etnografik araştırmalarda kullanılan veri toplama tekniklerinden belge incelemesi, gözlem, saha notları ve derinlemesine görüşmelerden faydalanılmıştır. Spradley (1980: 3) etnografik çalışmalardaki görüşme ve gözlemin diğer nitel ve betimsel çalışma türlerin farklı olduğunu belirtir: “Etnografi, insanları incelemekten ziyade insanlardan öğrenmek anlamına gelir.” Başka bir ifade ile etnografya diğer birçok veri toplama biçiminin aksine incelenen kültür veya grup içindeki bakış açılarını, önceliklerini ve anlam sistemlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Berg ve Lune, 2019: 201).

1.7.1. Gözlem

Birincil veri kaynaklarından olan gözlem; sistematik olduğunda, belirli bir araştırma sorusunu ele aldığı ve güvenilir sonuçlar üretmek için kontrol ve dengelere tabi olduğunda bir araştırma aracıdır (Merriam, 2009). Katılımcı olunmayan gözlem ve katılımcı gözlem olarak ikiye ayrılmakta; katılımcı olunmayan gözlemde araştırmacı sadece gördüklerini not edip kültüre ait yaşantıyı deneyimlemesi söz konusu değilken katılımcı gözlemde araştırmacı o kültürün bir parçası olmaktadır (Arıkan, 2018: 53).

Fetterman (2010) katılımcı gözlemi etnografik araştırmayı karakterize eden ve incelenen insanların yaşamlarına katılım ile yeterli gözlem ve veri kaydına olanak tanıyan profesyonel bir mesafenin korunmasıyla ortaya çıkan ve araştırılan kültürün içine dalmayı sağlayan veri toplama tekniği olarak tanımlar. Katılımcı gözlem, belirli bir süre boyunca insanların günlük yaşamlarına katılmayı, gözlem yapmayı, sorular sormayı, notlar almayı ve diğer veri türlerini toplamayı içerir. Uzun süreli ikamet, araştırmacının incelenen insanların temel inançlarını, korkularını, umutlarını ve beklentilerini içselleştirmesine yardımcı olur. Günlük rutin davranışlar, insanların zamanlarını ve mekanlarını nasıl kullandıklarını ve neyin değerli, önemli veya gereksiz olduğunu nasıl belirlediklerini öğretir. Katılımcı gözlem, doğal ortamda nispeten uzun süreli bir yer edinilerek ortamda meydana gelen sosyal hayatın ve sosyal süreçlerin araştırılması, ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve yönetilmesini içeren somut bir faaliyettir (Fetterman, 2010; Emerson vd., 2021; O'Reilly, 2012b). Bu çalışmada araştırmacı

araştırma sahasını içeren Liman mahallesinde ikamet etmekte olup bu açıdan elverişli ortama ve erişim kolaylığına sahiptir.

Katılımcı gözlem için önemli unsurlardan ilki sahaya erişimdir; anahtar kişi (İng. gatekeeper) sahaya erişimde oldukça önemli bir yere sahiptir. İyi bağlantıları olan, iyi tanınan kişiler olabileceği gibi yüksek statülü kişiler de olabilmektedir. Diğer önemli unsur ise zamandır. Etnografiyi veri toplamaya yönelik diğer birçok yaklaşımdan ayıran temel unsurlardan biri katılımcılarla zaman içinde ilişki kurulması ve bu ilişkilerin karşılıklı güven ve anlayışa dayanmasıdır. Bir diğer önemli unsur ise dil bilmektir. Farklı dil konuşulan gruplarla ilgili araştırmalarda sadece iletişim kurmaya yetecek kadar dil bilmek o kültürün anlaşılması için her zaman yeterli olmayabilir. Lehçedeki farklılıkları anlama, argo kullanımlarını ve kültürel dili bilmek önemli olabilmektedir (O'Reilly, 2012b).

Araştırmacı hem yaşadığı yer avantajıyla hem de anahtar kişi aracılığıyla ile katılımsız ve katılımcı gözlem yapma ve veri toplama olanağına sahip olmuştur. Ev ve iş yeri ziyaretleri gerçekleştirilmiş, arkadaşları ile buluşmalarına davet edilmiştir. Araştırma sahasında yer alan ilkokulda Rus velilerle gerçekleştirilen toplantıya katılım sağlanmış ve notlar alınmıştır.

1.7.2. Saha Notları

Saha notları araştırmacının faaliyetlerinin ve deneyimlerinin bir temsili olan birincil veri toplama araçlarındandır. Araştırmacının gözlemlerinin, önyargılarının, görüşlerinin, araştırma ile ilgili olduğu düşünülen tüm bilgilerin kısa alıntılar şeklinde günlük olarak yazılmasıdır (O'Reilly, 2012b; Schensul ve LeCompte, 2013). Saha notları bir tasvir biçimidir ve araştırmacı için önemli görülen şeyler yazıya geçirilir. Belirli bir mantığa veya temel ilkeye bağlı olmadan günlük olarak aşamalı şekilde üretilir. Bu bağlamda kendi içerisinde tutarlı olması beklenmez; saha notları hatırlama ve sıraya koyma, eylemleri ve diyalogları betimleme gibi araştırmacının kendisi için alınan notlardır (Emerson vd. 2021). Saha notları planlanan araştırma tekniklerinin vurgulandığı metodolojik notlar, kavramsal anlayışları içeren analitik notlar ve ilişkilerin, duyguların aktarıldığı kişisel notlar şeklinde olabilir (Leavy, 2020).

Etnografik çalışmalarda saha notları hem çalışma hem de araştırmacı için oldukça önemlidir, gözlem ve sorulara yön verilmesine yardımcı olur. Bu sebeple sahada bulunan gün içerisinde mutlaka notlar tamamlanmalıdır (Glesne, 2014: 74). Çalışmada saha süresince gözlemler ve görüşmelere dair betimleyici ve analitik notlar alınmış ve veri analizine dahil edilmiştir.

1.7.3. Derinlemesine Görüşmeler

Görüşme, davranışları, duyguları ya da bireylerin dünyayı nasıl yorumladıklarını gözlemlenemediği, tekrarlanması imkânsız olan geçmiş olaylarla ilgili yapılan araştırmalarda veya geniş bir yelpazedeki fikirleri temsil eden çok sayıda kişiden veri toplamak için de kullanılabilir, Birincil veri toplama yöntemi olarak görüşme ihtiyaç duyulan bilgi türüne ve görüşmenin bu bilgiyi elde etmenin en iyi yolu olup olmadığına dayanmalıdır (Merriam, 2009).

Etnografik çalışmalarda görüşmeler veri toplama açısından oldukça önemlidir. Genel görüşme türleri arasında yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, gayri resmi ve geriye dönük görüşmeler yer almaktadır. Etnografik çalışmalarda en yaygın olanı gayri resmi görüşmelerdir; gündelik sohbetler gibi görünür ancak belirli örtük bir araştırma gündemi bulunmaktadır. Gayri resmi görüşmeler, etnografik bir çalışma boyunca insanların ne düşündüğünü ve bir kişinin algısının diğerininkiyle nasıl karşılaştırıldığını keşfetmek, sağlıklı bir ilişki kurmak ve sürdürmek açısından faydalıdır. Belirli bir soru türü ya da sırası içermezler ve katılımcının ya da araştırmacının ilgi alanlarına göre bir sohbet gibi ilerleyebilir (Fetterman, 2010: 40-41).

Etnografik görüşmeler, araştırma ortamında ortaya çıkan konular üzerinde açık uçlu yapılandırılmamış sorularla gerçekleştirilmektedir ve zamanla kurulan aşinalık ve güvene dayalı karşılıklı ilişkiler bağlamında gerçekleşen derinlemesine bir sohbete benzerdir. Bir görüşmenin süresi konuşmanın nasıl bir biçim aldığına bağlı olarak değişmektedir. Bir konunun derinlemesine araştırılması için en az bir saatin gerekli olduğu belirtilir ancak üç saatten fazla süre katılımcılar ve araştırmacı için yorucu olmaya eğilimlidir ancak bazı durumlarda katılımcıların açılması uzun zaman alır ama ara vermeden saatlerce konuşabilirler (O'Reilly, 2009). Yapılan görüşmeler ortalama 40-45 dakika sürmüştür. Katılımcıların izni ile ses kaydı alınmış ancak ses kaydı sonrasında daha fazla bilgi paylaştıkları görülmüştür. Ses kaydına izin vermeyen 5 katılımcı ile görüşmeler notlar alınarak gerçekleştirilmiştir.

1.8. Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalar yorumlamaya dayalı olduğu için araştırmacının rolü çalışma için ayrı bir önem kazanmaktadır. Creswell (2017a:187; 2017b) araştırmacıların yanlılıklarını, değerlerini ve çalışmayı etkileyebilecek olan cinsiyet, tarih, kültür ve sosyoekonomik durum gibi kişisel geçmişlerinin açıkça tanımlanmasının gerektiğini ve etik hususların önemini belirtir. Böylelikle yansiyabilirlik yoluyla araştırma geçerliği sağlanmış olmaktadır.

Araştırmacı, araştırma sahasında bulunan Liman mahallesinde uzun yıllardır ikamet etmektedir. Etnografik bir çalışmada bu durum saha araştırmasının etkinliğini ve doğruluğunu önemli ölçüde artırmaktadır. Böylelikle araştırmacı topluluğun günlük yaşamına doğrudan

dahil olmakta ve içeriden gözlem yapma fırsatı bulmaktadır. Aynı zamanda araştırmacı temel düzeyde (A2) Rusça bilmektedir (Ek-2). Araştırılan topluluğun dilini bilmek, kültürel nüansları ve yerel ifadeleri anlama imkânı sunmaktadır. Dil bilgisi, etnografinin temel araçlarından biri olup araştırmanın derinliğini ve etkisini büyük ölçüde artırmaktadır.

1.9. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Nitel araştırmaların en çok eleştiri aldığı noktalardan biri olan araştırmalarda geçerlik ve güvenirliliktir. Nitel araştırmalarda geçerlik, bulguların doğruluğu için araştırmacının kontrolünü; güvenirlilik ise çalışmanın tutarlılığını ifade etmektedir (Gibbs, 2007, akt. Creswell, 2017a).

Nitel araştırmalarda kullanılan iç geçerlik, dış geçerlik, güvenilirlik ve objektiflik yerine nitel araştırmalarda inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilebilirlik ve onaylanabilirlik yaygın olarak benimsenmiştir (Merriam, 2009: 211). Geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması için belirli stratejiler bulunmaktadır. Araştırmanın geçerliği ve güvenirliliği için alanyazında önerilen stratejiler: veri çeşitlemesi veya üçgenleme (İng. triangulation), katılımcı doğrulaması, zengin ve yoğun betimleme, düşünömsellik (reflexivity), tutarsız durum analizi, veri toplama aşamasına uygun ve yeterli katılım, akran değerlendirmesi ve dış denetleyici kullanma. Creswell (2017b: 199) çok sayıda geçerlik çeşidi bulunduğunu ve genellikle karışıklığa sebep olabilecek terim ve anlamları olduğunu belirterek araştırmacıların açıklamalarının doğruluğu ortaya koyacak şekilde iki ya da üç geçerlik yöntemi kullanılmasının yeterli olduğunu vurgular.

Hammersley ve Atkinson (1983) nitel araştırmalarda geçerliğin araştırmacının önyargılardan kaçınarak ve geniş bir topluluğa bulguları sorgulamalarını sağlayacak yeterli bilgiyi sunarak sağlandığını savunmaktadır. Fetterman (2010) ise geçerliğin tekrarla, kontrolle ve sürekli analizle güçlendiğini belirtir.

Güvenirlilik özellikle nicel araştırmalarda yapılan çalışmanın tekrarlanmasıyla aynı sonucun elde edilmesini işaret ederken yorumlamaya dayalı bir nitel çalışmanın tekrarlanması aynı sonuçları vermeyecektir ancak bu gerçek nitel çalışmaları geçersiz kılmaz. Aynı verinin çeşitli yorumları yapılabilir ve yeni kanıtlarla doğrudan çelişene kadar hepsi geçerlidir. Bir çalışmanın bulguları sunulan verilerle tutarlaysa çalışma güvenilir olarak kabul edilebilir (Merriam, 2009: 222). Dolayısıyla güvenirlilik en temel düzeyde araştırma yöntemi, veri toplama, analiz ve yorumlama teknikleriyle ilgilidir (Glesne, 2014).

Etnografik araştırmalarda geçerlik metnin inandırıcılığına dayanmaktadır (Cunliffe, 2010: 231); Fetterman (2010) emik bakış açısına odaklanan etnografik araştırmaların geçerlik sorunlarıyla başa çıkmakta geçerliğin merkezinde bulunan üçgenleme ile özellikle iyi olduğunu

vurgular. Bu sayede bilgi kaynaklarının karşılaştırılmasının verilerin kalitesini ve etnografik verilerin doğruluğunu artırdığını belirtir. Etnografik araştırmanın ürettiği veya geliştirdiği teoriler, üretildikleri etnografik durumun ötesinde geçerlikleri olabilecek şeyler arasındaki bağlantılara dair hikayelerdir (O'Reilly, 2012b). Benzer şekilde LeCompte ve Preissle (1993: 342); etnografik araştırmalarda katılımcılar arasında yaşama ve uzun süre veri toplama, sürekli veri analizi ve yapıları yeniden oluşturmak için karşılaştırma fırsatına sahip olunmasının, araştırmacının kategorileri ile katılımcı gerçeklikleri arasında eşleşme sağladığını belirtir. Araştırmacı, katılımcı gözlem ile katılımcıların deneyimlerine dair verileri laboratuvar ortamlarına kıyasla daha doğru bir şekilde doğal ortamlardan elde eder. Sosyal yaşamdaki günlük rutinler ya da davranış kalıplarının aranması, örüntülerin ortaya çıkarılması, kontrol, analiz ve sürekli devam eden bir süreçtir. Başka bir ifade ile etnografik araştırma, insan aktörlerle doğrudan ve sürekli temas içerdiğinde ve iş birliğine dayalı, esnek, yinelemeli ve tümevarımsal olduğunda geçerli, makul ve güvenilirdir (O'Reilly, 2012b).

Bu çalışmada geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması için mevcut stratejilerden veri çeşitlemesi için gözlem, derinlemesine görüşme ve belge incelemesini içeren çoklu kaynak edinme teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sahasında tekrarlanan gözlemler yapılmıştır. Düşünümsellik için araştırmacının yanlılığı "araştırmacının rolü" başlığında açıklanmıştır. Aktarıbilirlik için zengin, yoğun ve ayrıntılı betimleme yapılmıştır. Tutarlık, güvenilirlik ve onaylanabilirlik için araştırmacının rolü dışında uzman incelemesi ve denetleme tekniği için araştırma süreci hakkında ayrıntılı bilgiler paylaşılmıştır. Aynı zamanda katılımcı ifadelerine yer verilerek denetim izi sağlanmıştır. Veri analizinde kodlama için oluşturulan kod kılavuzunun paylaşılması araştırmanın hesap verilebilirliğini göstermektedir (Tablo 1.2).

Tablo 1.2 Kod Kılavuzu

Ana Kod Adı	Tanım	Ne zaman Kullanılır	Ne zaman Kullanılmaz	Örnek
Komşuluk Sorunları	Bu kod katılımcıların komşuluk ilişkilerinde yaşadıkları sorunları ve komşuluk ilişkisi kurmaya engel olan olumsuz deneyimleri içeren ifadeleri kapsamaktadır. Bu kod komşuluk ilişkilerindeki olumsuzlukları ve nedenleri anlamak için kullanılır. Alt kodlar ile desteklenerek yer alan anlam ve ifadelerle göre ilgili kodlar atanır.	Katılımcılar, komşularıyla yaşadıkları gürlü, ses, evcil hayvan, çöp vb. konulardan ortaya çıkan rahatsızlıklarını ya da özel olduğunu düşündükleri (maaş, yaş, mal-mülk vb.) konular hakkındaki soruların sorulmasıyla ilgili belirttikleri olumsuz görüş, deneyim, duygu ve düşünceler ve komşularıyla iletişim sorunlarıyla ilgili ifadelerinde bu kod kullanılır.	Katılımcıların komşularıyla ilgili olumlu deneyim, duygu ve düşüncelerini aktardıkları ifadelerde kullanılmaz.	“sevmediğim tabi olumsuz bir şey yaşamadım lakin o böyle yaptıklarından onun yaptıklarından dolayı onu sevmiyorum değil mi onun da yaptığı ne çözü çıkartmak dışarı şimdi Türklere has bir şey olmaması gereken bir şey çünkü Türk milleti çoğu Müslüman olduğu için daha çok böyle temizlikle çok hani birebir oluyordur hani değil mi hani Türk deyince Müslüman deyince temizlik geliyor ama onlar söyledilere hiç uyarıyorlar öyle değiller ve o yüzden çok kızıyorum mesela kadın bütün gün kendi evini temizliyor bütün çöpler kapıda ya şimdi öyle bir hakkın yok gidip konteynura atıyoruz kapıcı yok yöneticimiz var iki üç haftada bir temizliyorlar binayı ama kapıcımu yok yani şimdi mesela evde ne var hepsi kapıda hani böyle dökük kırık bir şey kapıda kutu muttu kapıda hani ben mesela onları tamam balkonun var bilmem ne ben senin çöpiünü koklamak zorunda değilim onunla şey olmuştur ben bir söyledim iki söyledim tabi gel dille söylüyorum sonra tamam diyor pardon diyor kusura bakmayın diyor topluyor sonra iki gün sonra yine çıkartıyor sonra iki kez yöneticiye söyledim bir daha da çıkartmıyorlar” (K1)
Komşuluk Düzeyleri	Bu kod katılımcıların, komşularıyla ilişkilerinin niteliğini ve yoğunluğu belirttikleri ifadelerde kullanılır. Alt kodlar ile desteklenerek yer alan anlam ve ifadelerle göre ilgili kodlar atanır.	Katılımcıların komşuları ile olan ilişkilerinin tanışık olma, yardımlaşma, selamlaşma düzeylerini açıklayan ifadelerinde bu kod kullanılır.	Katılımcıların komşuluk ilişkileri dışında farklı ortamlardaki ilişki düzeylerini açıklayan ifadelerde kullanılmaz.	“Türk komşular var da hani meraba meraba bu kadar yani oturup da çay içmek yok yani” (K3)

Çokkültürlü Komşu	Bu kod katılımcıların farklı etnik kimliklerdeki komşularını içeren ifadelerde kullanılır. Alt kodlar ile desteklenerek yer alan anlam ve ifadelere göre ilgili kodlar atanır.	Katılımcıların komşularını tanımlarken kullandıkları Türk, Kazak, Alman vb. ifadelerde bu kod kullanılır.	Katılımcıların kendileri ile aynı etnik kimliğe sahip olan komşularıyla ilgili ifadelerde kullanılmaz.	“Birçoğu yabancı Rus dışında Çeçenistan farklı yerlerden hep Türk yok apartmanda sürekli kalan üç daire var diğerleri memlekete gidip geliyor yandaki apartmanda bir tane Türk komşum var” (K5)
Rusya’da Komşuluk	Bu kod katılımcıların kendi ülkelerindeki komşuluk ilişkilerini aktardıkları ifadelerde kullanılır.	Katılımcıların Rusya’daki komşuluk ilişkilerinden bahsettikleri ifadelerde bu kod kullanılır.	Katılımcıların Türkiye’deki komşuluk ilişkilerine ait deneyimlerini aktardıkları ifadelerde kullanılmaz.	“komşuluk bizde ben bir ilçesinde büyüdim prada köy gibi oluyordu mesela bizim partmanı 140 daire var mesela komşuyu bir işiyi görüncelikle selamlaşmam gerekiyor öyle anıyorsun tanıyorsun ama öyle çocukları yok vardı en yakın annemin köyünden öyle akrabaları vardı sohbet ediyordu genelde öyle... bizim kültürümüzde yok çünkü hep çalışıyorlar bizde kültür değişik yardım gerekiyorsa gidiyorsun rica ediyorsun bu şaka” (K13)
Geliş Nedeni	Bu kod katılımcıların, kişisel göç süreçleri ilgili bilgileri aktarırken göç etme nedenlerini belirttikleri ifadelerde kullanılır. Alt kodlar ile desteklenerek yer alan anlam ve ifadelerle göre ilgili kodlar atanır.	Katılımcıların Antalya’ya kalıcı olarak gelme nedenlerini (evlilik, iş, iklim vb.) açıkladıkları ifadelerde bu kod kullanılır.	Katılımcıların kısa süreli ziyaretlerini kapsayan tatil gibi nedenleri anlattıkları ifadelerde kullanılmaz.	“Eşimin işi buradaydı çağırıldılar yat yapıyorlar limanda serbest bölgede iş için geldi ” (K4)
İlk Etkileşim	Bu kod katılımcıların göç ettikleri ilk dönemleri kapsayan süreçte karşılaştıkları olumlu ya da olumsuz olayları aktardıkları ifadelerde kullanılır. Alt kodlar ile desteklenerek yer alan anlam ve ifadelerle göre ilgili kodlar atanır.	Katılımcıların kalıcı olarak ikamet etmeye başladıklarında deneyimledikleri olumlu ve olumsuz (samimiyet, içtenlik, güler yüzlülük, sıcakkanlılık veya önyargı vb.) durumları anlattıkları ifadelerinde bu kod kullanılır.	Katılımcıların yakın zamana ait deneyimlerini aktardıkları ifadelerde kullanılmaz.	“Yanımızdan geçerken yabancılar dedi meraba dedim o da böyle sustu biraz neyse böyle birkaç kez oldu sonra eşime söyledim böyle böyle oldu konuşsun yani sonra cevap vericem sen fazla şey yapma yok diyor meraba diyor nasılsınız cevap yok asansörden iniyorum mesela ben çıkıyorum bana izin vermiyorlar bakıyorlar bana yani sanki sen nereye geldin ben dedim izin verilebilir misiniz çıkıcam nereye gidiyorsun eve gidiyorum diyor burda oturuyorsun? Evet dedim çok oldu böyle” (K10)
Yurtdışı Deneyimi	Bu kod katılımcıların daha önce başka bir ülkeye göç deneyimi olup olmadığını belirttikleri ifadelerinde kullanılır. Anlam ve ifadelerle göre alt kodlar ile desteklenerek ilgili kodlar atanır.	Katılımcıların Antalya’da kalıcı olarak yaşamaya başlamadan önceki yurtdışı deneyimlerini kapsayan başka ülkelere varsa göç deneyimlerini ve Antalya’ya daha önce tatil için gelip gelmediklerini aktardıkları ifadelerde bu kod kullanılır.	Katılımcıların yurtdışı deneyimleri dışındaki ifadelerde bu kod kullanılmaz.	“gittim gezdim, Vietnam’a gittim benim üvey babam çalışıyordu orada uzun kalmadım döndüm ikişer ikişer yıl kaldım ” (K3)

Mülk Edinimi	Bu kod sosyoekonomik özelliklerin belirlenmesinde gayrimenkul bilgilerine ilişkin ev sahibi ya da kiracı olma durumlarını belirlemek için kullanılır.	Katılımcıların ev sahibi ya da kiracı olduklarını belirttikleri ifadelerde bu kod kullanılır.	Katılımcıların gayrimenkul dışında araç sahibi olmaları gibi bilgileri aktardıkları ifadelerde kullanılmaz.	“ekonomik durum oluştu ya pandemiden dolayı biz pandemiden önce evi satmıştık daireyi satmıştık üç odalı evi pandemiden çıktıktan sonra bir odalı bile ev alamadık o da olumsuz etkiledi şimdi kırada oturuyoruz ama kiracı olarak oturma izni başvuru yapmak biraz sıkıntılı oluyor çünkü genelde herkese ret geliyor daha çok çalışma izni var eşimin ona dayanarak yapıyoruz” (K11)
İstihdam	Bu kod sosyoekonomik özelliklerin belirlenmesinde çalışma durumlarına ilişkin bilgileri aktardıkları ifadelerde kullanılır. Alt kodlar ile desteklenerek yer alan anlam ve ifadelerle göre ilgili kodlar atanır.	Katılımcıların çalışan ya da iş yeri sahibi olmalarına göre veya çalışmaması ile nedenlerine yer verilen ifadelerde alt kodlarla birlikte kullanılır.	Katılımcıların ifadelerinde istihdam ile ilgili belirgin ifadeler yok ise bu kod kullanılmaz.	“burada benim piyano derslerim var ben piyano hocasıyım müzikologum aynı zamanda” (K15)
Türkçe Öğrenimi	Bu kod katılımcıların Türkçe’yi öğrenme süreçlerini aktardıkları ifadelerde kullanılır.	Katılımcıların göç sonrası süreçte Türkçe öğrenimi ile ilgili faaliyetlerini içeren ifadelerde bu kod kullanılır.	Katılımcıların Türkçe öğrenimi dışındaki ifadelerinde bu kod kullanılmaz.	“Türkçeyi ben kendim öğrendim gelmeden önce meraklıydım çok meraklıydım seviyordum zaten buraya her geldiğimizde tatil yaparken yerlilerle konuşuyordum öğrenmeye çalışıyordum sonra biz dizi izlemeye başladım başladım yani şöyle Türkçe sesler Türkçe orijinal yani bi de altyazı Rusça sonra kırk bölümü geçtikten sonra ya Rusça ya Türkçe izlemeye devam etmek zorunda kaldım Rusça izlemek istemedim çünkü artık alışkınım seslere ben dedim artık yani demek ki Türkçe öğrenmeliyim diye çok zor” (K15)
Eğitim ve Öğrenim	Bu kod sosyokültürel faaliyetlere ilişkin bilgi edinmesinde eğitim ve öğrenim ile ilgili ifadelerde kullanılır.	Katılımcıların göç etikten sonraki süreçte eğitim ve öğrenimi içeren (çocuklarının eğitim hayatı, okulu, meslek kursları vb.) ifadelerde bu kod kullanılır.	Katılımcıların göç öncesi aldıkları eğitimleri aktardıkları ifadelerde bu kod kullanılmaz.	“burada eğitime katılıyordum emlak bitirdim orada birkaç kişiyle tanıştım hala arada bir konuşuyoruz orada bayanlar var sonra kalıcı makyaj kursuna gittim” (K9)
Siyaset	Bu kod sosyokültürel faaliyetlere ilişkin siyaset ile ilgili ifadelerde kullanılır.	Katılımcıların siyaset, politika ile ilgili düşüncelerini, eylemlerini içeren ifadelerde bu kod kullanılır.	Katılımcıların menşei ülkesiyle ilgili siyasi faaliyetlerini aktardıkları ifadelerde kullanılmaz.	“gidiyorum valla işte oy kullanmaya aslında son dönemde sanki böyle ilgimi çekmeye başlamıştı son bir yıl diyeyim daha önce de sanırım bu son oy kullandık ya o zaman bir takip ediyordum açıkçası bakıyordum haberlere çünkü bu defa gerçekten hani oyumun faydalı olsun diye

				düşündüm daha önce sadece soyadını öğrenip oy kullandığım vardı gerçekten hiç hiç merak etmiyordum bu defa çok merak ediyordum sanırım sanırım bilmek istedim bu defa bilgili yaklaştım oy kullanma gününe” (K1)
Toplumsal Etkinlikler	Bu kod sosyokültürel faaliyetlere ilişkin sosyal aktivitelerini içeren ifadelerde kullanılır. Alt kodlar ile desteklenerek yer alan anlam ve ifadelerle göre ilgili kodlar atanır.	Katılımcıların spor faaliyetleri, dernek etkinlikleri, veli toplantıları gibi sosyal aktiviteleri içeren ifadelerde bu kod kullanılır.	Katılımcıların dil kursu ya da meslek kurslarına katılımlarını içeren ifadelerde bu kod kullanılmaz.	“ Yogaya gidiyorum orada var bir de İngilizce konuşuklarında daha kolay oluyor dedim gibi yoadaki Türk kadın sürekli konuşuyor benimle ve oğlumla oğlum da gidiyor benimle aslında yapıyı bilince öğrenebilir ilk başta Türkçeyi hiç çözmem yapamam diye düşünüyordum ama çözüliyorum Rusçada eylemi nerede kullanılsan kullan başında sonunda önemli değil ama Türkçede farklı oluyor kurallı cümle devrik cümle gibi Antalya’da İngilizce seviyesi idare eder ama başka şehirlerde yok” (K5)
Dini Pratikler	Bu kod inanç pratiklerinin belirlenmesi amacıyla katılımcıların dini ifadelerinde kullanılır.	Katılımcıların din ile ilgili inanış, ritüel ve ibadeti içeren ifadelerinde bu kod kullanılır.	Katılımcıların din ile ilgili olduğu belirgin olmayan ifadelerinde bu kod kullanılmaz.	“ya aslında bende Müslümanım hani elhamdülillah çocukluktan beri hani doğdum Müslüman doğmuşum ailem Müslüman ama biliyoruz di mi Rusya’da farklı bir ülkede şeyler de olabilir Müslüman olabilirsin Hristiyan olabilirsin burda seni ilk zamanlar beni şey gibi kabul ediyorlardı bu gerçek Müslüman değil hani gavur gibi hani şimdi sen yabancısın ya seni yabancı o Türkler de şey önyargı yabancı demek ki gavur öyle bir şey vardı evet karışmıştım vardı öyle bir şey” (K1)

1.10. Alanyazında İlgili Çalışmalar

Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tez veri tabanında yapılan taramada Ruslarla ilgili yapılmış doktora tezleri çoğunlukla uluslararası ilişkiler, batı dilleri ve edebiyatı, tarih ve siyaset bilimi anabilim dallarında olduğu görünmektedir. Gebelek (2008) uluslararası ilişkiler anabilim dalında tamamladığı yüksek lisans tez çalışmasını toplumsal cinsiyet bakış açısı ile eski Sovyetler Birliği ülkelerinden göç eden kadınlarla gerçekleştirmiştir. Antalya’da yapılan saha çalışmasında gözlem, anket ve derinlemesine görüşme tekniklerini kullanmış; turizm sektöründe düşük ücretli işlerde çalışan kadınlarla görüşmeler gerçekleştirmiştir. Çalışma genel olarak Rus kadınların Türkiye’ye gelişlerinde çalışmanın ya da evlenmenin kolaylık sağlayan en önemli etkenlerden olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Diğer bir çalışma Deniz ve Özgür (2010), Antalya’ya gelen Rus ve Azerbaycanlı göçmenlerin demografik, sosyoekonomik ve göç nedenleri bakımından benzerlik ve farklılıklarını açıklayan ve turizme dayalı bir göç sisteminin ortaya çıkışına dair bulgular sunmaktadır. Nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı, özellikle kent içi yer seçimi ve sonuçlarına odaklanan çalışma Antalya’da yaşayan Rusların ulusaşırı toplumsal alan oluşturduğunu vurgulamaktadır.

Deniz (2012; 2018) coğrafya anabilim dalından yüksek lisans ve doktora tezleriyle alanyazına büyük katkı sağlamıştır. Türkiye’ye göç eden Ruslara yönelik ilk çalışma olduğunu belirten Deniz (2012); Antalya’ya yerleşen Rusların kent içi kullanım alanlarını ortaya çıkarmış ve kentsel mekânı nasıl şekillendirdiklerini ele almıştır. Rusya’dan evlilik göçü ile İstanbul’a yerleşen Rus kadınları incelediği çalışmasında ise Deniz (2018); feminist bakış açısının coğrafya ile ilişkisini vurgulayarak İstanbul’a göç ve yerleşim süreçlerini, göçmen kadınların deneyimleri üzerinden ortaya koymuştur.

Sosyoloji anabilim dalında yüksek lisans tezi ile Filiyeva (2018), Rusya’dan Türkiye’ye evlilik göçü gerçekleştiren Rus kadınları göç olgusu üzerinden ele almış ve basında yer alış şekillerini mülakatlarla değerlendirerek analiz etmiştir. Gerçekleştirilen çalışmalarda Rus nüfusuyla ilgili olarak toplumsal cinsiyet, mekân, aile kurumu, iş ve evlilik göçü bağlamlarına sıklıkla yer verilmiş olup komşuluk ilişkileri bağlamında ele alınan çalışma bulunmamaktadır.

Sosyoloji anabilim dalı yüksek lisans tezleri arasında komşuluk ilişkilerini ele alan çalışmalar arasında Koyuncu (2005) *Konya’da komşuluk ilişkileri* başlıklı sosyoloji anabilim dalı yüksek lisans tezi taramada yer almakta ancak erişime açık değildir. Koyuncu’nun tez sonrası ilgili yayınlarına bu çalışma içerisinde yer verilmiştir.

Gökçük (2007) sosyoloji anabilim dalı yüksek lisans tezinde kentleşmenin akrabalık ve komşuluk ilişkilerine olan etkilerini ele almıştır. Afyonkarahisar’da nicel yöntem kullanarak gerçekleştirilen çalışmaya göre köylere göre kentlerde komşuluk ilişkilerinin daha yüzeysel boyutta olduğu vurgulanmıştır. Benzer şekilde Yılmazöz (2010) sosyoloji anabilim dalı yüksek lisans tez çalışmasında komşuluk ve komşuluk ilişkilerini kentsel dönüşüm bağlamında Ankara’da dört mahallede gerçekleştirilen anket veri toplama tekniği ile elde edilen sonuçlarla incelemiştir. Yapılan çalışma ile gecekondudaki yaşamlarına kıyasla komşuluk ilişkilerinin kentsel dönüşüm ile azaldığını belirtilmektedir. Demirelli (2023) ise yüksek lisans tez çalışmasında deprem nedeniyle yer değiştiren kadınların komşuluk ilişkilerini Elazığ örneğinde ele almıştır. Fenomonolojik yöntemin benimsendiği çalışmada 2020’de Elazığ’da yaşanan deprem sonucunda evlerinin yıkılması ya da hasar alması nedeniyle yer değiştiren kadınlar çalışma grubu olarak belirlenmiş ve derinlemesine görüşmeler ile veriler toplanmıştır.

Komşuluk ilişkilerini ele alan YÖK’te bulunan sosyoloji anabilim dalı tek doktora tezi Usta Baki (2021)’nin suç korkusunu güvenli sitelerde komşuluk ilişkileri bağlamında ele aldığı çalışmasıdır. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmada veriler derinlemesine görüşmeler ile toplanmış; güvenli sitelerde ikamet eden bireylerin kentin bütününden sosyo-mekansal olarak farklılaştığı, komşuluk ilişkilerinin de bu yaşam tarzının en önemli tamamlayıcısı olduğu vurgulanmıştır. Tehlikelerden korunma ve kaçınmada sitelerin fiziki imkanlarından ziyade komşuluk ilişkilerinin daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Kusenbach (2003) Hollywood’da iki kentsel mahallede komşuluk üzerine etnografik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada dört farklı komşuluk modeli tanımlamıştır: dostça tanıma (samimi selamlaşma), dar görüşlü yardımseverlik (yardım taleplerine karşılık verme), proaktif katılım (istenmese de komşuları gözetme ve yardım etme), çeşitliliklere sahip çıkma ve karşı çıkma (farklı olan komşuların yerel topluma dahil olması ya da dışlanması). Komşuluk örüntüleri ve mekânsal pratiklerin nasıl oluştuğunu incelemiş ve dört doğal topluluk alanı tanımlamıştır: mikro topluluklar, blok topluluklar, yürüme mesafesi toplulukları ve coğrafi olarak sabitlenmiş sembolik topluluklar. Böylelikle kent sosyolojisinde topluluklar üzerine hem metodolojik hem de teorik olarak katkı sunmuştur. Çalışması sonucunda geliştirildiğini belirttiği *go-along* kavramının kentlilerin çevrelerindeki diğer kişileri benimseme ya da dışlanma mesajlarını verdikleri komşuluk ilişkilerinde özellikle de dostça tanıma gibi rutin etkileşimli uygulamaları gözlemlenebilir hale getirdiğini vurgular ancak bu kavram Türk kültüründe yer almaktadır. Yakın komşuların günlük birbirine gidip-gelme rutini bu kavramın karşılığıdır.

1.11. Araştırma Verilerinin Analizi

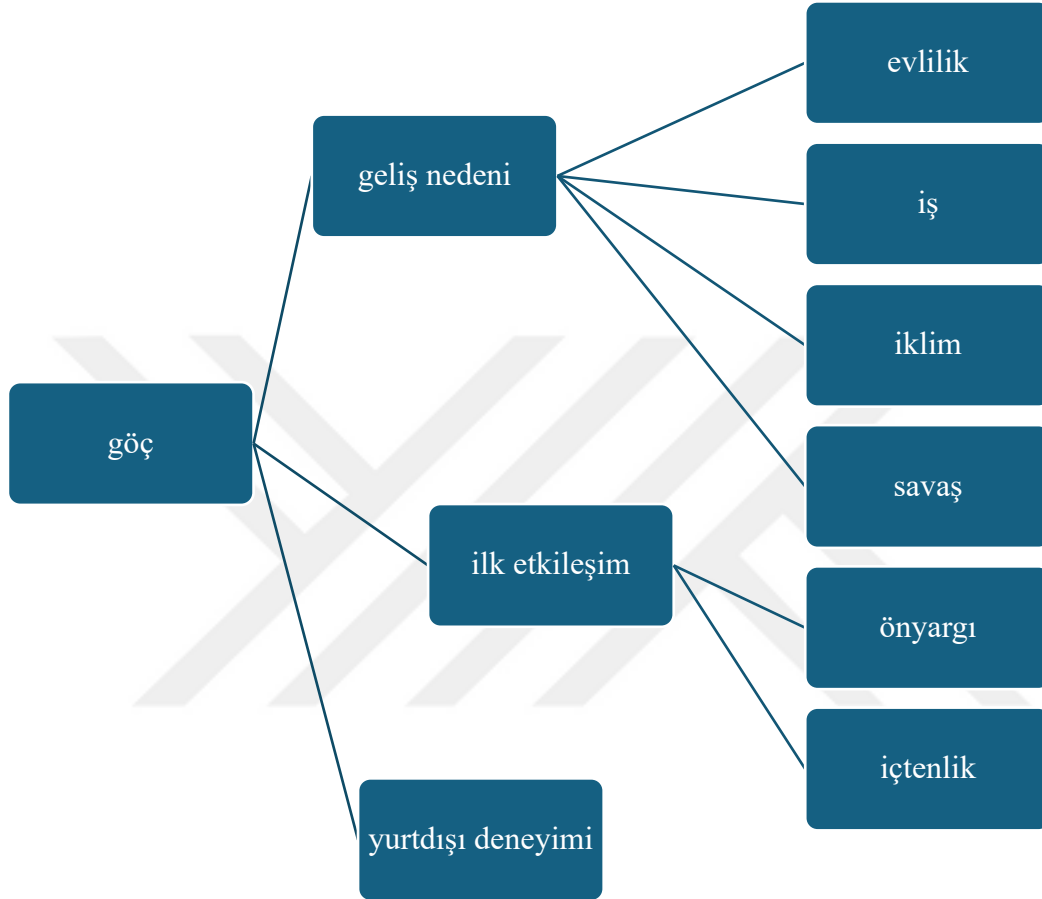
Etnografik çalışmalarda tek bir analiz biçimi yerine çoklu analizler kullanılmaktadır. Analiz araştırma süresince devam eden bir süreç olmasıyla yinelemeli ve döngüseldir (Spradley, 1980; Fetterman, 2010; LeCompte ve Schensul, 2013). Düşünce ve davranış kalıpları başka bir ifade ile örüntüler aranır ve mevcut örüntülerin aranması bir analiz biçimi olmakla beraber söz konusu kalıplar etnografik güvenilirliği sağlamaktadır. Wolcott (1994)’a göre analiz araştırmadaki kilit faktörlerin ve aradaki ilişkilerin belirlendiği bir veri dönüşümü olup betimlemenin sistematik bir şekilde genişletilmesidir. Veri yığınlarıyla başlayan süreç belirgin bir düşünce ya da davranışların karşılaştırılmasını, kategorize edilmesini içermektedir. Araştırma yapılan sahanın haritası, akış şemaları, organizasyon şemaları, yazılı ve dijital verilerin analizi, istatistikler analizin birer parçasını oluşturmaktadır (Fetterman, 2010).

Bir nitel araştırmada verilerin analiz sürecinin paylaşılması araştırmacının şeffaflığı ve güvenilirliğini artıran, bilimsel etik ve metodolojik uygunluğunu gösteren önemli bir unsurdur. Bu çalışmada veriler el ile renkli kodlama yapılarak etiketlenmiş; uygun temalar ve kategorilere ulaşılmıştır. Betimleme, analiz ve yorumlama olarak üç aşamalı şekilde veri incelemesi tamamlanmıştır.

Gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler öncelikle deşifre edilmiştir. Her görüşme sonrası deşifre işlemi en geç iki gün içerisinde tamamlanmıştır. Deşifreler tamamlandıktan sonra kodlama aşamasına geçilmiştir. Kod; dil temelli veya görsel bir veriyi betimlemek için sembolik olarak kullanılan özetleyici, çarpıcı veya çağrışımsal nitelikte bir sözcük ya da kısa ifade olarak tanımlanır. Verileri görüşme kayıtları, katılımcı gözlem notları, günlükler, dokümanlar, açık uçlu anket sorularına verilen yanıtlar, çizimler, eşyalar, fotoğraflar, videolar, web siteleri, e-posta yazışmaları ile akademik veya kurgusal alan yazınına içerebilir. Kodlama yapmakta amaç araştırmacı tarafından üretilen yapılarla verilerin temsil edilmesi ve böylelikle örüntüler ortaya çıkarmak, kategorize etmek gibi analitik süreçlerde kullanılmak üzere her bir veriye yorumlanmış anlamlar yüklemektir (Saldana, 2019). Bu çalışmada araştırmacı etnografyada sıklıkla kullanılan betimsel kodlama yönteminden faydalanmıştır. Döngüsel bir eylem olan kodlamada tek seferde son haline erişmek pek mümkün değildir. Deşifre edilmiş görüşmelerin bulunduğu ham veriler kodlanırken çoklu okuma (Arıkan, 2018: 73) yapılmış; tekrar tekrar ve farklı zamanlarda veriler okunmuş, kodlar düzenlenmiş, karşılaştırmalar yapılmış ve kategorize edilerek temalar oluşturulmuştur.

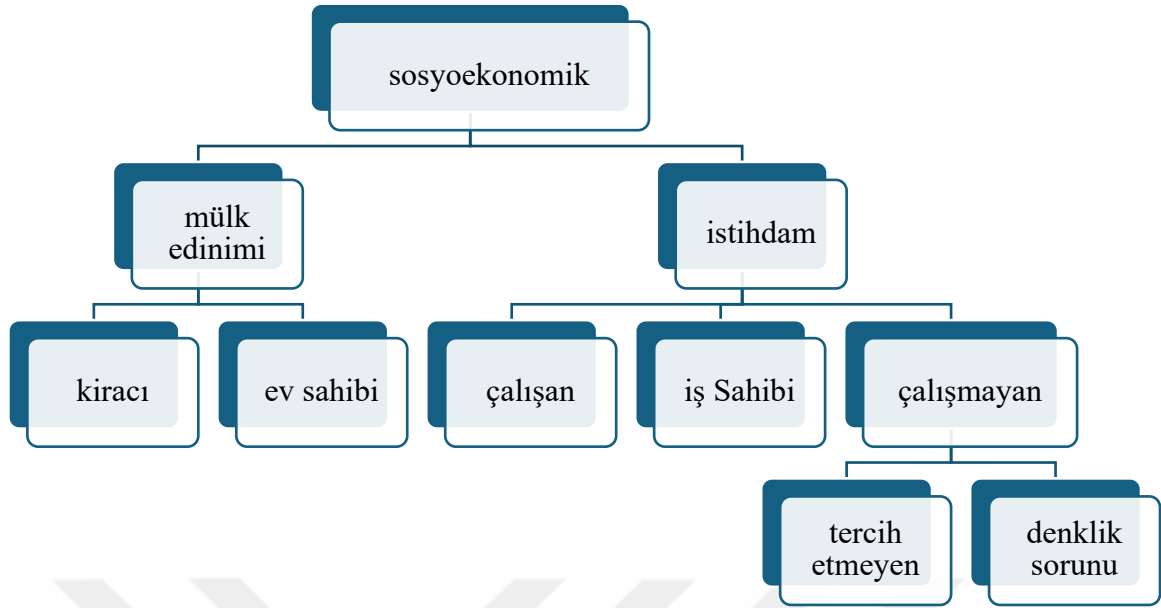
Kodlama sonrasında ortaya çıkan ilk tema “göç” olarak adlandırılmıştır (Şekil 1.1). Göç başlığının altında katılımcıların geliş nedeni, Türk toplumuyla ilk etkileşimleri ve daha önceki yurtdışı deneyimleri yer almaktadır. *Geliş nedeni* başlığında katılımcıların yanıtlarından

ortaya çıkan alt kodlar yer almaktadır. Söz konusu alt kodlar kavram ve süreçler olup bunların her biri katılımcıların deneyim, edim ve görüşlerini/inançlarını içermektedir. Keza *ilk etkileşim* kodu ile katılımcıların yerli halkla olan deneyimlerinin aktarılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda deşifre edilen metinler *önyargı* ve *içtenlik* alt kodlarıyla sınırlandırılmış ve ilgili ifadeler bulgulara yer verilmiştir.

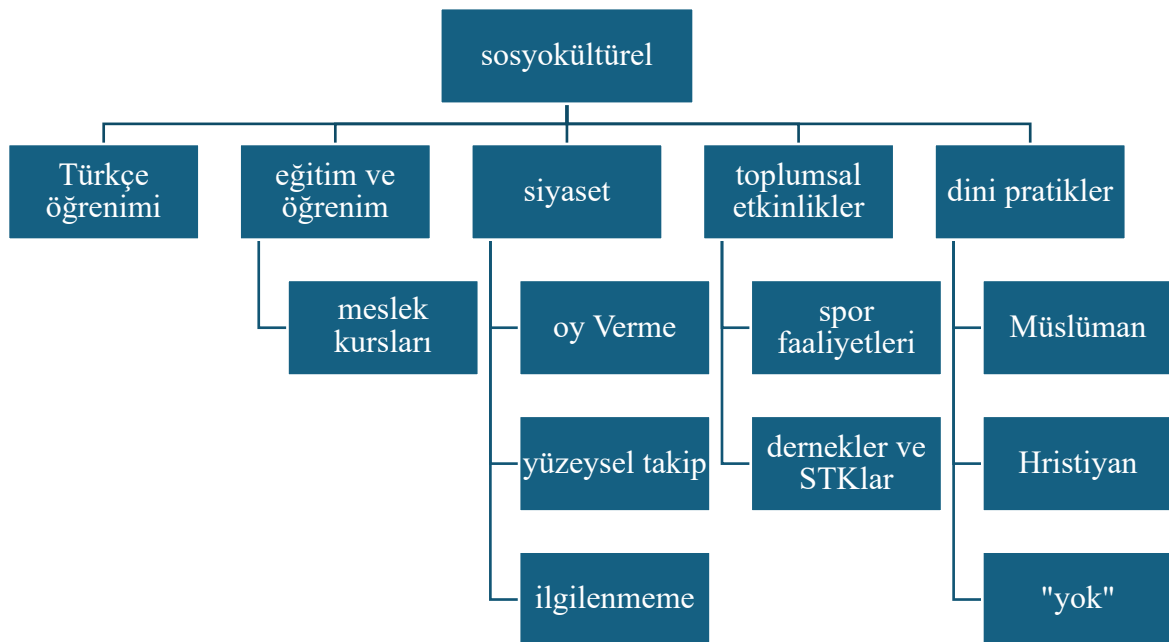
Şekil 1.1 Göç Temasına Ait Kodlar ve Alt Kodlar

Veri analizi sürecinde kurgulanan bir diğer tema da “*sosyoekonomik*” olarak belirlenmiştir. Bu tema yaşam standartları ve çalışma durumları, gelir düzeyleri gibi ekonomik faaliyetleri hakkındaki verileri analiz edebilmek için oluşturulmuştur. Gayrimenkul bilgilerine ait bilgiler için *mülk edinimi* kodu, gelir düzeyleri içinse *istihdam* kodu kullanılmıştır (Şekil 1.2).

Şekil 1.2 Sosyoekonomik Temasına Ait Kodlar ve Alt Kodlar

Üçüncü tema “*sosyokültürel*” olarak adlandırılmıştır (Şekil 1.3). Bu tema, bireylerin ve toplumların kültürel değerlerini, geleneklerini ve sosyal etkileşimlerini şekillendiren Türkçe öğrenimi, eğitim ve öğrenim, siyaset, toplumsal etkinlikler ve dini inanç pratikleri gibi ana başlıklardan oluşan kodlarla ilgili alt kodları kapsamaktadır.

Şekil 1.3 Sosyokültürel Temasına Ait Kodlar ve Alt Kodlar

Son tema ise “*komşuluk*” olarak adlandırılmıştır (Şekil 1.4). Komşuyu; yakın olan, yanı başında olan, yakın uzak bir aktör, mekânsal yakınlığın bir ifadesidir diye tanımlar Alver (2012). Komşu hem mekân hem de toplumsal bir çevreyi ifade eder. Toplumsal ilişki ağında aile ve akrabalıktan sonra gelmesine rağmen komşunun özel olmasının bir sebebi bilinçli bir ilişki olmasıdır. Komşuluğun tanımlanmasındaki fiziksel vurguya ek olarak psiko-sosyal duruma göre de değerlendirilebileceğini belirten Berköz ve Kellekci (2006)’e göre; fiziksel tanımda komşuluğun konut yakınındaki değişik hizmet ve tesisleri içerdiğini, psiko-sosyal anlamda ise meydana gelen sosyal ilişkiler bütünü olduğunu belirtmektedirler. Dolayısıyla komşu; anlam, çağrışım ve değer katmanlarının bir arada kabul edildiği bir kavramdır (Yıldız ve Gündüz, 2011). Koyuncu (2014: 7) ise komşuluğu, “sadece bir ikamet yapıları grubu olmayıp dayanışma, yardımlaşma, mahremiyet, emniyet, yalnızlıktan kurtulma gibi fonksiyonel karakteri ile üyelerine sosyalizasyon yolunu açık tutan bir sosyal sistem, bir kompozisyon” olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda *komşuluk* teması farklı demografik ve kültürel yapıya sahip bireyler arasındaki sosyal bağları, dayanışma düzeyini ve etkileşimleri yansıtan komşuluk ilişkilerini anlamaya yönelik kodlardan oluşturulmuştur.

Şekil 1.4 Komşuluk İlişkileri Temasına Ait Kodlar ve Alt Kodlar

Van Eijk (2011), komşuluk ilişkilerinin dört biçimde ortaya çıktığını belirtir. Birincisi, kentsel alanlarda komşular birbirlerinden pek kaçınmazlar bu nedenle en azından bir bağımlılık ilişkisi bulunur. Karşılıklı bağımlılıklar, insanların birbirlerini tanıdıkları ancak birbirleri hakkında çok az şey bildikleri soyut ilişkilerdir. İkincisi, bitkilerin sulanması veya acil durumlar için anahtarların değiştirilmesi gibi küçük destek alışverişlerinin gerçekleştiği işlemler olarak ortaya çıkar. Üçüncüsü, bağımlılıklarda komşular etkileşime girerler çünkü iyi komşuluk ilişkilerine değer verirler. Bu durum ise birbirlerinin mahremiyetine saygı gösterirken arkadaş canlısı ve yardımsever olmak anlamına gelir. Dördüncüsü, komşu ilişkileri insanların birbirleriyle arkadaşlık veya arkadaş benzeri bir ilişki sürdürdüğü bağlar olarak ortaya çıkar. Mahremiyet ihtiyacı, iyi bir komşuluk normudur ve insanların kişisel bilgileri paylaşmak konusunda isteksiz olduğu anlamına gelmektedir. Özel ortam, kişisel bilgi için çok az fırsat sunarken, aynı zamanda genel bilgi edinmeyi de teşvik eder. Komşuluk, sınırların yıkılmasından ziyade genellikle sınır oluşturma ile ilişkilidir ve sınırların çizilmesi, her zaman düşmanlık veya çatışma anlamına gelmemektedir. Brednikova (2021: 113) bu noktada komşularla mesafeyi korumanın yollarından birinin konuşulan konuların kısıtlı tutulması olduğunu belirtir. Genellikle çocuklar ve evcil hayvanlar en uygun ortak nokta olarak görülmektedir. Söz konusu durumların ortaya çıkarılması için “*komşuluk sorunları*” kodu oluşturulmuştur.

Bir topluluk içerisinde bulunmakla komşuluk ilişkisi içerisinde olmak birbirleriyle yakın anlamlı olarak kullanılmasına rağmen Skjaeveland vd. (1996: 415) bu kavramlar üzerinde yapılan araştırmalardaki farklılıkları ortaya koymakta; komşuluğun bireylerin katıldığı sosyal etkileşimlerin ve desteklerin toplam miktarını ele aldığını, topluluk duygusunun ise çoğunlukla aidiyet duyguları, karşılıklı etki ve birbirleri için önemli olma gibi niteliksel yönlerle atıfta bulunduğunu öne sürmektedir. Komşuluk ilişkisi farklı şekillerde deneyimlenmesine rağmen her toplumda bireylerin toplumsallaşmalarının önemli bir parçasıdır (Akın, 2014: 74) ve bir kişinin ağındaki nispeten zayıf ilişkilerdir ancak kişisel ağlarda önemli bir rol oynar (Mollenhorst vd., 2009). Bu nedenle Rusların komşuluk ilişkilerindeki yakınlık seviyesini ortaya çıkarmak amacıyla “*komşuluk düzeyleri*” kodu oluşturulmuştur.

Komşuluğun geçmişten günümüze değişime uğramasında büyük etkileri olan kentleşme, iş ve eğitim kaynaklı yer değişimleri, ekonomik koşullar, iletişim ve ulaşım olanaklarına ilaveten bu farklılıkların artmasından dolayı birey faktörünün belirginleşmeye başlamasıyla farklılaşan yaşam koşulları örnek gösterilebilir. Bu değişim birçok sosyal bilimci tarafından toplumsal çözülmeye ve yozlaşmaya sebep olarak ifade edilmesine rağmen bunu doğrulayacak yeterli ve güvenilir araştırmalar bulunmamaktadır (Yıldız ve Gündüz, 2011: 21).

Söz konusu olan bireyselliğin ön plana çıkması Tönnies'in cemaat (Gemeinschaft)-cemiyet (Gesellschaft) dikotomisine dayanmaktadır (Akın, 2014: 83). Toplumsal değişim beraberinde doğal olarak komşuluk ilişkilerinin de değişmesini getirmektedir. Klasik sosyal teorisyenler, geçmişte toplulukların yoğun ve yüksek oranda birbirlerine bağlı sosyal ağlara sahip olduğu cemaat biçimlerinin giderek toplum bağlarının zayıf, sınırlı sayıda ve duygudan yoksun cemiyet ilişkilerine dönüştüğünü savunmaktadır (Guest ve Wierzbicki, 1999). Bu nedenle Rus toplumunda komşuluk ilişkilerinin nasıl deneyimlendiğinin aktarıldığı katılımcı ifadelerine “*Rusya’da komşuluk*” kodu altında yer verilmiştir.

Avrupa Kentsel Alanlarında Etnikler Arası Hoşgörü ve Komşuluk Entegrasyonu Oluşturma (GEITONIES) projesi kapsamında; altı büyük Avrupa şehrinde (Selanik (Yunanistan), Rotterdam (Hollanda), Varşova (Polonya), Lizbon (Portekiz) ve Bilbao (İspanya)) anket çalışması yapılmıştır. Bu araştırmanın üç Varşova mahallesindeki ön sonuçlarından elde edilen veriler ışığında Gorny ve Torunczyk- Ruiz (2011) sosyal bağlar ve komşuluk ilişkileri açısından göçmenlerin entegrasyonuna dair araştırma bulgularını yayınlamışlardır. Söz konusu mahallelerde göçmen olan grup Vietnam’dan gelenlerdir. Kültürel farklılıklar ve dil engeli, Polonyalılarla teması nispeten zorlaştırmıştır. Dolayısıyla komşuluk ilişkileri günlük temaslar dahil olmak üzere insanların kendilerini evlerine kapattıkları, birbirlerini ziyaret etmek ya da davet etmek ilgili etkileşimlerin oldukça sınırlı olduğu bir biçimdedir. Etnik temaslar açısından göçmenlerin Polonyalılarla temas kurma eğilimi olmasına karşın Polonyalıların etnik gruplar arası neredeyse hiç teması olmadığı bu nedenle de günlük olarak göçmenlerin Polonyalılardan ziyade kendi etnik kökenleriyle etkileşime girmeyi tercih ettikleri sonucu çıkmıştır.

Çin’de yapılan başka bir çalışmada ise (Forrest vd., 2002) komşuluğun Hong Kong gibi kentte; yüksek yoğunluk ve aşırı kalabalık düzeyine ve mahremiyet arama çabasına uygun olarak aynı katta oldukları komşularıyla çok yakın temastan kaçınıldığı, gençlerin yaşlı komşularla iletişime girmediği, yaşlıların ise birbirleriyle etkileşim halinde olduğu elde edilen sonuçlar arasındadır. Komşularıyla dostane ilişki içinde olanlar aynı yaşlarda ve benzer koşullarda olma eğilimi göstermekle beraber, dilsel ve kültürel heterojenliğin topluluk olarak komşuluk duygusu üzerinde önemli bir etkisi olduğu ve Çinli olmayanlarla aynı dili konuşmadıkları için etkileşime girmediklerini belirtenler olmuştur. Ayrıca farklı göç geçmişlerinden gelen gruplara karşı fark edilebilir düzeyde bir güvensizlik olduğu ortaya çıkmıştır. Güçlü komşuluk duygusuna sahip olanlar aynı bölgede yaşayan meslektaşlar veya okul arkadaşları olan kişilerdir.

Bu noktada Antalya gibi birden fazla ÷lkeden göçmene ev sahipliği yapan bir kentte farklı k÷lt÷rlerden komşuların olması olağan bir durum haline gelmiştir. Bu nedenle *çok k÷ltürlü komşular* kodu ile ortaya çıkan Rus nüfusun Türkler dışındaki komşularıyla olan ilişkilerine dair veriler, etnik farklılıklar ve komşuluk ilişkileri beraber değeriendirilerek ele alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI: “ANTALYA’DAKİ RUSLAR”

“Göç toplumsal varoluşun her boyutunu etkileyen ve kendi karmaşık dinamiklerini geliştiren bir süreç” (Castles ve Miller, 2008: 30) olup birçok disiplin ve kuram tarafından ele alınan geniş ve yoğun bir dinamiği olan bir kavramdır (Yaman, 2019: 8). Genel olarak kalıcı veya geçici bir ikamet değişikliği olarak tanımlanan göç; mesafeye, gönüllü veya gönülsüz olma niteliğine bakılmaksızın dış ve iç göç arasında hiçbir ayırım yapılmadan ele alınır (Lee, 1966: 49). Günümüzde artan ve çeşitlenen göç hareketliliği toplumları farklı şekillerde uzun zamandır etkilemektedir bu nedenle sosyoloji göç olgusunu birçok bağlamda ele alır; bu çalışmalar akrabalık, toplumsal ağlar, istihdam ve etnik ilişkiler, iktisadi gelişmeler gibi daha büyük problemlerin parçalarını içerir (Marshall, 2020: 685-686).

Göç olgusunun tarihinin nüfus hareketlerinin kayıtlarının tutulduğu dönemlerden itibaren gerçekleştiğine dair veriler mevcuttur ve uluslararası göçün modern tarihi dört döneme ayrılmaktadır; birinci dönem 1500lü yıllardan 1800lere kadar gerçekleşen tarımsal yerleşimcilerin, yönetici ve zanaatkarların, girişimcilerin ve denizaşırı ceza kolonilere gönderilen mahkumların göçlerini kapsayan sanayileşme öncesi göçler, ikinci göç dönemi on dokuzuncu yüzyıl başlarından, Avrupa’daki endüstriyel gelişmeden ve kapitalizmin Yeni Dünya’daki eski sömürgelere yayılması, üçüncü göç dönemi Birinci Dünya Savaşı’na kadar devam eden göçler ve on yıllık durgunluk sonrasında tekrar hareketlenen ve Büyük Buhranla tamamen durma noktasına gelen göç hareketlerini içermektedir. Dördüncü dönem ise sanayi sonrası 1960ların ortalarında ortaya çıkmış ve öncekilerden tamamen farklılaşmıştır. Avrupa’dan üçüncü dünya ülkelerine kaymasıyla hem göç veren hem de göç alan ülkelerin sayısının ve çeşitliliğinin artmasıyla gerçek anlamda küresel bir boyut kazanmıştır (Massey, 2003). On dokuzuncu yüzyılın ortalarından Birinci Dünya Savaşı’na kadar Avrupa’dan Kuzey Amerika’ya yapılan kitlesel göçler en önemli noktalardan birini oluşturmuştur. Hatton ve Williamson (1998) bu dönemi "kitlesel göç çağı" olarak adlandırmakta ve bu uluslararası hareketlerin bugünkünden daha büyük olduğunu savunmaktadır. 1850-1914 dönemi transatlantik göçü olarak adlandırılırken 1945'ten sonra başlayan ve 1980lerden itibaren genişleyen uzun mesafeli hareketler dünyanın diğer bölgelerini de kapsamaktadır. Güncel çalışmalar ise on dokuzuncu ve yirminci yüzyılın başlarında Asya, Afrika ve Latin Amerika'da büyük bir hareketlilik olduğunu göstermektedir.

Göç olgusunun birçok boyutu bulunmasına rağmen en önemlilerinden biri sosyal boyutudur; göçmenlerin dahil oldukları toplum ile yaşamaya başlamaları ile hem toplumun

bireyleriyle hem de kurumlarla meydana gelen ilişkileri kapsamaktadır (Adıgüzel, 2019: 193). Göç sadece fiziksel bir yer değiştirme değil hem göç edenler hem de ev sahibi toplumlar açısından çok yönlü bir süreçtir. Göç edenler zorunlu veya gönüllü, beraberinde toplumsal ve siyasal hareketliliği de tetiklemiş olurlar ki göçün sosyolojik bir alan olmasında önemli olan bu boyutlarıdır (Doğan, 2018: 29). Bir toplumdaki maddi ve manevi birikimlerin tamamı olarak tanımlanan kültür, göç ile güçlü bir etkileşim halindedir. Göçlerin en önemli sonuçlarından olan kültür yayılması veya değişmesi, bireylerde meydana gelen farklılıklarla beraber sosyokültürel yapılarda değişikliklere sebep olmaktadır (Mehmedoğlu, 2020: 13). Park (1928) yaklaşık yüz yıl öncesinde kültürdeki her ilerlemenin yeni bir göç hareketiyle başladığını ve her ne kadar çatışmalara sebep olsa da tarihteki belirleyici güçlerden olduğunu vurgulamıştır. Başka bir ifade ile göç; toplumların sosyolojik gerçekliğini ortaya çıkaran kilit bir kavram olmakla beraber aynı zamanda kültürü yeniden yorumlayan ve üreten bir sosyal hareketliliklerdir (Doğan, 2018: 57).

Göçler ülke sınırlarına göre değerlendirildiğinde; iç ve dış göç olarak ele alınmakta; biçimsel olarak incelendiğinde bireysel, kitlesel ve zincirleme göç olarak adlandırılmakta; yerleşim süresi baz alındığında ise geçici ya da kalıcı göçler olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada geçici göçler, seyahat, tatil gibi kısa süreli yer değiştirmeleri değil, mevsimlik işçiler, eğitim amaçlı ya da görevlendirmeler gibi ortaya çıkan hareketlilikleri kapsar (Yaman, 2019: 20-24). Göç edilen ülkelerdeki yetkili kurum ve kuruluşların bilgisine göre sınıflandırıldığında ise kontrollü ya da kontrolsüz göç olarak adlandırılır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) 2020 verilerine göre uluslararası göçmen sayısı 281 milyon kişi olup küresel nüfusun %3,6'sını oluşturmaktadır (IOM, 2024). Geçmişten günümüze giderek artan hareketlilik ve bu hareketliliğin büyük ölçüde ulaşım, iletişim ve teknolojik ilerlemelerden kaynaklandığı kabul edilen bir gerçekliktir. Göçün zaman ve mekânın ötesinde bir olgu olduğu (Giddens, 1994; Castells, 2008; Bauman, 2017), göçmen deneyimleri ile kültürel ve toplumsal bağların yeniden şekillendirilmesi göçün fiziksel bir hareketten ziyade sosyal ve kültürel etkilerinin de farklı bağlamlarda ele alınması gerektiği ortaya çıkmıştır.

2.1. Araştırma Sahası: Liman ve Hurma Mahalleleri

Mahalle kavramı, antropoloji ve sosyolojinin ortak araştırma konularından biridir. Komşuluk ilişkilerinde önemli bir yeri olan mahalleyi yapısökümcü bir yaklaşımla inceleyen Kallus ve Law-Yone (2000) mahallenin anlamındaki değişime dikkat çekmişlerdir. Dönüşüm sürecinin, hümanist bir yaklaşımdan araçsal ve akabinde fenomenolojik bir yaklaşıma doğru ilerlediğini belirtirler. Hümanist yaklaşım, mahalleyi insan faaliyetinin bir sonucu olarak değerlendirmekle beraber mahallenin planlanmasını temel insan ihtiyaçlarına uygun bir cevap

olan ahlaki bir gereklilik olarak görür. Araçsal yaklaşım, mahalleyi kentsel yapının gelişiminde ayrılmaz bir yapı taşı olan planlama aygıtı olarak görmekte dolayısıyla mahalleyi daha büyük bir toplulukta bir alt sistem olarak ele almaktadır. Fenomenolojik yaklaşım ise mahalleyi benzersiz bir kentsel olgu olarak vurgulamaktadır. Warren (1978) mahalleler üzerinde yaptığı çalışmada mahalle bağlamı kavramını kullanır; mekandaki yakınlığı ile tanımlanan yerleşik bir nüfus ile bu nüfusu komşu olmayanlara bağlayan sosyal bağlar arasında var olan sosyal bağ biçimidir. Bu tanımın komşuluk sınırlarını belirlemeye yönelik geleneksel yaklaşımlara göre birçok avantajı olduğunu belirtir; komşuyu tanımlarken kullanılan coğrafi sınırların ötesine bakılmasını sağlar. Hem bireysel hem de mahalleye bir bütün olarak yardım edebilecek kaynaklara ve bağlantılara sahip olduklarını görme şansı verir. Ayrıca mahalle bağlamı yaklaşımının diğer bir öneminin bir mahalledeki bireylerin komşu olarak toplumun geri kalanıyla bir kurduğu bağlantıyı işaret eder. Kişi bu bağlantının farkında olsun ya da olmasın, sorunları çözmek için başkalarının yardımına başvursun veya almasın, tüm bu bireysel motivasyonlar, özel, güçlü ve zayıf yönleri olan belirli bir sosyal çevrede yer almaktadır.

Wood (1914) sosyal bilimleri etkileyen en önemli hususlardan biri olan komşuluk ilişkisinin günümüzde karmaşık olan toplum yapılarında sürdürülmesinde, sözü edilen toplumun uyguladığı işlevle kıyaslanamayacak bir işleve sahip olduğunu, mahallenin tüm çağdaş toplumsal süreci etkileyen işlevi üzerine hem teorik hem de pratik olarak tamamen yeni bir vurgudan bahsedildiğini belirtmiştir. Toplum araştırmalarında, makro analizlerin yanı sıra mikro analizlerin önemine dikkat çeken Wood (1914); mahalleyi, toplam refahı için planlar tasarlayan ve uygulayan; erkek, kadın ve tüm çocuklar için hayati bir kamusal arena ve özellikle kendiliğinden oluşan bir sosyal grup olarak tanımlar. Komşuluk ise kişiliğin toplumsal uzantısının kişilikler arasındaki etkileşimin iç içe geçmiş ve kapsamlı kompleksinin en tatmin edici ve aydınlatıcı biçimidir. Başka bir ifade ile organik bütünlüğüyle sosyal bir zihin gibi işleyen sosyal birimdir. Yani başımızda hayatını sürdüren kişinin, komşu olmayla tanıdık olarak nitelendirilmesini ve etkileşimle hayatımızın bir parçası haline gelmesini, toplumsal gerçeklerin en dikkat çekici örneklerinden biri olduğunu belirtir. Bu açıdan sosyolojinin en temel kaynaklarından biri olarak mahalle laboratuvarlarına ihtiyaç duyduğunu ancak araştırmacıların eğitimlerinden dolayı mahalle deneyiminden erken yaşta koparılıp bu deneyime az sayıda kişinin sahip olduğunu vurgular. Komşuluk dürtüsü, her zaman dikkat çekmeyen, varlığı unutulmuş en büyük değerlerinden biri olması nedeniyle sosyal bilimlerin, komşuluk ilişkilerine dair daha iyi bir sosyal düzen için çalışmaları yoğun bir şekilde sürdürmesi gerektiğine dikkat çeker. Komşuluk evrelerinde çıkarların ortaya çıkmasıyla ırksal ve dinsel ayrımın ön plana çıkması söz konusudur. Özellikle Amerikan toplumunda bu çıkarlar, pek çok örneği olan

sorunların başlıca sebepleri arasında yer aldığı bir gerçektir. İngiltere örneğini veren Wood (1914); kıtada ilişkilerin büyük ölçüde yerel komşuluk ilişkileri üzerine kurulu olduğunu ve buna karşılık olarak bu tür bağlantıları geliştirmeye çok dikkat çekildiğini belirtir. Hayati ve başarılı bir komşuluk bilincinin zaten var olduğu bu toplulukların başarı sebebini halkın homojenliğine ve öncesindeki başarısızlığını da homojenliğin eksikliğine atfedildiğini vurgular. Benzer şekilde Unger ve Wandersman (1982) sosyoekonomik statü açısından homojen mahallelerin heterojen mahallelere göre daha yüksek komşuluk seviyeleri gösterdiğini belirtir.

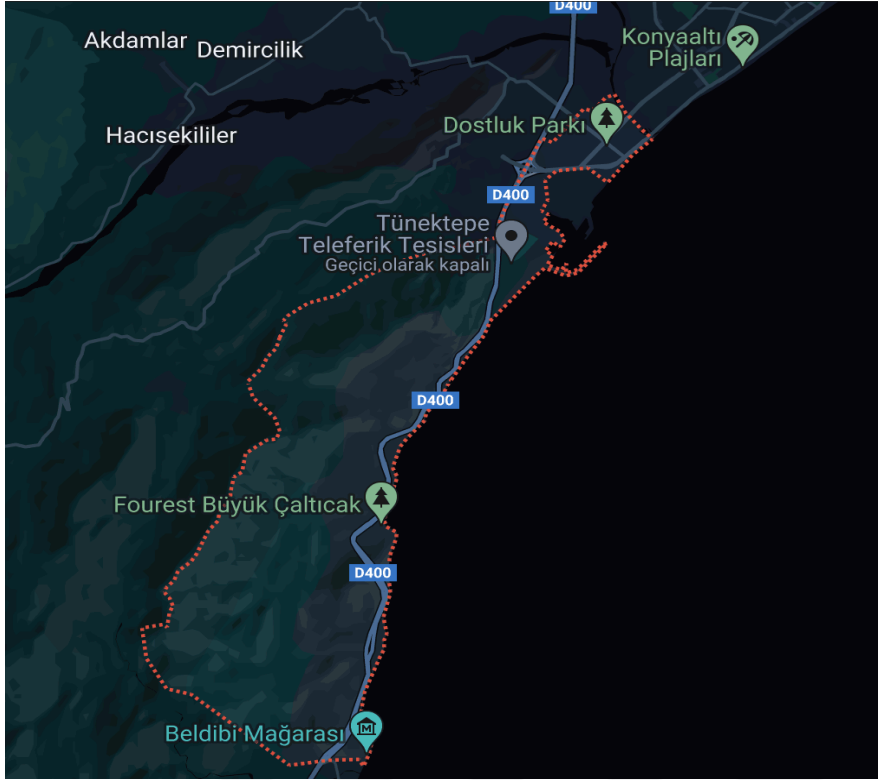
Antalya’da yabancı nüfusun ikamet için tercih ettiği ilçeler nüfus yoğunluğuna göre Alanya, Muratpaşa ve Konyaaltı olarak sıralanmaktadır. Yüz binden fazla yabancının ikamet ettiği kentte ilk sırada Rus vatandaşları yer almaktadır. İlçeler bazında Konyaaltı’nda yaklaşık 4,000 Rus ikamet etmektedir (AKTOB, 2023b). Çalışmada araştırma sahası için merkez ilçelerden en yüksek Rus nüfusunun yoğun olduğu Konyaaltı ilçesine bağlı Liman ve Hurma mahalleleri seçilmiştir. Yabancı nüfus artışından dolayı İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi’nin 2022 yılı itibarıyla Türkiye genelinde ikamet iznine kapatılan 1169 mahalle arasında Liman ve Hurma mahalleleri de yer almaktadır (Tablo 2.1). Bu kararlar söz konusu mahallelere ilk kez ikamet için izin verilmemekte ancak halihazırda bu mahallelerde ikamet edenler yine aynı mahalleler içerisinde adres değişikliği yapabilmektedir.

Tablo 2.1 Antalya'da Yabancı İkametine Kapatılan Mahalleler

İL	İLÇE	MAHALLE
Antalya	Alanya	Kargıcak Mahallesi
Antalya	Alanya	Mahmutlar Mahallesi
Antalya	Alanya	Kestel Mahallesi
Antalya	Alanya	Avsallar Mahallesi
Antalya	Döşemealtı	Aosb2kısım Mahallesi
Antalya	Döşemealtı	Aosb3kısım Mahallesi
Antalya	Konyaaltı	Liman Mahallesi
Antalya	Konyaaltı	Hurma Mahallesi
Antalya	Konyaaltı	Sarısu Mahallesi
Antalya	Muratpaşa	Topçular Mahallesi

(T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi, 2022).

Mahalleler; mahalle sakinlerinin genel ihtiyaçlarını (okul, kreş, pazar, market, ulaşım kolaylığı vb.) karşılayabilme kapasitelerinin dışında doğa özellikleri ile de ön plandadır. Liman mahallesi sahil şeridinde yer alırken Hurma mahallesi içerisinde daha çok yeşillik alan ve dağ eteğinde bir konumda bulunmaktadır (Harita 2.1.ve Harita 2.2.).

Harita 2.1 Liman Mahallesi Haritası²

Bir mahallenin sosyal özelliklerinin (homojenlik, sınıf vb.), sakinlerin benzer değerleri ve ilgi alanlarını paylaşan başkalarıyla etkileşime girme olasılıkları daha yüksek olduğundan sakinlerin komşularıyla etkileşim derecesini etkileyebileceğini göstermektedir (Farrell vd., 2004). Başka bir ifade ile komşuluk mahallenin yönetimi, bölgenin demografisi, çevrenin tasarımı, güven seviyesi, suç oranları gibi birçok faktörden etkilenir. Çocuk sahibi olanlar için kreşler ve okulların oranlarının yüksek olduğu yerlerde, komşu olma oranı da yüksektir (Buonfino ve Hilder, 2006). Birçok birey için ev önemli bir anlam taşımaktadır. Evden çalışanlar, ev hanımları, işsizler ve pek çok yaşlı için hanenin önemi bu şekildedir. Demografik yapı yaşlı nüfusa doğru kaydıkça ve emeklilik/erken emeklilik tercih edildikçe konut alanı yeniden önem kazanmaktadır. Forrest (2012) meskenlerle mahalle ilişkilerini dolayısıyla da komşuluğu ele aldığı çalışmasına; “komşularımızla hala iletişim kuruyor muyuz, bir mahallenin aktif komşuluğa ihtiyacı var mı, komşuluk hala önemli mi ve geçmişle oranla konut hareketi açısından günümüzde daha yerleşik hayatlar yaşıyorsa bu komşularımızda daha fazla zaman geçirdiğimiz anlamına mı gelmektedir” sorularıyla başlar. Çoğu çağdaş toplumda komşuların eskisinden daha az önemli olduğuna yaygın olarak inanılmasına karşın komşuluk faaliyetleri önemini korumaya devam etse bile şekli ve içeriği değişim gösterebilir. Komşuluk, olumlu ya

² Kaynak: Google Maps

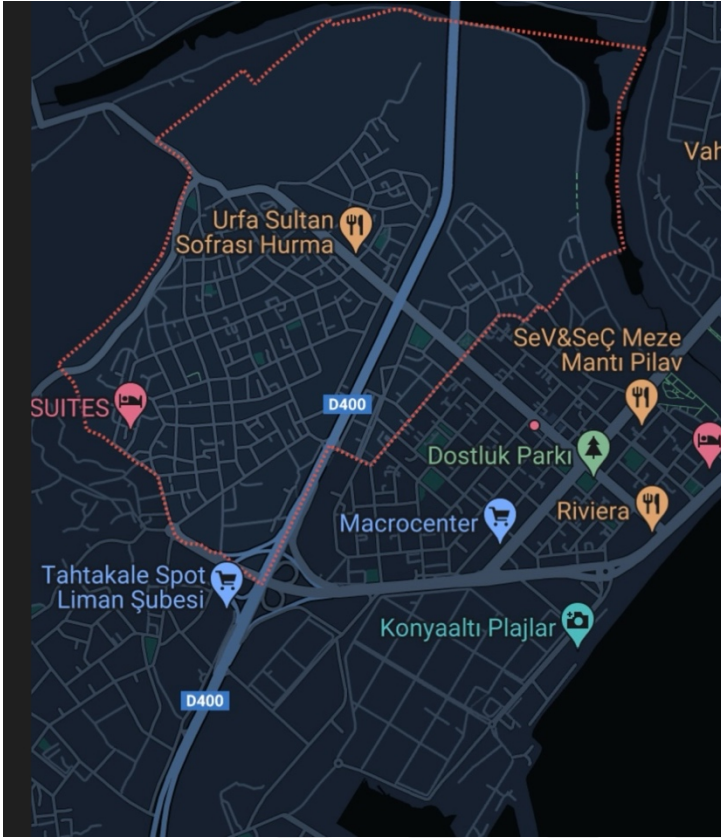
da olumsuz, dostça ya da düşmanca olsun, yine de sosyal etkileşimi oluşturur ve bu nedenle yerel sosyal yaşamın bir parçasıdır.

“...biz burayı seviyoruz. Yürüyerek gidebiliyorsun, okul yanında, herkes yanında, deniz yanında, Lara’da o kadar bir şey yok yani. Bir de benim bir tane arkadaş Lara Düden tarafında oturuyor. Gidiyoruz, bir şey marketten alacaksın, hemen bulamazsın. Küçük market var ama yok. Yani yakında sadece park var, binalar var. Antalya’da en önemlisi deniz. Rusya’da böyle bir şey bulamıyorum mesela burada böyle harika. Doğa harika, parklar harika... Temizlik konusunda, sokaklar temiz. Bizim Rusya’da, bilmiyorum son zaman bilmiyorum. Moskova’da farklıdır ama ben Kazan tarafına yakın oturuyordum. Küçük ama küçük derken bir milyondan fazla kişisi var ama bizim kötü...”
(K10/14³) (Liman Mahallesi)

Mahallenin önemine ilaveten bireylerin yaşadıkları konut tipi, çevre düzenlemesi, parklar gibi unsurlar da komşuluk ilişkilerini etkileyen faktörlerdendir. Etkileşime izin vermeyen yapılar ve düzenlemeler komşuluk ilişkilerinin gelişmesine engel olabilmektedir. Sosyal etkileşimin sağlanabilmesi için konutların çevresi ve sosyal yapısıyla ortak kullanım alanları olacak şekilde bir yaşam alanı düzeninde olması gerekmektedir. Mahalle ölçeğinde yaya olarak ulaşılabilir mesafelerde sosyal mekanların varlığı artırılmalıdır (Şensoy ve Karadağ, 2012). Nitekim fiziki olarak yakınlık söz konusu olsa da etkileşim, ortak paylaşım olmadığı sürece komşuluk ilişkisi kurulmamakta, bireyler birbirlerini komşu olarak dahi değerlendirmemektedir (Lemanski, 2006).

“...güzel yer bura. Denize yakın, Ruslar genelde burada. Arkadaşlar var...”
(K14/3) (Liman Mahallesi)

³ Katılımcıların yıl bazında ikamet süresini ifade etmektedir.

Harita 2.2 Hurma Mahallesi Haritası⁴

“...ana yoldan uzak, sakin... Dağlar var. Yazın horozlar ötüyor, duyuyoruz. Misafirler gelince, gece görünmüyor ya ama sabah bakınca dağı görüyorlar, şaşıyorlar, beğeniyorlar. Zaten komşularla konuştuğumda onlar da biz de dağları sevdiğimiz için burayı seçtik diyorlar...” (K5/1,5) (Hurma Mahallesi)

İkamet eden Rus vatandaşlarının sayısındaki artışla beraber Ruslar tarafından açılan şirket sayısı da yükselmiş ve Liman ile Hurma mahallelerinde bulunan çeşitli işletmelerin tabelalarında Türkçe dışında Rusçaya yer vermesi sık rastlanan bir durum olmuştur (Fotoğraf 2.1 ve Fotoğraf 2.2). Benzer şekilde mahallelerde bulunan marketlerin reyonlarında Rusçaya yer verilmektedir (Fotoğraf 2.3).

⁴ Kaynak: Google Maps

Fotoğraf 2.1 Türkçe ve Rusça Yazılı Kuaför Salonu Tabelası-Hurma Mahallesi⁵

⁵ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Fotoğraf 2.2 Türkçe ve Rusça Yazılı Güzellik Merkezi Tabelası- Liman Mahallesi⁶

⁶ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Fotoğraf 2.3 Türkçe-İngilizce-Rusça Hazırlanmış Reyon Tabelaları⁷

Tabelaların yanı sıra etkinlikler, faaliyetler ve bilgilendirmeler için hazırlanmış Rusça afişler pek çok noktada yer almaktadır (Fotoğraf 2.4 ve Fotoğraf 2.5). Böylelikle yerel hizmetlere, fırsatlara nasıl ulaşabilecekleri konusunda fikir vermekte ve toplumsal katılımın artmasında etkili olmaktadır.

⁷ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Fotoğraf 2.4 Antalya Turistik Otelciler Pansiyoncular Derneği Tarafından Hazırlanan Afış⁸

⁸ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Фотограф 2.5 Antalya Büyükşehir Belediyesi Tarafından Hazırlanan Afiş⁹

Katılımcılarla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler katılımcıların talepleri doğrultusunda araştırma sahasında bulunan yerlerde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların sıklıkla gittiklerini ifade ettikleri bu işletmeler çoğunlukla kafelerden (Fotoğraf 2.6) oluşmaktadır. Özellikle arkadaş gruplarıyla sosyalleşme alanı olarak tercih ettikleri bu mekanlar toplumsal aidiyet duygusunun artmasında oldukça önemli işleve sahiptir.

⁹ Kaynak: <https://www.haber7.com/guncel/haber/3355303-chpli-antalya-buyuksehir-belediyesinden-yabancilara-ozel-hizmet-bastan-sona-rusca>

Fotoğraf 2.6 Katılımcılarla Görüşme Yapılan Kafe-Hurma Mahallesi¹⁰

2.2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Kartopu örneklem tekniği uygulanan çalışmada görüşme yapılan katılımcıların tamamını kadınlar oluşturmaktadır. Komşuluk bağlamında gerçekleştiren çalışmada erkek katılımcının olmaması alanyazında yer alan komşuluk ilişkilerinde erkeklerin kadınlara göre

¹⁰ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

daha az aktif rol oynadığı düşüncesini destekler niteliktedir. Ayrıca Castels ve Miller'ın (2008) vurguladığı *göçün kadınsılaşması*, son yıllarda cinsiyete göre göç istatistiklerinde rakamlar yakın olsa da geçerliliğini korumaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Rusya Federasyonu'ndan göç edenler cinsiyete göre değerlendirildiğinde göç eden kadınlar erkeklerden fazladır (Tablo 2.2).

Tablo 2.2 Türkiye’de İkamet Etmeye Başladığı Yıla ve Cinsiyete Göre Rusya Federasyonu’ndan Göç Eden Sayısı (TÜİK,2023a)

	Kadın	Erkek
2018 ve öncesi	7 657	2 999
2019	3 933	2 140
2020	4 059	2 551
2021	8 675	5 873
2022	17 432	18 783
2023	14 050	14 433
Toplam	55 806	46 779

Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında en küçük 27 yaş en büyük ise 48 yaştır. Katılımcıların ifadelerinden erken yaşlarda göç edildiği ortaya çıkmaktadır. Bu durum ise geçmiş yılların yaş aralıklarına göre göç istatistik verileriyle uyumludur (Tablo 2.3).

“...çok küçüktüm. Yani üniversite bitirdim, direkt tanıştım, buraya geldim...”

(K16/25)

Tablo 2.3 Türkiye’de İkamet Etmeye Başladığı Yıla, Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Yabancı Uyruklu Nüfus (TÜİK,2022b)

	2022		2021		2020		2019		2018	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
25-29	25.425	26.686	25.509	24.573	9.450	9.612	13.941	17.883	11.144	10.857
30-34	23.628	25.104	23.973	21.158	9.283	8.463	14.616	15.468	11.388	8.960
35-39	19.330	20.268	21.021	17.775	7.940	6.781	13.131	12.764	10.125	7.720
40-44	13.439	13.775	17.015	13.719	6.501	5.220	11.264	9.611	8.751	6.305
45-49	9.953	9.816	13.130	10.689	5.174	3.982	9.218	6.845	6.516	4.849

Görüşme yapılan katılımcıların tamamı yüksek eğitilidir. Çift diplomalı, üç diplomalı ve lisansüstü eğitimi tamamlamış katılımcılar bulunmaktadır. Bu durum geçmiş yıllarda yapılmış çalışmalarla uyumluluk göstermekle beraber (Gebelek, 2008; Deniz, 2012) Rusya’da eğitime verilen önemi de ortaya koymaktadır.

Türk vatandaşlığı bulunan iki katılımcı kendi iş yerine sahiptir. Sekiz katılımcı ise meslek sahibi olmalarına karşın çalışmamaktadır. Kendi meslekleri ile çalışmak için en büyük engelin diploma denkliği ve dil yeterlikleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu konu ayrıntılı olarak sosyoekonomik faaliyetlerin açıklandığı bölümde ele alınmıştır (Bölüm 2.4).

Tablo 2.4 Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgileri

	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Çalışma Durumu	Medeni Durum	Çocuk Sayısı
K1	Kadın	37	Üniversite Mezunu	Öğretmen (Özel Sektör)	Evli	2
K2	Kadın	27	Üniversite Mezunu	Ofis Çalışanı	Evli	1
K3	Kadın	40	Üniversite Mezunu	İşletme Sahibi	Evli	2
K4	Kadın	45	Üniversite Mezunu	İşletme Sahibi	Evli	2
K5	Kadın	43	Üniversite Mezunu	Çalışmıyor	Evli	2
K6	Kadın	33	Üniversite Mezunu	Çalışmıyor	Evli	1
K7	Kadın	33	Üniversite Mezunu	Çalışmıyor	Evli	2
K8	Kadın	47	Üniversite Mezunu	Çalışmıyor	Evli	1
K9	Kadın	45	Üniversite Mezunu	Çalışmıyor	Evli	1
K10	Kadın	46	Üniversite Mezunu	Ofis Çalışanı	Evli	1
K11	Kadın	41	Üniversite Mezunu	Çalışmıyor	Evli	2
K12	Kadın	35	Üniversite Mezunu	Çalışmıyor	Evli	2
K13	Kadın	37	Yüksek Lisans Mezunu	Çalışmıyor	Evli	2
K14	Kadın	31	Üniversite Mezunu	Online Danışmanlık	Evli	4
K15	Kadın	45	Üniversite Mezunu	Öğretmen (Özel Sektör)	Bekar	1
K16	Kadın	48	Üniversite Mezunu	Çalışmıyor	Evli	2

Katılımcılardan altısının eşi Türk vatandaşı diğerleri ise Rus vatandaşıdır. Türk vatandaşı ile evli olan katılımcılardan ikisi öncesinde tanışıp evlendiği için Antalya’ya

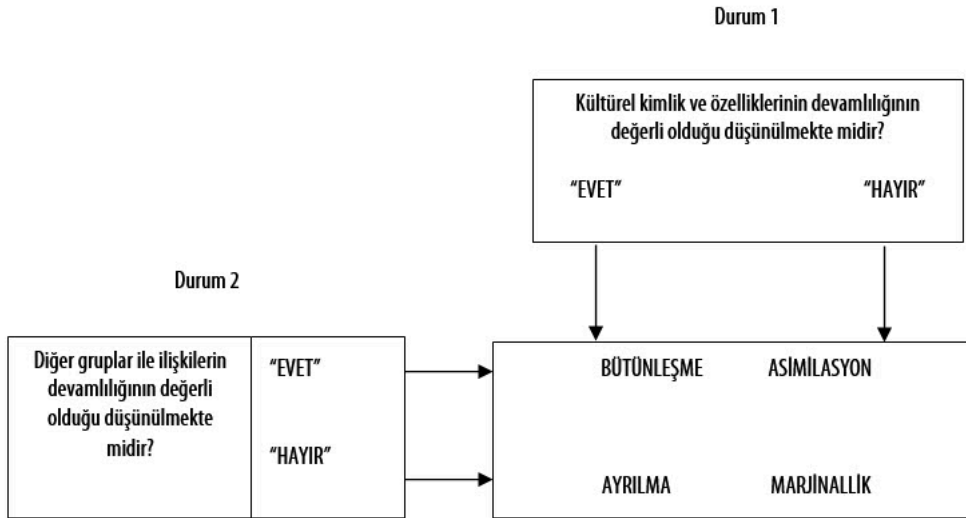
yerleşmiştir. Diğerleri Antalya’da ikamet ederken tanışıp evlendiklerini belirtmişlerdir. Bir katılımcı ise boşanmış ve sonrasında Antalya’ya yerleşmiştir ki o da tabloda “bekar” olarak belirtilmiştir. Karma evlilikler halen devam etmekle beraber eşleriyle göç eden Rus vatandaşların sayısında artış olduğu söylenebilir.

Geleneksel Rus kültüründe, Türk kültüründe olduğu gibi, hem çekirdek aile hem de geniş aile bulunmakta ve çocuk sahibi olmak Türk kültürüne benzer şekilde önemli sayılmaktadır (Paşalıoğlu, 2020). Görüşülen katılımcıların tamamı çekirdek ailelere sahip olup hepsinin de çocukları bulunmaktadır. Çevreleri ise daha çok çocuklarının oyun çağında olması ya da eğitim hayatına bağlı olarak şekillendiği gözlemlenmiştir.

2.3. Kültürleşmeye Doğru: Rusya’dan Göç Hareketleri

Antropolog Redfield vd. (1936: 149) kültürleşmeyi farklı kültürlerden birey veya grupların birbirleriyle temas geçmesiyle ortaya çıkan ve gruplardan birinin ya da ikisinin de kültürel modellerinde meydana gelen değişiklikleri kapsayan kavram olarak tanımlamıştır. Redfield vd. temas vurgusuna benzer olsa da kültürleşmenin kabul, adaptasyon ve tepki olarak üç sonucu olduğunu ve Chicago Ekolünden farklı olarak kültürleşmenin sürekli asimilasyonu meydana getirmediğini savunmuşlardır ancak Rudmin (2003: 20) eritme potası kavramının yanlış anlaşılıp kullanıldığını, kavramın asimilasyon için değil kültürel entegrasyon için bir metafor olduğunun altını çizer. Asimilasyon ve kültürleşme, iki farklı sosyal bilim disiplininden gelmelerine rağmen en başından beri eşanlamlı olarak kabul edilmiş; antropologlar kültürleşme terimini kullanmayı tercih ederken sosyologlar asimilasyon terimini kullanmayı tercih etmişlerdir (Gordon, 1964). Antropologların kültürleşme terimini kullanmaları ilkel olarak adlandırılan toplumların aydınlanmış bir grup insanla kültürel temas sonrasında nasıl değişerek daha medeni hale geldikleri ile ilgili iken sosyologların asimilasyon ya da kültürleşme terimini kullanmaları daha çok ev sahibi toplumun temas yoluyla yaşam tarzına yavaş yavaş uyum sağlayan göçmenlere yönelik olmuştur (Sam, 2006: 13). Bu çalışmada da kültürleşme kavramı temas yoluyla uyum anlamında kullanılmıştır.

Göçmenlerin ev sahibi kültürün üyeleriyle doğrudan temas geçmeleri ve meydana gelen değişikliklerin söz konusu olduğu süreçleri içeren kültürleşme deneyimlenirken farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılıklar kültürleşme stratejileri olarak adlandırılmaktadır (Şekil 2.1). Berry (2005: 704) kültürleşme stratejilerinin iki bileşenden oluştuğunu belirtir: bireylerin kültürleşmeye dair tercihini içeren tutumlar ve günlük kültürlerarası karşılaşmalarda sergilenen davranışlar.

Şekil 2.1 Kültürleşme Stratejileri (Berry, 1997:10)

Bireylerin kültürlerini ve kimliklerini ne ölçüde sürdürmek istemeleriyle bulundukları toplumla ne ölçüde ilişki kurmak istedikleri asıl önemli olan noktadır. Bu iki konu kesiştiğinde içinde bireylerin nasıl kültürleşmek istediklerini ifade edebilecekleri dört kültürleşme alanı ortaya çıkar (Berry vd., 2006: 306). Kültürleşme stratejileri adını verdiği bu alanlar, grupların baskın olup olmamasına bağlı olarak adlandırılmıştır. Baskın olmayan grup özelinde, kültürel kimliklerini istemeyip diğer grubun kültürel kimliğini benimsediklerinde *asimilasyon*; kendi kültürel kimliklerine bağlı kalmayı seçip diğer grubun kültüründen kaçınmak istediklerinde *ayrılma* adını alır. Hem diğer gruplarla günlük etkileşimlerini hem de orijinal kültürlerini sürdürdüklerinde *entegrasyon (uyum)* söz konusudur. Entegrasyonda sosyokültürel uyum sağlama içerisindeyken bireysel kültürel bütünlükleri korunmaktadır. Dördüncüsü ise; temasın çok az olduğu, kültürel ilişkilerin minimumda kaldığı durumlarda ortaya çıkan *marjinalleşme*dir (Berry, 1997: 9).

Kültürleşmenin tek boyutlu mu yoksa iki boyutlu bir süreç olmasına bağlı olarak alanyazında iki etkili kültürleşme modeli bulunmaktadır. En iyi bilinen tek boyutlu model Gordon (1964) tarafından önerilen kültürleşmenin ana akım kültür doğrultusunda bir değişim süreci olduğunu varsayan modeldir. Başka bir ifade ile kültürleşme bireyin kendi kültürünü sürdürmesi ya da temasta olduğu kültürü benimseyip devam ettirmesi şeklinde tek boyutlu olarak gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. İki kültürü de benimseme olasılığını göz ardı ettiğinden bu yaklaşım eksik görülmüş ve eleştirilmiştir. Tek boyutlu model kültürleşmeye sınırlı bir yaklaşım sağlarken iki boyutlu model daha geniş ve potansiyel olarak daha kapsayıcıdır. İki modelin göreceli avantajları, kültürleşmenin baskın ve baskın olmayanlar arasındaki gözlenen ampirik ilişkiye bağlı oluşundan kaynaklanmaktadır (Ryder vd., 2000: 51). Tek boyutlu ve iki boyutlu kültürleşme modelini geliştirerek Bourhous vd. (1997: 379)

etkileşimli kültürleşme modelini açıklar (Tablo 2.5); çok kültürlü ortamlarda göçmenler ile ev sahibi toplum ilişkilerinin belirli bazı bileşenlerini ortak bir teorik çerçeve içinde bütünleştirmeyi amaçlamaktır. Söz konusu olan bileşenler; ev sahibi toplumdaki göçmen grupları tarafından benimsenen kültürleşme yönelimleri, ev sahibi toplum tarafından belirli göçmen gruplarına yönelik olarak benimsenen kültürleşme yönelimleri, göçmen ve ev sahibi toplum kültürleşme yönelimlerinin kombinasyonlarının ürünü olan kişiler arası ve gruplar arası ilişki sonuçlarıdır. Modelin amacını çok kültürlü ortamlarda göçmen ve ev sahibi toplum kültürleşmesinin belirleyici olmayan daha dinamik bir açıklamasını sunmak olduğunu vurgular.

Tablo 2.5 Etkileşimli Kültürleşme Modeli (Bourhuis vd., 1997)

Göçmen topluluk				
Entegrasyon	Asimilasyon	Ayrılma/ ayrılıkçılık	Anomi	Bireysellik
Anlaşmalı /uyumlu	Tartışmalı /sorunlu	Çelişkili /çatışmalı	Tartışmalı	Tartışmalı
Tartışmalı	Anlaşmalı	Çelişkili	Tartışmalı	Tartışmalı
Çelişkili	Çelişkili	Çelişkili	Çelişkili	Çelişkili
Çelişkili	Çelişkili	Çelişkili	Çelişkili	Çelişkili
Tartışmalı	Tartışmalı	Tartışmalı	Tartışmalı	Anlaşmalı

2.3.1. Rus Göçlerinin Tarihsel Süreci

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) verilerine göre Rusya ABD’den sonra en çok göçmen barındıran ülkedir ancak Rusya’dan dış göç verilerine bakıldığında yaklaşık 20-25 milyon Rus vatandaşının farklı ülkelerde yaşadığı ve dünyanın en büyük diasporalarından biri olduğu görünmektedir (Chindea vd., 2008: 17, 47).

Rusların göç sürecine tarihsel olarak bakıldığında; 1828-1915 yılları arasındaki Rusya’dan göç rakamı dört milyon beş yüz on bin kişi olarak kayıtlarda yer almaktadır. 1916’da iki bin altı yüz, 1917’de altı bin sekiz yüz Rus göçmen ABD’ye yerleşmiş; Rus iç savaşının sona ermesi ve ekonomik yapılanmanın başlamasıyla geri dönüşler olmuştur. 1921’de eski savaş mahkumları ve göçmenler geri dönse de 1923’te dış ticaretin gelişmesiyle göç tekrar artış göstermiştir. 1926’da pasaport harçlarının arttırılmasıyla dış göçte azalma meydana gelmiştir. Bu gelişmeler Rus göçmenlerin yıllar içerisinde demografik yapısında farklılığa sebep olmuştur; tarım ve sanayi işçileri ile yoksul köylüler yerini kırsal nüfusun varlıklarına ve şehir sakinlerine bırakmıştır (Obolensky-Ossinsky, 1931: 517, 572). 1996’da beş milyon altı yüz bin,

1998’de on dört milyon dört yüz bin, 1999’da on bir milyon üç yüz bin ve 2000 yılında yedi milyon altı yüz bin kişi Rusya’dan diğer ülkelere göç etmiştir (Malakha, 2002: 134).

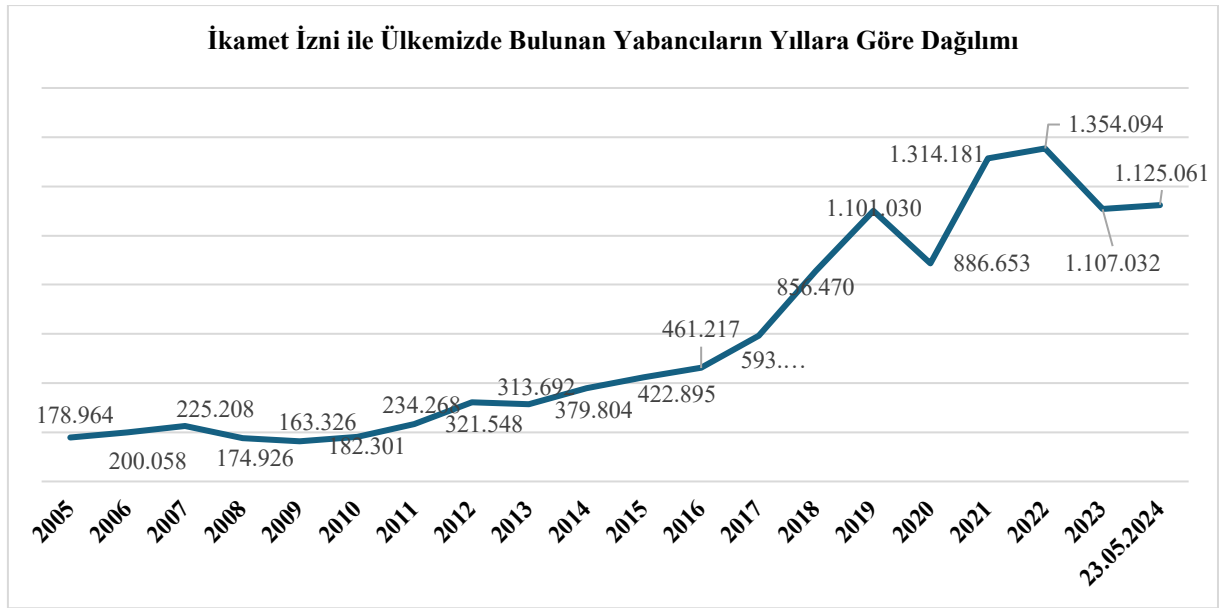
Rusya’nın göç vermesiyle ilgili mevcut araştırmalara bakıldığında, göç konusunun bir sorun olarak değerlendirildiği ve bu güncel sorunun köklerinin imparatorluk dönemine dayandırıldığı görülmektedir. 19. yüzyılın sonunda, devlet politikaları (topraksızlaştırma, köylülerin yağmalanması, etnik azınlıklara yönelik baskıcı politikalar) Rusya’dan göçün hızla artmasına neden olmuş ve 1899-1913 yılları arasında Rusya’dan ABD’ye yaklaşık iki buçuk milyon kişi göç etmiştir. 1910-13 yılları arasında ise Almanya’ya üç yüz bin Rus göç etmiş ancak bu göç işçi göçü olarak değerlendirilmiştir. Sovyet döneminde ise siyasi nedenlerden dolayı dört milyon beş yüz bin kişi göç etmiştir. En büyük göç dalgası ise Birinci Dünya Savaşı, 1917 Şubat ve Ekim Devrimleri ile iç savaşın neden olduğu entelektüel kesimin büyük bölümünün göçüdür. SSCB döneminde yasal olarak ayrılmak yasak olmasına rağmen yaklaşık iki yüz elli bin kişi ülkeyi terk etmiş; İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ise dört milyondan fazla Sovyet vatandaşı göç etmiştir. 1971-86 yılları arasında %80 i Yahudi olan üç yüz altmış bin kişi İsrail, ABD ve Kanada’ya göç etmiştir (Iontsev ve Ivakhniouk, 2002: 34-42).

SSCB’nin dağılmasından sonra anavatanları Rusya olan yaklaşık kırk milyon kişi yeni Bağımsız Devletlerde bulunmaktaydı. BDT dışındaki ülkelerde yirmi iki milyon Rus olduğu bilinmekte; üçte ikisi ABD ve Kanada’da yaşamaktadır. 1991’deki serbest dolaşım izninden sonra ise Rusya’dan göç Almanya ve İsrail ağırlıklı olmak üzere, İngiltere, Avustralya ve Arjantin’e gerçekleşmiştir (Iontsev ve Ivanhnyuk, 2013). 1990ların başlarında ABD, Kanada ve Avustralya’ya göç edenler, etnik ya da aile birleşimi niteliği taşımamış, yüksek vasıflı bilim insanları olarak göç etmişlerdir. İsrail’e gidenler de aynı şekilde eğitim seviyesi yüksek bireylerdir. 1992-2000 yılları arasında yaklaşık on bin araştırmacı ve akademisyenin göç ettiği belirtilmektedir (Malakha, 2002: 138).

Uluslararası göç, dünya genelinde toplumları ve siyaseti yeniden şekillendiren ulusötesi bir değişimin parçasıdır. Göçmen gönderen ve göçmen alan ülkeler arasındaki eski ikilik aşınmaktadır. Çoğu ülkede hem göç hem de göçmenlik yaşanmaktadır. Orta Doğu ve Kuzey Afrika, karmaşık nüfus hareketlerinden etkilenmektedir. Türkiye, Ürdün ve Fas gibi bazı ülkeler, göçmen işgücünün başlıca kaynakları olmuştur; Türkiye ise artık aynı zamanda bir göç ülkesidir (Castles vd., 2014). Son yıllarda göç veren ve transit ülke olmaktan çok artan bir ivmeyle hedef ülke haline Türkiye (İçduygu, 2009) farklı ülkelerden artan sayıda göç almaya başlamıştır. Son on yılda özellikle sığınmacı göçü ile anılmasına rağmen, emekli ve yaşam tarzı göçü ile Ege ve Akdeniz sahil kentleri tercih edilmekte ve alanyazında yer bulmaktadır. King (2002: 90) bu göç türünü sürgün, kaçış ya da iş gibi geleneksel nedenlerle değil, kişisel yaşam

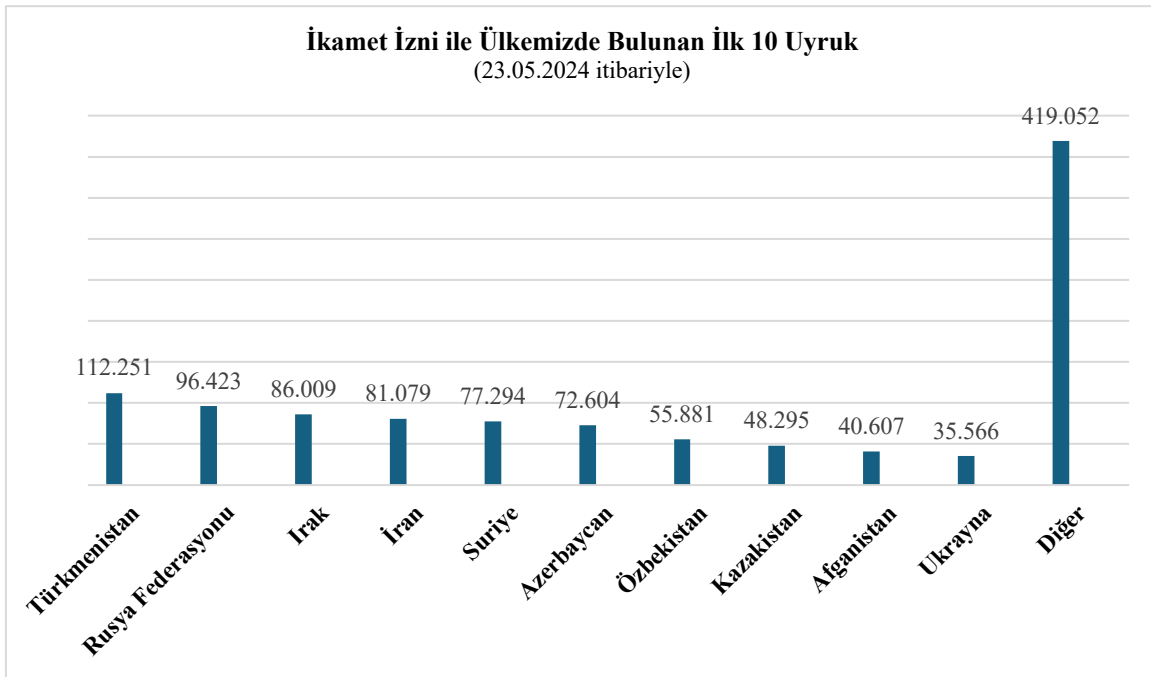
tarzlarını hedef alan yeni göç hareketi olarak tanımlar. Benson ve O'Reilly (2009: 611) üç farklı yaşam tarzı tipolojisi önerir: konut turisti, kırsal cennet arayışı ve burjuva bohem. Rusların Türkiye'ye göçü bu çerçevede ele alındığında, Akdeniz iklimi, ucuz emlak ve düşük yaşam masrafları, Türk toplumunun ılımlı yaklaşımı ve misafirperverliği temel çekici faktörler olarak yer almaktadır (Südaş, 2012: 2).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre ikamet izni ile Türkiye'de bulunan yabancı sayısı 2005 yılından 2022'ye kadar artış gösterirken 2023 itibariyle bir azalma görülmektedir (Grafik 2.1).

Grafik 2.1 Yıllara Göre Türkiye'de İkamet İzni ile Bulunan Yabancıların Dağılımı

Jeostratejik konumu nedeniyle özellikle tercih edilen bir ülke olan Türkiye'de; yaklaşık yüz bin Rus vatandaşının ikamet izni ile bulunduğu belirtilmektedir (Grafik 2.2). Genel olarak yabancıların illere göre dağılımında ise Antalya, İstanbul'dan sonraki en çok tercih edilen il olarak dikkat çekmektedir (Tablo 2.6). Türkiye İstatistik Kurumu'nun 31 Aralık 2022 itibariyle kayda geçen verilerine göre Antalya'da yaşayan yabancı sayısı yüz yetmiş iki bin dört yüz seksen yedi; Türkiye'de bulunan Rus vatandaş sayısı ise doksan dokuz bin yedi yüz seksen altıdır (TÜİK, 2024).

Grafik 2.2 İkamet İzni ile Ülkemizde Bulunan İlk 10 Uyruk

Toplumlar için önemli sonuçlar ortaya çıkaran, kültürel yapı gelişimi ve değişimi üzerinde etkisi olan göç, küreselleşme ile artan insan hareketliliğinin etkisiyle daha önce görülmemiş düzeyde hareketliliğe ulaşmıştır. Uluslararası göçe dair Massey (2002: 150) yaygın bilinenin aksine göç sürecinin, ekonomik büyüme ve kalkınma eksikliğinden değil, kalkınmanın kendisinden kaynaklandığını belirtir. Sanayileşmenin yayılması her ülkede göç dalgaları tetiklenmiştir ancak göç uluslararası sınırlar boyunca daha geniş, sosyal, siyasi ve ekonomik entegrasyon süreçlerinin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bireyler ekonomik sorunlardan kaynaklanan göç kararı aldıklarında en zengin ülkeye yönelmez daha ziyade ekonomik, sosyal ve siyasi olarak zaten bağlı oldukları yere giderler. Başka bir ifade ile ekonomik bağlantılar geniş ticaret ve yatırım ilişkilerini; siyasi bağlar resmi anlaşmalar, sömürge yönetimi ve askeri konuşlandırmaları; sosyal bağlar ise denizaşırı görevlendirmeler, öğrenci değişim programları, diplomatik misyonlar, turizm, ticaret ve çok uluslu şirket faaliyetlerini temsil etmektedir. Bu bağlamda yaklaşık bin üç yüz yıllık geçmişe sahip olduğu belirtilen Türk-Rus ilişkileri (Başbuğ ve Başbuğ, 2007), siyasi alan dışında sosyal ve kültürel ilişkilerin oluşması ve sürdürülmesine sebep olmuştur. Dostluk, eğitim ve kültür dernekleri hem Türkiye hem de Rusya'nın farklı bölgelerinde faaliyetlerini sürdürmekte ve konferans, festival gibi etkinlikler düzenlenmektedir (Antonova-Ünlü vd., 2015: 395-396). Söz konusu ilişkilerin sosyal ve kültürel boyutunun oluşmasında Rusların İstanbul ve çevresine göç ettiği dönem önemli bir yere sahiptir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla başlayan ekonomik istikrarsızlığa bağlı olarak yoksulluk, işsizlik gibi nedenlerin yanı sıra iktidara gelen Bolşevikler'in Sovyetleştirme ve Ruslaştırma olarak tanımlanan politikaları, ülkeden pek çok

göç olmasına neden olmuştur. Söz konusu durum özellikle pek çok aydının Türkiye'ye göç etmesinin sebebidir (Devrisheva, 2014: 70). 1918 yılında savaş ortamından kaçan ilk Rus mültecilerin İstanbul'daki yaşamlarına dair az sayıda da olsa önemli kaynaklar mevcuttur. Uturgauri (2015), Rusya'dan Türkiye'ye gelenler arasında bilim adamları, gazeteciler ve politikacıların da yer aldığı ve 1920li yıllarda İstanbul'da yaklaşık otuz sekiz bin Rus vatandaşın yaşadığı, toplamda Kırım'dan yüz elli bin kişinin İstanbul'a tahliye edildiği belirtir. İlk gelenlerin ekonomik durumunun iyi olması, eğlence ve gece hayatına kısa süre içinde katılmalarına olanak sağlamıştır (Bakar, 2015: 52). İlerleyen yıllarda çalışmak isteyenler için dikiş ve marangoz atölyeleri ile Rus çocuklar için okullar açılmıştır (Uturgauri, 2015). Otomobil tamirciliği ve şoförlük alanlarında da başarı gösterdiklerine ilişkin kayıtlar mevcuttur (Kaplan, 2019: 10). İstanbul haricinde Gelibolu'da da Rus mülteciler uzun süre kalmış, kültürel yaşamda etkileri görülmüştür. Kütüphaneler, tiyatrolar, konserler, yabancı dil için kurslar, spor etkinliklerinin yanı sıra basın sektörü de ilgi görmüş ve Rusça gazeteler çıkarılmış; ticaret yapılmasına izin verilmesinden sonra ise Rus dükkanlar, kafeler ve lokantalar açılmıştır (Bakar, 2015: 74-78). İstanbul gibi büyük şehirlerde ve Antalya gibi turistik destinasyonlarda özellikle kadınlar artan bir şekilde satış asistanı, tercüman ve seks işçisi olarak çalışmaya başlamışlar (Bloch, 2003) ancak sonrasında Rus mültecilere Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde de rastlanmıştır. Özellikle Karadeniz'e kıyısı olan Trabzon, Bartın, Kastamonu, Rize'de, Karadeniz üzerinden Ankara, Çorum, Erzincan, Amasya, Sivas, Tokat, Aydın ve İzmir'de de bulunduklarına dair farklı kaynaklar mevcuttur (Kaplan, 2019).

Yakın döneme bakıldığında, *Bavul Ticareti* olarak adlandırılan, Rusça *Chelnoki* (Yükseker, 2007: 61) olarak bilinen tüccarların 1990lı yıllarda girişimlerinin Türkiye'de karşılık görmesiyle mağazalar, otel, restaurant vb. yerlerde Rusça konuşan personel ihtiyacı ortaya çıkmış ve kısa bir süre içerisinde İstanbul ve bazı diğer büyükşehirlerde Rus göçmenler istihdam edilmiştir (Iontsev ve Ivakhniouk, 2002: 69). Rusların Türkiye'ye günümüzdeki göçünü üçüncü dalga olarak adlandıran Grunt (2014: 371); on sekizinci yüzyıl ve yirminci yüzyıldaki iç savaşı ilk iki göç dalgasının nedeni olarak belirtir. Ülke dışına göçün en yaygın nedenleri sosyoekonomik durumun kötüleşmesi, düşük maaşlar, iş bulamama ve evlilikte demografik dengesizliğin var olmasıdır. 2004 yılında Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığı verilerine göre, Rusya'dan yurtdışına göç etmiş nüfusun yüzde 53'nü kadınlar oluşturmuştur (Ryazantsev, 2007: 1-6 akt. Filyeva, 2018: 25). Ülkelerindeki yüksek işsizlik ve ekonomik sorunları nedeniyle özellikle kadınların Türkiye'ye ev içi, yaşlı ve çocuk bakım hizmetlerinde çalışmak için geldikleri bilinmektedir (Ünlütürk-Ulutaş, 2010). Evlilik de Rusya'dan gelen çoğunluğun nedeni olarak yer almıştır (Sağıroğlu, 2015: 11). Kadınların özellikle Türkiye'ye

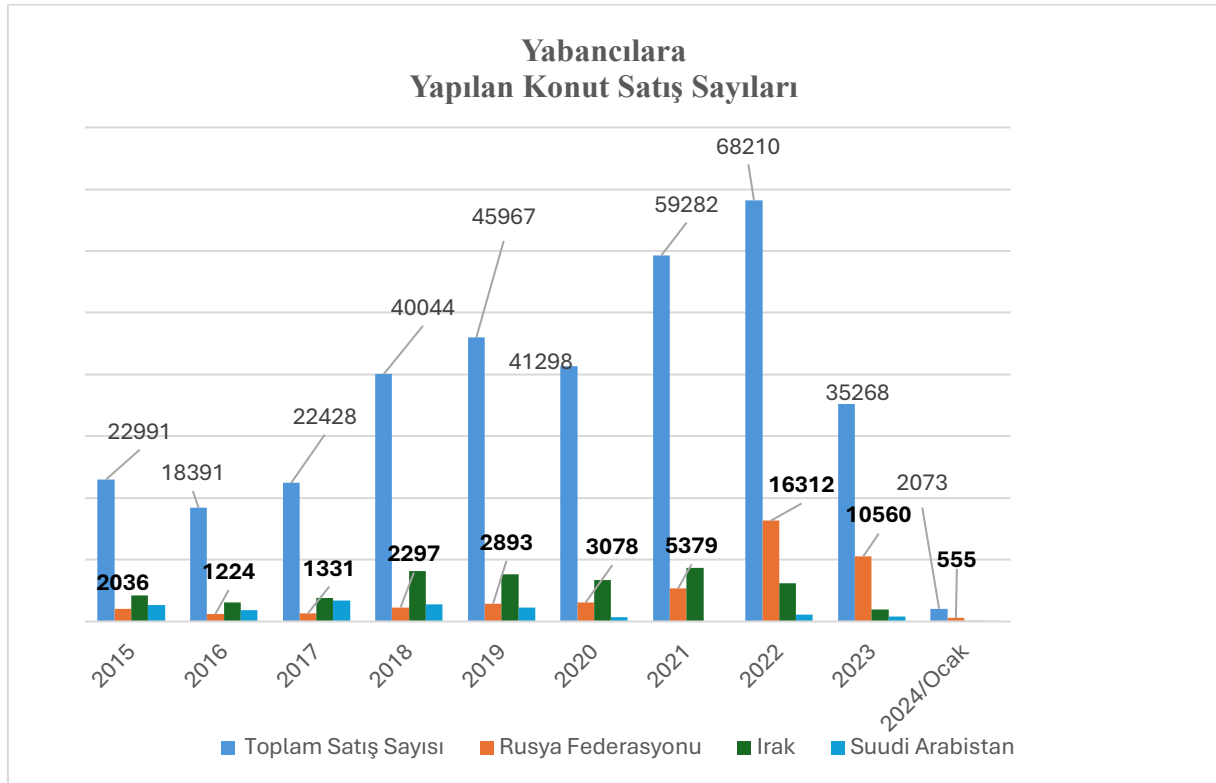
sosyal ve ekonomik nedenlerle göç etmelerinin yanı sıra birbirlerini etkilemeleri de büyük rol oynamıştır. Kendi ülkelerindeki ekonomik fırsatların kısıtlanmasıyla mevcut yaşam standartlarını koruyamadıkları için artan hareket özgürlüğünün sağladığı yeni fırsatları değerlendirme isteklilikleriyle diğer ülkelere seyahat etmeye başlamışlardır. Özgür vd. (2014: 109), Antalya'daki Rus kadınları, toplumsal cinsiyet eşitliğine inanan, kendi ayakları üzerinde durabilen, uluslararası göçe cesurca katılan, bağımsız bireyler olarak tanımlamaktadır. Vize kolaylığı, eski Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'ya olan coğrafi yakınlık ve ülkeler arasında seyahatlerin kolay olması nedeniyle Türkiye cazip hale gelmiştir (Gülçür ve İlkkaracan, 2002: 414). Yakar ve Temurçin (2013: 255), 2000 yılı genel nüfus sayım verilerine göre yapmış oldukları çalışmalarında Rusya'dan gelenlerin yoğun olarak Trabzon, Rize, Artvin ile Ardahan illerine yerleştiklerini belirtmiştir ancak günümüzde Rusların Akdeniz kıyılarına, özellikle Antalya'ya yoğun bir şekilde ilgi gösterdikleri bilinmektedir.

2.3.2. Rusların Antalya'ya Göçü

Fiziksel bir yer değiştirme ile başlayan göç süreci pek çok değişkeni içermektedir. Menşei ve varış ülkesinin coğrafi, ekonomik, toplumsal, siyasi yapısı bu sürecin en önemli faktörlerini oluşturmaktadır. Varış ülkesindeki ilk temasla birlikte bütün bu faktörlerin farklı şekillerde ortaya çıkışı bireylerin ve toplumların yapılarının ve kültürel dinamiklerinin yeniden şekillenmesine neden olmaktadır. Bu süreç sosyal sermayenin, kültürel çeşitliliğin, aidiyet ve kimlik, çatışma ve etkileşim gibi kavramların öne çıktığı başka bir ifade ile sosyal dokunun yeniden şekillendiği bir süreçtir. Uluslararası göç ile ortaya çıkan bu toplumsal dönüşümlerin Kolukırık (2014: 38) ayrıca ele alınması gerektiğini, küreselleşmenin iş ya da turistik amaçlı yer değiştirmelerle anılması gibi nedenlerden dolayı, yaşanan dönüşümlerin insanlar ya da sosyal gruplar üzerindeki etkilerini anlatmada yeni kavram ve tanımlamalara ihtiyaç duyulduğunu belirtir. Castles (2010) ise 21. yüzyılın bir akışkanlık ve açıklık çağı olarak görüldüğünü, bu nedenle eğitim, mesleki ilerleme, evlilik, emeklilik veya yaşam tarzı gibi amaçlarla gerçekleştirilen hareketliliğin daha büyük önem kazanmakta olduğundan göçe dair eski fikirlerin artık geçerli olmadığını vurgular. Söz konusu tüm unsurlar ışığında bu bölüm Rus nüfusunun göç etme nedenleri, göç geçmişleri, ilk göç sırasındaki deneyimleri ve göç sonrasında Rusya ziyaretlerine ilişkin bulguları içermektedir.

Turizm Türkiye'ye yönelik göç hareketinin artmasında oldukça etkili bir unsurdur. Rusya için iklim ve coğrafi yakınlık ile vize kolaylığı diğer önemli faktörler arasında yer almaktadır. 1994 yılı itibariyle Rusya'ya açılan Türk turizm acentaları ve Türk firmalarının Rusya'daki fuarlara katılımları da Rusların tercihlerinde etkin rol oynamıştır (Akgün ve Aydın,

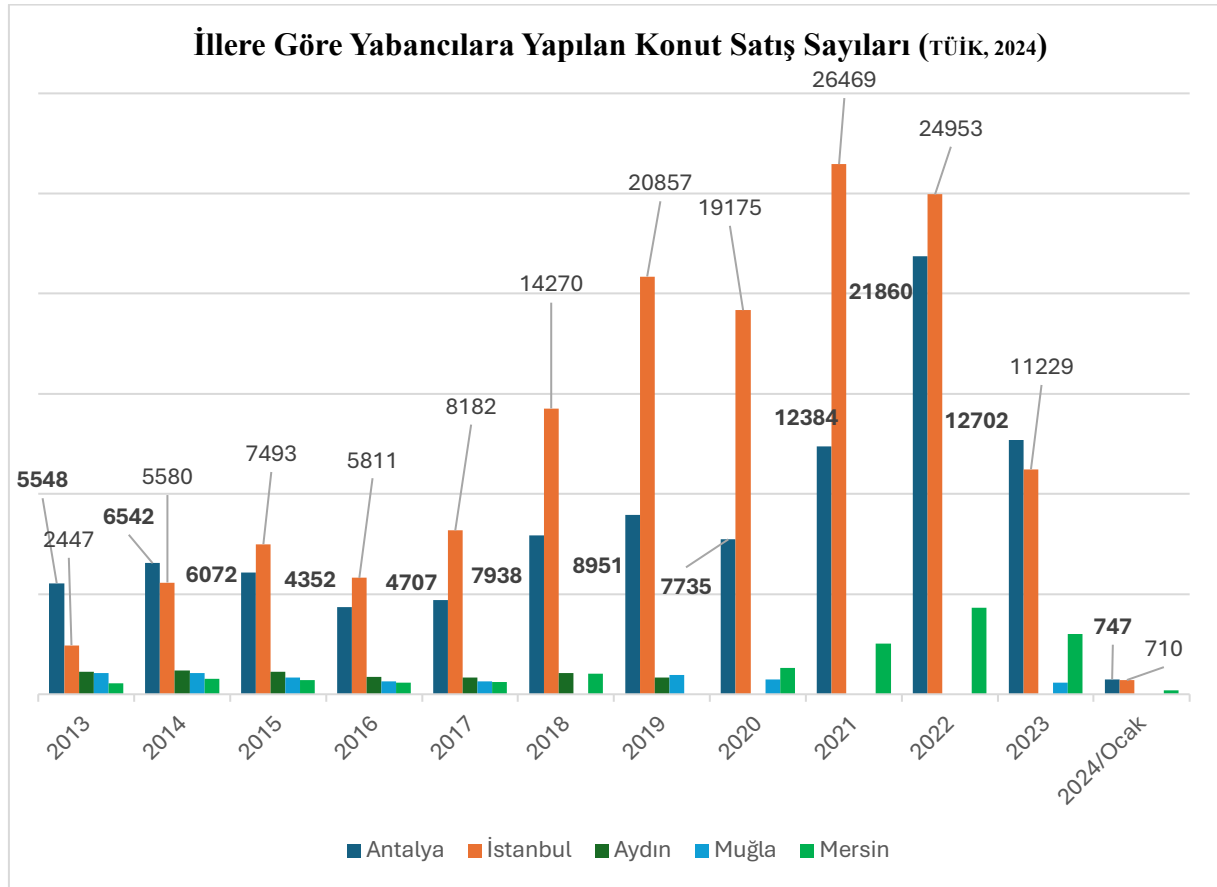
1999: 130-131). Post-Sovyet göçüyle turizm sektörü önemli bir istihdam alanı olmuş; çalışma haricinde tatil için gelenlerin daha sonra yerleşme amacıyla Türkiye'yi tercih etmeleri olağan hale gelmiştir. Bu sürece zemin hazırlayan bir diğer faktör politik olarak Avrupa Birliği'ne uyum süreci içinde Türkiye'de yapılan yasal değişikliklerdir. Bu bağlamda 2003 yılında yabancıların Türkiye'de mülk edinimini kolaylaştıran düzenleme ile Türkiye'ye olan ilgi de artış göstermiştir (Südaş, 2012). Antalya özelinde yabancılara konut satışına bakıldığında satın almaya ilişkin kayıtların 1978 yılına kadar uzandığı görülebilir; yabancı sermayenin ülkeye girmesiyle başlayan süreç yıllar içerisinde yapılan düzenlemelerle yabancıların konut alım imkanlarını daha elverişli hale getirmiştir (Balkır ve Uludağ, 2014: 99). 2022 yılında en çok konut alanlar Rus vatandaşları olmuştur (Grafik 2.3).

Grafik 2.3 Ülke Uyruklarına Göre Yabancılara Yapılan Konut Satış Sayıları (2015-2024)

Antalya'da özellikle 1980 sonrası turizm kaynaklı göç artışı yaşanmıştır (Kaya ve Çalışkan, 2021: 114). Merkezi ile birçok ilçesi özellikle yabancı turistler tarafından ilgi görmekte, kalıcı yerleşim yeri olarak tercih edilmektedir. Antalya tarihi geçmişi ile de bir kültür kenti özelliği taşımaktadır. Günümüzde hızla artan nüfusuyla farklı toplumlardan ve kültürlerden çok sayıda insanı dokusuna katan ve kentsel işlevlerini bu yönde geliştirmeye yönelten bir il olan Antalya'da kentleşmenin ve nüfus artışının temel dinamiğini gerek iç gerekse dış göç hareketleri oluşturmaktadır (Güçlü, 2002: 36-45). İllere göre konut satış

sayılarına bakıldığında Antalya'nın en çok tercih edilen illerden olduğu görünmektedir (Grafik 2.4).

Grafik 2.4 İllere Göre Yabancılar Yapılan Konut Satış Sayıları

Ruslar tarafından Antalya'nın kalıcı olarak tercih edilme nedenlerinden bir diğeri ekonomik sebeplerdir. Çalışma amacıyla gelenler için gelirlerinin Rusya'ya kıyasla daha yüksek ve sunulan hizmet ve ürünlerin oldukça ucuz olması kente yerleşme kararlarının belirleyici unsurlar arasında yer almaktaydı (Deniz ve Özgür, 2010: 19). İmkanların çeşitliliği, hali hazırda akraba ve arkadaşlıkların olması, Türk vatandaşlarıyla evlilik gibi nedenler ile Türkiye'nin Rusya'ya yakın olması, iklim ve doğa güzellikleri gibi coğrafi nedenler de ekonomik nedenlerden sonra göçü kolaylaştıran etmenler arasındadır. 2015 yılında yapılan bir diğer çalışmada ise Antalya'da yaşayan yerleşik yabancıların sosyokültürel problemler yaşamalarına rağmen, sağlık ve dini hizmetlerden memnuniyet oranları yüksek olduğu belirtilmiştir (Ekici vd., 2015). Antalya'da yaşayan ve çocuk sahibi olan çok sayıda Rus bulunmakta (Gebelek, 2008: 66), bu durum Rusça eğitim veren kreş ve okulların sayısında artışa neden olmaktadır. Farklı bir dile sahip olmalarına rağmen günlük yaşamlarında ve çalıştıkları işlerde yardım alma gereği duymayacak kadar Türkçe bilmeleri, yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçilmesini sağlar. Dil yeterlilikleri, eğitim seviyelerinin yüksek olması, Türklerle gerçekleştirdikleri evlilikler, Antalya'daki kurdukları sosyal ağlarla ulusaşırı

bir toplumsal alan oluşmasına olanak sağlamıştır. Rus okullarının açılması, derneklerin artması, kendi kültürlerinin etkinlerinin yapılmasının artması; Rusların Antalya'yı öncelikli olarak tercih etmelerinde büyük rol oynamaktadır (Deniz ve Özgür, 2015: 119-130).

Yerleşim yeri olarak Antalya'nın tercih edilmesindeki artış da yapılan bilimsel çalışmaların sayıca artmasını da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda Özgür vd. (2014) Rusların özellikle Antalya merkezli göç hareketlerinin, Rusya-Türkiye arasında Antalya merkezli bir göç sistemi oluşturduğunu belirtir. Rusya-Türkiye arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkilerindeki olumlu ilerleme Antalya'nın tercih edilmesinde katkısı olan diğer bir faktördür. Rusların olumlu geri bildirimleri ve Antalya'daki sosyal kabulünün artmasıyla açık bir göç sisteminin geliştirilmesine katkı sağlandığı belirtilmelidir. İkamet izni ile Türkiye'ye yerleşen yabancıların illere göre dağılımına bakıldığında (Tablo 2.6) Antalya, ilk sırada yer alan İstanbul'u takip etmektedir.

Tablo 2.6 İkamet İzni ile Ülkemizde Bulunan Yabancıların İllere Göre Dağılımı

İkamet İzni ile Ülkemizde Bulunan Yabancıların İllere Göre Dağılımı					
İl Sıra	İller	Toplam*	İl Sıra	İller	Toplam*
GENEL TOPLAM		1.125.061	GENEL TOPLAM		1.125.061
1	Adana	4.628	42	Kahramanmaraş	1.416
2	Adıyaman	468	43	Karabük	9.051
3	Afyonkarahisar	2.696	44	Karaman	861
4	Ağrı	394	45	Kars	816
5	Aksaray	2.263	46	Kastamonu	1.566
6	Amasya	525	47	Kayseri	6.167
7	Ankara	75.188	48	Kırıkkale	639
8	Antalya	126.758	49	Kırklareli	3.340
9	Ardahan	285	50	Kırşehir	1.608
10	Artvin	388	51	Kilis	792
11	Aydın	9.745	52	Kocaeli	13.828
12	Balıkesir	5.837	53	Konya	8.543
13	Bartın	1.750	54	Kütahya	6.022
14	Batman	406	55	Malatya	1.100
15	Bayburt	300	56	Manisa	2.601
16	Bilecik	1.802	57	Mardin	869
17	Bingöl	350	58	Mersin	46.584
18	Bitlis	199	59	Muğla	22.896
19	Bolu	4.605	60	Muş	86
20	Burdur	1.487	61	Nevşehir	1.196
21	Bursa	50.695	62	Niğde	763
22	Çanakkale	3.532	63	Ordu	1.350
23	Çankırı	1.256	64	Osmaniye	490
24	Çorum	1.884	65	Rize	840
25	Denizli	3.679	66	Sakarya	15.237
26	Diyarbakır	1.184	67	Samsun	8.842
27	Düzce	1.865	68	Siirt	388
28	Edirne	6.657	69	Sinop	362
29	Elâzığ	966	70	Sivas	2.757
30	Erzincan	980	71	Şanlıurfa	1712
31	Erzurum	1.877	72	Şırnak	507
32	Eskişehir	7.005	73	Tekirdağ	6.729

33	Gaziantep	9.987	74	Tokat	3.277
34	Giresun	1.863	75	Trabzon	5.731
35	Gümüşhane	1.281	76	Tunceli	50
36	Hakkâri	644	77	Uşak	2.584
37	Hatay	2.770	78	Van	1.296
38	Iğdır	601	79	Yalova	18.347
39	Isparta	2.901	80	Yozgat	1.778
40	İstanbul	550.959	81	Zonguldak	1.863
41	İzmir	27.517	*23.05.2024 tarihi itibarıyla		

2022 yılının şubat ayında başlayan Rusya-Ukrayna arasındaki savaşın devam eden etkileri de bu rakamların hızla artmasında büyük ölçüde etkili olmuştur. Rusya'nın fiilen Ukrayna'yı işgal etmeye yeltenmesiyle çok sayıda vatandaş ülkesini terk etmiştir (Birleşmiş Milletler, 2022). Rusya'ya uygulanan küresel düzeydeki ambargoya rağmen diplomatik ilişkilerini devam ettiren tek NATO ülkesinin Türkiye olmasının etkisiyle hem Ukrayna'dan hem de Rusya'dan çok sayıda vatandaş yerleşme amacıyla Türkiye'ye göç etmiştir (Tablo 2.7). Turizme yansımada ise hem Rusya'dan hem de Ukrayna'dan gelen ziyaretçi sayılarında düşüş olduğu ancak Antalya'ya gelen toplam ziyaretçi sayısında artış olduğu yönündedir (Demirkıran vd., 2022).

Tablo 2.7 Türkiye'de İkamet Etmeye Başladığı Yıla Göre Yabancı Uyruklu Nüfus

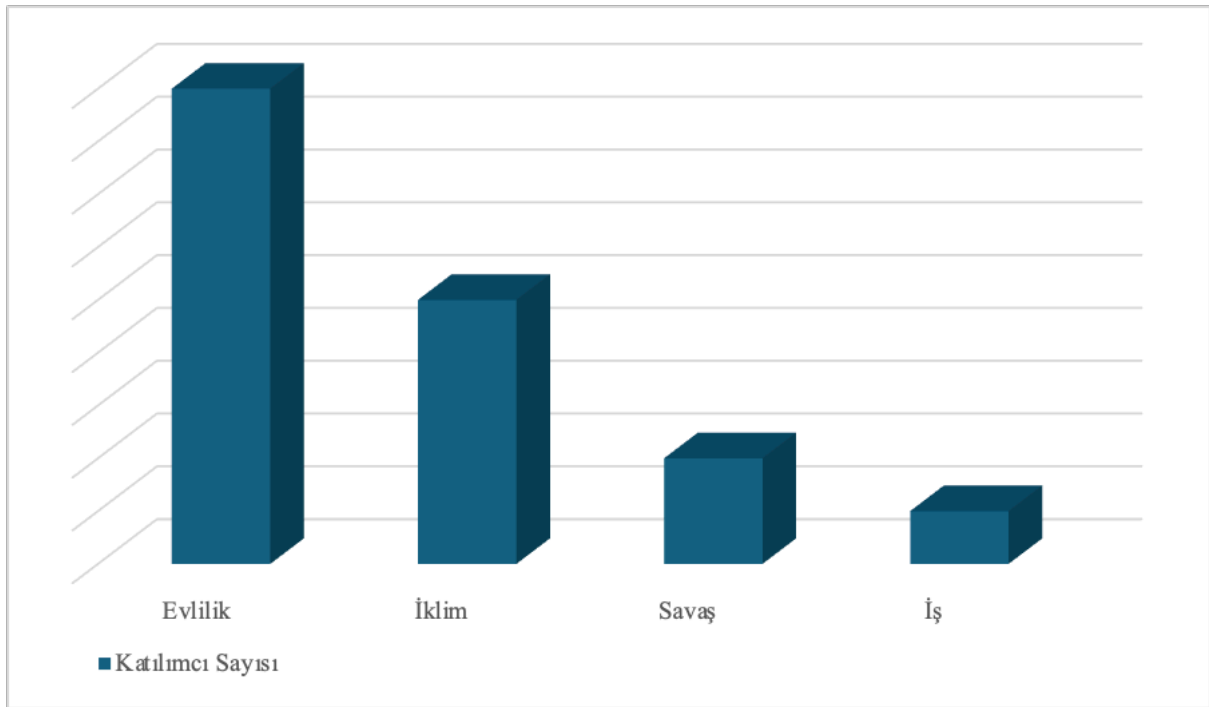
Vatandaşlık Ülkesi	İkamet Etmeye Başlanan Yıl		
	2022	2021	2020
Rusya Federasyonu	99.898	22.291	8.548
Ukrayna	32.539	5.423	2.263
TÜİK, 2023/ 12.2022 itibarıyla			

2.3.2.1. Göç Nedenleri

Genellikle ana unsurun ekonomik, sosyal, siyasi ve çevresel faktörlerin olduğu göç nedenleri; bireysel düzeyde daha farklı görülebilmektedir. Gerçekleştirilen görüşmelerde öne çıkan göç nedenleri Grafik 2.1'te gösterilmiştir.

Tarihsel olarak bakıldığında Rusların Türkiye'ye göçü dönemsel olarak (ekonomik, siyasi nedenler) farklılık gösterse de son yıllardaki Antalya'ya yerleşmeleri alanyazında yaşam biçimi göçü (İng. lifestyle migration) olarak ele alınmaktadır. Göç farklı kültürleri bir arada tutma özelliğine sahiptir. Bunun bir sonucu olarak bireyler ortamı kültürel ve sosyal özelliklerine uygun olarak seçme veya değiştirme eğiliminde olmaktadır. Bu durum kültürel bir sentez oluşmasına olanak sağlamak ve bu noktada ilişki ağıları önem kazanmaktadır.

Arkadaşlık, dostluk ve komşuluk ilişkileri gibi gayriresmi ilişkiler hem bireyler hem de toplumlar arasında kültür alışverişini sağlamaktadır (Güleç Solak ve Barut, 2021: 233).

Grafik 2.1 Katılımcıların Göç Nedenleri

Antalya’da *Rus gelinler* (Deniz ve Özgür, 2013; Erkeç, 2017) yerli halkın uzun süredir aşına olduğu bir kavramdır. SSCB’nin dağılmasıyla başlayan ve Antalya’nın Ruslar için önemli bir tatil beldesi haline gelmesiyle ülkelerarası geliş-gidişler artmıştır ve bu süreç içerisinde evlilikle sonlanan pek çok ziyaret gerçekleşmiştir. Rusya-Türkiye arasındaki ekonomik ilişkilerin artmasıyla Türk vatandaşlarının da Rusya ziyaretleri artmış ve vatandaşlar arası evlilik göçüne neden olmuştur ancak yaşam yeri olarak yine Antalya’nın tercih edildiği görülmektedir.

“...tatil...buraya geldim ondan sonra eşimle tanıştım...o zaman yirmi yaşımdaydım...” (K3/15)

Alanyazında yeni uluslararası göç türleri arasında yer alan yaşam tarzı göçü; turizmle ilişkili olarak çoğunlukla orta yaş ve üzerinde refah düzeyi yüksek nüfus kitlelerinin daha yaşanabilir iklim koşullarında ekonomik bir beklenti olmaksızın gerçekleştirdikleri göç hareketleri üzerinden oluşturulmuş bir kavramdır. Başka bir ifade ile bu tür göçün motivasyonu ekonomik zorluklar, iş arayışı ya da herhangi bir finansal güvence değildir (Torkington, 2010: 102; Südaş, 2014: 107-108).

Göçmenlerin evlilik ve birleşme gibi yollarla baskın gruba dahil olarak uyum sağlamasıyla asimilasyon sürecinin başladığı ve kültürel asimilasyona neden olan sürecin ilerici ve geri döndürülemez bir hal olarak tanımlandığı geçmiş yıllardan (akt. Padilla ve Perez, 2003: 36) günümüze gelindiğinde evlilik yoluyla göçler devam ederken, Rusların Antalya'ya kalıcı olarak yerleşmesindeki en önemli etkenlerden birinin artık iklim olduğu görülmektedir. Antalya'ya göre oldukça soğuk ve sert bir iklime sahip olan Rusya'dan son dönemlerde özellikle iklim nedenli göçlerde artış gözlemlenmektedir. Daha iyi iklim şartları için göç etme yaşam tarzı göçü (Benson ve O'Reilly, 2018) ile uyumludur.

“...ilk olarak iklim. Ben her zaman böyle bir iklim istiyordum. Kışın olmadığı bir yerde denize yakın yaşamak istiyordum. Daha önce de buraya Side 'ye tatile gelmiştik o yüzden seçim zor olmadı. Antalya büyük bir şehir olduğu içinde başka denize yakın şehirlere bakmadık...” (K6/2)

Yaşam tarzı göçü, her yaştan görece varlıklı bireylerin, çeşitli nedenlerle daha iyi bir yaşam kalitesi potansiyeli sunduğu için anlamlı olan yerlere yarı zamanlı veya tam zamanlı olarak taşındığı mekânsal hareketlilik olarak tanımlanmıştır (O'Reilly ve Benson, 2016). Bu noktada daha iyi bir yaşam biçimi arayışının diğer göç motivasyonlarıyla ortak olduğu kabul edilmekte ancak bireylerin kendi gelecekleri ile ilgili kendini gerçekleştirme iddialarını desteklemek için harekete geçirildiğinden daha geniş yapısal değişim bağlamında yaşam tarzı ve yaşam kalitesinin belirgin bir sosyolojik anlayışına dayanmaktadır (Benson ve O'Reilly, 2018).

“...evet, benim annemle babam on beş yıl önce burada Çamyuva'da villa almışlardı. Onlar hep planıydı buradan ev alıp buraya gelmek. Onlar önce geldiler. Oğlumun sağlığıyla ilgili sorunlar vardı. O yüzden biz buraya kışı geçirmek için onunla beraber gelmiştik. D vitamin eksikliği yaşıyordu. Rusya'da vitamin üreten lambalarla tedavi görüyordu. Sinir sisteminde de sorun vardı. Zorluk çektiğimiz için buraya geldik. Kışı burada geçirdikten sonra burada kalmamız gerektiğini anladık. İşle ilgili zaten eşimi online olarak geçirdiler ama işi bırakmayı bile düşünüyordu. Gerek kalmadı. Bende hamile olduğum için işten ayrılmıştım. İlk hamileliğim zor geçtiği için ikinci hamile kaldığımı öğrenince hemen işte ayrıldım. O yüzden kışı geçirdikten sonra burada kalmaya karar verdik...” (K11/9)

Yaşam tarzı göçü, küresel gelişmelerin bir sonucu olarak geçmiş olan bir olgunun yeni bir uzantısıdır. Özellikle gelişmiş toplumlardaki bireylerin göreceli ekonomik ayrıcalıkları, post-modernitede belirgin olan düşünümsellik, alternatif yaşam tarzları sunan belirli yerlerin inşası ve daha genel bir hareket serbestliği/özgürlüğü ile ilgilidir. Yaşam tarzı göçünde, mikro düzeyde bireyselliğin ön planda olduğu söylenebilir. Göçmenler kendi göç süreçlerini ve kimliklerini kendileri inşa etmektedir (O'Reilly ve Benson, 2016: 620; Torkington, 2010: 105). Katılımcının ifadelerinde söz konusu bireysellik görülmektedir:

“...evlendim. Tanıştım, Moskova’da tanıştık eşimle... teyzeme gezmeye geldim. Orada da tesadüf karşılaştım. Tanıştık işte bilet alırken. Eşim de zaten turizmde çalışıyordu (...) Moskova’ya gittim küçük oğlanla. On yaş, küçük derken de on yaş yani çok da küçük değil. İlk beğendim tabi tatil yanına geldik, karlar, şey yaptık yani baya eğlence vardı. Aslında ben onun için gittim gerçi ona göre gezdik. Yani çocuğa göre. Ondan sonra uçağa bindik. Buraya gelmez artık uçağa bindik. Güneş bastı pencereden böyle bir kafayı çevirdim aman Allah’ım ya ne kadar güzel bir şey güneş! güneşsiz kaldık bir hafta. Oğlan da ne dedi bana, anne sana çok teşekkür ederim beni Antalya’da doğurduğun için! ay oğlum tabii ki! Eve geldim... Evde yoktum. Evde iki tane erkek düşün eşim ve oğlan yani. Ama o kadar temiz geldi ki bana. Oturdum ben balkona, çiçek falan çok seviyorum ben, balkonda çiçekler var. Oturdum böyle baya bir depresyona girdim, baya böyle çiçeklere bakıyorum. Ne kadar güzel bir şey gerçekten çok zor. Almanya’da arkadaşlar yaşıyordu ya o hep bana diyor sen anlayamazsın güneşsiz nasıl yaşamak, sen anlayamazsın. Ben diyorum, güzel işte mis gibi oh diyorum, o da hep dalga geçiyordu hep benimle. Biz depresyonda yaşıyoruz diyor sürekli, Almanya’da güneş yok diyorlar. Ben onu anladım şimdi. Yani nasıl söyleyeyim, sanki başka bir dünya yani. Öyle söyleyeyim. Önce ben diyordum çocuklar büyüyünce gitmek isterdim başka ülkeye. Benim de bakacak kimse yoktu çünkü tek başıma büyüttüm, eşim de var ama anneler babalar bilmem neler hiç kimse yok yani. Bi büyüsünler gidicem ama şimdi anladım ki ben zaten cennetteyim, cennet de yaşıyorum vallaha. Anladım Moskova’dan sonra niye gitcem ki...” (K16/25)

Yakın dönemde Rusların göç nedenleri arasında geçmiş dönemlere göre en büyük farklılık savaştan kaçma amacıyla gelmeleri olmuştur. Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle

Ukraynalılar Türkiye dışında mülteci statüsüyle Polonya, Macaristan, Moldova ve diğer AB ülkelerine giderken, Rus vatandaşlarının çoğu arabuluculuk görevi üstlenen Türkiye'ye gelmiştir (Göksedef, 2022; Engür Dahi, 2023).

“...önce ben geldim. Sonra çocukları getirdim. Sonra kocamı, köpeğimle beraber. Büyük oğlum sağlık meslek lisesini bitirdiğinden askerlikte öncelikli oluyorlar. On sekize yaklaşınca, askerlik durumundan dolayı buraya geldik...” (K5/1,5)

“...bizim ülke savaş çıktı o yüzden biz buraya geldik. Risk çoktu. Yakındık zaten. Antalya’da bizim benim eşimin çok arkadaşları var. Biz buraya ondan geldik...” (K7/2)

Göç nedenlerini ifade ettikleri açıklamalarda dikkat çeken bir diğer husus Antalya’ya aşinalıktır. Bu doğrultuda göç geçmişleri irdelenmiş; daha önce Antalya’da bulunup bulunmadıkları ve başka bir ülkede uzun süreli ikamet edip etmedikleri sorulmuştur.

2.3.2.2. Göç Geçmişleri

Bir yere ait hissetme, mekânı benimseme, yer kimliğinin oluşmasında bireysel deneyimler oldukça etkilidir. Kalıcı olarak ikamet etmeden önce Antalya’ya tatil amaçlı gelen Rusların sayısı oldukça fazladır. Rusların göç nedenleri zorunluluktan ziyade kişisel tercihlerdir. Varış noktasını seçme özgürlüğü göç sonrasındaki yaşam beklentilerinin olumlu olmasını sağlamaktadır. Bir diğer etken farklı bir ülkede göçü deneyimlemektir. Katılımcılardan elde edilen veriler (Tablo 2.8); göç deneyiminin görece az, yurtdışı deneyiminin ise fazla olduğudur.

Tablo 2.8 Katılımcıların Göç ve Yurtdışı Deneyimleri

	Göç Deneyimi	Yurtdışı Deneyimi	Antalya’ya Tatil Deneyimi
K1	Yok	Yok	Yok
K2	Yok	Yok	Yok
K3	Var	Yok	Var
K4	Var	Var	Yok
K5	Yok	Var	Var
K6	Yok	Var	Yok
K7	Yok	Yok	Yok

K8	Var	Var	Var
K9	Yok	Var	Var
K10	Yok	Yok	Var
K11	Yok	Var	Var
K12	Yok	Var	Var
K13	Yok	Yok	Yok
K14	Yok	Var	Yok
K15	Yok	Var	Yok
K16	Yok	Yok	Yok

2.3.2.3. İlk Karşılaşma

Piontkowski vd. (2000) kültürlerarası etkileşimi ele alan çalışmaların kültürleşmenin ev sahibi toplum ve göçmenler arasında karşılıklı bir etki süreci olmasını vurguladığının altını çizer ancak baskın grubu ihmal ederek daha çok baskın olmayan grubun bakış açısına odaklanma eğiliminde oldukları için eleştirir. Fakat baskın olmayan grubun varış ülkesine ulaştığında ilk karşılaşmaları göç süreci için oldukça önemlidir. Bireysel boyuttaki olumsuz gelişmeler; kültür şoku, duygusal sıkıntılar ve stres, kaygı ve kişilerarası ilişkilerde güçlükler neden olmakla beraber nihayetinde kendi ülkelerine geri dönüş olarak sonlanabilmektedir (Matsumoto vd., 2004). Katılımcılara ilk geldikleri zaman Türk toplumunun kendilerine olan yaklaşımı ile ilgili düşünceleri sorulmuştur:

“...bence Türkçe insan, sıcakkanlı. Çünkü Rusça insanlar ciddi ama Türkçe insan, çok yalan, çoook yalan. Her zaman doktora gidiyorum yalan. Veterinere gidiyorum yalan. Kafe, yalan. Her zaman, her zaman yalan. Çünkü anladı, ben yabancı...” (K2/3)

“...şimdi durum, ticaret için kötü durum. Biliyorsunuz değil mi ekonomik. Ama insan olarak hala değişmedi bakışım. Ben keyif alıyorum gerçekten. İnsan, ilişki, ben burada daha mutluyum. Çünkü benim karakterim açık. İnsanlar burada açık. Bu yüzden gerçekten daha çok mutluyum...” (K4/8)

“...Türk erkekleri Türk kadınlarına çok saygılılar, Rusya’ya göre. Burada, mesela bir yerde, yer vermeleri, davranışları kadınlara karşı, Türk erkeklerinin çok farklı. Rusya’da böyle bir şey yok...” (K5/1,5)

“...konuşuyoruz, sorular soruyorlar, nerelisin diyorlar, söylüyorum, aaa çok iyi diyorlar. Pozitif aslında ama yabancı olduğum için farklı oluyor tabi...” (K7/2)

“...Türkler çok güler yüzlü, sıcakkanlı insanlar. İlk geldiğimizde fark ettiğim bir durum vardı. Bebek arabasıyla geçince, çocukları çok seviyorlar, sıkıştırıyorlar, seviyorlar. Mesela benim annemle babam buraya ilk geldiğinde, kaybolduğunda, sokakta yol gösteriyorlardı. Eve kadar getiriyorlardı. Birçok zaman gideceğin yere kadar, markete kadar götürebiliyorlar. Bizim orada öyle bir şey yok çünkü herkes bir yere acele ediyor, telaşla gidiyor. Burada sanki insan kendi işini bir kenara bırakıp sana yardımcı olmaya çalışıyor...” (K11/9)

İfadelerde yer alan farklılıklara rağmen hem Türk toplumu hem de deneyimleri açısından olumlu bir tutum görülmektedir. Bir katılımcı ise göç etmeden önce önyargıya sahip olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

“...Kazakistan’da yaşarken kocam beni korkutuyordu. Orada böyle rahat gezemezsin. İşte kısa bir şey giyemezsin. Giysi, açık giydim orada. Çünkü genç dolu ama kocam orada böyle giyemezsin yoksa memlekete gelirsin. Orası kapalı ülke. Böyle şey giymek lazım, böyle biraz korkuttu. Ama sonra buraya geldik. Çok sıcak, yazın geldim. Benim eşim asker oldu Anamur’da asker. Ben tek evde. Korkuyordu kendim yalnız olduğum için, çok fazla gezmedim mesela. Sonra baktım öyle değil. Şimdi çok problem yok...” (K8/10)

2.3.2.4. Göç Sonrası Rusya Ziyaretleri

Bir göçmenin anavatanını ziyaret etmesi yaşadığı ülkedeki adaptasyon sürecinde olumlu veya olumsuz etkileri olabilmektedir ancak göç sürecinin derinlemesine anlaşılmasında bu ziyaretlerin sıklığı önemli bir yere sahiptir. Çalışma ile ortaya çıkan sonuç ise göç sonrası ilk yıllar daha sık ziyaretler gerçekleştirilirken zamanla azalma meydana gelmiştir.

“...ben, Rusya mesela, ben, Rusya...neredeyse söyleyeyim 7-8 sene, hiç gitmedim. Ben nasıl anlatayım size, yani ilk buraya geldiğim zaman, benim çok ihtiyacım vardı Rusya’ya gitmek. Yani özliyordum. Yani orda arkadaşlarım var, annem, kardeşim. Böyle özliyordum. Kardeşim o arada

okula gidiyordu. O yüzden devamlı orada oturuyorlardı Rusya’da. Sonra mesela ilk başta hatırlıyorum, senede iki defa gidiyordum. Sonra senede bir defa. Sonra iki senede bir defa. Öyle azaldı. Sonra da zaten kardeşim büyüdü, evlendi, gitti. Annemi de ben sürekli buraya çağırıyordum çünkü Rusya’da yazın yapacak bir şey yok. Benim kızım da okuyor burada. Ben gidemiyorum. Yazın zaten burda yaz güzel, deniz var, her şey var. Niye Rusya’ya gidelim? annem de şu an oturma izni yaptım, devamlı bende kalsın istiyorum. Çünkü orada yalnız. Kardeşim de dediğim gibi New York’ta yaşıyor, öyle... O burda kalınca pek gitmek... şimdi düşünüyorum aslında, bizim gitmemiz lazım. Çünkü evrakları yenilemesi lazım. Rus pasportunun şeyi geçiyor, süresi geçiyor. Onu yenilemesi lazım. Pek gitmek istemiyorum aslında. Öyle, o yüzden. Ama böyle eşimle yurtdışına gidiyoruz yani tatile...” (K9/23)

“...eskiden çocuk okula başlamadı, her kış gidiyordum. Bazıları bir iki ay orda kalıyordum. Şimdi okul başladı, çalışmadı, yani üç ay kaldım, iki ay kaldım. Şimdi çalıştığı için biliyorsunuz, iki hafta tatil var. Bir kez kış altı ay kaldım. Yani boşluk olunca, ücret olunca gidiyoruz ...” (K10/14)

Rusya’ya ziyaretlerin azalması Antalya’da kültürel uyumun arttığını başka bir ifade ile güçlü sosyal bağlara sahip olduklarını göstermektedir. Teknoloji ve iletişim kolaylığı ile Rusya’daki çevreleriyle görüşmelerine devam eden Ruslar orada kalan yakın aile üyeleri içinse onların Antalya’ya gelmelerini tercih ettiklerini ifade etmektedirler.

2.4. Sosyoekonomik Faaliyetler

Göç, demografik yapıları değiştirirken aynı zamanda sosyoekonomik etkileri de beraberinde getirir. Bu etkiler, göçmenlerin varış ülkelerindeki ekonomik faaliyetleri ve bu faaliyetlerin ülke ekonomisine olan katkılarını kapsamaktadır. Niteliksiz iş gücü piyasasında düşük ücretlerle çalışan göçmen sayısının artması ucuz iş gücünün ortaya çıkmasına yol açar ve bu durum yerel işçiler için bir problem haline dönüşür. Öte yandan nitelikli iş gücü ekonominin gelişmesine olumlu katkı sağlar. Bu nedenle göçün ekonomik boyutu toplumsal uyum açısından oldukça önemlidir.

Son yıllarda Türkiye’ye göçmen akışındaki çeşitlilik göz önüne alındığında Rus nüfusu için durumun farklı olduğu görülmektedir. Yüksek eğitim düzeyi, nitelikli iş gücü ve görece maddi yeterliği bulunan Ruslar, Rusya-Ukrayna savaşına kadar yerel halk tarafından tepki

görmemiştir. Savaşın dolayı ülkesini terk eden Rus vatandaşlarının yoğunluğu kiralık daire fiyatlarında yükselişe neden olmuş ve bu durum yerli vatandaş için sorun haline gelmiştir (Tuncer, 2022). Türk vatandaşlığı elde etme ve böylelikle ülkelerine çağırılma durumundan kaçınmak için gayrimenkul alımları konut fiyatlarının artışında etkili olmuştur. Yabancı uyruklu gerçek kişiler en az 400.000 ABD doları değerindeki gayrimenkul satın almaları ve üç yıl boyunca satılmaması karşılığında Türk vatandaşlığı hakkı elde edebilmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, 2024). Yükselen kiralama ve satın alım fiyatları ile mevcut ekonomik koşullar, özellikle son bir yıl içerisinde geri dönüşlere neden olmuş ve süreç tersine dönmeye başlamıştır (Çınar, 2024). Bunlara ek olarak uzun yıllardır Antalya’da yaşayan Rus nüfusunun finansal durumları ve dolayısıyla ekonomiye katkıları göz ardı edilmemelidir.

2.4.1. İstihdam

Antalya turizm başta olmak üzere tarım, ticaret, yat üretimi gibi çeşitli alanlarda istihdam sağlamaktadır. Son beş yılda Antalya’da yabancı sermayeli kurulan şirket sayısı yaklaşık 8 bin olduğu belirtilmektedir. Antalya Ticaret ve Sanayi Odası’na kayıtlı yabancı firmalar arasında ilk sırada yer alan Ruslar; eğitim hizmetleri, mali aracı kuruluşlar, havayolu taşımacılığı, inşaat, ticaret, otel ve konaklama, seyahat acentesi alanlarında faaliyet göstermektedir (Cinokur, 2024). Antalya’da ikamet eden Rusların en çok tercih ettiği sektör turizmdir. Antalya’yı ziyaret eden turistler arasında Ruslar çoğunlukta olduğu için hizmet sektöründe Rusça bilen personel ihtiyacını karşılamada önemli insan kaynağını da oluşturmaktadırlar. Son yıllarda güzellik sektöründe de Ruslar tüketici tarafından oldukça talep görmektedir.

Türkiye-Rusya arasındaki siyasi ve kültürel ilişkiler ticaret ve turizmi oldukça etkilemektedir. Antalya’da Rus şirketlerin sayısının artması Rus nüfusunun da artışında etkili olmaktadır. Başka bir ifade ile Antalya’ya iş aramak için gelen değil iş için Antalya’ya yerleşen Rus sayısında artış gözlemlenmektedir.

“...eşimin işi buradaydı çağırdılar yat yapıyorlar limanda serbest bölgede iş için geldi... O Rusya’daydı şirket oluşturdu ama küçüktü. Onun arkadaşı çağırdı buraya çalışmak için, biz de aile olarak taşındık...” (K4/8)

Nitekim aldıkları eğitim doğrultusunda mesleklerini Antalya’da devam ettirmeyenler de söz konusudur. Katılımcıların çalışma durumlarına (Tablo 2.4) ek olarak; yeterli düzeyde dil bilgisi olmaması veya diploma denkliği gibi sorunlar nedeniyle farklı sektörlerde çalışan ya da

hiç çalışmamayı tercih edenler bulunmaktadır. Katılımcılara ait meslek bilgileri çalışma durumları ile yeniden (Tablo 2.9) düzenlenmiştir.

Tablo 2.9 Çalışma Durumu ve Meslek Bilgileri

	Çalışma Durumu	Meslekler
K1	Öğretmen (Özel Sektör)	Öğretmen
K2	Ofis Çalışanı	Güzellik Uzmanı
K3	İşletme Sahibi	Aşçı
K4	İşletme Sahibi	Gıda Mühendisi
K5	Çalışmıyor	Doktor / Hukuk / İşletme
K6	Çalışmıyor	Tasarımcı
K7	Çalışmıyor	Muhasebeci
K8	Çalışmıyor	Turizmcı / Bilgi Teknolojileri
K9	Çalışmıyor	Turizmcı
K10	Ofis Çalışanı	Turizmcı
K11	Çalışmıyor	Tasarımcı /Ziraat Mühendisi
K12	Çalışmıyor	İletişim
K13	Çalışmıyor	Ekonomi
K14	Online Danışmanlık	Ekonomi
K15	Öğretmen (Özel Sektör)	Öğretmen
K16	Çalışmıyor	Öğretmen

“...oradaki işimi burada yürütemiyorum, hakkım olmadığı için. Güzellik merkezim vardı Rusya’da ama Antalya’da olmuyor. Çok prosedür var, çok işlem var...” (K2/3)

“...burda doktor, hemşire olarak çalışmak için ilk önce dili çok iyi bilmem lazım. Hukukta hem dili bilmem hem de yasaları öğrenmem lazım. O yüzden dili çözsem de düşünmüyorum...” (K5/1,5)

“...iki diplomam var benim ama...vatandaşlık olmadan burada çalışmak çok zor. Zaten bakmıyorum, düşünmüyorum. Otellerde çalışmak da zor. Mesleğimi burada yapmak daha da zor...” (K11/9)

Son dönemlerde çeşitli sektörlerde (kuaför, temizlik, emlak vb.) resmi izinler olmadan iş yapıldığına dair ihbarlar ve haberler basında sıkça yer almaktadır. Rusya-Ukrayna savaşının etkisiyle Ukraynalı nüfusun da artış gösterdiği Antalya’da kayıt dışı faaliyet gösteren işletmeler

arasında Ruslarla beraber Ukraynalıların da bulunduğu gözlemlenmiştir (Görsel 2.1, Görsel 2.2). Bu durum yerel ekonomi üzerinde önemli etkiler yaratmakta ve dikkat çekici bir sorun olarak öne çıkmaktadır (Görsel 2.3, Görsel 2.4).

12 May 2024 - 11:27 - Ekonomi

Antalya'da korsan taşımacılık, VIP taşımacılığa kontak kapattırdı

Antalya'da turizm taşımacılığı yapan şoförler, Ukraynalı ve Rus vatandaşların korsan taşımacılık yaptığını iddia ederek, kontak kapatma eyleminde bulundu. VIP Turizm Karayolu Yolcu Taşıma Kooperatifi Başkan Yardımcısı Çınar Aslan, yabancı plakalı araçların çalışmalarına engel olduğunu söyleyerek, "Ülkemize gelen yabancı kişiler, bizim verdiğimiz hizmeti yabancı plaka aracılığıyla telegram whatsapp grupları üzerinden kendi vatandaşlarına veriyorlar. Açıkçası transfer satıyorlar" ifadelerine yer verdi.

"Rusya ile ticaret yaparken para transferinde zorlanıyoruz"

zorlanıyorduk!

Rusya'dan para transferinde zorlanmayın.

Nakliye ve lojistik sorunlarınızın üstünü çizin.

www.leveranse.com.tr

LEVERANSE

Rusya'ya Parsiyel Taşıma

Leveranse Bize Ulaşın >

Görsel 2.1 Korsan Taşımacılık Yapıldığına İlişkin Haber Görseli¹¹

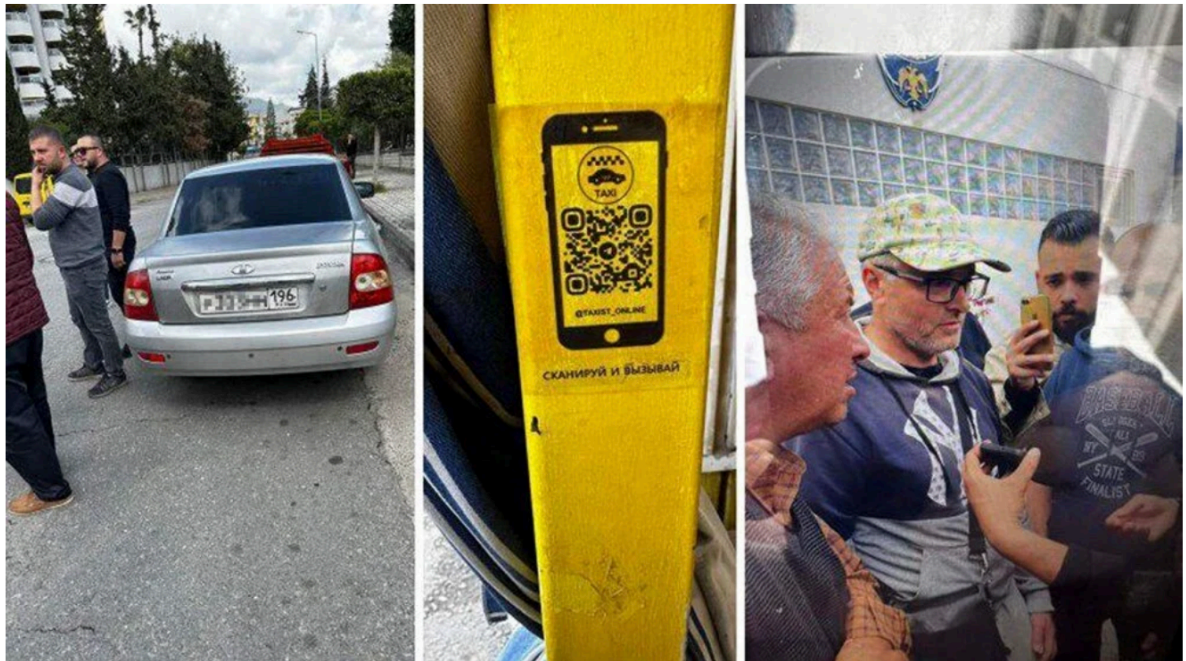
¹¹Kaynak:<https://www.antalyahakkinda.com/haber/20153293/antalyada-korsan-tasimacilik-vip-tasimaciliga-kontak-kapattirdi>

Antalya'da Rus ve Ukrayna plakalı araçlarla korsan taksicilik

Antalya'da savaş sonrası yerleşik yaşama geçen Rus ve Ukraynalılardan bazıları yabancı plakalı araçlarıyla kaçak taksicilik yaparken tespit edildi. Alanya'da ise Ukrayna plakalı bir çekici, arıza yapan Ukrayna plakalı otomobili taşıırken görüldü ve araç bağlandı.

Haber Merkezi 13.08.2023 - 11:28 Haberler - DHA

Paylaş

Görsel 2.2 Korsan Taksicilik Yapıldığına Dair Haber Görseli¹²

Kayıt dışı faaliyetlerin artması uzun süredir Antalya'da ikamet eden Rusları rahatsız etmektedir:

“Ben onlardan daha fazla vergi veriyorum ama yabancı gördüğü için beni dışlıyor, çok kızıyorum...” (K3/15)

¹²Kaynak: <https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/antalyada-rus-ve-ukrayna-plakali-araclarla-korsan-taksicilik,9RU6M2iBM0GE-1i44MCzaw/WQZvtnBxc0OK7Ay-vbh4mQ>

"Emlak piyasasını da ele geçirdiler"

Kampanyacılar, kentteki demografik değişimden de şikayetçi. İmza metninde, Antalya nüfusunun yüzde 25'inin, Konyaaltı'nda yaşayan dört kişiden birinin yabancı olduğu belirtilerek yabancıların emlak piyasasına da hakim hale geldiği belirtildi.

Metinde, göç dalgasıyla birlikte Antalya'da kayıt dışı emlakçılık yapan Ukraynalı ve Rus sayısının tahminen 10 bine ulaştığı belirtilerek "Bu kişiler yüzlerce kişilik WhatsApp gruplarıyla emlak piyasasını altüst etmeye devam ediyor. Hiçbir kayıtları yok ama kısa sürede Antalya emlak piyasasını kontrol eder hale geldiler. Biz o gruplara giremiyoruz çünkü bizi almıyorlar. Oda olarak 5 bin TL olarak belirlediğimiz bir kira onların portföyüne girince bir anda 12-15 bin TL'ye çıkıyor" dendi.

"Yabancılar kiralama ve satış durdurulsun" talebi

Ev satışlarında da benzer bir durum yaşandığını belirten kampanyacılar, "Evini satmak veya kiralamak isteyen kişiler yerli emlakçılar yerine bu kişilerle çalışıyor. Tabii bu durum piyasanın tamamını etkiliyor. Olan da Türk vatandaşına oluyor. Çünkü yabancı emlakçıların belirlediği fiyatlar üzerinden bir Türk vatandaşının ev kiralaması veya satın alması neredeyse imkansız" diyor.

Kampanyacılar, "Yabancılar konut kiralaması ve satışı durdurulsun. Otellerimizde, pansiyonlarımızda ya da tatil beldelerimizde misafir olarak kalsınlar" talebinde bulunuyor.

Görsel 2.3 Kayıt Dışı Emlakçılık Yapıldığına İlişkin Haber Görseli¹³

Antalya 'da Apartman aralarında çalışan kayıt dışı Rus ve Ukraynalı güzellik merkezlerine Rus gelinler de isyan etti

Turizm kenti Antalya'da apartman aralarında kayıtsız çalışan Rus ve Ukraynalı kuaför tartışması devam ederken, kayıtlı olarak çalışanlar konuştu. Devamı haberimizde

26.08.2023 | 19.14 | 0 Yorum

Google Haberlerde TAKİP ET

Görsel 2.4 Güzellik Sektöründeki Kayıt Dışı Rus ve Ukraynalılara İlişkin Haber Görseli¹⁴

¹³Kaynak: <https://www.dw.com/tr/antalyalılardan-yabancılara-karşı-imza-kampanyası/a-64094565>

¹⁴Kaynak: <https://www.nnchaber.com/antalya-da-apartman-aralarinda-calisan-kayit-disi-rus-ve-ukraynali-guzellik-merkezlerine-rus-gelinler-de-isyan-etti>

2.4.2. Finansal Durum

Bir ülkede yaşayan göçmen gruplarının finansal durumları, ülkenin ekonomik ve sosyal yapısını etkileyen bir durumdur. Gelir düzeyleri, iş bulma imkanları ekonomik uyumları için oldukça önemlidir. Antalya’da yaşayan Rusların gelir düzeyleri diğer yabancı nüfus gruplarına kıyasla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu farklılık, uzaktan çalışma imkanları, döviz cinsi gelir sağlama ve Rusya’daki işletmelerden kazanç elde etme fırsatları gibi faktörlere dayanmaktadır. Katılımcıların gayrimenkul ve kazançlarına ilişkin bilgiler Tablo 2.10’de sunulmuştur.

Tablo 2.10 Katılımcıların Gayrimenkul ve Kazanç Cinsi Bilgisi

	Gayrimenkul	Kazanç Cinsi
K1	Kiracı	TL
K2	Kiracı	Döviz
K3	Kiracı	TL
K4	Ev sahibi	TL
K5	Ev sahibi	Döviz
K6	Kiracı	Döviz
K7	Kiracı	TL
K8	Ev sahibi	TL
K9	Ev sahibi	TL
K10	Kiracı	TL
K11	Kiracı	TL
K12	Ev sahibi	Döviz
K13	Kiracı	TL
K14	Kiracı	Döviz
K15	Ev sahibi	TL
K16	Ev sahibi	TL

Hurma ve Liman mahalleleri kentin diğer mahallelerine kıyasla konut yapımının yoğun bir şekilde devam ettiği yeni yerleşim yeri olarak değerlendirilebilir. Rus nüfusunun yoğunluğu göz önüne alındığında Kemer ilçesi için söylenen *Küçük Moskova* (Gebelek, 2008) bu mahalleler için de uygun hale gelmiştir. Sadece kiracı olarak değil mülk sahibi olarak da Ruslar dikkat çekmektedir.

“...burada gördüğün apartman var ya, 11 daireyi almış... üç çocuğu var. Biri buz hokeyi yapıyor ancak Antalya’da imkân yok ya yapmaya, Moskova’ya geri döndüler. Düşün! Sırf oğlu mutsuz oluyor diye gitti. Ama neden aldı o kadar, onu da anlamadım...” (K1/13)

“...bizim on altı tane daire var binada... baya güzel disiplin içinde. Ben binada da yöneticiyim, gayet güzel ... herkes memnun baya da. Şey istemiyorlar, ben biraz yoruldum. Dördüncü yıl artık benim yönetici. Hiç kimse istemiyor. Özellikle Türkler istemiyorlar bırakmamı. Bende zaten şu an bırakamam çünkü kimse benim yerime daha beğenmedim. Yani bir tane mesela geldi ev sahibi, yeni daire aldılar. İyi bir Türk aile olabilir evet ben bir bakayım o iyi olabilir ...yirmi beş daire var yarısı da bizim zaten...” (K16/25)

Kent sakinleri ve Ruslar arasındaki sosyoekonomik dengesizliğin sosyokültürel ilişkilere olumsuz olarak yansıdığı gözlemlenmiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerde son yıllardaki Rus nüfusunun artışı ve ekonomik koşullardaki değişimin etkisinin daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır.

“...sanki kızgınlar biliyor musun, yabancıların hepsi zengin, biz burada fakiriz gibi bakıyorlar herhalde. Ben öyle düşünüyorum. Hani benim fakir olduğumu bilmedikleri için. Valla öyle düşünüyorum. Son zamanlar yabancı geldi de bunların ekonomisi bundan dolayı kötü oldu diye bir algı var ve sana bu kızgınlıkla bakıyor olabilirler. Gerçekten öyle düşünüyorum...” (K1/13)

“...oluyor, oluyor, oluyor o da şöyle yani, önce bir başkaydı. Yabancılar geldiler, Ruslar da. Ondan sonra, ara sıra ters bakışları görüyoruz. İşte şimdi kapattılar ya mahalleleri Liman, Sarısu, Hurma geçenlerde o kapatmadan önce Migros’a gittim. Oradaki, Liman’daki Migros’a. Kasada duruyordum, bir şey oldu. Böyle kasiyere yani bir şey değiştirmek mi istedim, böyle bir trip attı yani. Ondan sonra, iş arkadaşı var. Bir haber çıktı işte, yabancılara oturma izni orada vermeyecekler, bu üç mahalle. Böyle yüksek sesle “bak bunlara artık oturma izni verilmeyecekmiş” yani bende yani Türk vatandaşlığıym, işletme sahibiyim, bir sürü personelim var, dünya kadar vergi ödüyorum. Yani baktım ne diyeceksin yani cahillik işte...” (K3/15)

Türkiye’de değişen ekonomik durum Rus nüfusunu da etkilemiş; özellikle kazancı Türk lirası olanlar göç ettikleri zamana göre ekonomik zorluk yaşadıklarını ifade ederken döviz kazancı olanlar ise fiyatların artışından dolayı rahatsızlıklarını dile getirmiştir.

“...yok kira. Çok pahalı artık. Biz şimdi o kadar çok ödemiyoruz ama bir ay sonra bitiyor bizim sözleşmemiz. Sahibi başladı yükseltmek istiyor ama ben yükseltmicem. Uğraşsın. İşi var yani...” (K10/14)

“...şimdi burada biraz maddi sorunlar yaşanıyor. Artık özel okula veremiyoruz. Çok memnunduk Uğur Okulları’ndan ama çok fiyatlar yükseldi artık. Bazen gitmeyi bile düşünüyoruz. Bu ekonomik durumlardan dolayı...bu ekonomik durum oluştu ya pandemiden dolayı. Biz pandemiden önce evi satmıştık, daireyi satmıştık, üç odalı evi. Pandemiden çıktıktan sonra bir odalı bile ev alamadık. O da olumsuz etkiledi şimdi kirada oturuyoruz ama kiracı olarak oturma izni başvuru yapmak biraz sıkıntılı oluyor. Çünkü genelde herkese ret geliyor. Daha çok çalışma izni var eşimin, ona dayanarak yapıyoruz...” (K11/9)

2.4.3. Sağlık Hizmetleri

Göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimi ve sağlık alışkanlıkları, ev sahibi toplumun sağlık sistemleri üzerinden değerlendirilmektedir. Kültürleşme stratejilerinden entegrasyon stratejisinde, baskın olmayan grupların ev sahibi toplumun temel değerlerini benimsemesi beklenirken aynı zamanda ev sahibi toplumunda birlikte yaşayan tüm grupların ihtiyaçlarını eğitim, sağlık vb. karşılamak için ulusal kurumları uyarlamaya hazırlıklı olması gereklidir (Berry, 1997: 11). Dolayısıyla varış ülkesinde gidilecek bölge seçilirken iyi yaşam koşulları arayışı içerisinde sağlık hizmetleri ilk sıralarda yer almaktadır. Her ülkenin sağlık politikası gereği uygulamalar farklılık gösterse de tüm ülkelerde ikamet izni alırken sağlık sigortası yapılma şartı bulunmaktadır. Görüşme yapılan katılımcılara sağlık hizmetleri ile ilgili deneyimleri sorulmuştur. Antalya’da hizmet veren eğitim araştırma hastanesi, tıp fakültesi hastanesi ve özel hastaneler ile aile sağlığı merkezlerinden yararlandıklarını belirten katılımcılar:

“...ilk zamanlar baya baya zordu. Ta 13 yıl önce, 11 yıl öncesini düşün ve sen muayene gidiyorsun değil mi, kadın doktoruna, kadın doğum doktoruna. o zamanlar 150 lira veriyordum ben. Düşünebiliyor musun o zaman kaç paraydı o, çok büyük bir paraydı. Mesela sen 25 liraya gidiyordun özelde, ben 150 lira veriyordum. Örnek getiriyorum. Gerçekten çok zordu. Şimdi yok. Şimdi ama çok arkadaşımın burada sağlık hizmeti aldığında ne kadar çok para ödediğini

biliyorum. Bir ay mesela bir çocuk düştü yataktan, kafasını yarıldı. o zaman özele götürmüşlerdi, acile. Sadece bir dikiş atmak için beş milyar para ödemişler. Onu net ve çok zor gerçekten. Burda yabancı ne kadar zengin olsa bile, gelenler hasta olmaya korkuyorlar. Yani gerçekten çünkü bir ayak bir kırık gibi bir şey, o küçük çocuk, çocukta üç yaşında. Sırf oraya dikiş, şey yapılacak hani iz kalmasın diye. Bu kadar para alındılar. Kim ister ki çocuğunda iz kalsın. O bir örnek tabi...” (K1/13)

“...sağlık hizmetleri... Eğer özel memnunum, eğer mesela devlet, sağlık ocağı mesela, bilmiyorum. Şansız olabilirim ama bizim mesela sağlık ocağı gerçek doktor gibi değil. Hiç bakmadan tarif ediliyor bence mutsuz. Nasıl eğer devletse sağlık ocağı memnun kalmadı özelse memnunum...” (K4/8)

“...burada herkes hakkını kullanabiliyor. İnsanların haklarına saygı duyuluyor ve bu sağlık sisteminde çok belli. Burada kim olursan ol fark etmiyor. Statünün ne olduğu. Devlet hastanesinde mesela, sen bir cezaevinden gelersen, sana aynı muamele ile davranıyorlar. Rusya’da öyle değil. Normalde yasalara göre daha iyi olması gerekiyor ama yok sistem çalışmıyor. En önemli faktör sağlık sisteminin çok iyi çalışmaması. Benim için en büyük problemdi çalıştığım zamanlarda. Rusya’ya gidersen mesela hasta olmamaya çalış. Şehirlerle de ilgili tabi ki Soçi çok iyi, güzel bir şehir ama orada da sağlık sistemi çok kötü. Daha kötü şehirlerde var. Örnek, yoğun bakımda çalıştım. Dışarıdan çok büyük, yeni güzel görünüyor ama içeride kimse kimseyi takip etmiyor. Herkes umursamaz. Bu en büyük sorundu. Kalbe elektrik veren bir alet var. Ondan üç tane var hastanede. bir tanesini helikopterle başka hastaneye götürdüler, lazım diye. Diğerleri kullanıyor o sırada ve bir hasta geliyor ona da lazım ama o alet yok. Adam ölüyor ve bu normal gibi kabul ediliyor. Bu beni çok üzüyordu ve yıllardır devam eden bir şey ve bu, Rusya’dan gelmem de en önemli sebebi...” (K5/1,5)

“...çok beğenmiyorum. Çok böyle, önemli bir olay olmadığı için. Bilmiyorum ama ufak tefek, memnun bazı şeylerde kalmadılar. Yani şimdi Kazakistan’da ücretsiz olanlar, yani biraz farklı burada ücretsiz. Benim annem tansiyon yüksek. Biraz zor onun için. Ne zaman yüksek, taksiyle beraber acile gidiyoruz

orda bekliyoruz. Para biraz var, çok yok ama biraz var. Çok fazla ilgilenmiyorlar. Yabancı olduğu için mi bilmiyorum. Bir tane hap verip gönderiyorlar. Rusya'da böyle, Kazakistan'da böyle acil servis biraz farklı çalışıyor. Mesela bir şey olduğu zaman sen çağırıyorsun. Sana geliyorlar. Böyle bir durumda sen gitmiyorsun, sana geliyorlar Rusya'da ve Kazakistan'da. Böyle ücretsiz böyle durumda acil araba sana geliyor, ölçüyor, iğne yapıyor, şu bu. Yani duruma göre. Çok acil bir durum varsa hastaneye götürüyor. Böyle bir şey var. Kızım burnundaki bir şeyden dolayı ameliyat oldu. O zaman Akdeniz'de yaptılar, memnun kaldık. Bir tane profesöre yaptırdık ücreti var ya, orda öğretim şeyi. Onu ödedik ve ilgisi, her şeyi çok güzeldi. Ondan memnun kaldık, şimdi acilde biraz sıkıntı oluyor...” (K8/10)

2.5. Sosyokültürel Faaliyetler

Göçün ilk etkisi ekonomik alanda görülse de zamanla siyaset haricinde toplumsal ilişkiler ve kültür alanlarında da ortaya çıkmaktadır (Abadan-Unat, 2006: 297). Göç alan ülkelerde göç eden ve göç edilen toplumdaki bireylerin beraber yaşama ve birbirlerine uyum sağlama sürecindeki yaşanan değişimler kültürleşme olarak ele alınmaktadır (Saygın ve Hasta, 2018). Sam (2006: 11) ise Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'nün 2004 yılında kültürleşmeyi yabancı bir kültürün unsurlarının (değerler, normlar, davranışlar, kurumlar) aşamalı olarak benimsenmesi olarak tanımladığını ancak bu tanımın kültürel unsurların reddedilmesi veya bunlara direnilmesini kapsamadığı için eksik bulunduğunu belirtir. Kültürleşme, göç sonrası göçmenleri doğrudan etkileyen bir kavramdır. Farklı toplum ve kültürlerin etkileşimi sonucu kültürleşme meydana gelmektedir. Göç kavramında olduğu gibi kültürleşme kavramı da farklı disiplinler tarafından ele alınır. Antropolog ve sosyologların genel tanımı, kültürleşmenin kültürel grupların ve kültür modellerinin birbirleriyle ilişkisi sürecinde ortaya çıkan değişimine vurgu yapar (Bartram vd., 2019).

Farklı kültürel özellikleri olan grupların birbirleriyle temas etmesi sonucunda ortaya çıkan kültürel değişimleri içeren kültürleşme en iyi biçimde sosyokültürel faaliyetlerde gözlemlenmektedir. Antalya'daki Rus nüfusun sosyokültürel faaliyetleri hakkında daha fazla fikir edinebilmek için derinlemesine görüşmeler ve özellikle katılımcı gözlemlerden faydalanılmıştır. Kültürleşme iletişim olmadan gerçekleşmez. Bireyler ancak iletişim kurarak yeni topluma ve yeni çevreye ilişkin fikir sahibi olabilirler. Genel olarak ev sahibi toplum ve göç eden farklı kültüre sahip bireyler arası iletişim, ev sahibi ve etnik medya kullanımı, dil yeterliği, ikamet süresi ve yeni gelenlerin nüfus bilgileri gibi etmenler bireylerin kültürleşme

derecelerini etkilemektedir (Hsu vd. 1993: 25). Araştırma sahasının tamamı neredeyse yıllar içerisinde (Gebelek, 2008; Deniz, 2012) Rusların kendilerini evlerinde hissedebilecekleri şekilde değişime ve dönüşüme uğramıştır ancak bu değişim ve dönüşüm Türk toplumuyla uyum içerisinde gerçekleşmiştir.

2.5.1. Türkçe Öğrenimi

Dil öğrenimi ekonomik, kültürel ve sosyal anlamda önemli kazanımlar sağlamakla beraber kültürleşme stratejileri için gerekli olan en önemli unsurların başında gelmektedir. Farklı kültürel gruplarla etkileşime girerek, söz konusu grupların değerlerini, normlarını ve davranışlarını benimsemeleri süreci olan kültürleşmede, dil kültürler arası iletişimin temel aracı olarak kritik bir rol oynamaktadır. Diğer kültürü anlamayı ve etkili iletişim kurmayı sağlarken toplumsal uyumu artırır ve olası sorunların önüne geçilmiş olur. Antalya'daki Ruslar, ikamet izni için zorunlu olmamasına karşın Türkçe öğrenmek için kurslara ya da özel derslere katılım sağlamaktadırlar. Çoğunlukla belediyelere ait kurs merkezlerini tercih ettiklerini ifade eden katılımcıların, sosyal çevrelerinin oluşumunda kursların oldukça önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

“...burada TÖMER’de tam bitirdim. C1 bitirdim... mesela alışma, ne için alışma? Dil, ülke insanlar, strese girmedim. Kültür olarak ama dil olarak tabi ki! Çünkü Rusça Türkçe tam benzemiyor. Hiçbir kelime orda yok. Mesela İngilizce var. Ama hiç yok, bu yüzden çok zor...” (K4/8)

“...kursa gidiyorum hala. Daha önce de özel ders almıştım. A1 bitiyor şimdi. A2 için devam edeceğim. Aslında benim sorunum, bana bir şeyler söylendiğinde çok hızlı geliyor. Anlamak zor oluyor, şu an beyaz sayfa gibi oluyor. Heyecanlanıyorum, kelimeleri toparlayamıyorum. Telaffuzla ilgili bir şey. Bazen konuşuyorlar her şeyi anlıyorsun. Bazen hiçbir şey anlaşılmıyor. Kişiyle ilgili...” (K6/2)

“...gidiyordum ilk önce. Geldikten yedi sekiz ay sonra kursa gittim. Ama gramer çok hızlı vermişler. Benim o kadar basmıyor. Ondan sonra KONSEM’e gittim. Resmi olarak A1 düzey olması gerekiyor kursa gitmek için. Ama pratiğim çok yoktu çünkü eşim Rusça biliyor. Sadece marketlerde, hastanelerde konuşuyorum alışveriş yaparken. Eşim, eşimin ailesiyle sadece konuşuyorum öyle ev dili gibi.

Daha yüksek düzey istiyorum tabi ki ama. Yazı sıkıntı değil ama uzun cümle kurmak için biraz zor geliyor ondan. O kadar...” (K13/13)

Kültürleşme, iki ya da daha fazla kültürel grup arasındaki temasın bir sonucu olarak gerçekleşen kültürel değişimdir. Bu değişimler sosyal yapılarda, kurumlarda ve kültürel uygulamalardaki değişiklikleri içerir. Kültürleşmenin yapısı gereği, temasa dayalı devam eden bir süreç olmasına rağmen genellikle temas halindeki gruplar arasında (birbirlerinin dillerini öğrenmek, yemek, giyim gibi kültürel unsurları benimsemek gibi) daha uzun vadeli uyum ile sonuçlanan çeşitli biçimler almaktadır (Berry, 2005: 699).

“...Türkçeyi ben kendim öğrendim. Gelmeden önce meraklıydım, çok meraklıydım. Seviyordum zaten. Buraya her geldiğimizde tatil yaparken, yerlilerle konuşuyordum, öğrenmeye çalışıyordum. Sonra biz dizi izlemeye başladım. Başladım yani şöyle, Türkçe sesler, Türkçe orijinal. Yani bi de altyazı Rusça. Sonra kırk bölümü geçtikten sonra ya Rusça ya Türkçe izlemeye devam etmek zorunda kaldım. Rusça izlemek istemedim çünkü artık alışkınım seslere. Ben dedim artık yani demek ki Türkçe öğrenmeliyim diye çok zor... Ezel, sonra dedim madem başladın tatilde, iki ay tatil, ben her gün her gün yani kitaplar, sözlükler. Bu kadar kalın sözlükler aldım. Ben böyle biraz okumayı çok severim. Bilgi toplamayı çok severim. Sonra baktım ki ben artık konuşabiliyorum. Tatile geldim. Sonra da oğlumla konuştuk. Oğlum diyor bak burada şimdi biliriz. Ondan yani gelmeden önce öğrendim...” (K15/5)

“...komşularla. Ben hep tavsiye ediyorum zaten kursmuş, oymuş, buymuş, hepsi hikâye. Türk komşu olacak. Sohbet dedikodu filan. Türkçe müthiş öğreniyorsun yani...” (K16/25)

Katılımcılar Türkçeyi yalnızca kurslar aracılığıyla değil aynı zamanda arkadaş çevresi, komşular ve çocukları sayesinde daha hızlı ve pratik düzeyde öğrendiklerini belirtmektedirler. Araştırma bulguları, eşlerin Türkçe öğrenmeye katkısından ziyade daha çok Rusça öğrendiklerini göstermektedir. Aile içerisinde Türkçe yerine Rusça konuşulmaya devam edilmekte ancak çocuk sahibi olduktan sonra çocuklarının Türkçeyi öğrenmesi amacıyla aile içindeki dil kullanımının Türkçeye döndüğü gözlemlenmektedir. Bu durum dil öğreniminin sosyal etkileşim ve aile dinamikleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

2.5.2. Eğitim ve Öğrenim Faaliyetleri

Eğitim düzeyleri yüksek olan Rus nüfusu, kendi çocuklarının eğitimleri konusunda aynı hassasiyeti göstermektedirler. İlk ve orta öğretime devam eden çocuğu olan katılımcıların tamamı Antalya’da Konyaaltı, Muratpaşa ve Alanya ilçelerinde yer alan Rusya Millî Eğitim Bakanlığı müfredatına bağlı Rusça eğitim veren üç okul bulunmasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı devlet okullarından eğitim aldıklarını belirtmişlerdir.

“...Rus okullar hakkında iyi bir yorum almadığımız için oraya göndermedim. Burada tabi ilk başta okula başladığında, hiç bilmiyordu dili. Ama zaman geçtikçe ikimiz beraber öğreniyoruz onunla. Kızım daha iyi kavlıyor. Çünkü onun bir ortamı var. Okula gittiği için, sürekli dinliyor ve daha çabuk öğreniyor ve okulda ekstra Türkçe kursu açıldı. Onun için de çok mutluyum...” (K6/2)

“...büyük kızım iyi konuşuyor. Normalde bizim Hurma Yarbay Pınar okulunda kurs açıyorlar. Sınıfta çok yabancı var diye. Ama iki yıldır orada okuduğu için, birbirleriyle Türkçe konuştukları için, iyi başarılı. Yani sınıfta çok kalabalık. 42 kişi oluyor. Hani biliyorsunuz burada çok fazla kişi var ve sınıfın ilk sırada olan öğrencilerinin arasında...” (K7/2)

Sam ve Berry (2010: 473) kültürleşmeyi az ya da çok temasa yönelik eylemler ve tepkilerle sonuçlanan iki yönlü bir etkileşim olarak tanımlar ve Berry (2005: 700) kültürleşmenin uzun bir geçmişe sahip olduğunu ancak Avrupa’nın yerli halklar üzerindeki egemenliğinin etkilerine yönelik endişeden dolayı kültürleşmeye yönelik çalışmalara ilginin arttığını; küreselleşmenin de etkisiyle gerek siyasi gerek ticari amaçlarla meydana gelen dünya çapındaki büyük hareketlilikle son yıllarda daha çok odak merkezi haline geldiğini belirtir. İlk çalışmalar göçmenlerin toplumlara gidişi ve yerleşmelerinin ardından nasıl değiştiklerine odaklanmış, yakın zamanlarda ise etno-kültürel grupların birbirleriyle nasıl ilişki kurdukları ve kültürel olarak çoğul toplumlarda birlikte yaşamlarının etkisiyle nasıl değiştiklerine yönelmiştir. Kültürleşme göçün iki sonucundan biridir, diğeri ise çoğul toplumlardır (Berry vd., 2006: 304-305). Bu bağlamda Antalya kenti pek çok yabancıya sunulmayan eğitim imkanlarını Rus nüfusuna sağlamaktadır. Bununla birlikte Rus ailelerin çocuklarını Rus okullarından ziyade Türk okullarında eğitim almalarını tercih etmeleri, kalıcı olma isteklerini ve yerel halkla uyum

sağlama çabalarını göstermektedir. Aynı zamanda bu durum bütünleşme süreçlerini yansıtan önemli bir göstergedir. Hurma mahallesinde bulunan 29 farklı ülkeden öğrencisi olan T.C. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Hurma Yarbay Pınar İlkokulu, Rus aileler tarafından en çok tercih edilen okuldur. Araştırmacı bu okulda düzenlenecek olan kermes için Rus velilerin bilgilendirilmesi toplantısına katılmış ve gözlemlerde bulunmuştur (Fotoğraf 2.7).

Fotoğraf 2.7 Okul Yönetimi Tarafından Gerçekleştirilen Rus Velileri Bilgilendirme Toplantısı¹⁵

Toplantı birkaç oturum şeklinde planlanmış; müdür, rehber öğretmeni, yabancı öğrenciler öğretmeni ve Türkçe bilen bir velinin tercümanlık yapmasıyla gerçekleştirilmiştir. Kermesin genel programı ve elde edilecek gelirle okul için neler planlandığı konuşulmuştur. Katılan velilerden sadece bir kişi Türkçeyi rahatlıkla konuşabiliyorken diğerleri Türkçe bilen velinin yardımı ile kendilerini ifade etmişlerdir.

¹⁵ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Fotoğraf 2.8 Hurma Yarbay Pinar İlkokulu Kermes Organizasyonu¹⁶

Fotoğraf 2.9 Rus Veliler Tarafından Hazırlanan Ürünler¹⁷

¹⁶ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

¹⁷ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Fotoğraf 2.10 Kermeste Rus Veliler¹⁸

2.5.3. Boş Zaman Etkinlikleri, STK ve Derneklere Katılım

Antalya özelinde, göçmenler için dayanışma merkezi olarak hizmet veren dernekler ve sivil toplum kuruluşlarının sayısı yeterli olmasına rağmen geçmiş yıllara göre katılım ve üye olma oranlarında azalma gözlemlenmektedir (Deniz, 2012). Antalya’da bulunan “Rusya Dostluk ve Kültür Derneği” ile “Rus Kültür Sanat Derneği”ne farklı zamanlarda hem adres üzerinden hem de telefonla ulaşım sağlanamamıştır. Bu durum ve katılımcılarla yapılan görüşmeler neticesinde derneklerin geçmiş yıllara kıyasla daha az faaliyette olduklarını aklı getirmiştir.

“...herhangi bir derneğe gitmiyorum ama okulda tanıştığımız Rus velilerle beraber işte, Türkçe kursuna yazıldık ve yogaya. Kızımı da Türk antrenör olan kick boksa götürüyorum...” (K6/2)

¹⁸ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir)

Göçmenlerin telegram gruplarından destek aldıkları ve derneklerin yerini sanal ortamların doldurduğu söylenebilir. Teknolojinin kolaylaştırıcı etkisi dayanışma alanında da görülmekteyken yüz yüze toplumsal paylaşımın azaldığını izah etmeleri önemlidir.

“...telegram gruplar var, yardım etmek için. Oradan tanıştıklarımız var. Bazı arkadaşlarla da parkta... Çocuklar için geldik öyle tanıştık...” (K14/3)

Liman ve Hurma mahallelerinde yapılan gözlemler ve görüşmeler Rus nüfusunun parklarda vakit geçirmekten keyif aldıklarını göstermektedir. Liman mahallesinde 2014 yılında açılan ve Matruşka Parkı olarak bilenen (Fotoğraf 2.11) Dostluk Parkı’nda Rus kültürüne ait matruşka oyuncak bebekler bulunmaktadır. Parkta dikkat çeken bir diğer nesne ise Türk kahve cezvesi ve fincanıdır (Fotoğraf 2.12). Bu park hem Rus hem de Türk kültürel unsurlarını bir araya getirerek iki toplum arasındaki kültürel etkileşimi ve dostluğu simgelemektedir.

Fotoğraf 2.11 Dostluk Parkı- Liman Mahallesi¹⁹

¹⁹ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

“...çocuklarla parktayız orada arkadaş ediniyoruz. Mesela geçen parkta tanıştık. Ukraynalı savaştan kaçmış gelmişler...” (K13/13)

Mahalle ve komşuluk ilişkilerinin, topluluk duygusu ve bireysel refahla olan ilişkisinin araştırıldığı çalışmada Farrell vd. (2004); komşular arasındaki sosyal etkileşim yoluyla elde edilen sosyal desteğin daha fazla refah duygusuna katkıda bulunduğunu ve böylelikle kişisel refah duygusunun bireyin komşu faaliyetlerine olan ilgisini kolaylaştırabileceğini belirtilir. Mahalle özelliklerinin hem topluluk duygusu hem de komşuluk ilişkileri açısından önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Fotoğraf 2.12 Dostluk Parkı Türk Kahvesi Cezve ve Fincanı²⁰

“... (Türk kahvesini) biliyorum güzel ama doymuyorum küçük olduğu için. Kova seviyorum. Hala bilmiyorum nasıl yavaş yavaş içmek! Bitti hemen...” (K4/8)

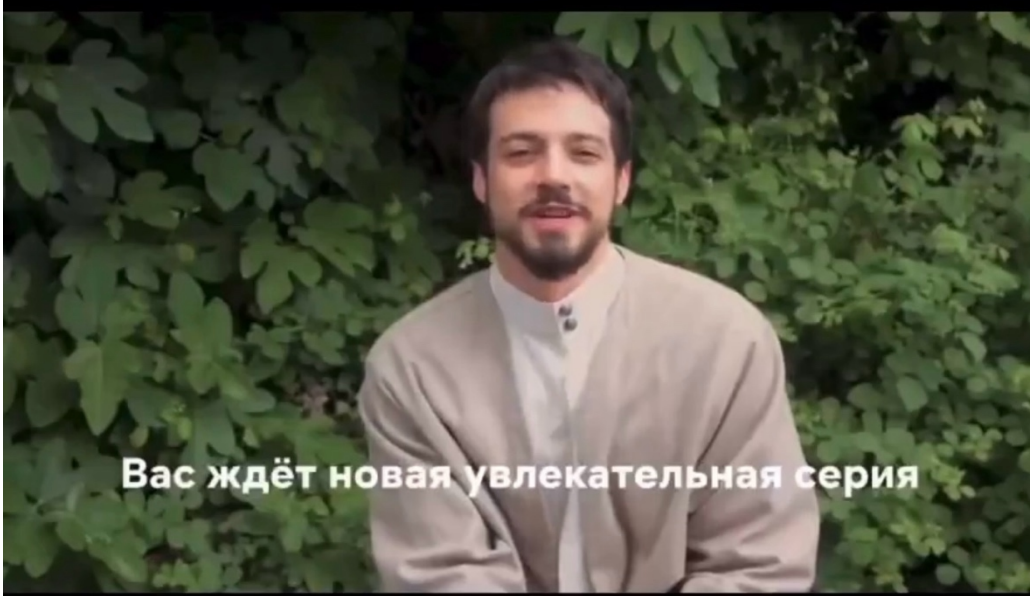
²⁰ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Chavis ve Wandersman (1990) ise derneklere katılımın komşularla daha olumlu sosyal ilişkilerin kurulmasını sağladığını ve dolayısıyla da mahalle memnuniyetinin arttığını bulmuşlardır. Dolayısıyla sosyal faaliyetlere katılım pek çok açıdan önem taşımaktadır.

“...ilk yıl, Rus Derneği var burda. Rus Derneği, ilk yıl değil de oğlum o zaman bir yaşındaydı, iki yıl geçtiydi o zaman yılbaşı kutlama yapıyorlar onlar dernekte falan, böyle işte Noel baba falan, onların da geleneği bu ya. O zaman oğlumu götürmüştüm. Normalde kayıtlı falan, üyeliğim falan yok herhangi bir dernekte falan ama o zaman böyle paralı organizasyon gibiydi. Oğlumu da götürdüm orda eğlensin şey yapsın ama birazcık sonra çocuk kendi anlamaya başladı. Çok merak sarmadı. Ben de zorlamıyorum. Hiçbir zaman zorlamayacağım, kendi seçiyor, istiyor kutluyor, istiyor kutlamıyor. Sadece çekiliş yapıyor arada çocuk arkadaşlarıyla ama böyle programlara falan katılmayı seviyor ki ben mesela çocuklarıma söylüyorum ister misiniz hani gitmeyi eğlenceye falan, onlar bazen böyle AVMLerde geziyorlar, bir fotoğraf çekiyorlar, güzel bir süslü yerlerde bitiyor onlar için. Birer de hediye istiyorlar kapanıyor konu...” (K1/13)

“...boş vakit? Nasıl bir vakit? (Kahkaha atıyor) O ne ya, ben öyle bir cümle bilmiyorum! Camdaki Kız, Yalı Çapkını, şimdi neydi Ne Zamandır Çukurova (gülüyor)... Türkçe izliyorum genelde, Rusça varsa Rusça da izlerim ama yani Muhteşem Yüzyılda zorlanıyordum divan olduğu zaman hani haremdede konuşmaları anlıyorsun ama padişah tahta oturduğu zaman, tamam yani...” (K3/15)”

Kültürleşme bir bireyin farklı bir kültüre uyum sağlaması için gerekli bir süreç olarak da tanımlanmaktadır (Byram, 2000:1). Bu düşünceye ek olarak kültürleşmenin gerçekleşmesi için doğrudan etkileşim şart değildir; kültürleşme yazılı basın, radyo, TV, sinema, sanat ve moda ile de gerçekleşebilmekte ve bilişim devrimi ile bilgi toplumu teknoloji aracılığıyla hızlandırılmış bir kültürleşmeye olanak sağlamaktadır (Güvenç, 2019: 87). Nihai olarak kültürel çeşitlilik ve bunun sonucunda ortaya çıkan kültürleşme tüm ülkelerde kalıcı olmakla beraber söz konusu çeşitlilik çağdaş yaşamın bir gerçeğidir (Berry, 2005: 711).

Görsel 2.5 Kızıl Goncalar Dizisinin Tanıtım Videosundan Alınmış Görüntü

(“Heyecan verici yeni bir dizi sizi bekliyor”)

Son yıllarda Türk dizileri, diğer ülke dizilerinde de olduğu gibi, uluslararası izleyici kitlesi arasında oldukça talep görmektedir. Dizi izleme hem dil öğrenimine katkı sunmakta hem de Türk kültürünün tanıtım ve aktarımında önemli rol oynamaktadır. Arık (2023), Türk dizilerinin izlenmesinin Türkiye’nin eğitim için seçilmesi, emlak sektörünün hareketlenmesi gibi farklı sektörlere etki ettiği görüşündedir. Kültürel etkileşim açısından oldukça önemli bir unsur olarak karşımıza çıkan Türk dizileri Ruslar tarafından da takip edilmekte ve birçok platformda Rusça alt yazı ile gösterime girmektedir (Görsel 2.5).

2.5.4. Toplumsal Etkinlikler

Barry (2001: 193) kültürleşmeyi bireylerin başka bir kültürden bireyler ve gruplarla etkileşim kurarken benimsediği sosyal etkileşim ve iletişim kolaylığı olarak tanımlarken; Bogardus ise birbiriyle etkileşim halinde olan en az iki kültürel sistemin başka bir kültür sistemi ortaya çıkarma sürecini kültürleşme olarak ele alır. Bogardus’a göre kültürleşmenin üç türü bulunmaktadır: körlemesine kültürleşme, dayatılan kültürleşme ve demokratik kültürleşme. Karşılıklı etkileşimde bulunan kültürlerin bilinçsiz bir biçimde birbirinden etkilenmesini körlemesine kültürleşme; bir kültürün kendine ait kültürel özellikleri baskı yaparak diğer gruba dayatmasını dayatılan kültürleşme; farklı kültürlerle ait değerlerin karşılıklı olarak kabul edilerek saygı gösterilmesini ise demokratik kültürleşme olarak adlandırmıştır (Bogardus, 1949, 1950; akt. Yaman Kahveci, 2018: 27). Kültürleşmenin yeni bir kültürel ortama uyum sağlama süreci olduğu fikrine uygun olarak bireyin yeni çevreye başarılı bir şekilde uyum

sağlaması, sosyal ve mesleki işlevsellikte yeterlilik göstererek ana akım toplumun bir üyesi haline gelmiş olduğunun kanıtı olarak kabul edilmektedir (Shen ve Takeuchi, 2001: 389). Navas vd. (2007) ise genişletilmiş göreceli kültürleşme modeli ile mevcut kültürleşme stratejilerinden farklı olarak siyasi, iş, ekonomi, dini inançlar, aile, günlük hayat gibi alanlardaki gerçekleşme farklılıklarının dikkate alınması gerektiğini savunmuşlardır. Kamusal yaşamla sosyal yaşamlarında farklı kültürleşme stratejilerinin benimsenebileceğine dikkat çekerler. Başka bir ifade ile toplumsal etkinlikler bireylerin yeni bir topluma entegrasyonunda kritik bir rol oynamaktadır. Günlük yaşamlarında nasıl bir sosyal etkileşim içinde oldukları, hangi tür etkinliklere katıldıkları, bu aktivitelerin toplumsal uyum süreçlerine nasıl katkıda bulunduğunu anlamak açısından oldukça önemlidir. Katılımcıların ifadeleri, sosyal aktivitelerin çeşitliliği ve onların toplumsal yaşamlarına etkisi hakkında bir anlayış sunmaktadır.

“...ne yapıyorum, neyle uğraşıyorum? Geziyorum, farklı organizasyonlara katılıyorum. Dinle ve kültürle ilgili organizasyonlara ve buluşmalara gidiyorum...” (K2/3)

“...KONSEM’e gidiyorum. İkidenden fazla kursa kayıt yapılmıyor, olsaydı giderdim. Kocamı ve çocukları tenis ve voleybola yazdırdım. İmkanları kullanıyoruz ama Rusya’da bunu anlatınca bana inanmıyorlar. Burada ücretsiz böyle kursların olmasına...” (K5/1,5)

Bireylerin yaşam çevresi işlerine, boş zamanlarına, davranış tarzlarına, aile yapılarına bağlı olarak şekillenmektedir. Şehir merkezi ve merkeze yakın mahallelerin tercih edilmesi iş yeri, okul, hastane, kültürel ve sosyal faaliyetlere erişimin kolay olması isteğiyle bağlantılıdır. Konutların biçiminden ziyade konumları daha önemli hale gelmekte çünkü ev içinde geçirilen vakit oldukça azalmaktadır. Dolayısıyla bu durum komşuluk ilişkilerine de yansımakta, sosyal aktivitelerin çoğunlukla arkadaş gruplarıyla gerçekleştirildiği görülmektedir:

“...yok birlikte spora gidebiliriz. Şimdi beni spora çağırıyor yani arkadaşlar. İndirim olduğu zaman yazıyoruz, hadi kızlar oraya gidelim, buraya gidelim. Başka böyle yok. Kurslara işte birlikte gittik. Sonra birkaç tane devam etti, kalıcı makyaj. Hem de şeyi konuşuyorduk, birlikte iş yapalım, şube açalım. Zaten Rusça var. Öbür bir tane arkadaş var benim Türk, o hem Almanca biliyor, İngilizce çok iyi biliyor. Yani Avrupa’da yaşadığı için hani böyle fazla dil olsun,

böyle bir küçük yani iş yeri açalım düşünüyorduk. Sonra benim hayat yani eski eşimle ayrıldım. Bu biraz dertleri vardı, stresleri vardı. Onların da bir şey oldu sonra. Bakıyorum onlar bir şey yapıyorlar şu anda ufak tefek ama yeniden belki bir arada bir iş yaparız yani böyle bir ilişkimiz var düşünüyoruz...” (K9/23)

“...büyük arkadaş gruplarımız var uzun zamandır tanıştığımız. Eski foto bakarsın on kişi, on iki kişi. Şimdi yetişkinler var böyle fotoda, sayı yapıyorsun ve herkeste bir tane iki tane çocuk var. O kadar çocuk var. Benim annem burada o zaman, çocuk kaç üç yaşında galiba, doğum günü ya da dört yaşında. Annem diyor, çocuklar ne yapıyor? kimi yatakta oynuyor, kimi çocuk odasında oynuyor, kimi salonda koşuyor, koşuyor, koşuyor. Kadın diyor, bir dur! Kalabalık bir şekilde bir arada vakit geçiyorduk...” (K10/14)

Toplumsal uyuma katkı sunmakla beraber bireylerin yaşam kalitesini artıran ve kişisel gelişimlerine fayda sağlayan sosyal aktivitelerine dair yer verilen bu ifadeler, sosyal aktiviteleri nasıl algıladıkları, sosyal etkinliklere katılım düzeylerini ve bu etkinliklerin onların yaşamları üzerindeki etkisini ve tutumlarının anlaşılmasını sağlamaktadır.

2.5.5. Siyasi Katılım

Göçmenlerin siyasi katılımı, demokratik süreçlerin işleyişi açısından önemlidir. Haklarını savunma, topluma katkıda bulunma, topluma bağlılıklarını ve toplumda nasıl bir rol aldıklarını göstermektedir. Başka bir ifade ile siyasi katılım bir göçmen için hem bireysel hem de toplumsal düzeyde etkileri olan bir süreçtir. Oy kullanma, siyasi gruplara katılma, politik etkinliklerde yer alma gibi çeşitli şekillerde gerçekleştirilebilen siyasi katılım hem anavatanları için hem de göç edilen ülkede vatandaşlık hakkı gibi yasal statülerine bağlı olarak çeşitlilik gösterebilir.

Antalya’daki Rus nüfusunun siyasi süreçlere nasıl dahil olduğunu ve yaşamlarındaki etkisine dair bir anlayış sunmak amacıyla gözlemler ve görüşmelerden elde edilen verilere yer verilmiştir. Böylelikle hem toplumsal katkıları hem de toplum üzerindeki etkisi anlaşılabilir.

Göçün siyasi boyutu ekonomik yönü kadar hem göç eden hem de ev sahibi toplumlar için önemlidir. Duygusal tepkilere neden olmakta ve birçok toplumda pek çok kişi tarafından önemli bir sorun olarak algılanmaktadır (McAreavey, 2017: 27). Rusya-Ukrayna savaşı söz edilen kritik bir siyasi boyutun, farklı bir yüzünü yansıtmaktadır. Savaşın başlamasıyla birlikte dünya genelinde birçok yerde olduğu gibi, Antalya’da uzun yıllardır bir arada yaşam süren

Ruslar ve Ukraynalılar tarafından da dostluk mesajlarıyla gerçekleştirilmiştir (Görsel 2.6). Benzer şekilde katılımcılar Ukraynalı arkadaşlarının olduğunu ve bu siyasi sürecin kişisel ilişkilerini etkilemediğini belirtmişlerdir.

“...ben karıştırmak istemiyorum sevmiyorum. Genel olarak biz aramızda bu konuyu, yani pek konuşmuyoruz. Şimdi biz toplandığımız zaman Ukraynalı, Rus, Türk, Kazak. O yüzden biz pek bu konuyu açmıyoruz. Mesela bir sürü Ukraynalı arkadaşlarımız var ama orada savaş var. Biz burada görüşüyoruz. Hiç fark olmadı bizim aramızda. Yarın mesela doğum günü var Kazak, iki tane Ukraynalı gelecek, Rus gelecek. Yani bu şekilde...” (K8/10)

Antalya'da Ruslar ve Ukraynalılar birlikte eylem yaptı

Antalya'da aralarında Ukrayna, Rusya ve farklı ülkelerden yerleşik yabancıların bulunduğu bir grup, Rusya-Ukrayna savaşının sona ermesi çağrısında bulundu.

Yayınlanma: 12 Haziran 2022

Görsel 2.6 Rusya-Ukrayna Savaşına Karşı Protesto²¹

Bir diğer siyasi faaliyet ise oy kullanmadır. Mart 2024 Rusya Federasyonu devlet başkanlığı seçimi için Antalya'daki Ruslar Başkonsoloslukta oy kullanmışlardır. Üç gün süren

²¹ Kaynak: <https://www.sozcu.com.tr/antalyada-ruslar-ve-ukraynalilar-birlikte-eylem-yapti-wp7189653>

ve yoğun katılımın gözlemlendiği bu süreçte uzun kuyruklar dikkat çekmiştir (Fotoğraf 2.13 ve Fotoğraf 2.14).

Fotoğraf 2.13 Rusya'daki Genel Seçimde Oy Kullanmak İçin Sırada Bekleyen Rus Vatandaşları²²

²² Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Fotoğraf 2.14 Rusya'daki Genel Seçimde Oy Kullanmak İçin Sırada Bekleyen Rus Vatandaşları-2 ²³

²³ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türkiye’deki siyasi gelişmeleri takip etmelerine ilişkin ve Türk vatandaşlığı bulunan katılımcıların oy kullanma faaliyetleri derinlemesine görüşmelerde ayrıca ele alınmıştır. Bu süreçte katılımcıların oy verme davranışları ve bu konuların günlük yaşamlarına olan etkileri ifadelerinde açıkça yer almaktadır:

“...yani tabi ki yani, Cumhuriyet başkanlığı seçimine katıldım ama yani, bir öncekine de katıldım, ona da katıldım ama yani çok şey değil. Ben ekmeğime bakıyorum yani...” (K3/15)

“...evet bir defa kullandım. Hakkım var ama kötü şey. Takip etmiyorum, detayları da bilmiyorum asla. Bir şekilde ilgilenmiyorum. Kötü ama böyle. Rusya da aynı mesela Türkiye de aynı mesela. İlgilenmiyor çünkü bence etkinlik yapamaz, etkilemez bana göre...” (K4/8)

“...evet hatta, neyse söyleyeyim, CHP’ye veriyorum ama AKP karşı değilim. Biraz zor ya. AKP’nin de şeyi var, CHP’nin de. CHP Atatürkçü yani CHP Atatürk partisi, AKP biraz şey, şu anda yani, herkes diyor işte, bu Osmanlı şeyi diyor, onu göremiyorum. Yani açıkça söyleyeyim, böyle bir şey olsaydı, adam yirmi sene oldu yani nerdeyse değil mi Cumhurbaşkanı. Gene başladım (güldü)...” (K9/23)

Oy kullanmaları fakat aktif olarak siyasette bulunmamaları siyasi katılımlarının belirli sınırlar içerisinde gerçekleştiğini göstermektedir. Uzun yıllardır Antalya’da olan Rus nüfusunun siyasi temsil ile ilgili herhangi bir taleplerinin olmaması dikkat çeken bir diğer noktadır.

2.5.6. Dini İnanç Pratikleri

Din ve dini kurumlar, dernekler ve topluluklar manevi ihtiyaçların karşılanması sürecinde oldukça önemlidir. Göç kararında birincil sırada yer almasa da göç sonrasında özellikle kilise, cami, sinagog gibi dini kurumlar göçmenlere manevi destek, dayanışma bir nevi sosyal ağlar sağlayabilmektedir (Hagan, 2003). Böylelikle göç edilen yere yerleşme ve kaynaşmada kolaylaştırıcı olmaktadır. Bireyler arasındaki pek çok ilişkinin temelinde dini bir unsur olduğunu belirten Simmel (2009), birey ile grubu arasındaki içsel bağların Tanrı ile olan ilişkiye benzer derinliğe sahip olabileceğini belirtir. Bu bağlar sayesinde dini, kültürel ve sosyal

ilişkiler uyum sağlamada faydalı olmaktadır. Benzer şekilde dini bayramların kutlanması ortak manevi değerlerin paylaşılmasını sağlamakta ve kültürleşme sürecinde oldukça etkili olmaktadır.

“...yani biz Tataristanlıyız, Tatarız. Rusya içinde bir memleketiz. Bizim bayramlarımız da aynı olmak zorunda zaten. Sonra, alışkanlıklarımız da aynı. Ama Tatarları ben daha çok, açık diyebilirim daha çok yani, şey, misafir severler. Bizde daha çok yardım severler diyebilirim. Ama benim hoşuma giden, Türkiye’de daha çok hoşuma giden bu zaten. Yardımseverler mesela, bir şey olursa hemen yanına gelirler, hemen yardım ederler. O güzel bir şey. Rusya’da biraz daha soğukluk var. biz Rus vatandaşıyız zaten ama Kazan, benim şehrimde o zaten, başkenti, Tataristan’ın başkenti zaten, çok millet var yani, elli elli yani, yarısı Tatar yarısı Rus ve çok dost yaşıyoruz yani çok iyi...” (K15/5)

Rus toplumunun çoğunluğu Hristiyan olmakla beraber yüksek sayıda Müslüman Rus vatandaşı bulunmaktadır. Özellikle Tatarların yoğun olduğu Kazan bölgesinde Müslüman nüfus oldukça fazladır (Erşahin, 1996: 565). Antalya ise yüksek yabancı nüfusuyla ve turizm merkezi olması özelliğiyle her dine mensup bireyler için dini kurumlara ve ibadethanelere sahiptir. Hristiyan katılımcılar Kaleiçi’nde bulunan Yenikapı Rum Kilisesi’ni en az bir kez ziyaret ettiklerini (Fotoğraf 2.16) ancak düzenli olarak dini faaliyet ve etkinliklere katılım sağlamadıklarını belirtmişlerdir. Müslüman katılımcılar ise dini ibadetlerini (namaz kılma, oruç tutma vb.) rahatlıkla gerçekleştirdiklerini, Müslüman bir ülkede olmanın rahatlığını vurgulamışlardır (Fotoğraf 2.15). Nitekim anlatılarına göre göç kararlarında din birincil öncelik olmamıştır.

Fotoğraf 2.15 Müslüman Bir Katılımcının Evindeki Duvar Süsü²⁴

Dini ritüellerin uygulanması kültürel bağları güçlendirme ve sürdürme imkânı sağlar. Manevi değerlerin paylaşılması toplulukları bir araya getirir ve dayanışmayı güçlendirir. Dini bayramların kutlanabilmesi bu bağlamda oldukça önemlidir. Hristiyan inanışındaki dini bayramlar; İsa'nın dirilişi olarak kabul edilen Noel kutlamaları, İsa'nın çarmıha gerilerek öldürüldükten sonra yeniden dirilişini ifade eden Paskalya bayramı, Palmiye Pazarı Bayramı, Kutsal Perşembe Bayramı, İsa'nın göğe yükselişi bayramı, Meryem Ana'nın göğe alınması bayramı ve baharın gelişini kutladıkları Malenitsa'dır (Taşkesenligil, 2016). Paskalya bayramında huzur ve bereket sembolü olarak yumurtalar boyanır (Görsel 2.7), “Kutsal

²⁴ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Perşembe” de benzer şekilde yeni yaşamın sembolü olarak yumurtalar süslenir. Görüşmelerde Noel ve Paskalya kutlamaları öne çıkmıştır.

“...biz evde mesela, ben paskalya kutluyorum. Çocuklarla boyatıyoruz yumurtaları. Onu yapıyoruz ama illa ben gidicem de başka Ruslarla kutlicam da birşeyler yapıcım da yok öyle. Ama dernekler falan benim için gereksiz bir şey. Yeni gelenler için güzel bir şey ama benim için gereksiz bir şey. Ben zaten burada yaşıyorum Türk kültürünü aldım benim için çok da önemli değil Rus kültürü. İstersem giderim Rusya'ya...” (K16/25)

Görsel 2.7 Paskalya Bayramı için Hazırlanmış Yumurtalar²⁵

²⁵ Sahadan Elde Edilen Fotoğraf

Katılımcıların dini değerleri hakkında bilgi edinmek amacıyla dini inanışlarını nasıl tanımladıkları (Tablo 2.11), karma aile yapısına sahip katılımcıların din ile ilgili deneyimleri ve çocuklarının dini değerlerinin nasıl kazandırıldığı ile ilgili sorular sorulmuştur. Bir katılımcı dini inanışıyla ilgili şu ifadelerle yer vermiştir:

“...çocukken aileden dolayı Hristiyan’dım diyebilirim ama şimdi, hiçbir şeyim yok. O da çocukken sana sormuyorlar ya zaten. Ama yazın Rusya’ya gittiğimde, ezanların eksikliğini hissettim. Alıştım burada. Orada da bir, bir buçuk ay kalınca, hissettim...(K5/1,5)

Tablo 2.11 Katılımcıların Dini İnançlarını Tanımlamaları

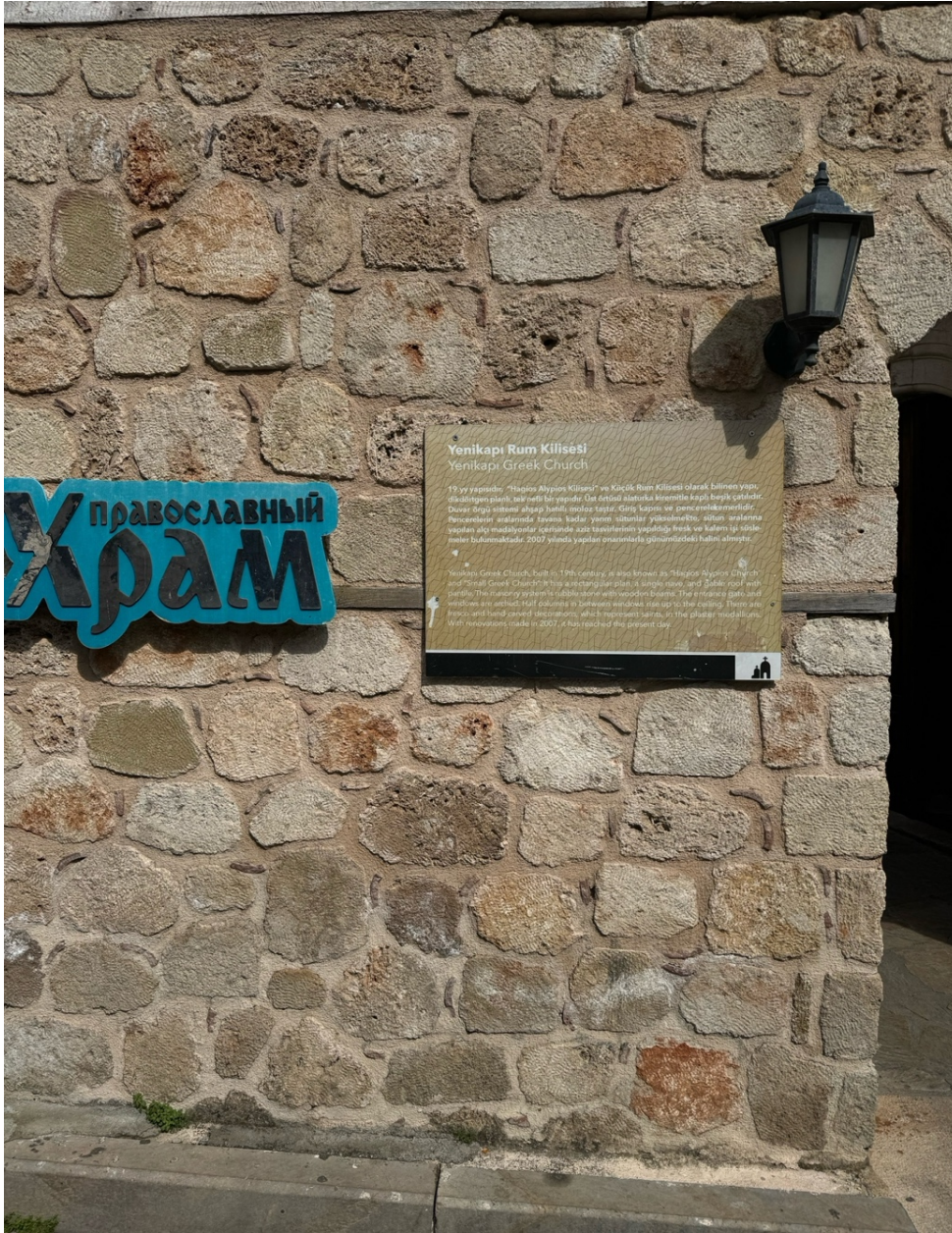
K1	Müslüman
K2	Müslüman
K3	Hristiyan
K4	Hristiyan
K5	“yok”
K6	“yok”
K7	Müslüman
K8	Hristiyan
K9	Hristiyan
K10	Hristiyan
K11	Hristiyan
K12	Hristiyan
K13	Hristiyan
K14	Müslüman
K15	Müslüman
K16	Hristiyan

Dini inançlar, bireylerin yaşamlarını şekillendiren ve kimliklerinin önemli bir parçasını oluşturan temel unsurlardır. Dini inançları kaynaklı yaşadıkları deneyimler sorulmuş; dini inançlarına saygı gösterilip gösterilmediği, dini özgürlüklerinin korunup korunmadığı ve bu durumların onların yaşamları üzerindeki etkisi anlaşılmak istenmiştir. Böylelikle toplumların dini çeşitliliği kabul etme ve dini özgürlükleri koruma konusundaki duruşlarına dair anlayış ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle paylaşılan katılımcı ifadeleri dini inançların bireylerin yaşamları üzerindeki etkisini anlamak için değerli bir kaynak oluşturmaktadır. Bir katılımcı Müslüman kimliğinden bahsederken ülkemizde inançların yabancı olma bağlamında tehdit olarak algılandığından bahseder:

“...ya aslında bende Müslümanım, hani elhamdülillah, çocukluktan beri. Hani doğdum, Müslüman doğmuşum. Ailem Müslüman. Ama biliyoruz di mi Rusya’da, farklı bir ülkede, şeyler de olabilir. Müslüman olabilirsiniz, Hristiyan olabilirsiniz. Burda seni ilk zamanlar, beni şey gibi kabul ediyorlardı, bu gerçek Müslüman değil. Hani gavur gibi. Hani şimdi sen yabancısın ya, seni yabancı... O, Türkler de şey, önyargı. Yabancı, demek ki gavur. Öyle bir şey vardı. Evet karşılaşmıştım, vardı öyle bir şey...” (K1/13)

Din, bireylerin yaşamlarında önemli bir rol oynar ve kişisel kimliklerini, dünya görüşlerini ve değerlerini şekillendirir. Farklı dini inançlara sahip olan eşler arasında din konusundaki diyaloglar, bu çeşitliliğin nasıl yönetildiğini ve bu farklılıkların ilişkiler üzerindeki etkisinin anlaşılmasında oldukça önemlidir. Din değiştirmek ise kişisel inançlarla ve değerlerle ilgili karmaşık bir süreçtir. Bireyin dinine bağlılığı, yeni bir dine olan ilgisi ve değişim durumundaki etkiler gibi birçok etmeni içerir. Bu noktada farklı dini inançlara sahip eşlerin din değiştirmekle ilgili konuşmalarını aktaran ifadeler yer verilmiştir. Bu ifadeler, eşlerin birbirlerinin inançlarına nasıl saygı gösterdiklerini, bu inançların ilişkileri üzerindeki etkisini göstermektedir.

“...burada mı, yok gitmiyorum kiliseye. Her zaman istiyorum ama gitmiyorum açıkçası... o (eşi) istedi evet, hemen istedi ama ben söyledim. Ben Hristiyan benim için başka yok. Biz Kazakistan’da evlendik ama bunu evlenmeden önce konuştuk. Ben zaten söyledim. Sen beni bu şekilde kabul ediyorsan, o zaman tamam. Sonra yani bu şekilde konuşma olmasın. Onun dini var, ben saygı duyuyorum. Kocamın ailesi kapalı ama herkes beni kabul etti. Gerçek inançlı insan hiçbir zaman zorlamaz. Ben öyle düşünüyorum” (K8/10)

Fotoğraf 2.16 Yenikapı Rum Kilisesi- Kaleiçi²⁶

Dini inanç aynı zamanda komşuluk ilişkilerinin dinamiklerindendir. Komşuluk her dinde yer almaktadır. Müslümanlar klasik dönemde göçmenlerin yerleşmesi ile (ki bir göçmenin kalıcı olarak oturabilmesi için on beş yıl süre şartı bulunmaktaydı) kurulan komşuluk ilişkilerini kültürel bir değer olarak görmüş ve değerlendirmişlerdir (Doğan, 2002:18). Sahib (2021) komşuluk ilişkilerine dinin etkisini ele aldığı oto-etnografik çalışmasında; ihtiyacı olan insanlara yardım etmek için Peygamberlik öğretilerinin destek sağladığını ve hadislerin iyi davranışları telkin ettiği için İslam'ın toplum üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu belirtir. Bir topluluktaki insanlar farklı bir yaşam tarzına veya farklı bir dine mensup olsalar da İslam'ın bir bireyin toplumu için sosyal sorumluluğu teşvik ettiğini göstermesi açısından bu bulgu

²⁶ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

önemlidir. Bu noktaları göz önünde bulundurarak komşularla etkileşimleri günlük hayatın mikro-dindarlığı veya mikro-İslam'ı olarak tanımlar. Başka bir deyişle hadisler aracılığıyla komşuluk ilişkilerinde İslami değerler uygulanır ve hadisler sıradan insanların yaşamları ve koşullarıyla alakalı ve önemli olduğundan hadislerin Müslümanların toplumdaki insanlarla etkileşimleri sırasında öğrenebilecekleri ve hatırlayabilecekleri materyal sağlamaktadır.

Tevrat'ta Tanrı, İsrailoğullarına “Komşunu kendin gibi seveceksin buyruğunu vermektedir” (Özbaş, 2016:18) ve İncil’de de komşuluk ilişkilerine yönelik öğretiler yer almaktadır. İnançlı insanların komşuluk kültürünün oluşmasında kutsal kitaplarda yer alan bu öğretilerin etkisi önemli bir yer tutmaktadır. Müslüman komşularıyla dini inançlar hakkında deneyimini aktaran katılımcı:

“...hiç söylemedi, hiçbir zaman. Orda böyle bir hikayem var benim, onu anlatayım. Çok güzel bir hikâye. O zaman yeni yeni biz işte. On iki tane daire var ya bizim orda. Bir tane abla vardı bizde. Yani, yanlış anlama, bana göre tam Müslüman o. gerçekten ama, ben oruç tutuyorum demez, göstermez. Oruç tutar, aç kalır ama sürekli güler yüzlü. Yatmaz yani, şimdi bakıyorum, yatıyorlar öğlene kadar, oruç tutuyorlar. Güleryüzlü yani. Hiç göstermez kötü mü, başı mı dönüyor, başka bir şey. Yani, gerçekten bir Müslümandır kadın. Ondan sonra, ben merak ettim, o da dersler veriyor. Kadınlar geliyor ona, yani kuran kursu veriyor. İstersen gel. O zaman ben, yeni ilk oğlum, altı aylık, beş aylıktı. Şimdi on altı yaş. O zaman öyle bir şey. Ben de geldim, herkes sormaya başladı. Sen niye Müslüman değilsin, sen neden Müslüman değilsin, bak senin böyle bir komşu vardır, bilmem ne! Ne dedi G. abla o zaman? ne zaman diyor, Müslümanlar onun gibi olurlar, o zaman, o Müslüman olur. Çok beğendim yani...” (K16/25)

Farklı inançlara sahip ebeveynlerin çocuklarının dini eğitimi ve inançları konusunda nasıl kararlar aldığını, çocukların kişisel inançlarını ve dünya görüşlerini şekillendirmek için ebeveynlerin nasıl bir yol izlediğini anlamak için konu hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Bu durum hem bireysel özgürlük ve kimlik oluşumu, hem de aile içi dinamikler ve toplumsal uyum açısından önemlidir. Ailelerin çocuk yetiştirmesinde dinin yeri, katılımcılara göre özgür bırakma yoluylaadır.

“...ben size karışmam dedim. Benim dinim değil. O zaman bir yaşlı bayan vardı. Ben o duaları bilemem, ne olursa olsun tamam saygı göstericem, bayramlarda falan ama lütfen dedim, bana baskı yapmayın. Ondan sonra bir şey demediler. Şimdi ne zaman bizim paskalya var, çocuk anne diyor, sen hazırlık yapacak mısın...çocuk yani, o da sorun oldu. İki-üç yaşında, kayınbaba sordu, şimdi dedim öyle bir hayat yaşıyoruz, bilmiyoruz nerede ne olacak, çocuk on sekiz yaşında olsun, ondan sonra o kendini karar verecek. Müslüman mı olacak Hristiyan mı olacak ama tamam. Şimdi mecbur öğreniyorlar çocuklar, Rusya'ya gittiği zaman kiliseye gidiyor, mumluğa mum takıyor, koyuyor yani o. Orada orası, burada burası ama on sekiz yaşından önce bir şeye zorlamıyorum...”
(K10/14)

Fotoğraf 2.17 Saint Paul Kültür Merkezi- Kaleiçi²⁷

²⁷ Fotoğraf araştırmacı tarafından çekilmiştir.

“...Kaleiçi’nde var, oraya gitmiştim. Papazı ziyaret etmiştim, çocuklar için konuşma yapmışım ama kiliseye gitmek, sadece inanmak anlamına gelmez zaten. Ama benim annem babam çok ikna ediyorlar. Ben normalde çocukları vaftiz ettirecektim ama bana annemler, çocuklar büyüyünce kendileri seçsinler dediler...” (K11/9)

2.6. Komşuluk Faaliyetleri: “*Rus Komşular*”

Komşu sözcüğü, “körşi”, “konşu/konşı” ve “koşnı” söylenişlerinden sonra Türkiye Türkçesindeki kullanım halidir. Etimolojik analizi ise konşu> konuşu> komşu şeklinde gerçekleşmiş; her dönemde de anlamı “birliktelik”, “olanı paylaşmak”, “kader birliği etmek” anlamlarını içermiştir (Bayraktar, 2002). Komşuluk, insanların bir arada yaşamasıyla beraber gerek geleneksel toplum tiplerinde gerek kentleşmenin getirdiği dikey mimariyle modern toplumlarda varlığını sürdürmektedir. Komşuluk tanımlarına bakıldığında her ne kadar mekân odaklı olsa da birbirlerine yakın olan insanların sosyal ilişkilerini, manevi değerlerini içermektedir. Başka bir ifade ile komşuluk kapsayıcı ve nesnel bir kavram olsa da komşuluğun somut terimlerle tanımlanması zorluğu göze çarpmaktadır.

Keller (1968) komşuyu; bireylerin yaptığı faaliyetler ve bunların aralarında oluşturduğu ilişkiler olarak tanımlarken Abrams komşuluğu samimiyet, yardımseverlik ve mahremiyete saygı olarak tanımlamıştır (akt. Bulmer, 1986). Kallus ve Law-Yone (2000) komşuluğun süreklilik ve kalıcılık içeren kentsel kolektif hafızada mahalle mekân duygusunu yaratan geleneksel gündelik işlevi olan bir olgu olarak değerlendirirken Crow vd. (2002) iyi komşuluğun özünün, iş birliği ile mahremiyet, yardımseverlik ve müdahale etmeme arasındaki gerilimle samimiyet ve mesafe arasındaki gerilimi korumada yattığını belirtmiştir. Farrell vd. (2004) ise komşuluğu sosyal etkileşimi ve komşular arasındaki destek alışverişini içeren davranışsal bir kavram olarak ele alır. Stokoe (2006:140) topluluk ve mahalle ile ilgili konular hakkında birçok veri olmasına rağmen komşu olmanın ne anlama geldiğiyle veya günlük komşuluk ilişkilerinin nasıl yönetildiğine dair çalışmaların azlığını eleştirmektedir. Farahani (2016) ise çalışmasında sosyoloji ve toplum psikolojisinde mahalle bağlamında ortaya çıkan bir kavram olarak yer verir. Ruonavaara (2021:3-4) komşu teriminin gündelik aşinalığına ve görünürdeki sadeliğine rağmen anlamlı ve bir o kadar da belirsizlik taşıdığını; sosyologların, genellikle komşu olarak yaşamayan ama yine de birbirine oldukça yakın olan insanları komşu olarak gördüğünü ve bazen bu kavramın sınırlı bir coğrafi konuma atıfta bulunularak tanımlanmasının mantıklı bir sosyolojik kullanımı olabileceğini belirtmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde komşuluğun tarihsel süreci ile Türk ve Rus toplumlarında komşuluğa ilişkin alanyazın taramasıyla katılımcılardan elde edilen verilere yer verilmiş olup Rus nüfusun Antalya'daki komşuluk deneyimleri çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır.

2.6.1. Komşuluğun Tarihsel Süreci

Geleneksel toplumlarda insanlar küçük topluluklar halinde ve kendi bölgelerinin dışındakilerle daha az bağa sahip bir biçimde yaşam sürerlerdi. Fiziksel yakınlık komşu olmak için yeterli görülmekteydi. Böylelikle komşuluk ilişkileri önemli bir toplumsal destek kaynağı olarak yer almaktaydı (Howley vd., 2015: 942). Arkeolojik kazılardan elde edilen bilgiler doğrultusunda insanlar birbirlerine yakın yaşamışlar ve mahremiyet eksikliği gibi nedenlerle hem olumlu hem de çatışmalı ilişkilere sahip olmuşlardır ki ne kadar kültür ve farklı toplumsal yapı varsa o kadar komşuluk türü ve tarihi vardır denilebilir (Yıldız ve Gündüz, 2011: 21).

Buonfino ve Hilder (2006: 12) komşular arasındaki ilişkilerin insanlık tarihindeki en eski ilişki türlerinden biri olması açısından tarihsel sürecinin alanyazında az ve farklı şekillerde ele alınmasını “şaşırtıcı” bulmuşlardır. Nitekim komşuluğun tarihsel süreci ulaşılabilen mevcut kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında ele alınmıştır. Batılı ülkelerde komşuluk üzerine çoğu klasik Chicago Okulu'nun kentleşme görüşünü yansıtan bir alanyazın bulunmaktadır. Chicago kentindeki sorunlardan yola çıkarak yapılan çalışmalar pek çok alana katkı sunmuştur. Kaya (2011: 378) Chicago Okulu perspektifinden yapılan çalışmaların kapsamının sadece nüfusun mekân boyutuyla değil kültürel açıdan kentliliğin ele alındığını belirtir. Bu noktada öne çıkan isim Wirth (1938) ve kentteki ilişkilere odaklı olan “Urbanism as a Way of Life” adlı çalışmasıdır. Wirth (1938) bu çalışmasında kentsel yaşam tarzının şehirlerle sınırlı olmadığını belirten bir sosyolojik kent tanımının olmadığını vurgulamış ve kentin sadece modern insanın fiziksel olarak evi olmadığını, ekonomik, politik ve kültürel yaşamın meydana geldiği bir kontrol merkezi olduğunu belirtmiştir.

Hunter (1975) komşuluğun yıllar içerisindeki gelişimini topluluk kaybı kavramı üzerinden araştırmıştır. Söz konusu topluluk kaybı kavramını; Toennies'in cemaatten cemiyete, Durkheim'in mekanik dayanışmadan organik dayanışmaya ve Weber'in geleneksel-kutsal olandan rasyonel-seküler toplum düzenine geçişi tanımlamak anlamında kullanmaktadır. Elde ettiği sonuçlar doğrultusunda; yirmi beş yıllık süreç sonrasında yaşanan ulaşım ve iletişimdeki gelişmelerin etkisiyle yerel tesislerin kullanımının önemli ölçüde azaldığını, topluluk duygusunun artarken komşuluk derecesinin sabit kaldığı ve komşuluğun topluluk duygusu üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Ulaşım, iletişim ve teknoloji ile artan ikamet hareketliliği, kadınların iş gücü piyasasına girmesi, büyük ölçüde olumlu gelişmeler olmasına rağmen komşuluk bağlamında toplumlarda değişikliklere neden olmuştur (Buonfino ve Hilder, 2006:10). Guest ve Wierzbicki (1999), ABD’de 1974 ve 1996 yıllarını kapsayan Genel Hane Halkı Anketi Analizinde, Amerikan nüfusunun komşuluk sosyal bağlarında yavaş ve süreklilik gösteren bir dönüşüme yaptıkları vurgu, bu değişimin kanıtı niteliğindedir. Bazı grupların komşularla sosyalleşmeye devam ederken, çoğunluğun neden uzaklaştığına dair ortak bir cevap olmadığını belirtirlerken; komşuluğun, toplumdaki bireylerin yerleştirilmiş sosyal statüleriyle (eğitim, yaş, çocuk sahibi olma ve çalışma durumu gibi) giderek daha fazla ilişkilendirildiğine dikkat çekmişlerdir.

Buonfino ve Hilder (2006), Britanya’da komşuluğun tarihini ele alırken elli yıl öncesinde güçlü komşuluk bağlarının bulunduğunu belirtir ve o zamanlar kapıların açık tutulması, çocukların sokaklarda rahatlıkla oynamaları ve birbirlerini kollayan, karşılıklı olarak yardımlaşan bireylerin var olduğundan bahseder. Artan hareketlilik, uzun yaşam beklentileri ile geniş ailenin dağılması, yaşam biçimlerinde olduğu gibi komşuluğu da değiştirmiştir.

Mollenhorst vd. (2009) Hollanda’da gerçekleştirdikleri araştırmalarının sonucunda yüksek eğitimli sakinlerin komşuluk ilişkilerinde artış tespit etmişlerdir. Bu sonucun Guest ve Wierzbicki (1999)’nin ABD için elde ettikleri sonuçlarla çeliştiğini belirtirler. Böylelikle komşuluğun toplum yapısına göre değişiklik gösterdiği bir kez daha ampirik verilerle doğrulanmıştır.

Hoggart (1995: 329) komşuluğun dikkate değer sürekliliğini vurgulayarak İngiliz toplumunda en sürdürülebilir toplumsal uygulama olarak nitelendirmektedir. Dikkate değer olmasına yaptığı vurgunun nedenini ise komşuluğun zararlı ve yararlı olma potansiyeline sahip olmasına (komşuluk kaygısının müdahaleciliğe dönüştüğü zaman olduğu gibi) ve komşuluğun artık yalnızca “ortak zorluğa tepki” olarak açıklanamayacağına bağlamaktadır (akt. Crow vd. 2002: 128).

Komşuluk ilişkileriyle ilgili 2012 yılında Finlandiya’da ülke çapında yapılan bir araştırmanın sonuçları ile 1986 verilerini karşılaştıran bir makale, özellikle genç yaş gruplarının komşularla eskiye göre daha zayıf bağlara sahip olduğunu, buna karşın sorunlu komşu ilişkilerinin biraz daha yaygın hale geldiğini göstermektedir (Hirvonen ve Lilius, 2019). Elde edilen bu sonuç; kentleşmenin, geleneksel akrabalık, komşuluk ve topluluk bağlarının yerini bireysellik ve artan anonimlik ile değiştirdiği sosyal bir düzen üretmesine bağlanabilir (Howley vd., 2015).

Komşuluğun tarihsel sürecine bakıldığında dönüm noktalarından biri de internetin varlığı olmuştur. Pek çok alanda soru işaretlerine sebep olan internet; komşuluk ilişkilerinde de

insanları yüz yüze temastan uzaklaştırarak toplumu zayıflatır mı, çevrimiçi yeni topluluk biçimleri yaratarak toplumu dönüştürür mü veya mevcut ilişkilerle bağlantı kurmanın yeni bir yolunu ortaya çıkararak topluluğu geliştirir mi sorularını gündeme getirmiştir. Hampton ve Wellman (2003) Toronto’da yaptıkları araştırmalarında bu sorularının cevaplarını vermişlerdir. Yüksek hızlı internet erişiminin komşuluğu dönüştürdüğü ve geliştirdiği, zayıf bağların güçlenmesine sebep olduğu, daha fazla komşu tanıma fırsatı sağladığı, coğrafi olarak geniş alana erişimi teşvik ettiği ve yerel meseleler hakkında konuşma ve iş birliği sağladığını ortaya çıkarmışlardır. Komşuluk ilişkilerinin gelişmesini sağlamaya yönelik kurulan “Nextdoor” adlı sosyal platform; kullanıldığı bölgelerde ırkçılığa yönelik olumsuz örneklerin de ortaya çıkmasına rağmen uygulama sayesinde oluşturulan ve güçlendirilen komşuluk ilişkilerinin yerel bağlara faydaları olduğu belirtilmiştir. Özellikle COVID-19 pandemi döneminde sosyal izolasyon sürecinde komşularla kurulan bağlantılar ufak ihtiyaçların karşılanmasında faydalı kullanım sağladığı görülmüştür (Druck, 2021).

2.6.2. Türk Toplumunda Komşuluk

Gök Tanrı inancının olduğu Türk toplumunda göğün en üst katı Arş-ı Alâ, Tanrının mekânı olarak atfedildiğinden gelen konuk, Tanrı katından gelen misafir olarak kabul edilmiş ve ona Tanrı Misafiri denilerek kutlu sayılmıştır. Eski Türklerde komşuların genelde akraba olmasına istinaden ister akraba olsun ister olmasın komşulara iyi davranmak, onları misafir etmek, onlara misafir olmak ve onlarla sürekli hediyeleşmenin önemli olduğunu vurgulanır (Aydemir, 2012). Yapısı itibariyle bir aradalığın hem fiziksel hem de kültürel olarak yoğun yaşandığı Yörüklerde komşu olmak, akraba olmak kadar yakınlığı temsil etmek anlamına gelmektedir. Obalar arasındaki bu bağlar ve yaşamın gerektirdiği sıkı ilişkiler; oba komşusunu evin bireylerinden birisi haline dönüştürmüştür. Dolayısıyla günlük ihtiyaçlarının karşılanmasından evlilik tercihlerine kadar her kurulan ilişkide komşuluk önemli bir düzeye sahiptir. Yaşanan gelişim ve değişimler kent yaşamını etkilediği gibi Yörük obalarını da etkilemiş, kullanılan teknoloji cihazlarından, iş gücüne katkı sağlayan araçların hayatlarına girmesi, komşuluk ilişkilerinde farklılaşmalara sebep olmuştur (Uslu, 2019:37-40).

Büyük ölçüde göçebe ve konargöçer olarak yaşayan Türklerin hayatları bu yaşam tarzına uygun çadırlarda, aile üyelerinin tamamı bir arada olacak şekilde geçmiştir. Aileler büyüdükçe boylar ortaya çıkmış; aileler boylar beraber kalabalık akrabalık bağını meydana getirmiş ve bu durumda komşuluk ve akrabalık ilişkileri iç içe yürütülmüştür. Yerleşik düzene geçildikten sonra komşuluk değer ve ilişkileri farklı şekillerde devam etmiştir. Birçok işin imece usulü yapılması diğer bir deyişle ortak iş yapmak komşuluk yapmayı gerektirmiştir.

Büyük ev eşyalarının ortak kullanılması, yoğurt yapmak, tandırda ekmek yapmak, bulgur yapma ve el değirmeninde çekme, tarlada bağlarda yardım etme, taşınma, yerleşmede yardım etmek gibi pek çok örnek bulunmaktadır (Biçer, 2013).

Unger ve Wandersmann (1982)'in komşuluk modellemesindeki komşunun sosyal etkileşimi ve biliş bileşenleri duygusal bağlarla ilişkilidir. İnsanlar mahallelerine bağlı hissettiklerinde, komşularıyla etkileşime girmeye daha yatkındırlar. Meydana gelen pozitif temas bir bağlanma duygusunun korunmasına yardımcı olan paylaşılan duygusal bağı güçlendirmeye devam eder (Skjaeveland vd. 1996: 417). Kentleşme süreciyle beraber değişimler söz konusu olsa da komşuluk ilişkileri devam etmektedir. Kent yaşamının yoğun temposu, kırsaldaki kadar yoğun ilişkilerin yaşanmasına engel olsa da komşular birbirinden tamamen kopuk değildir. Bunun en temel sebebi mahalle kültürünün korunmasıdır. Araştırmalar da Türklerin Avrupa Birliği üye ülkeleri vatandaşlarından daha fazla geleneksel değerlere, özellikle de evlilik ve aile yaşamında, daha fazla önem verdiğini göstermektedir (Arıkan, 2016).

Komşuluk pek çok âdetin ve geleneğin doğmasına neden olmakla beraber pek çok atasözü ve deyimde yer almaktadır. “Komşu hatırı”, “komşu kapısı”, “komşu kapısına çevirmek” gibi pek çok deyim ile (Menteşe, 2022: 1694) atasözünün olması da Türk toplumunda komşuluğun önemini göstermektedir.

- Komşuluk hakkı Tanrı hakkıdır.
- Komşu komşunun külüne muhtaçtır.
- Ev alma komşu al.
- Kötü komşu ev sahibi yapar.

Komşuluk ilişkilerini evrensel, milli ya da dini açılardan ele alan bütün öğreti ve uygulamalarda ön plana çıkan yardımlaşma ve dayanışmadır. Doğum, ölüm, düğün gibi durumlarda komşular arası dayanışma ve yardımlaşma Türk toplumunda oldukça yaygındır ve yörelere göre değişkenlik gösterse de yıllardır devam eden gelenekler arasında yer almaktadır (Özdemir, 1991: 697-698). Başka bir ifade ile Türk toplumunun egemen olduğu coğrafyada komşuluk ilişkileri, nitelik itibarıyla sıcak, samimi ve teklifsiz bir ortama dayanır; karşılıklı güven ve iyi niyet komşuluk ilişkisinin temelini teşkil eder (Alkan, 1991: 697). Türk komşularla ilgili olarak bir katılımcı:

“...her şey, insanlar çok farklı. Ben duydum mesela sabah misafir gelirse sana, öğlene kadar oturup çay içer. Bu mesela Rusya’da yok. Bizim de orada misafirlğe gidip geliyor herkes ya da bir yere gidecekleri zaman, kediye

bakmak, çiçeğe bakmak için ev anahtarı bırakıyorlar. Ama yine de farklı. Türklerle apartmanda yaşayan Rus arkadaşlarım anlatıyor, burada daha iyi olduğunu ve mesela çocukları çok seviyorlar. Bizim orada çocuk bir şey düşürsün polisi çağırırlar, ses yapıyor diye. Burada tam tersi. Senin çocuğun bir gün ses yapmasın, Türk komşun gelir ve sorar bir şey mi oldu, yaşıyor musun diye. Burada daha çok ilgi var yakınlar için...” (K5/1,5)

Türk sosyolojisinde komşuluk kavramını en çok irdeleyen Nihat Nirun’dur. Nirun (1991:169-170) komşuluğu “belirli bir coğrafi çevre içinde birbirlerini ziyaret eden, şahsen ve ismen tanıyan, karşılıklı yardımlaşan, ödünç alan ve veren, birbirlerinin aletlerini ve malzemelerini kullanabilen, sıkı sosyal ilişki kurmuş olan sayı bakımından çok fazla olmayan ailelerden kurulu küçük, yerel yapı” olarak tanımlamıştır. Kırsal yaşamla, kent yaşamında meydana gelişle farklılaşma gösterse de komşuluğun sosyal dinamik bünye içerisinde gerçekleştirdiğini ve iletişim ile ulaşım kolaylığının, komşuların birbirlerine yakın olma zorunluluğunu ortadan kaldırmış olmakla beraber uzak mesafelerdeki ailelerin komşuluk ilişkileri yeni bir evreye taşıdığını belirtir. Komşuluğun kültürle ilişkisine de değinen Nirun (1991), ortak ihtiyaçlar karşısında, ortak duygu ve düşüncelerin komşuluğu ortaya çıkardığını ifade etmiştir. Alver (2014: 54) komşuluğu meydana getiren hususların, kültürel bir iklim oluşturduğunu ve komşuluğun bir kültür haline gelmesindeki en önemli gücün ritüeller olduğunu belirtirken; Yıldız ve Gündüz (2015: 36-37) çalışmalarında Türkiye’nin komşuluk ritüellerini içeren alanyazın taramasından ve alan araştırmasından yoksun olduğunu belirtmekle beraber yazılı kültür öğelerinden alınan bazı komşuluk ritüellerine yer verirler:

- Yeni komşuya “hoş geldin” e gitmek, bir ihtiyacının olup olmadığını sormak,
- Taşınması sırasında yardım etmek,
- Fazla kokulu bir yemek pişirilmişse, komşuya da ikram etmek,
- Düğün, ölüm gibi durumlarda yardımcı olmak,
- Komşuda hasta varsa, çorba pişirmek, sık sık kontrol etmek,
- Apartman komşuluklarında toplantılara katılmak,
- Üst kat ya da alt kattakilerin balkon ve pencerelerinden girebilecek şeyleri atmamak.

2.6.3. Rus Toplumunda Komşuluk

Gelenekler, sosyal normlar ve toplumsal yapılar komşuluk ilişkilerinin şekillenmesinde önemli olan etkenlerdir. Rus toplumunda komşuluk ilişkilerinin nasıl olduğunu anlamak adına hem alanyazın taramasına hem de katılımcıların ifadelerine yer verilen bu bölüm, kültürel ve

sosyal dinamiklerin nasıl farklılaştırdığını ortaya koyarken kültürel çeşitliliğin ve değişen toplumsal yapıların komşuluk ilişkileri üzerindeki etkisini de gözlemlene fırsatı sunmaktadır.

Uzun süreli ve yoğun ilişkilere sahip olmak açısından Türk toplumundakine yakın bir seyir izleyen Rus toplumunda komşuluk ilişkileri, mekânsal anlamda SSCB döneminde ve sonrasında farklılık göstermektedir. Sovyet sisteminde konutların devlet ya da işletmeler aracılığıyla dağıtılmasından dolayı ev ya da mahalle değiştirmenin çok nadir gerçekleşen bir durum olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla komşuluk, sosyal rolleri sıklıkla kesişen ve böylelikle ilişkileri güçlendiren bir yapı haline gelmiştir (Brednikova, 2021: 102). Sovyet sisteminin çökmesi ve yeni bir sosyal düzenin oluşmasıyla komşuluk da değişime uğramıştır. Konutların artık devlet eliyle dağıtılmaması ve emlak piyasasının gelişmesiyle konut hareketliliği artmış; eskiden uzun yıllar aynı olan komşuların sıklıkla değişmesine neden olmuştur. Bu durum komşuluk ilişkilerini zayıflatmıştır. Mesafeli ilişkilerden arkadaşlıklara dönüşen samimi komşuluk ilişkilerine ise 2010 yılı sonrasında rastlandığı belirtilmektedir (Zaporozhets ve Brednikova, 2022: 37-41).

“...Rusya’da da yeni bir ev bulunca gençler, kimseyle muhatap olmuyorlar sadece bir sorun olursa, o zaman konuşuyorsun. Eski oturduğum evde, orada yaşlılar vardı. Farklı oluyor. Kapının önünde sürekli otururlar, konuşurlar. Çocukken büyüdüğümde değişti ama yeni evlerde genç insanlar birbirini tanımıyorsa kimseyle konuşmuyorlar...” (K6/2)

19. ve 20. yy. Rus düşünürlerinden V.S. Solovyov'un eserlerinde komşunu sev vurgusu güçlü bir şekilde yer almaktadır. Takipçileri olan S.N. Bulgakov ve S.L. Frank'ın eserlerinde söz konusu vurgu daha da geliştirilmiştir. Eserlerinde komşuyu sevmenin, bencillikten ve bireysellikten uzaklaşılarak geniş bağlamda vatanseverliğe kadar uzanan bir fayda sağladığı belirtilmiştir (Orlenko, 2022). Son yıllarda yapılan çalışmalardan elde edilen verilere göre; çoğunlukla komşular birbirini tanımakta ve sorunlar karşısında uzlaşma yolu öncelikli olarak tercih edilmekte (Afonin ve Rudenko, 2015), ancak büyük Rus şehirlerindeki apartman sakinleri, küçük yerleşim yerlerindekiilere göre resmi ve zayıflamış komşuluk bağlarına sahiptirler.

“...burada beş katlı olduğu için genellikle herkesi tanıyorsun. Rusya’da çok yüksek binalar oluyor, tüm komşuları bilmek mümkün değil. Hani komşuları geçtim, akrabalar bile o kadar farklı yerlerde yerleşmiş oluyorlar ki herkesin

arasında bir mesafe var. Bende çok isterim ki buradaki Türkler gibi hafta sonları pikniğe gitmek, akrabalarla, komşularla. Ama biz çok nadir görüyoruz orada. Çocukluğumda, büyüdüğüm evde, eski bir evdi, orada herkesi tanıyorduk. Sonra büyüyünce sadece sınıf arkadaşlarımla görüşmeye devam ettik ama komşularla çok fazla görüşme olmadık...” (K11/9)

Völker ve Flap (2007), kişisel sosyal ağların genel olarak yerel odaklı olduğu ve bulundukları yerden taşınma durumunda, eski komşularıyla ilişkileri devam etmeme eğilimi olduğunu ki bu durumun komşuların yakın mesafede önemli olduğunu vurgular. Özellikle küçük eşyaların ödünç alınıp verilmesi en çok yaygın olan komşuluk uygulaması olarak ortaya çıkmıştır. Çocuk bakımının sağlanmasında da kişisel ağlarındaki bireylerden ziyade komşular önceliklidir. Başka bir ifade ile küçük kasabalarda ve kırsal alanlardaki sakinler belirli bir mesafeyi koruyarak komşularıyla daha yakın, dostane ilişkiler kurmaktadır (Vasilyevich ve Alekseyevna, 2017). Katılımcının aktardıkları bu görüşü desteklemektedir.

“Şimdi orada ailevi, böyle özel günler oluyor. Ya burada, genelde Türkiye’de, hep aile bireyleri katılır değil mi, doğum günü olsun, söz olsun. Hani örnek getiriyorum. Orada, birazcık komşuları, senin ailenden sayıyorlar. Orda sen bir doğum günü yapıyorsun, bir komşunu çağırma! Yani onu mutlaka çağıracaksın. Sanırım böyle yakın çevredeki komşular, böyle çok yakın. Onlar biraz daha aile şeyine geçiyor. Tabi mesela doğum günü varsa, ilk sırada o olacak. İşte nişan, özel bir gün olursa mutlaka. Mesela bayramlar falan, sen burada ziyarete hani büyüklere gidiyorsun, tabi akrabalara gidiyorsun. Orda bayramlarda ilk sıralarda mutlaka komşularda olur. Böyle büyüklere ziyaret var ya Rusya’da komşularda mutlaka girer o sıraya...çok uzun süre yanında oturanın, o kapı komşular var ya ki orda böyle bir evin var mesela, bir ev alındı, ben iki yaşındaydım di mi evleninceye kadar ordaydım da her tarafta aynı öyle insanlar. Otuz yıl oturan, yirmi yıl oturan. o yüzden evet, onlarda yardım şeyi oluyordu. Annem de hala yardımlaşıyor mesela. Mesela onlar düğün yapıyor, biz gidiyoruz, yardım ediyoruz ya da işte annem evde bir şey yapıyor, onlar geliyor, yardım ediyor, oluyordu...” (K1/13)

Etnik gruplar arasındaki ilişkilere yönelik ise (Ryzhova ve Arutyunova, 2021), yüksek oranda olumlu yaklaşım söz konusu iken dikkat çeken nokta araştırmaya katılan farklı

milletlerden katılımcılar ilişkileri normal olarak değerlendirirken, Rusların daha gergin ve daha az dostane olarak tanımlamış olmasıdır. Diğer çalışmalarda olduğu gibi araştırmada da bulgulara göre yerleşim yerinin büyüklüğü önemli bir etken olarak ortaya çıkmış; ne kadar küçükse ilişkiler o kadar iyi olarak ifade edilmiştir. Komşuluk ilişkilerine yönelik olarak, yabancı uyruklu kişileri komşuları olarak kabul etmekte düşük ama istikrarlı bir oran sergilemektedirler. Bu durumu ise maddi durumlarından kaynaklanan işlerinden ve yaşamlarından memnuniyetlerinin azalmasıyla ilişkilendirerek diğer uluslardan bireylere karşı hoşnutsuz ve güvensizlik hissetmelerine bağlamaktadırlar. Söz konusu araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde Rusya gibi çok uluslu toplumda komşuluk ilişkileri geçmiş yıllara göre daha yüzeysel gerçekleşmektedir.

“...Rusya’da sakin bir yerde yaşıyorduk. Beraber büyüdük, o yüzden herkesi tanıyorduk. Bayramlarda kutlamaları yapıyorduk, etkinlikler yapıyorduk...”
(K12/2)

Ryzhova (2016) Moskova’da etnik gruplar arası uyumun kaynağını araştırdığı çalışmasında güven ve etnik hoşgörü kavramları üzerinden değerlendirmelerde bulunmuştur. Sosyolojide sosyal refahın, sivil toplum kurumlarının gelişim süreçlerinin ve kitle bilincinin tutumlarının bir göstergesi olarak yer alan güven kavramı; Rusya’nın en büyük çok uluslu kenti olan ve farklı etnik kökenlerden yüksek oranda göçmen akınına sahip olan Moskova’da aile ve yakın çevre temelinde oluşturulmaktadır. Farklı bir milletten bireyi, Rus vatandaşı, komşu, aile üyesi vb. olarak kabul etme istekliliği de ölçülmüş; sonuç koşulsuz hoşgörünün oranı %71-75 çıkmıştır. Normatif etnik hoşgörü olarak adlandırılan bu sonuç; iyi komşuluğu diğer bir ifade ile aynı ülkede ortak kent ve mahallede farklı bir milletten bireylerle yaşama rızasını içermektedir. Moskovalıların %62,2 oranında komşularına güvendiği sonucu elde edilen çalışmada bir apartman sakininin komşularıyla olan ilişkileri olumlu yönde olduğu da belirtilmektedir. Rusya’da çokulusluluğunun tarihsel deneyimi ve sivil toplumun oluşumu için yakın dostluk ve komşuluk bağlarının birincil koşul olması düşünüldüğünde elde edilen sonuçlar şaşırtıcı değildir.

Rusya’nın Kurgan kentinde yapılan bir diğer çalışma komşularla iyi dostluk ilişkileri sürdürmenin yanı sıra komşuluğun mahalle ve toplumun ayrılmaz bir parçası olarak görüldüğünü ortaya koymuştur. Karşılıklı yükümlülükler yerine yarara vurgu yapan komşuluk, Rus toplumu için dostane ilişkiler olarak yer edinmiştir. Rus atasözü olan “Yakın bir komşu, uzak akrabalardan daha iyidir”; bu durumu doğrular niteliktedir. Modern koşullarda komşuluk

ilişkilerinin formülü kibarlık ve karşılıklı yardımlaşmadır. Özellikle okul öncesi çağında çocuğu olanların diğer toplumlarda da olduğu gibi komşuluk ilişkileri ve iletişimi daha yüksektir. Benzer şekilde komşularla yaşanan sorunların başında da gürültü gelmektedir (Tupikina, 2016).

“...komşuluk bizde, ben bir ilçesinde büyüdüm, orada köy gibi oluyordu. Mesela bizim apartmanı 140 daire var. Mesela komşuyu, bir kişiyi görünce selamlaşmam gerekiyor. Öyle, tanıyorsun tanıyorsun ama öyle. Çocukları çok vardı. En yakın annemin köyünden öyle akrabaları vardı, sohbet ediyordu, genelde öyle... bizim kültürümüzde yok çünkü hep çalışıyorlar. Bizde kültür değişik, yardım gerekiyorsa gidiyorsun, rica ediyorsun, bu kadar...” (K13/13)

Coğrafi konuma, kırsal ya da kentsel mahalle yapısına, kültürel, ekonomik ve bireysel koşullara göre değişkenlik gösteren komşuluk ilişkileri katılımcılar tarafından çeşitli unsurlar açısından ifade edilmiştir. Bireyselliklerin ortak bir bütün için kaynaşmasıyla yüz yüze yakın ilişkiler ve iş birliğinin karşılığı olarak birincil gruplar içerisinde komşuluğun da olduğunu ifade eden Cooley (1909) sadece uyum ve sevgiyle değil farklılık ve rekabetin de sempati ile toplumsallaşarak bağlılığın kurulduğunu belirtmiştir:

"Komşuluk grubu hakkında genel olarak şu söylenebilir: İnsanların toprak üzerinde kalıcı yerleşimler kurduğu zamandan itibaren en azından modern sanayi şehirlerinin yükselişine kadar insanların birincil, kalpten kalbe yaşamında ana rol oynamıştır. Cermen atalarımız arasında köy topluluğu, "karanlık" ve orta çağlar boyunca müşterekler için başlıca sempati ve karşılıklı yardımlaşma alanıydı ve birçok amaç için günümüzde de kırsal bölgelerde böyle olmaya devam etmektedir. Bazı ülkelerde, özellikle de mir ya da kendi kendini yöneten köy grubunun belki de elli milyon köylü için aile ile birlikte yaşamın ana sahnesi olduğu Rusya'da, bunu hala tüm eski canlılığıyla görüyoruz" (1909:28).

İkamet edilen konut türü ve ikamet süresinin komşuluk ilişkilerini etkileyen önemli unsurlar arasında yer aldığı belirtilmişti. Özellikle müstakil evlerde yaşayanlar komşularıyla nispeten daha fazla iletişim kurmakta, çevreyle ilgilenmek için (bahçe işleri gibi) daha fazla zaman harcamaktadır. Söz konusu evler kentlere göre az sayıda insanın birbirini tanıması için

daha çok imkân sunarken önemli bir değişken olarak bireysel etmenleri katılımcı ifadelerinde görmek mümkündür:

“...normal çünkü biz müstakil evde yaşıyoruz, pek görmüyorum komşuları...”
(K2/3)

Katılımcıların, Antalya'da deneyimledikleri komşuluk ilişkileri sonrasında Rusya'daki komşuluk ilişkilerinin farklı olduğunu fark ettiklerini aktaran ifadeler bulunmaktadır. Bu bağlamda komşuluk ilişkilerinin kültürel çeşitlilik ve yaşam koşullarıyla farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

“...yok yok tabii ki çağırabilirsin, bir şey isteyebilirsin ama bu kadar alaka yok mesela...” (K16/25)”

Teknolojinin gelişimi, insanların iletişim alışkanlıkları ve etkileşim biçimlerinin değişimi her toplumda olduğu gibi Rus toplumunda da komşuluk ilişkilerinin farklılaşmasına neden olduğu ortaya çıkmıştır. Modern yaşamın iş temposu ve kentleşme gibi faktörler gençlerin komşuluk ilişkilerinde daha az katılımcı olduğu bir hale gelmesine neden olurken kuşaklar arasındaki farklılığı da yansıtmaktadır.

“...kıyaslamak zor çünkü o zaman yirmi yaşındaydım şimdi kırk yaşındayım...”
(K3/15)

“...bizde biraz farklı. Burası herkes seninle konuşuyor, nasılsın, böyle bir şey ikram ediyor. Yok böyle şeyler yok, karşılaşıncı meraba sadece...” (K7/2)

“...çok yok sanki. Ben dedim çocuklar vakit alıyor, komşuya gitmek yok. Ama kapıda görünce meraba meraba...” (K14/3)

2.6.4. Rusların Antalya'daki Komşuluk Deneyimleri

Komşuluk ilişkilerinin nasıl deneyimlendiğine dair anlayış geliştirmek için derinlemesine görüşmeler, gözlem ve saha notlarından elde edilen veriler sonucunda yakın komşuluk ve yüzeysel komşuluk şeklinde sınıflandırma yapılmıştır. Yakın komşuluk; birbirleriyle sık görüşme, dayanışma, birbirlerini destekleme, acil durumlarda yardımlaşma gibi samimiyet ve

saygıya dayalı güven, hoşgörü ve dostluk içeren ilişkileri tanımlamada kullanılmıştır. Yüzeysel komşuluk; yoğun iş temposundan kaynaklı vakit kıstıtlılığı, ihtiyaç duymama ve tanımama gibi nedenlerle sınırlı düzeyde kısa bir selamlaşma üzerinden isimlerini bilme gereği duyulmayan ilişkileri kapsamaktadır.

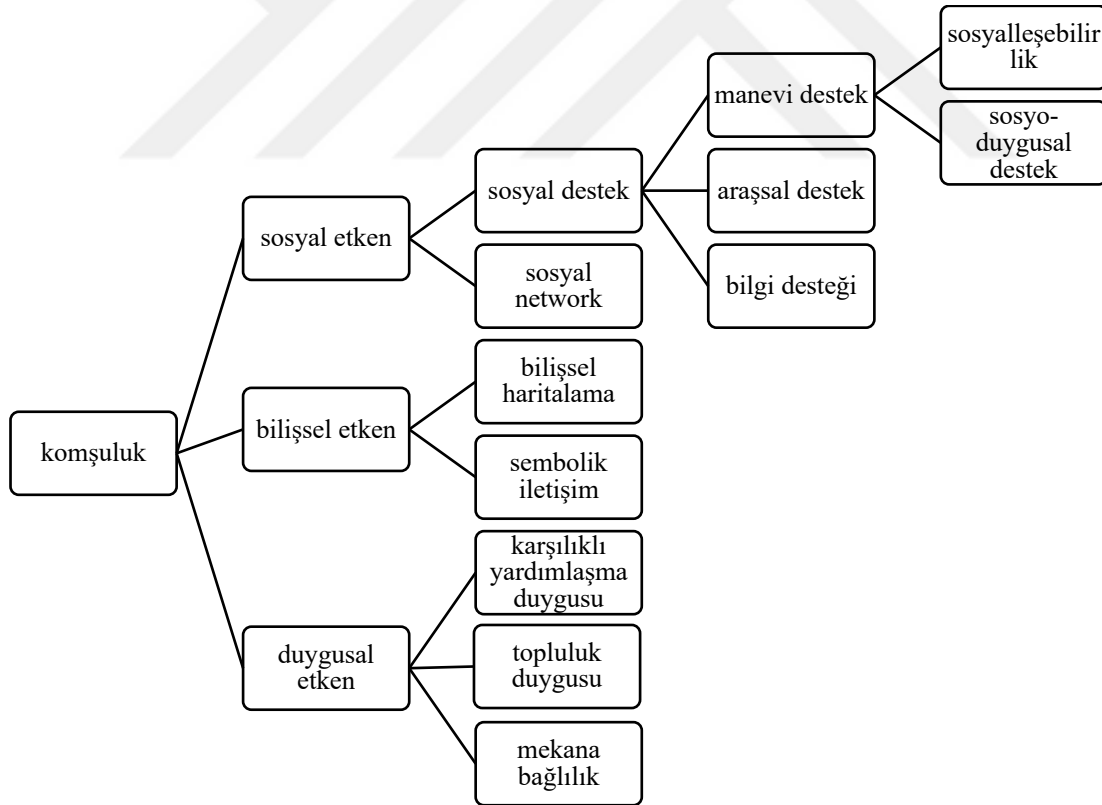
“...benim kapı komşum, kaç yıldır, altı yıldır de mi “X” Hanım, o gerçekten çok zengin, çok. İlişkim hani böyle çok samimi de değilim. Hani böyle gidip sürekli gidip gelen, gelmiyorum. Ama çocuğu bırakabileceğim, böyle acil bir limon ihtiyacım oluyor ya da böyle gece bir yumurtaya ya da bir soğana, onun kapısına sık giderdim. Hani öyle bir. Yani böyle yüzünde komşu yazıyor, gerçek bir komşu. Yine söylüyorum. Benim kankam, benim böyle çok yakın dostum falan değil. Lakin kapıyı ne zaman çalarsam, heer zaman bir cevabı gelir. Olumlu, zor olsun arabayla götürür seni, hastane olsun, herhangi bir yer olsun. Mesela dışarıda fırtına var, o çocuk, çocuğu okuldan alman lazım vesaire o zaten hemen anlar. Hani böyle bir durumda hemen yardımcı olur. Gerçekten çok bana yardımcı oluyor bende ona elimden geldiğince yardımcı oluyorum...” (K1/13)

Mann (1954:163-164) çalışmasında komşuluğun tanımının net olmayışına vurgu yapar; açık ve gizli komşuluk faktörleri olduğunu belirtir. Açık komşuluk, karşılıklı ziyaret ve dışarı çıkmak gibi açık sosyal ilişki biçimleri anlamına gelirken; gizli komşuluk kriz veya acil durumlarda, bir ihtiyaç ortaya çıktığında olumlu eylemle sonuçlanan komşulara yönelik olumlu tutumları tanımlamaktadır. Komşuluğu oluşturan bu açık ve gizli faktörler; pozitif ve negatif kutupları olan bir sürekliliği oluşturduğu söylenebilir. Sürekliliğin hem açık hem de gizli yönlerinin olumlu olması durumunda, komşular arasında karşılıklı yardımlaşma, konuşma, borç verme ve ödünç alma gibi çok sayıda ilişki meydana gelir. Ayrıca hastalık durumunda olduğu gibi ihtiyaç duyulduğunda komşular birbirlerine yardım teklifinde bulunurlar. Karşılıklı yardım ilişkinin doğal bir parçası olarak kabul edilir; samimiyet ve güvenilirlik söz konusu olmasına rağmen komşuluğun açık ve gizli biçimleri, farklı yoğunluk derecelerinde ortaya çıkabilir. Sosyal bütünleşmeyi (çatışmanın aksine) meydana getiren herhangi bir komşuluk biçimi, komşularına uyum sağlamalarına yardımcı olduğu sürece arzu edilir olacaktır. Bunun alacağı ideal biçim bireyden bireye farklılık gösterecektir. Bu sürecin yoğunluğunun artması, aşırı komşuluk olarak da tanımlanan sosyal ilişkilerin bozulmasıyla da sonuçlanabilmektedir. Dolayısıyla aktif bir komşu her zaman iyi bir komşu değildir; çok fazla belirgin komşuluk sosyal ilişkileri olumsuz etkileyebilir. Yüksek derecede gizli komşuluk, diğer insanların

mahremiyetine saygı ile birlikte güvenilirliği gerektirir ve bu nedenle genel olarak kabul edilebilir olması daha olası görünmektedir.

Farklı bir bakış açısıyla; komşu kavramı ağırlıklı olarak gözlemlenebilir sosyal etkileşimi ve yardım/ürün alışverişini vurgulayan açık davranışla ilişkilidir ki açık sosyal ilişkiler, nesnel ve istikrarlıdır. Gizli komşuluğun bir yönü ise komşulara yardım etme veya komşularla etkileşime girme eğilimi olduğu varsayılır dolayısıyla çok az düzenli sosyal etkileşim meydana geldiğinde bile sakinlerin birbirlerine olumlu baktıklarını ifade etmektedir (Skjaeveland vd., 1996).

Unger ve Wandersman (1985) komşuluğu üç ana bileşene ayırır; araçsal, bilgi ve manevi desteği içeren sosyal destek ile sosyal ağ bağlantılarından oluşan sosyal bileşen, fiziki çevre ve sembolik iletişimi içeren bilişsel bileşen ve topluluk duygusu, karşılıklı yardımlaşma duygusu ile yere bağlılığı içeren duygusal bileşen (Şekil 2.2). Komşunun tanımı Unger ve Wandersman (1985) için; sosyal etkileşimi, sembolik etkileşimi ve bireylerin çevrelerinde yaşayan insanlarla ve yaşadıkları yerle olan bağlarını içerir.

Şekil 2.2 Unger ve Wandersman (1985) Komşuluk Bileşenleri

Unger ve Wandersman (1985), komşuluk üzerine yapılan araştırmaların sosyal etkileşim bileşenine ek olarak bilişsel ve duygusal bileşenleri de içerecek şekilde genişletilmesi gerektiğini belirtir. Duygusal bileşen, karşılıklı yardım duygusu, yere bağlılık ve topluluk

duygusu gibi komşunun gizli yönlerini içerir. Bilişsel bileşen, bilişsel haritalama ve fiziksel çevrenin sembolik iletişim olarak kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Bu, karşılıklı yardım duygusu, yer bağlılığı ve çevresel biliş gibi yapıları içerecek şekilde genişletir.

“...bir tane komşum var. Onunla güzel ilişki kurduk, konuşuyoruz. Onun da bazen çocuğu hasta oluyor, benim çocuklarım hasta oluyor. O diyor, sen bana Rusça öğret, ben sana Türkçe öğreteyim. KONSEM’de bile karşılaşıyoruz. O manikür kursuna gidiyor, ben Türkçe kursuna gidiyorum. Bir gün evde kapıda kaldım. O an komşularım beni çağırdı çaya. Bir kere de çocuklarla kalmıştım. Aynı şekilde davrandılar. Çocuklar zaten arkadaşlarına hemen gittiler. Şimdi karşı komşumla sürekli yemek ikramlarında bulunuyoruz. O bize pişi yapıyor, bende ona kendi yemeklerimden ikram ediyorum. Onların büyük ihtimalle bahçeleri var. Çünkü sürekli elma portakal tarzı şeyler getiriyor. Çok ilgili açık yürekli insanlar...” (K11/9)

Farahani (2016:367), Unger ve Wandersman (1985)’ın komşuluk modeline ilişkin üzerinden geçen zamanı göz önünde bulundurarak; internet kullanımının artmasından dolayı sosyal ağların öneminin aynı şekilde kalmış olamayacağını, öneminin azaltmış olmasının daha mümkün olduğunu belirtir. Mahalle sakinlerinin ihtiyaç duydukları desteği internet aracılığıyla, yerel web sitelerinden temin etmeleri daha olasıdır. Bu noktada Gromasheva (2021)’nın Rusya’nın Kudrovo kasabasında gerçekleştirdiği ‘hibrit komşuluk’ çalışması örnek verilebilir. Hibrit komşuluğu hem insan hem de insan dışı faktörlerin dahil olduğu özellikle dijital teknolojinin önemli bir rolünün olduğu komşuluk modeli olarak tanımlanmaktadır. Tüm kasabayı kapsayan bir çevrimiçi platform üzerinden iletişim halinde oldukları canlı bir komşuluk örneği ve akışkan olması özelliğiyle, bireyler değişse bile sistemin sabit kalmasına vurgu yapar. Dijital altyapının sağladığı imkanlarla, komşularıyla yüz yüze iletişim kurmaktan çekinenlerin kendilerini güvende hissederek komşuluk ilişkilerine dahil olduklarını ve kendi ağlarını kurmaya motive edildiklerini belirtir. Komşuluk ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesini sağlamanın yanı sıra kamu ve özel kuruluşların eksikliklerini de ortaya çıkarmasıyla; sosyal, kültürel ve ulaşım altyapısındaki katılımcıların onardığı boşlukları da gözler önüne sermektedir.

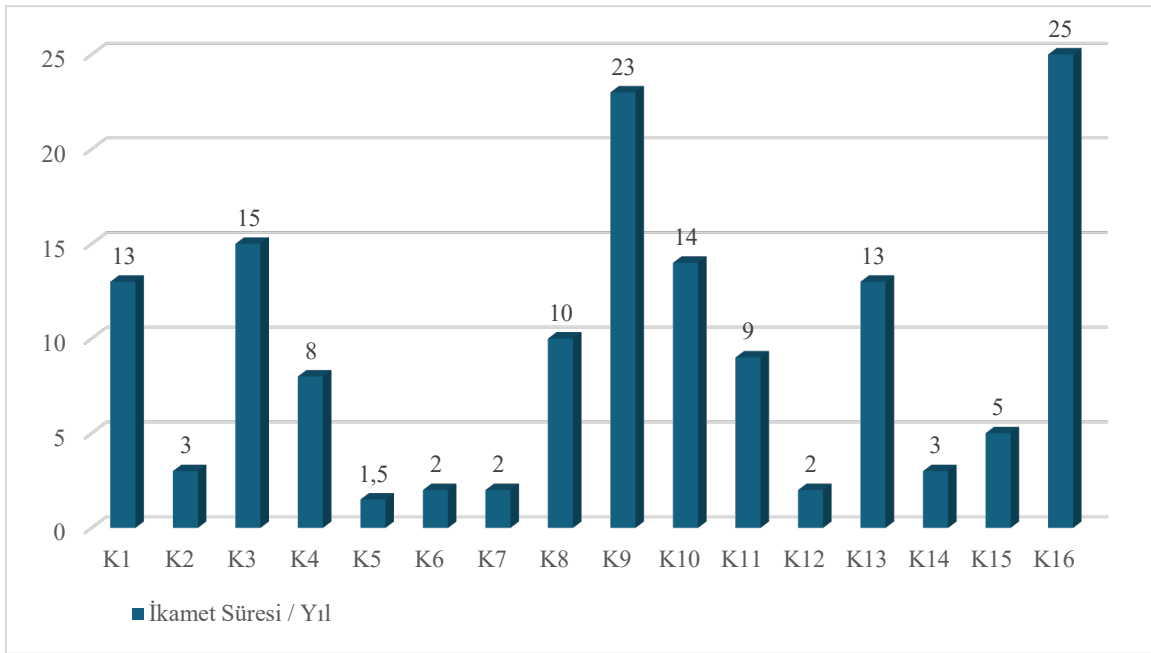
“...çok iyi tabii ki komşularımla. Yani her daim. Memlekete gider, bu sefer konuşuruz, görüntülü arıyoruz, sürekli iletişimdeyiz... tabi tabi yani çocukların

hem düğünlerine gittim ben, beni davet ettiler. Hepsinin yani çocuklar oldu. Bayramları beraber karşılıyoruz, ramazanlara iftarlara...” (K15/5)

Komşuluk ilişkilerini mekânlar aracılığıyla medya ortamında oluşan gösteriş-tüketim ilişkisi açısından inceleyen Köseoğlu ve Burkut (2017); interaktif iletişim ortamlarının komşuluk ilişkilerini olumlu yönde etkilemesinin yanı sıra dijitalle taşınan komşuluk ilişkilerinin en büyük eksiğinin fiziki mahallenin olmayışına bağlamaktadır. Yeni bir yere yerleşenlerin birileriyle kaynaşana kadar önceliği interaktif olarak mevcuttaki ilişkilerini sürdürmektir. İnternet komşuluk ilişkilerinde büyük ölçüde değişime neden olmakla beraber sosyal medya ve internet üzerinde oluşan ilişkiler günümüzde önemli bir hale gelmiştir. Henning ve Lieberg (1996) internet ve sosyal medya kullanımının az olduğu mahallelerde komşuluk ilişkilerinin daha kuvvetli olduğunu belirtir.

Komşulukla ilgili çalışmalarda öne çıkan bir diğer isim Kusenbach (2003), komşuluğu dört modelde ele alır; dostça tanıma (merhaba deme), dar görüşlü yardımseverlik (günlük mal, hizmet ödünç alma/verme), proaktif katılım (istenmeden birbirini kollama) ve çeşitliliği kucaklamak / itiraz etmek. Ayrıca tanımladığı komşu kalıplarının işlevlerini veya sonuçlarını da belirtir; üyelik ağlarını işaretleme, sosyallik, yer bağlılığı ve kimliği, güvenlik ve acil durumda yardımlaşma, pratik destek ve iş fırsatları. Kusenbach (2003)’ın modeli, Unger ve Wandersman (1985)’ın sosyal bileşen olarak ele aldığı sosyal etkileşim, araçsal ve bilgi desteği, sosyal ağlarla uyum göstermektedir.

İkamet süresi göçmenlerin kültürel uyum ve kimlikleri, sosyal ilişkileri, eğitimleri ile ekonomik ve siyasi katılımları açısından oldukça önemlidir. Sosyal ağların genişlemesine ve yerel kültürün benimsenmesine başka bir ifade ile sosyal sermayenin artmasına katkıda bulunur. İstihdam olanaklarına ve eğitim kurumlarına erişim kolaylaşır. Uzun süreli ikamet ile yerel yönetim ve siyasi süreçlere katılım artar. Kişisel gelişimlerinin yanı sıra toplumsal katılımlarını da etkileyen ikamet süreleri aidiyet duygusunun gelişmesinde önemli bir faktördür. Çalışmanın ana bağlamı doğrultusunda komşuluk ilişkilerinde de ikamet süresinin etkisi katılımcıların ifadelerinde açıkça görülmüştür. Katılımcıların ikamet süreleri Grafik 2.2’de verilmiştir.

Grafik 2.2 Katılımcıların İkamet Süreleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 2006 ve 2011 yıllarında düzenlenen Türkiye Aile Yapısı Araştırmalarının analizini ele alan Özbay (2014); komşuluk ilişkilerinin ilişki ağı çerçevesinde ele alınan akrabalık ilişkileriyle karşılaştırılıp birlikte değerlendirilebileceğini belirtir. Akrabalık ve komşuluğun diğer ilişki bağlarından farklı olmasının sebepleri arasında yasalarla belirlenmiş ilişkileri barındırması yer almaktadır. Komşuluk, akrabalıkta olduğu gibi yasalar tarafından tanımlanmış bir kavram olmamasına rağmen dikkat çekilen nokta; komşuluğun hemşerilik gibi ortak paylaşımlara sahip olan bireyler tarafından kurulan bağlar olması ve göç unsurunun olmadığı yerlerde komşuların aynı zamanda hemşeri olmasıdır. Göç söz konusu olan yerde sosyal ya da kültürel ortaklıklar oluşmazsa komşuluk ilişkilerinin zaman alması kaçınılmazdır. Sık yer değiştirmeler ya da kiracıların komşuluk ilişkilerinin zayıf olması bu duruma bağlanmaktadır. Farrell vd. (2004) bu durumu ev sahiplerinin mahalleye daha fazla yatırım yapma eğiliminde olmasından dolayı komşularıyla ilişki kurmaya daha meyilli oldukları şeklinde açıklar.

Brednikova (2021) büyük ölçüde komşuluğun oluşmasını; belirli bir istikrar, rutinleşmiş ve yakın yaşama nedeniyle oldukça düzenli olarak meydana gelen doğrudan temasların sağladığını belirtir ve tanıdık yüzler kavramına vurgu yapar; insanların belirli bağlamlarda tanıdık olmaları önem taşımaktadır ve komşuluk, selamlaşmalar bu tanıdık yüzlerle başlar. Kusenbach (2003)'ün dört farklı modelde ele aldığı komşuluğu, iki tür etkileşim şeklinde değerlendirir: yüzeysel rutin etkileşimler (selamlaşmalar ve kısa konuşmalar) ve ilgili etkileşimler (yardım ve çatışmalar). Yüzeysel rutin etkileşimler, ortak alanlarda karşılaşıldığında bir merhaba demekle başlar. Bu selamlaşma pratiği, “nasılsın” sorusuyla aktif

olarak samimiyet gösterilerek kısa konuşma pratiğine evrilir. İlgili etkileşimler ise, ufak yardımlaşmaları veya çatışmaları barındırmaktadır. Çatışmalar genellikle mahremiyet sınırlarının ihlali ile ilgilidir ve en yaygın olan sorunların sebebi genellikle gürültüden kaynaklanmaktadır.

“...benim binada, oturuyorum şimdi o binada, kaç sene oldu, ikinci sene oldu geçtim. Yani orada herkesi tanıyorum. Her komşuyu biliyoruz yani mutlaka meraba, nasılsınız. Bugün bekliyorlar yani ne zaman onları çağıracağım. İnanılmaz güzel bizim apartman. Yani böyle, herkes, grup var orada yazışıyoruz. Mesela alt komşu var sürekli gel gel, her zaman kahve içelim. Gittim ona kahve içmeye. Öyle yani komşuyla ilişki pek çok... ben çok yapmam, ben alırım ama ben gittiğim zaman sürekli bir şey yapıyor, yani hazırlıyor. Çay, çayın yanında kek mek bir şey yapıyor. Yani kızlara gidiyoruz mesela kahvaltıya, onlar kahvaltı bir şey hazırlıyorlar zaten...” (K9/23)

Komşuluk sadece ev/hane yakınlığından ibaret değildir aksine iş yeri komşuluğu, yazlık komşuluğu, meslek komşuluğu gibi yaşamın farklı kısımlarını da kapsayan sosyal ilişkileri barındıran türevlerinden söz etmek mümkündür (Gündüz ve Yıldız, 2008: 127). Bu bağlamda komşuluğun kontrol mekanizması olma işlevi de söz konusudur. Esneklik sağlayabileceği gibi baskı olarak da kendini gösterebilmektedir (Alver, 2014: 57).

Komşuluğun sosyal sermayenin bir unsuru olarak ortaya çıktığını belirten Putnam (2000), son yirmi beş yılda komşular arasındaki ilişkiler dahil gayri resmi sosyal bağların azaldığını vurgular. Yıllık yapılan araştırmalar neticesinde Amerikan toplumunun komşularından ziyade iş yerlerindeki arkadaşlarla sosyalleşmeyi tercih ettiklerini bu nedenle komşuluk ilişkilerindeki oranların düşüşte olduğunu belirtir. Başka bir deyişle, Amerikalıların toplumsal hayattan geri çekildikleri yönünde tespitler sunmuştur. Putnam (2007), bu durumu iki kariyerli ailelerin yükselişi, banliyöleşme ve televizyonun bir eğlence kaynağı olmasının yanı sıra sivil katılımın değerine ilişkin nesiller arası değişiklikler de dahil olmak üzere bir dizi faktöre değinerek açıklar.

Putnam (2000)’ın vurguladığı gibi iki kariyerli ailelerin artması komşuluk ilişkilerinde azalmaya neden olmaktadır. Çalışma hayatının yoğun temposu bireylerin sosyal ilişkilerine ayırdıkları zamanı önemli ölçüde etkilemektedir. İş dışındaki zamanın büyük ölçüde aile ve dinlenmeye ayrılması göz önüne alındığında bireylerin komşularıyla sosyalleşme imkânı azalmaktadır.

“...maalesef biz gitmiyoruz çünkü iş var, çocuklar var, dersler var, spor var ihtiyacım yok. Mesela birbirine gitmek, çay ihtiyacım yok. İhtiyacım olursa mesela, canım isterse, benim için problem yok, başlayacağım...eski bina, yeni bina, nasıl oluyor mesela, komşu yurt dışında oturuyorlar, ara sıra geliyor, merhaba nasılsınız bu kadar...” (K4/8)

2.6.5. Komşuluk İlişkileri Dinamikleri

Günümüzde toplumlar artan göç hareketliliğinden dolayı farklı kültürleri içerisinde barındırmaktadır. Bu kültürel çeşitlilik birçok pratiği etkilediği gibi komşuluk kavramında da kendisini göstermektedir. Göç edilen bir mahallede komşularla ilk karşılaşma önyargı yüklü olabilmekte ancak zaman içerisinde olumlu yönde gelişen ilişkilere dönüşebilmektedir. Söz konusu dönüşümün “sonradan/dışarıdan” gelen tarafın daha fazla uğraşı ile gerçekleştiği yönünde çalışmalar da bulunmaktadır (Çelik, 2018: 24-25).

“Yanımızdan geçerken yabancılar dedi, meraba dedim, o da böyle sustu biraz. Neyse böyle birkaç kez oldu. Sonra eşime söyledim böyle böyle oldu, konuşun yani. Sonra cevap vericem, sen fazla şey yapma, yok diyorum. Meraba diyorum, nasılsınız, cevap yok. Asansörden iniyorum mesela, ben çıkıyorum, bana izin vermiyorlar. Bakıyorlar bana yani sanki, sen nereye geldin, ben dedim izin verebilir misiniz, çıkıcam, nereye gidiyorsun, eve gidiyorum diyorum, burda oturuyorsun? Evet dedim çok oldu böyle” (K10/14)

Hirvonen ve Lilius (2019) komşuluk ağlarının yaşlılar, yüksek eğitimli sakinler, ücretli işi olmayanlar, ev sahipleri ve küçük yerel ağları olan insanlar için arttığını belirtirken; Forrest (2012:316) komşuluk ve komşu olmanın; yoksul, işçi sınıfı ve yaşlı insanlarla ilişkilendirilme eğiliminin ve bunun oldukça çağdışı imalara sahip olduğunu belirtir. Çağdaş şehirlerdeki gündelik hayatın baskın görünümü yeni nesillerin komşularını tanımak için çok az eğilimi veya ihtiyacı olduğu, yakın olmaktan ziyade sanal, elektronik ve teknoloji ağırlıklı, daha fazla akışkanlık ve bireysellik imajı olduğunu vurgular. Tanındıkları olan ilişkilerin ulusal ve uluslararası alana yayıldığı, mekânsal olarak yaygın sosyal ağlara sahip olunduğu ve konutta geçirilen zamanın çoğunun sosyal medya platformlarındaki etkileşimlerini içerdiğini; bu durumunda uzaktaki tanındıkları komşu olunanlardan daha yakın temasların olmasını sağladığını belirtir. Bu noktada Sampson (1988) kitle toplumunda makro düzeyde ampirik

analizle yerel dostluk bağlarının topluluklar arasında büyük farklılık gösterdiğini ve bu farklılıkların topluluk istikrarı ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu belirtir. Sistemik model ile ikamet süresine odaklandığı çalışmada bir bireyin topluluğa sosyal entegrasyonunu teşvik etmede topluluk düzeyinde konut istikrarının rolüne işaret eder. Hareketli bir bölgedeki bireyin kendi ikamet süresi ne olursa olsun istikrarlı alanların sakinlerinden oldukça farklı kısıtlamalarla karşı karşıya olduğundan arkadaşlık kurma ve yerel meselelere katılma konusunda daha az fırsatı olduğunu vurgular.

“...şimdi şöyle, oturduğumuz yerde komşular genelde yaşlı. O yüzden meraba nasılsın karşılaşınca. Böyle daha detaylı ilişki yok. Binadan dolayı yani...”
(K8/10)

“...iyi bilmiyorum, şimdi bu evde herkes, komşular biraz yaşlılar onun için meraba meraba, bu kadar yani... bizim o kadar yok. Ben çalışıyorum, çocuk okula gidiyor, eşim de çalışıyor. Biz sabah çıkıyoruz, akşam geliyoruz...”
(K10/14)

Komşuluk ilişkilerinin bir özelliği de kayıtsızlıktır. Kayıtsızlık sadece yaşam tarzları, görünüşleri veya geçmişleri bakımından farklı olan insanlar arasında yaşamaya atfedilmemelidir. Diğer bir deyişle birçok komşu yakınlık ya da dostluk aramadığı ya da beklemediği için komşular arasında meydana gelen gerçek karşılaşmalarda farklılıkların önemi kalmaz.

“Türk komşular var da hani meraba meraba. Bu kadar yani, oturup da çay içmek yok yani” (K3/15)

Komşular arasındaki ilişkileri anlamak için komşuların özgünlüklerini de hesaba katmak gerekir çünkü bunlar ister varlıklı ister yoksul sakinlerden oluşan her tür mahallede sınırlı komşu etkileşimleri hakkında alternatif bir okuma sunabilir (Van Eijk, 2012: 3014).

“...küçük bir apartmanda oturduğumuz için site değil, kapıcı yok sadece bir tane sahibi var. O da evleri kiraya veriyor. Kendisi de Almanya’da. Direkt satın alanlar var, onlarda sürekli kalmıyor. Çok sık karşılaşmıyoruz. Arkadaş ilişkisi yok komşularla...” (K6/2)

Komşuluk ilişkilerinin belirgin dinamiklerinden birini etnik farklılık oluşturmaktadır. Bu bağlamda yapılmış pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmalardan biri etnik farklılıkların komşuluk ilişkilerinde etkisi olduğuna ilişkin İsrail’de gerçekleştirilen Mesch ve Manor (2001: 1944-1945)’a ait araştırmadır. Yerel komşuluk ilişkilerindeki farklılıkları incelemek için üç yaklaşımdan bahsedilir: sıkıştırma, kaçınma ve bileşimsel. Sıkıştırma (compression) teorisinde, sosyal ilişkilerin bölgesel olarak sıkıştırılmasının komşuluk ilişkilerinin daha dar alanda gerçekleşmesinin nedeni olduğu belirtilir. Mahalle sakinlerinin çoğu bir azınlık grubunun üyesi olduğunda sosyal etkileşimlerin çoğu aynı topluluğun üyeleriyle gerçekleşmektedir. Dolayısıyla konut ayrımcılığını da beraberinde getiren bu perspektife göre bu tarz mahallelerde yaşayan azınlık üyelerinin komşularıyla genele kıyasla daha fazla ilişki kuracağını öngörmektedir. Diğer bir yaklaşım kaçınma (avoidance) teorisidir; azınlıkların eğitim kaynaklarına ve işgücü piyasası fırsatlarına erişimlerinde karşılaştıkları kısıtlamaların mahalle koşullarına yansıdığını öne sürer. Mahalleler, sakinlerin ortak hedeflere ulaşmasına olanak tanıyan karmaşık bir dostluk ve aile bağları ile resmi ve gayri resmi dernek bağları sistemi olduğu göz önüne alındığında azınlıklar düşük gelirli bölgelerde yüksek işsizlik ve yoksulluk oranlarıyla ayrılmaktadır. Bu alanlarda dezavantajlılığın yoğunlaşması, mahalledeki şiddet algısı ve şiddet mağduru olma ile pozitif ilişkilidir. Nüfus karışımı komşular arasındaki etkileşimi etkilemekte; bu bölgelerde yaşayanlar yüksek düzeyde suç korkusu yaşayabilmektedir. Bu tür ortamlarda sakinler komşularıyla temastan kaçınırlar ve güvensizlik, diğer sakinlerle yakın ilişkiler kurmalarını engeller. Komşuların sosyoekonomik statü ve aile yaşam tarzı bakımından farklılık göstermesi, daha az ortak nokta anlamına gelebilir. Hem homojenlik hem de heterojenlik bileşenlerinde kaçınma teorisi, yakınlardaki sakinlerin algılanan öngörülemezliği nedeniyle azınlık üyelerinin çoğunluğun üyelerinden komşularıyla etkileşime girme olasılığının daha düşük olacağını öne sürmektedir. Üçüncü yaklaşım ise etnik grupların komşuluğu da etkileyen çeşitli özelliklerde farklılık gösterebileceğini savunan bileşimsel (compositional) bakış açısıdır. Bir etnik grubun üyeleri başka bir grubun üyelerinden mesken olarak daha istikrarlıysa veya ev sahibi olma olasılıkları daha yüksekse, o zaman etnik köken değil bu sosyal yatırımlar komşuluk ilişkilerindeki çeşitliliği açıklayabilir. Dolayısıyla bu bakış açısına göre sosyoekonomik statü, ev sahipliği ve aile statüsü gibi diğer nitelikler kontrol edildikten sonra görünürdeki etnik farklılıkların ortadan kalktığı görülmektedir. Aynı şekilde Forrest (2012:320) etnik kökenin, konut ve sosyal yaşam arasındaki ilişkide evde ve çevresinde geçirilen zamanın bir değişkeni olarak önemli olduğunu belirtir. Etnik azınlıklar genellikle şehirlerin belirli yerlerinde yoğunlaşmış ve daha savunmacı ve yoğun sosyal ağlara sahiptirler. Dil ve kültürel farklılıklar, yerleşim alanını etnik çoğunluktan ziyade sosyal

etkileşimin odak noktası haline getirecek şekilde sosyal temaslarını yapılandırabilir ve sınırlandırabilir.

“...yok, kimse eve gelmiyor. Siz de gitmiyorsunuz. Bizim apartmanda Türk var ama çoğu Almanya’da. Yazın geliyorlar, tatil gibi oluyor. O zaman da havuz başında falan sadece. Ukraynalı komşularımız gelmişti, onun dışında Türk komşular hiç uğramamıştı ama çoğu yok çünkü...” (K7/2)

Shuval (1962)’ın İsrail’de mahalledeki etnik farklılıkların komşuluk ilişkilerine olan etkisini araştırdığı çalışması, homojenlik-heterojenlik seviyesinin dışarıdan bir gözlemcininkinden ziyade muhatabın bakış açısıyla tanımlanması açısından önem taşımaktadır. Katılımcılara komşularından ne kadar memnun olduklarına ve komşularının genel yardımseverliği, komşu çocuklarından rahatsızlık duyma, farklı bir komşu profili tercih etme gibi konulardaki duygularına yönelik hazırlanan maddeler uygulanmıştır. Etnik olarak karışık bir toplulukta tutumların etnik gruplar arasındaki yakınlık veya düşmanlık kalıplarıyla ilişkilendirildiğini vurgulamaktadır. Katılımcılardan Avrupalı olanların komşularından duydukları memnuniyet duygusunu azaltan durumu, Doğulu komşularla çevrelenmiş olmak olarak belirtirken; heterojen bir mahalledeki katılımcının memnuniyet düzeyi değişmemiştir. Kuzey Afrikalı katılımcıların ise tamamen heterojen bir mikro mahallede yaşadıklarında komşularından duyulan memnuniyetin belirgin bir şekilde arttığı görülmüştür. Bu durumu Shuval (1962); Avrupalılar tarafından çevrelenmiş yaşamının, komşulara olan olumlu düşünceleri artırdığı şeklinde yorumlarken; çalışmada Avrupalılar ya tamamen homojen ya da kısmen homojen bir mahalleyi tercih ettikleri, Kuzey Afrikalıların tamamen heterojen bir ortamda mutlu oldukları ortaya çıkmıştır. Antalya’da ise Rus nüfusu belirli mahallelerde yoğunlaşsa da homojen mahalle özelliği söz konusu değildir. Bu ise bazı durumlarda iletişim kuramamalarına karşın hiçbir katılımcı için sorun olmamıştır.

“...yok, burada hep yabancı oturduğum yerdekiler, Türk var ama bir iki üç aile. Ama onlar da Rusça bilmiyor görüşmüyoruz...” (K2/3)

Komşuluk ilişkilerinde önemli dinamiklerden bir diğeri ilişkilerin hangi yönde gerçekleştiğidir. Başka bir deyişle komşuluk ve komşuluk ilişkileri paylaşmayı barındırdığı gibi çatışmayı da barındırmaktadır (L’heuillet, 2019). Komşuluk ilişkilerinin bozulmasının pek çok nedeni olabileceği gibi, mevcut ortama yeni gelen ve farklı olanlar (Watt, 2022) önemli bir

etkendir. Olumsuz ilişkiler aynı zamanda bir mahallenin genel resminin önemli bir parçası olabilmektedir. Komşuluk ilişkileri üzerine olan alanyazına bakıldığında olumlu yönde ele alındığı ve ilişkilerin hayattaki önemli hedeflere ulaşmaya nasıl yardımcı olabileceğine odaklandığı görülmektedir ancak komşular arasındaki ilişkilerin her zaman olumlu olmadığı bir gerçektir. Komşular arasındaki anlaşmazlıklarda cinsiyet ve medeni durum etkilidir. Erkek ya da kadın olmak, bekar veya evli olmak, çocuk sahibi olmak, olası olumsuz durumlarda gösterilen anlayışı etkilemektedir. Komşular arasındaki anlaşmazlıklarla ilgili çalışmalar yapan Stokoe (2003); toplumsal cinsiyete dayalı deneyimin kadınların “anne” ve “bekar kadın” olarak kategorize edilmeleri ve geleneksel kadınlık ihlalleri gibi nedenlerle meydana geldiğini belirtir. 2006 yılındaki çalışmasında ise anlaşmazlıkların temelini genellikle gayrimeşru olarak sınırların ihlal edilmesi olduğunu vurgular. Birçok kültürde mahremiyet büyük önem taşımaktadır ve genellikle ses, gürültü gibi rahatsız edici durumların yanı sıra özel alanın ihlal edilmesi tartışmalara neden olmaktadır. Günümüzde artan göç, dil engelleri, suç ve mahallelerin kötü yönetimi sakinlerin komşuluk duygusunu olumsuz yönde etkileyen faktörlerdendir (Buonfino ve Hilder, 2006: 5). Bu faktörler dolayısıyla birçok çalışma da ele alınmıştır.

Komşular arasında yaşanan büyütülmemesi gereken sorunların birikmesi komşular arasında çatışmaya söz konusu olabilir (Nieuwenhuis vd., 2013: 2905). Modernleşme ile toplumsal değer ve yargıların farklılaşması, özellikle iş yaşamı, ekonomik imkânlar, öğrenim durumu, kentleşmenin etkisiyle geleneksel komşuluk anlayışında ve ilişkilerinde de farklılıklara neden olmaktadır. Yaşam alanlarının fiziki durumları, komşuluk ilişkilerinin sağlığı üzerinde de kendisi gösterebilmekte; ses geçiren duvar ve döşemeler, havalanmayan, yemek kokuları sinmiş merdiven boşlukları, birbirinin içine bakan balkonlar komşular arası gerilimi artırıcı unsurlar haline gelebilmektedir (Gür, 2000: 105, akt. Çelik, 2016: 42). Komşular arasındaki ortak çıkarlar sevgiden ziyade birlikte yaşamanın getirdiği zorunluluklardan kaynaklanmaktadır (Farahani, 2016: 368). Dolayısıyla mahalle sakinlerinin mahalle adına müdahale etme istekliliği, dini çeşitlilik ya da bireysel algılanan çatışmaların artışı gibi olumsuz etmenler komşuluk ilişkilerinin hızlı bir şekilde bozulmasına neden olabilmektedir (Nieuwenhuis vd., 2013).

“...sebepler şey ya, tatil döneminde iki haftalık ara tatil vardı. Bende, benim iki tane çocuk var, bir de komşunun çocuğu, geldi, zıplayıp duruyorlar. Saat iki yani bizde oturuyoruz yani. O da geldi, ay benim işte başım ağrıyor, sizde kaç tane çocuk var, yaptığınız ne burada. Yani falan da filan da. Bana yani şey yaptı, saat gündüz iki

yani gece değil, bir şey değil yani. Dedim bir daha gelirsin, merdivenden geri göndercem, yani bu kadar, gecenin ikisi olsa tamam, bir de hava da soğuktan yani, dışarı da gönderemezsin çocukları...” (K3/15)

Birçok kişi için komşuluk, yakınlık ve mahremiyeti dengelemek anlamına gelir ve iyi komşuluğun önemli bir göstergesi insanların mesafelerini korumaları ve birbirlerinin mahremiyetine saygı duymalarıdır. Belirli bölgelerde ise sakinlerin neden yakın ilişkilerden kaçındıklarını anlamak için “komşu olma” bağlamında ilişkilerin özelliklerinin dikkate alınması gerekirken; neden komşuluk ilişkilerinden kaçındıklarını anlama konusunda yapılan açıklamalarda önyargıdan söz edilebilir. İş, ibadet, eğlence, siyasi ve sosyal organizasyonlar genellikle mahallenin dışında yer aldığına sosyal ağlar coğrafi olarak daha dağınık bir hale gelmektedir. Özellikle çağdaş Batı şehirlerindeki kentsel yaşamı anlamada yaygın olarak kabul edilir ancak yoksul mahallelerdeki komşuluk ilişkilerinin analizinde ihmal edildiği söylenebilir. Başka bir ifade ile belirli mahallelerdeki insanların neden komşuluk ilişkilerinin çok az olduğunu veya hiç olmadığını anlamak için, politikacılar ve akademisyenler; varlıklı mahallelerle ilgili insanların mahallelerinin dışında ne yaptıklarına işaret ederken, yoksul mahalleler söz konusu olduğunda mahalle özelliklerinde bir açıklama aramaktadır (Van Eijk, 2012: 3010).

“...komşu, birkaç bir olay anlatacağım size. Villamız var, dışarıda normal müzik dinlemek, normal arkadaşlarla oturmak için. Saat sekizdeydi, biz müzik açtık, dans ediyorduk. Sekiz değil altıda başladık. Sekizde polis geliyor, siz çok müzik açtınız. Üç tane amca oturuyor, kalkıyorlar şikâyet. Aradılar çok ses ama sekiz saat. Sekizde villa da oluyor. Çünkü diyor benim kulaklarım ağrıyor, siz bana rahatsız yapıyorsunuz. Ama başka tarafta bizim meydan var. Düğün, her Pazar düğün var, sabaha kadar. Hiç zarar kimse yok, çok az bir durum ama komşular o kadar şey bence o nasıl, ben anlamadım bu durumu...” (K4/8)

2.6.6. Çok Kültürlü Komşular

Farklı ülkelerden göç edip gelenlerle mevcut ülkenin vatandaşları arasındaki komşuluk ilişkilerinde ülkelerin politikaları etkili olabilmektedir. Komşuluk ilişkileri ile mahallelerde topluluk duygusunu geliştirmek pek çok ülkede politikacılar için önemli hedeflerdendir (Hirvonen ve Lilius, 2019: 1024). Fortier (2007), “The Last White Kids” (2003) belgeselinden

yola çıkarak Kuzey İngiltere’de bulunan Bradford Manningham’da Müslüman Asya sakinlerinin hâkim olduğu bölgeyle ilgili yaptığı çalışmasında ırksal, etnik ve kültürel ilişkilerin sadece mekânsal konumlarla irdelenmesini değil aynı zamanda diğerini benimsemek ve komşusunu sevmek gibi duygusal ve etik konularında dikkate alınması gerektiğini belirtir. Söz konusu belgesel, ulusal kimlik ve ulusal kültür tanımları üzerine yapılan tartışmalarda yerel ve kişisel nasıl seferber edildiğine dair bir örnek oluşturmaktadır. Bradford, 2001 yılında şiddetli sokak kargaşalarının ülke gündeminde olduğu, çokkültürlülüğün vaatleri ve başarısızlıkları hakkında kamuoyunda tartışmalara yol açtığı üç kuzey kasabasından biri olması nedeniyle İngiltere’deki ırk ilişkilerinin zedelenmiş durumunu sembolize etmeye başlayan yer olarak tanımlanmaktadır. Çok ırklı mahallelerde komşu olmak, komşuyu sevmek; gerçek ve sembolik olana uygun bağlanma biçimlerini göstermek anlamına gelmektedir. Uygun komşuluk ilişkilerinin ve davranışlarının gerçekleşmesi için komşu olan kişinin önemsemesi gerekir. Bu bağlamda komşuyu sevmenin; ırk, sınıf ve cinsiyet ayrımı yapmadan önyargısız bir şekilde gerçekleştirilmesi için Fortier (2007) dışarıdan gelenlere kendilerini evlerinde hissettirecek stratejilerin oluşturulması ve uygulanması gerektiğini savunmaktadır.

Antalya farklı ülkelerden gelen, farklı diller konuşan, farklı kültürlere sahip bireylerin bir arada yaşadığı bir kenttir. Araştırma sahasında Ruslar dışında İran, Ukrayna, Kazakistan ve Kırgızistan vatandaşlarının da ikamet ettiği bilinmektedir. Birden fazla kültürden gelen bireylerin bir arada yaşaması kent genelinde oldukça yaygındır ki bu farklılıklar komşuluk ilişkilerine de yansımaktadır. İletişim zorlukları, kültürel çatışmalar, farklı yaşam tarzlarına verilen tepkilere bağlı olarak gelişen anlaşmazlıklar gözlemlenirken katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerde katılımcıların çok kültürlülüğü olumlu karşıladıkları görülmektedir.

“...evet bütün komşularla ilişkim çok güzel. Zaten yabancılarda var. Mesela bizim binada hem Ahıska Türk ailesi var. Ukrayna ailesi var, Rusyalı var, Çeçenistan’dan Dağıstan’tan var. Hani böyle çoğunluk, yüzde seksen diyelim Türk ama herkesle gayet iyiyiz öyle...” (K1)

Komşuluk ilişkilerindeki sorunlara odaklanan çalışmalarda son zamanlarda daha çok dikkat çeken unsur mahallelerdeki etno-ırksal çeşitlilik ilişkileri üzerindeki iddia edilen olumsuz etkilerdir. Söz konusu çeşitliliğin, etnik gruplar arası veya kişinin “kendi” etnik kategorisi içinde olmalarına bakılmaksızın genel olarak ilişkileri zorladığı (Wacquant, 2015) ileri sürülmesine rağmen bu çalışmada elde edilen sonuçlar aksini göstermekte; farklı ırk,

milliyet gibi unsurların olumsuz etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Amerika'ya göç eden Ukrayna ve Polonya vatandaşlarının deneyimlerinin araştırıldığı çalışmada, diasporadaki gruplar arası ilişkilerin alanları ve türleri açısından en önemli olanlarını belirtir (Fin, 2020): mekânsal ilişkiler alanı, gündelik etnik ilişkiler alanı ile gruplar arası tutumlar ve mesafeler alanı. Farklı bir kültürde kurulan ilişkiler alanlarında ortak vurgu komşuluk ilişkilerine yapılmıştır. Komşuluğun pozitif etkileri olduğu görülmüştür. Benzer durumun Antalya'daki farklı kültürlerin komşuluk ilişkileri içinde geçerli olduğu ortaya çıkmıştır.

“...birçoğu yabancı. Rus dışında Çeçenistan, farklı yerlerden hep. Türk yok apartmanda. Sürekli kalan üç daire var. Diğerleri memlekete gidip geliyor. Yandaki apartmanda bir tane Türk komşum var...” (K5)

“...bizim bina, yabancı var, başka... Ukraynalı var, İran'dan var, Türk var. Karışık. İyiyiz sorun yok...” (K14)

Bu çalışmada, çalışma hayatları, eğlence anlayışları, sosyal ve siyasi organizasyonlar ile dini farklılıkların komşuluk ilişkileri üzerine olumsuz etkisi olduğu görülmemiştir. Çelik (2018) göç edilen bir yerde komşularla ilk etkileşimin önyargılı olabildiğini ancak zaman içerisinde ilişkilerin olumlu yönde geliştiğini belirtir. Görüşme yapılan katılımcıların ifadeleri bu görüşü destekler niteliktedir ki öyleyse kültürel çeşitlilik Antalya'nın bir özelliği haline gelmiştir denilebilir.

SONUÇ

“Genel bir göç teorisinin ne mümkün ne de arzu edilebilir olduğunu, ancak göç araştırmalarını çağdaş toplumun daha genel bir anlayışına yeniden dahil ederek ve bir dizi sosyal bilimsel disiplinde daha geniş sosyal değişim teorileriyle ilişkilendirerek önemli ilerlemeler kaydedebileceğimizi savunuyorum” (Castles, 2010).

Clifford Jansen (1969:60) vurguladığı gibi göç multidisipliner bir olgudur; ilk bakışta coğrafi bir sorundur, insanların mekânda hareket etmesini içerir ve hem varış hem de ayrılış yerlerinin çevrelerini etkiler, değiştirir. Çıkış ve varış yerindeki nüfusların yapılarını etkilediği için demografiktir. Nüfustaki özellikle işçilerdeki birçok değişim bölgeler arasındaki ekonomik dengelere bağlı olduğu için ekonomiktir. Devletlerin uluslararası göçmenlerin ve mültecilerin ülkeden ayrılmalarını veya ülkeye girişlerini kontrol etme veya kısıtlama ihtiyacı hissettiklerinden siyasidir. Göçmenlerin ülkeyi terk etme nedenleri ve yeni ev sahibi topluma uyum sağlama sorunları incelenmesi gerektiği için sosyal psikolojiyi içermektedir ve hem çıkış hem de varış yerlerindeki sosyal yapı ve kültürel sistemler göçten etkilendiği ve dolayısıyla göçmeni de etkilediği için sosyolojik bir olgudur (akt. King, 2002:90). Başka bir ifadeyle ilk kuramsal çalışmalar, iktisatçılar ve coğrafyacılar tarafından başlamış, sonrasında sosyoloji ve siyaset bilimi gibi farklı disiplinlerin eklenmesiyle devam etmiştir. Uluslararası göçlere yönelik eğilimler tek bir disiplin ya da analiz düzeyiyle açıklanamayacak çeşitliliğe sahiptir (Massey vd., 2014:12). Dolayısıyla her bir kuram diğerine yapılan eleştiri ve önerilerle, göçmenlerin deneyimlerinin araştırılmasıyla şekillenerek oluşmuştur. Mevcut kuramlar yapılan çalışmaya göre belirli yönleri anlama isteğini karşılamaktadır; makro ya da mikro bir bakış açısı ile ele alma veya yapı/eylem ile ilgilenme eğilimindedir. O'Reilly (2012a) göç ve yerleşim için geliştirilen birçok kuramın temelinde insan davranışı ya da sosyal yaşam hakkında bir teori bulunduğu belirtir. Başka bir ifade ile göç farklılaşan bir olgudur. Yeni göç biçimleri bireylerin ve grupların kendi kültürel özelliklerini daha fazla muhafaza ederek yaşamalarına imkân tanımakla beraber göç edilen toplumun kültürüne uyum sağlamayı da beraberinde getirmektedir. Türkiye'nin göç veren bir ülkeden göç alan bir ülkeye dönüşmesi ve artan bir şekilde dünyanın pek çok ülkesinden göçmenlerin tercih ettiği bir lokasyon olması, farklı kültürleri barındırmasını sağlamaktadır. Böylelikle kültürleşme çok yönlü gerçekleşmektedir. Çalışmanın ana bağlamı olan bireyler arasındaki önemli toplumsal ilişki türü komşuluk ise kentleşme, teknoloji ve modern yaşamın getirileri gibi birçok sebepten geçmişten günümüze değişim göstermekle beraber varlığını korumaktadır. Bütün bu değişimlerle birlikte toplumlara göre komşuluğa yüklenen değerler ve anlamlar da farklılık göstermektedir.

Etnografik bir araştırma olarak tasarlanan bu çalışmada katılımcı gözlem yoluyla göçmen topluluğunu oluşturan Rus nüfusun, Liman ve Hurma mahallelerinin toplumsal yapısı içinde nasıl konumlandığına dair bir betimleme ortaya konulmuştur. Aynı zamanda gayri resmi sohbet imkanları elde edilmiş ve katılımcıların günlük yaşamlarında deneyimleri gözlemlenmiştir. Araştırma sahasında bulunan restoranlar, süpermarketler ve yerel pazarlar da dahil olmak üzere Rusların görünür olduğu yerler sıklıkla ziyaret edilmiş ve etkinliklere katılım sağlanmıştır. Bölgede bulunan Rus nüfusu ile ilgili olan iş yerleri, reklam panoları, tabelalar gibi materyallerin de fotoğrafları çekilmiştir. Katılımcılarla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulguların paylaşımında doğrudan ifadelerle sıklıkla yer verilmiş olup katılımcının duygu ve düşünceleri olabildiğince yansıtılmaya çalışılmıştır.

Bu doktora tezinde araştırmanın temel problemi olan “Antalya’da ikamet eden Rus nüfusunun kültürleşme bağlamında komşuluk ilişkileri nasıl gerçekleşmektedir?” sorusunun yanıtı aranmıştır. Daha iyi bir yaşam hedefiyle bireysel ve gönüllü olarak gerçekleştirdikleri göç ile Antalya’ya yerleşen Ruslar “yaşam tarzı göçmen” tanımına uymaktadır. Yapılan saha araştırmasında, bireylerin beraberinde getirdikleri etnik ve kültürel özellikleri yeni ortamlarının koşullarına entegre ettikleri gözlemlenmiştir. Özellikle Rus toplumundaki komşuluk ilişkileri ile Türk kültüründeki komşuluk ilişkileri arasındaki farklılıkların, Antalya’daki deneyimlerine yansıdığı belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, komşuluk ilişkilerinde olumlu yönde bir değişim ve dönüşüm yaşandığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, kültürel etkileşimin, bireylerin sosyal ilişkilerine ve toplumsal uyum süreçlerine olan katkısını vurgulamaktadır.

Çalışmanın alt problemlerinden olan “Rusların Antalya’ya gelmeden önceki komşuluk ilişkileri nasıldır?” sorusuyla ilgili farklı görüşler bulunmasına rağmen Antalya özelinde yaşanan komşuluk kültürünün Rusya’dakine benzer olmadığı açık bir şekilde ortaya çıkmıştır ki alanyazın taraması da bu sonucu doğrular niteliktedir. Elbette komşuluk ilişkileri evrensel değildir, farklı kültürlerde ve farklı zamanlarda aynı şekilde yaşanamaz. Komşuluk ilişkilerinde toplumsal yapı içerisinde bireylerin bulunduğu mahalle, statüleri, eğitimleri gibi pek çok etmen etkili olmaktadır. Çalışma kapsamında 16 katılımcı ile yüz yüze gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler ve gözlemlerden elde edilen sonuçlar olması nedeniyle Rus toplumun komşuluk ilişkileri ayrı bir araştırma konusu olarak da ele alınmalıdır.

Çalışmanın diğer bir alt problemi olan “Rusların Antalya’ya göç etme nedenleri nelerdir?” sorusuyla ilgili olarak geçmiş yıllardaki yapılan çalışmalarda vurgulanan ekonomi ve evlilik gibi nedenlerin yanı sıra iklim ön plana çıkmıştır. Rusya’ya kıyasla yıl boyunca daha ılıman olan Antalya’nın iklimi önemli bir etmen olmuştur. Tatil rotası olarak Ruslar tarafından uzun süredir en çok tercih edilen kent olması göz önüne alındığında bu sonuç şaşırtıcı değildir.

Geçmiş yıllarda gerçekleştirilen göçlerden bir diğer farkı da aile olarak toplu göçün fazlaşmasıdır. Evlilik yoluyla kadın göçü, aile ile göçe evrilmektedir. Dolayısıyla bu yönü ile de yaşam tarzı göçü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir diğer alt problem olan “Ruslar Antalya’da kültürleşmeyi nasıl deneyimlemektedirler?” sorusu çalışmanın önemli bir noktasını oluşturmaktadır. İlgili yanıtlar bütünleşme şeklinde gerçekleştiğini göstermektedir. Türk toplum yapısı siyasi sınırları içinde farklı kimlikleri barındıran ve kültürel çeşitliliğin olduğu bir toplumdur. Katılımcılar ifadelerinde göç sonrası ilk etkileşimde önyargı ile karşılaştıklarını ancak zamanla yerini iyi ilişkilere bıraktığını belirtmişlerdi. Son zamanlarda ise Türkiye’nin ekonomik koşullarından kaynaklanan sorunlar nedeniyle tekrar olumsuz yaklaşımlara maruz kaldıkları basında da yer verilen bir durum olmuştur. Nitekim Ruslar ve Türkler arasında ırk, din, milliyet farklılıklarından kaynaklanan ayrımcılık ve dışlama sorunlarının olmadığı ve kendi kültürel unsurlarını devam ettirerek Türk toplumunun kültürüne de uyum sağladıkları görülmektedir. Başka bir ifade ile Rus nüfusu asimile olmamakta; dil, gelenek, yaşam tarzı gibi farklılıklarıyla adaptasyon sürecini başarılı bir şekilde gerçekleştirmektedir.

Araştırmanın alt problemlerinden olan “Rusların Antalya’daki sosyoekonomik faaliyetleri nelerdir?” sorusuyla ilgili turizm sektörü başta olmak üzere farklı sektörlerde faaliyet gösteren Rus şirketlerde artış gözlemlenmektedir. Çalışmada denklik ve dil sorunlarının eğitim aldıkları alanlarda çalışmalarını engelleyebildiği tespit edilmiş ancak meslekleri dışında başka bir iş kollarında aktif olarak çalışan Rus bireylerin sayısının oldukça fazla olduğu gözlemlenmiştir. Araştırma sahasında ve genel olarak kentin birçok noktasında Rusça tabelalara sahip iş yerleri, kafeler, mağazalar, restoranlar bulunmaktadır. Bu durum Rusların yerel ekonomiye adaptasyonunu ve sosyoekonomik olarak aktif bir rol üstlendiklerini göstermektedir. Buna ek olarak Rus girişimcilerin farklı sektörlerde iş kurmaları, sadece kendi topluluklarına değil aynı zamanda yerel halka da hizmet sunarak ekonomik çeşitliliği artırmaktadır. Böylelikle hem ekonomik hem de sosyal entegrasyona katkıda bulunurken toplumsal ilişkilerin de güçlenmesine imkân sağlamaktadır.

Ekonomik refah seviyesi diğer göçmenlere göre görece yüksek olan Ruslar, gayrimenkul satın alımında da öne çıkmaktadır. Basında ve istatistiki verilerde sıklıkla vurgulanan bu durum Antalya özelinde de geçerliliğini korumaktadır. Kazançlarını döviz üzerinden elde eden ve çok uluslu şirketlerde çalışma imkanlarına sahip Ruslar bu bağlamda rahat bir yaşam sürmektedirler.

Çalışmanın alt problemlerinden “Rusların Antalya’daki sosyokültürel faaliyetleri nelerdir?” sorusuyla ilgili elde edilen veriler Türkçe öğrenimi, eğitim ve öğrenim faaliyetleri,

sosyal aktiviteler, siyasi katılım ve dini inanç pratikleri olarak değerlendirilmiştir. Türkçe öğrenimi ikamet izni için zorunlu olmamasına rağmen Ruslar Türkçe öğrenmek amacıyla kurslara ya da özel derslere katılmaktadır. Eğitim düzeyi yüksek olan Ruslar çocuklarının eğitimleri için Antalya’da bulunan Rus okulları yerine devlet okullarını tercih etmektedirler. Böylelikle çocuklarının adaptasyonu ve dil öğrenimi daha kolay gerçekleşmektedir. Sosyal aktiviteler için meslek gelişim, hobi ve ilgi alanlarına göre informal kurslara yönelmektedirler. Rus nüfusun Antalya’nın dokusuna yüksek katılım gösterdikleri eğitim, öğrenim ve mesleki edimleri ile katıldıkları ve bu yolla Türk nüfusu da zamanla etkileyebilecekleri öngörülmektedir.

Göçmenler için yeni kültüre uyum sürecinde oldukça işlevsel ve sosyal dayanışmanın önemli bir göstergesi olan derneklere katılım ise Rus göçmenler için birincil öncelik olmadığı ortaya çıkmıştır. Nitekim ikamet süresi arttıkça çevrelerindeki Rusların sayısında azalma gözlemlenmektedir. Katılımcı ifadeleri bu bulguyu doğrulamaktadır.

Toplumsal ve kültürel yaşamın bir parçası olan siyasi faaliyetler ise çeşitlilik göstermektedir. Türk vatandaşlığı olan Ruslar, Türkiye’deki genel ve yerel seçimlerde oy kullanmakta ancak aktif olarak siyasette yer almamayı tercih etmektedirler. Rusya’da gerçekleşen seçimlere ise yoğun bir katılım göstermektedirler. Dini inanç pratikleri ile ilgili olarak ise dini ritüeller ve ibadetler konusunda esnek oldukları, dini topluluklar ya da faaliyetlere katılım göstermedikleri ortaya çıkmıştır. Karma evliliği olan Ruslar eşleri ve ailelerinden din konusunda herhangi bir baskı görmediklerini açıkça ifade etmişlerdir.

Kültür ve sosyal yapı birbiriyle yakından ilişkili ve sürekli dinamik bir etkileşim halindedir. Sosyal ilişkilerin doğasını büyük ölçüde toplumsal normlar ve değerler belirler. Farklı kültürlerle ait toplumlar bir arada yaşarken çoğu zaman değişime ve dönüşüme uğrar. Antalya’daki Rus nüfusunun komşuluk ilişkilerinin kültürleşme bağlamında incelendiği bu çalışmada yapısal ya da kuramsal faktörlerden ziyade iki farklı kültürdeki komşuluk ilişkilerinin etkileşimleri doğrultusunda benzerlikler, değişimler ve dönüşümlerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Türk toplumuna göre görece daha zayıf komşuluk bağlarına sahip Rusların, Antalya’da zamanla değişen kültürel ve sosyal koşullar etkisiyle ilişkilerinin nasıl evrildiği ve dönüştüğü ortaya konmuştur.

Öneriler

Antalya’daki Rus nüfusunun komşuluk ilişkilerinin nasıl gerçekleştiğine yönelik tasarlanan bu çalışma neticesinde Rus toplumunda komşuluk kavramı üzerine bir araştırmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Katılımcılara Rusya’daki komşuluk ilişkileri sorulmuş ve

alınan yanıtlara çalışma içerisinde yer verilmiştir ancak Rusya gibi büyük bir coğrafyaya sahip bir toplumun komşuluk ilişkilerinin bölgeden bölgeye farklılaştığı ve birçok dinamikleri olduğu düşünüldüğünde ayrı bir çalışma ile incelenmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer önemli bulgu ise komşuluk ilişkilerindeki farklılaşmadır. Pandemi ile hayatımıza giren fiziksel mesafenin etkisi komşuluk ilişkilerine de yansımıştır. Türk toplumunda ayrı bir önemi bulunan kapı komşularının bile daha az görüştüğü bir sürece tanıklık edilmiştir. Katılımcıların ifadelerinde de yer alan pandemi sürecinin komşuluk ilişkilerinde büyük ölçüde etkili olduğu düşünülmektedir. Değişen komşuluk algısı ve ilişkilerinin detaylı bir çalışma ile incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (2006). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Adıgüzel, Y. (2019). “Küreselleşme Çağında Göç”. <https://ebs.istanbul.edu.tr/home/izlence/?id=652842&bid=1270&yil=2023> (erişim tarihi:30.10.2022).
- Afonin, M.V. ve Rudenko, L.D. (2015). “Neighborhood Community as an Institution of Local Self-Government”. *Social and Humanitarian Knowledge*, (4): 260-265.
- Akgün, M. ve Aydın, T. (1999). “Türk-Rus Ekonomik İlişkileri”. *Türkiye-Rusya İlişkilerinde Yapısal Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Yayın No: TÜSİAD-T/99-264, Lebib Yalkın Yayınları, İstanbul, 100-165.
- Altunışık, R., Boz, H., Gegez, E., Koç, E., Sığrı, Ü., Yıldız, E. ve Yüksel, A. (2022). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Yeni Perspektifler*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Agar, M. (1986). *Speaking of Ethnography, Qualitative Research Methods Series*. Sage, London.
- Akdeniz Turistlik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (AKTOB), (2023a). “Türkiye Turizm İstatistikleri 2022 Raporu”. <https://aktob.org.tr/istatistik/#:~:text=Türkiye'nin%20Turizm%20Geliri,ise%20paket%20otur%20harcamaları%20oluşturdu>. (erişim tarihi:04.03.2024).
- Akdeniz Turistlik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (AKTOB), (2023b). “Antalya’nın Yerleşik Yabancı Nüfus Oranı 102,643’e Ulaştı”. <https://aktob.org.tr/antalyanin-yerlesik-yabanci-nufus-orani-102643e-ulaсти/#:~:text=Antalya'nın%20yerleşik%20yabancı%20nüfusu,kişiyile%20ilk%20sırada%20yer%20alıyor...> (erişim tarihi 27.04.2024).
- Akın, M.H. (2014). “Bir Toplumsallaşma Aracısı Olarak Komşu”. A, Koyuncu (Ed.), *Komşuluk Kültürü*. Nobel, Ankara, 73-88.

- Akıncı, M. A. (2014). “Fransa’daki Türk Göçmenlerinin Etnik ve Dinî Kimlik Algıları”. *Bilig*, (70): 29-58.
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul”. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 58-83.
- Alkan, A. T. (1991). “Komşuluk ve Komşuluk İlişkileri”. *Türk Aile Ansiklopedisi*, Cilt:2. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara.
- Alver, K. (2012). “Komşuluk”. K. Alver (Ed.), *Kent Sosyolojisi*. Hece Yayınları, Ankara. 341-348.
- Alver, K. (2014). “Komşular ve Komşuluklar”. A. Koyuncu (Ed.), *Komşuluk Kültürü*. Nobel, Ankara, 49-72.
- Antonova-Ünlü, E., Sağın-Şimşek, Ç., Ateşman, E. ve Lozovska, A. (2015). “Russian Immigrant Diaspora in Turkey: Language Use, Preference and Attitudes”. *Turkish Studies*, 16(3): 391-410.
- Arık, İ. (2023). “Kırgızistan Örneğinde Yurt Dışında Yayınlanan Türk Dizilerine İlişkin İzleyici Görüşleri”. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25(45): 1264-1283.
- Arıkan, A. (2016). “Europeanness versus Turkishness in a Turkish TV Sitcom: The Case of Avrupa Avrupa”. *European Review*, 24(3): 470-477.
- Arıkan, A. (2018). *Etnografin El Kitabı*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Aydemir, A. (2012). “Divan-ı Lügat’it Türk’e Göre X. Asırda Türk Evi”. *International Journal of Social Science*, 5(1): 15-48.
- Bakar, B. (2015). *Beyaz Ruslar Esir Şehrin Misafirleri*. Tarihçi Kitabevi, İstanbul.
- Balkır, C. ve Uludağ, B. K. (2014). “Antalya’da Yaşayan Yerleşik Yabancı Emekli Göçmenlerin Yerel Ekonomiye Etkisi”. M. Tuna (Ed.), *Türkiye ve Yeni Uluslararası Göçler*. Sentez Yayıncılık, Bursa, 77-106.

- Barry, D. T. (2001). "Development of A New Scale for Measuring Acculturation: The East Asian Acculturation Measure (EAAM)". *Journal of Immigrant Health*, 3(4): 193-197.
- Bartram, D., Poros, M.V. ve Monforte, P. (2019). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. Hece Yayınları, Ankara.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri NVivo 7.0 iler Nitel Veri Analizi*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Başbuğ, F., ve Başbuğ, F. (2007). "Türk-Rus İlişkilerinin Tarihî Süreçte Avrasya'daki Sosyal ve Kültürel Yansımaları". *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS 38)*, Ankara, Türkiye, 10-15 Eylül, 1(1): 325-356.
- Bauman, Z. (2017). *Akışkan Modernite*. (Çev. S. O. Çavuş), Can Yayınları, İstanbul.
- Bayraktar, S. F. (2002). "“Komşu” Sözcüğü Üzerine". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2): 129-138.
- Becker, H. S. (2015). *Hariciler (Outsiders) Bir Sapkınlık Sosyolojisi Çalışması*. (Çev. Ş. Geniş ve L. Ünsaldı), Heretik, Ankara.
- Benson, M. ve O'Reilly, K. (ed.). (2009). *Lifestyle Migration Expectations, Aspirations and Experiences*. Ashgate, United Kingdom.
- Benson, M. ve O'Reilly, K. (2018). *Lifestyle Migration and Colonial Traces in Malaysia and Panama*. Palgrave Macmillan, UK.
- Berg, B. L. ve Lune, H. (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Çev. A. Arı), Pearson, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Berger, P. L. ve Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality A Treatise in The Sociology of Knowledge*. Penguin Books, United States of America.
- Berköz, L., Turk, Ş. Ş. ve Kellekci, Ö. L. (2009) "Environmental Quality and User Satisfaction in Mass Housing Areas: The Case of Istanbul". *European Planning Studies*, 17(1): 161-174, DOI: 10.1080/09654310802514086.

- Berry, J. W. (1997). "Immigration, Acculturation, and Adaptation". *Applied Psychology: An International Review*, 46(1): 5-68.
- Berry, J. W. (2001). "A Psychology of Immigration". *Journal of Social Issues*, 57(3): 615-631.
- Berry, J. W. (2005). "Acculturation: Living Successfully in Two Cultures". *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6): 697-712.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L. ve Vedder, P. (2006). "Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation". *Applied Psychology*, 55(3): 303-332.
- Biçer, B. (2013). "Komşuluğumuzun Tarihsel Serüveni". *Sosyoloji Divanı*, 1(2): 55-67.
- Birleşmiş Milletler (BM). (2022). "More than Half a Million Have Fled Ukraine, UN Refugee Agency Reports". <https://news.un.org/en/story/2022/02/1112872> (erişim tarihi: 20.05.2022).
- Bloch, A. (2003). "Victims of Trafficking or Entrepreneurial Women? Narratives of Post-Soviet Entertainers in Turkey". *Canadian Woman Studies*, 22(3-4): 152-158.
- Brednikova, O. (2021). "Don't Communicate with My Neighbors at All: Neighboring as A Routine Interaction". *Laboratorium: Russian Review of Social Research*, 13(2): 101-123. DOI: 10.25285/2078-1938-2021-13-2-101-123.
- Bommes, M., ve Morawska, E. (2016). *International Migration Research: Constructions, Omissions and the Promises of Interdisciplinarity*. Routledge, London.
- Bourhuis, R. Y., Moise, L. C., Perreault, S., ve Senecal, S. (1997). "Towards an Interactive Acculturation Model: A Social Psychological Approach". *International Journal of Psychology*, 32(6): 369-386.
- Böke, K. (2017). "Sosyal Bilimlerde Araştırma". K. Böke (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Alfa, İstanbul. 3-31.
- Bulmer, M. (1986). *Neighbours, the Work of Philip Abrams*. Cambridge University Press, Cambridge.

- Buonfino, A. ve Hilder, P. (2006). "Neighbouring in Contemporary Britain". <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=76548123e5b45d09c6d43a9295bf8b1a25c6d91b> (erişim tarihi: 06.05.2022).
- Byram, M. (2000). *Encyclopedia of Language Teaching and Learning*. Routledge, London.
- Canatan, K. ve Pazarbaşı, İ. (2016). "Ortadoğu Topluluklarında Komşuluk İlişkileri ve Komşuya Güven Düzeyi: Sosyolojik Bir Yaklaşım". *Çekmece İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8-9): 33-63.
- Castells, I. (2008). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür Birinci Cilt Ağ Toplumunun Yükselişi*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Castles, S. (2010). "Understanding Global Migration: A Social Transformation Perspective". *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(10): 1565-1586.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (Çev. B. U. Bal ve İ. Akbulut), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Castles, S., Haas, H. D. ve Miller, M. J. (2014). *The Age of Migration International Population Movements in the Modern World*. Palgrave Macmillan, UK.
- Chavis, D.M. ve Wandersman, A. (1990). "Sense of Community in The Urban Environment: A Catalyst for Participation and Community Development". *American Journal of Community Psychology*, 18(1): 55-81.
- Chindea, A., Majkowska-Tomkin, M., Heikki, M. ve Pastor, I. (2008). "Migration in the Russian Federation: A Country Profile". https://publications.iom.int/system/files/pdf/russia_profile2008.pdf (erişim tarihi: 27.02.2023).
- Cinokur, F. (2024). "Antalya Yabancı Sermayenin Radarına Girdi". <https://www.turizmdays.com/news/antalya-yabanci-sermayenin-radarina-girdi-23476.html> (erişim tarihi: 04.05.2024).
- Cooley, C. H. (1909). *Social Organization*. Charles Scribner's Sons, New York.

- Creswell, J. W. (2017a). *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (Çev. S. B. Demir), Eğiten Kitap, Ankara.
- Creswell, J. W. (2017b). *Nitel Araştırmacılar için 30 Temel Beceri*. (Çev. H. Özcan), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Creswell, J. W. ve Creswell, J. D. (2021). *Araştırma Tasarımı Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (Çev. E. Karadağ), Nobel, Ankara.
- Crow, G., Allan, G. ve Summers, M. (2002). “Neither Busybodies nor Nobodies: Managing Proximity and Distance in Neighbourly Relations”. *Sociology*, 36(1): 127-145. <https://doi.org/10.1177/0038038502036001007>.
- Cunliffe, A. (2010). “Retelling Tales of The Field: In Search of Organizational Ethnography 20 Years On”. *Organizational Research Methods*, 13(2): 224-239.
- Çelik, C. (2016). *Komşuların Çocuk Evlerine İlişkin Değerlendirmeleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, K. (2018). *Kültürlerarası Duyarlılık ve Birlikte Yaşam*. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi (HÜKSAM), Ankara.
- Çınar, M. (2024). “Antalya’dan Kaçan Ruslar Kiraları Düşürdü”. <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/antalyadan-kacan-ruslar-kiralari-dusurdu-42404314> (erişim tarihi: 08.05.2024).
- Deegan, M. J. (2021). “Chicago Etnografi Okulu”. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland, L. Lofland (Ed.), *Etnografi El Kitabı*. Nobel, Ankara, 11-25.
- Demirelli, R. (2023). *Deprem Nedeniyle Yaşadıkları Semtleri Değişen Kadınların Komşuluk İlişkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Demirkıran, M., Hekim, M., Çetin Kılıç, N. ve Eser, G. (2022). “Rusya-Ukrayna Savaşının Türkiye’deki Etkileri: Kriz Yönetimi Stratejilerini Açısından Antalya İli Örneği İncelemesi”. *İktisat İşletme ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(1): 68-87.

- Deniz, A. (2012). *Rusya'dan Antalya'ya Ulusaşırı Göç ve Bu Göçün Sosyo-mekânsal Sonuçları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, A. (2018). *Rusya-Türkiye Göç Sistemi: İstanbul'da Karma Evlilikler ve Ulusaşırı Pratikler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, A., ve Özgür, E. M. (2010). "Rusya'dan Türkiye'ye Ulusaşırı Göç: Antalya'daki Rus Göçmenler". *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(1): 13-30.
- Deniz, A., ve Özgür, E. M. (2013). "Antalya'daki Rus Gelinler: Göçten Evliliğe, Evlilikten Göçe". *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(27): 151-175.
- Deniz, A. ve Özgür, E. M. (2015). "Rus Kadınların Emek Göçü: Antalya Örneği", L. Körükmez ve İ. Südaş (Der.), *Göçler Ülkesi Alkışlar, Göçmenler, Araştırmacılar*. Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 115-133.
- Devrisheva, L. (2014). "Rusya'dan Türkiye'ye Göç Eden Aydınların Gözüyle Bolşevik İhtilali". *Mediterranean Journal of Humanities*, 4(2): 61-70. DOI: 10.13114/MJH.201428429.
- Doğan, İ. (2002). "Korumacılığın Geleneksel Kent Kültüründen Çıkarılması Gereken Dersler". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2): 15-23.
- Doğan, İ. (2018). *Göç ve Kültür*. Bilge Kültür Sanat, İstanbul.
- Druck, A. (2021). "As A Hyperlocal Form of Social Media, Nextdoor Helps Neighbours Connect–But Not Always for The Better". *Debating Communities and Networks XII Conference*, Australia, 1-9.
- Ekici, R., Kılıç, A. ve Yirik, Ş. (2015). "Turizm Bölgesinde (Antalya) Yaşayan Yerleşik Yabancıların Karşılaştıkları Sosyokültürel Problemlere İlişkin Algıları". *8. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi*, 2, 1149-1167.
- Emerson, R. M., Fretz, R. L. ve Shaw, L. L. (2021). "Katılımcı Gözlem ve Alan Notları". P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland, L. Lofland (Ed.), *Etnografi El Kitabı*. Nobel, Ankara, 352-368.

- Engür Dahi, A. (2023). “Türkiye’nin Rusya-Ukrayna savaşındaki Arabuluculuk Rolü”. <https://www.ntv.com.tr/yazarlar/aysegul-engur-dahi/turkiyenin-rusya-ukrayna-savasindaki-arabuluculuk-rolu,iLviEnnGIUG3LaAMmHeTVA> (erişim tarihi: 09.05.2024).
- Erkeç, U. F. (2017). “Evlilik Yoluyla Kadın Göçü ve Türkiye’de “Rus Gelin”lerin Durumu”. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 1(2): 21-43.
- Erşahin, S. (1996). “Rusya’da Müslümanlar: Tatar Kavimlerinin Tarihçesi”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 35(1-4): 561-601.
- Faist, T. (2000). “Transnationalization In International Migration: Implications for the Study of Citizenship and Culture”. *Ethnic and Racial Studies*, 23(2): 189-222.
- Farahani, L. M. (2016). “The Value of the Sense of Community and Neighbouring”. *Housing, Theory and Society*, 33(3): 357-376. DOI: 10.1080/14036096.2016.1155480.
- Farrell, S. J., Aubry, T. ve Coulombe, D. (2004). “Neighborhoods and Neighbors: Do They Contribute to Personal Well-Being?”. *Journal of Community Psychology*, 32(1): 9–25. doi:10.1002/jcop.10082.
- Fetterman, D. M. (2010). *Ethnography: Step-by-Step*. Sage, United States of America.
- Filiyeva, U. (2018). *Türkiye’ye Evlilik Yolu ile Göç Olgusu Türk Rus Basınında Algılanışı ile Rus Kadın Göçü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Fin, A. (2020). “An Ethnic Relations between Immigrant-based Groups in the Light of Florian Znaniecki's Theory. (Ethnic Relations as a Type of Social Relations: Case Study on Polish-Ukrainian Relations in Diaspora Situation)”. *Italian Sociological Review*, 10 (2S): 513–530.
- Forrest, R. (2012). “Housing and Social Life”. In D. F. Clapham, W. A. V. Clark, K. Gibb (Ed.), *The Sage Handbook of Housing Studies*. Sage, London, 313–326.
- Forrest, R. ve Kearns, A. (2001). “Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood”. *Urban Studies*, 38(12): 2125-2143.

- Forrest, R., La Grange, A. ve Ngai-Ming, Y. (2002). "Neighbourhood in a High-Rise, High-Density City: Some Observations on Contemporary Hong Kong". *The Sociological Review*, 50(2): 215–240. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.00364>
- Fortier, A. M. (2007). "Too Close for Comfort: Loving thy Neighbour and the Management of Multicultural Intimacies". *Environment and Planning D: Society and Space*, 25(1): 104–119. DOI:10.1068/d2404.
- Gebelek, G. (2008). *The New International Migration from A Gender Perspective: A Case Study of Post-Soviet 'Servants of Tourism' in Antalya*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Koç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Giddens, A. (1994). *Modernliğin Sonuçları*. (Çev. E. Kuşdil), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Glesne, C. (2014). *Becoming Qualitative Researchers an Introduction*. Pearson, United States of America.
- Goffman, E. (2015). *Tımarhaneler: Akıl Hastalarının ve Kapatılmış Diğer Kişilerin Toplumsal Durumu Üzerine Denemeler*. Heretik, Ankara.
- Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American Life the Role of Race, Religion and National Origins*. Oxford University Press, New York.
- Gorny, A. ve Torunczyk-Ruiz, S. (2011). "Integration of Migrants from the Perspective of Social Ties and Neighbour Relations". *CMR Working Papers*, No. 48/106, University of Warsaw, Centre of Migration Research (CMR), Warsaw. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/140831/1/665014090.pdf> (erişim tarihi:27.02.2023).
- Gökçük, M. (2007). *Kentleşme Sürecinde Akrabalık ve Komşuluk Kültürü (Afyonkarahisar Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Göksedef, E. (2022). "Rusya-Ukrayna Görüşmelerinde Türkiye'nin Rolü Ne?" <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-60920166> (erişim tarihi:09.05.2024).

- Gromasheva, O. (2021). "Hybrid Neighborliness in Action: The Case of Kudrovo, Russia". *Laboratorium: Russian Review of Social Research*, 13(2): 13–38. <https://doi.org/10.25285/2078-1938-2021-13-2-13-38>.
- Grunt, E. V. (2014). "Russian-Speaking Diaspora in Turkey and Indonesia: a Comparative Analysis". <https://www.ssa-rss.ru/files/File/PublikaciiROS/FacingAnUnequalWorldChallengesForRussianSociology.pdf#page=362> (erişim tarihi: 16.01.2023).
- Guest, A. M. ve Wierzbicki, S. K. (1999). "Social Ties at the Neighborhood Level: Two Decades of GSS Evidence". *Urban Affairs Review*, 35(1): 92–111. <https://doi.org/10.1177/10780879922184301>
- Guest, G., Bunce, A. ve Johnson, L. (2006). "How Many Interviews are Enough? An Experiment with Data Saturation and Variability". *Field Methods*, 18(1): 59-82.
- Güçlü, S. (2002). *Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya'da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci*. T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara.
- Gülçür, L., ve İlkkaracan, P. (2002). "The 'Natasha' Experience: Migrant Sex Workers from the Former Soviet Union and Eastern Europe in Turkey". *In Women's Studies International Forum*, 25(4): 411-421.
- Güleç Solak, S. ve Barut, K. N. (2021). "Yerleşik Yabancı Göçünün Kentleşme, Kent Kültürü ve Gündelik Yaşam Pratikleri Üzerine Etkisi: Alanya Örneği". S. Kolukırmak ve G. Dinç (Ed.), *Antalya Göç Kitabı*. Palet Yayınları, Konya, 227-250.
- Gündüz, M. ve Yıldız, M. C. (2008). "Türk Yazılı Kültüründe Komşuluk". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(25): 123-138.
- Güvenç, B. (1993). *İnsan ve Kültür*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Güvenç, B. (2019). *Kültürün Abc'si*. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Hagan, J. ve Ebaugh, H. R. (2003). "Calling Upon the Sacred: Migrants' Use of Religion in The Migration Process". *International Migration Review*, 37(4): 1145-1162.

- Hammersley, M. ve Atkinson, P. (1983). *Ethnography Principles in Practice*. Routledge, London.
- Hampton, K. ve Wellman, B. (2003). “Neighboring in Netville: How the Internet Supports Community and Social Capital in a Wired Suburb”. *City & Community*, 2(4): 277–311.
- Hatton, T. J. ve Williamson, J. G. (1998). *The Age of Mass Migration Causes and Economic Impact*. Oxford University Press, New York.
- Henning, C. ve Lieberg, M. (1996). “Strong Ties or Weak Ties? Neighbourhood Networks in A New Perspective”. *Scandinavian Housing and Planning Research*, 13(1): 3-26.
- Hennink, M. M., Kaiser, B. N. ve Marconi, V. C. (2017). “Code Saturation Versus Meaning Saturation: How Many Interviews are Enough?”. *Qualitative Health Research*, 27(4): 591-608.
- Hirvonen, J. ve Lilius, J. (2019). “Do Neighbour Relationships Still Matter?”. *Journal of Housing and the Built Environment*, 34(4): 1023-1041. <https://doi.org/10.1007/s10901-019-09656-0>.
- Howley, P., O'Neill, S. ve Atkinson, R. (2015). “Who Needs Good Neighbors?”. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 47(4): 939–956. <https://doi.org/10.1068%2Fa140214p>.
- Hsu, T. C. K., Grant, A. E. ve Huang, W. W. (1993). “The Influence of Social Networks on the Acculturation Behavior of Foreign Students”. *Connections*, 16(1-2): 23-36.
- Hunter, A. (1975). “The Loss of Community: An Empirical Test Through Replication”. *American Sociological Review*, 40(5): 537–552. <https://doi.org/10.2307/2094194>
- Iontsev, V. ve Ivakhniouk, I. (2002). “Russia in the World Migration Flows: Trends of the Last Decade (1992-2001)”. V. Iontsev (Ed.), *World in the Mirror of International Migration*. Max Press, Moscow, 34-79.
- Iontsev, V. ve Ivakhnyuk, I. (2013). “Migrant Integration Models in Modern Russia”. CARIM-East Research Report 2013/13, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute.

https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/27872/CARIM-East_RR-2013-13.pdf?sequence=1&isAllowed=y (erişim tarihi: 02.01.2023).

- İçduygu, A. (2009). “International Migration and Human Development in Turkey”. United Nations Development Programme Human Development Reports Research Paper, MPRA Paper No:19235 <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/19235/>. (erişim tarihi:11.04.2023).
- İlbuğa, E. U. (2012). “Antalya’da Göçmen Kadınlar ve Yaşam Koşulları1”. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (16): 134-147.
- Kallus, R. ve Law-Yone, H. (2000). “What is a Neighbourhood? The Structure and Function of an Idea”. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 27(6): 815–826. <https://doi.org/10.1068/b2636>
- Kaplan, K. A. (2019). “Rusça ve Türkçe Kaynakların Işığında Beyaz Rus Mültecilerinin Anadolu’daki Yaşamları”. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 34(1): 1-22.
- Kaya, T. (2011). “Chicago Okulu: Chicago’ya Özgü Bir Perspektif”. *Sosyoloji Dergisi*, 3(22): 367-383.
- Kaya, G. ve Çalışkan, A. (2021). “Antalya İli Nüfus ve Göç Dinamiklerinin Tarihsel ve Toplumsal Açılardan Analizi”. S. Kolukırık ve G. Dinç (Ed.), *Antalya Göç Kitabı*. Palet Yayınları, Konya, 109-135.
- Kılınç, E. (2014). *Antalya’da Yaşayan Yabancı Uyraklı Aile Çocuklarının Karşılaştığı Eğitim Sorunları (Uluslararası Özel Antalya Rus Okulu Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- King, R. (2002). “Towards A New Map of European Migration”. *International Journal of Population Geography*, 8(2): 89-106.
- Knoblauch, H. (2005). “Focused Ethnography”. *Forum: Qualitative Social Research*, 6(3): 1-14.
- Kolukırık, S. (2014). “Uluslararası Göç ve Türkiye: Yerel Uygulamalar ve Görünümler”. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 6(2): 37-53.

- Koyuncu, A. (ed.). (2014). *Komşuluk Kültürü*. Hece Yayınları, Ankara.
- Köseoğlu, E. ve Burkut, E. B. (2017). “Komşuluk İlişkilerinde Gösterişçi Tüketim Teorisi ve Medya Yoluyla Mekânın Araçsallaştırılması”. *10. Uluslararası Sinan Sempozyumu*. 27-28 Nisan 2017, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Kusenbach, M. (2003). “Patterns of Neighboring: Practicing Community in the Parochial Realm”. *Symbolic Interaction*, 29(3): 279–306.
- Leavy, P. (ed.). (2020). *The Oxford Handbook of Qualitative Research*. Oxford University Press, USA.
- LeCompte, M. D. ve Preissle, J. (1993). *Ethnography and Qualitative Design in Educational Research*. Academic Press, United States of America.
- LeCompte, M. D. ve Schensul, J. J. (2010). *Designing and Conducting Ethnographic Research: An Introduction*. Altamira Press, United Kingdom.
- LeCompte, M. D. ve Schensul, J. J. (2013). *Analysis an Interpretation of Ethnographic Data: A Mixed Methods Approach*. Altamira Press, United Kingdom.
- Lee, E. S. (1966). “A Theory of Migration”. *Demography*, 3(1): 47-57.
- Lemanski, C. (2006). “Spaces Of Exclusivity or Connection? Linkages Between a Gated Community and Its Poorer Neighbour in A Cape Town Master Plan Development”. *Urban Studies*, 43(2): 397-420.
- L’heuillet, H. (2019). *Komşuluk İnsanların Birlikte Varoluşu Üzerine Düşünceler*. (Çev. A. Beyaz), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Macdonald, S. (2021). “İngiliz Sosyal Antropolojisi”. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland, L. Lofland (Ed.), *Etnografi El Kitabı*. Nobel, Ankara, 60-79.
- Malakha, I. (2002). “On “Brain Drain” from Russia During the Second Half of the 1990’s”. V. Iontsev (Ed.), *World in the Mirror of International Migration*. Max Press, Moscow, 130-142.

- Malinowski, B. (1966). *Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea*. 7th Impression, Routledge, London.
- Mann, P. H. (1954). "The Concept of Neighborliness". *American Journal of Sociology*, 60(2): 163- 168.
- Marshall, G. (2020). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Çev. O. Akınhay ve D. Kömürcü), Bilim Sanat, Ankara.
- Massey, D. (2002). "A Synthetic Theory of International Migration". V. Iontsev (Ed.), *World in the Mirror of International Migration*. Max Press, Moscow, 143-153.
- Massey, D. S. (2003). "Patterns and Processes of International Migration in the 21st Century". *Conference on African Migration in Comparative Perspective, Johannesburg, South Africa*, June, 4(7): 1-41.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., ve Taylor, J. E. (2014). "Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirmesi". *Göç Dergisi*, 1(1): 11-46.
- Matsumoto, D., LeRoux, J. A., Bernhard, R. ve Gray, H. (2004). "Unraveling the Psychological Correlates of Intercultural Adjustment Potential". *International Journal of Intercultural Relations*, 28(3-4): 281-309.
- Mehmedoğlu, A. U. (2020). "Göç, Kültür ve Kimlik". *Göç ve İnsanlık*. DİB Yayınları, Ankara, 11-16.
- Menteşe, M. (2022). "Divan Şairinin Zihin Dünyasında Komşuluk Biçimleri". *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 8(2): 1692-1712.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative Research A Guide to Design and Implementation*. Jossey-Bass, New Jersey.
- Mesch, G. S. ve Manor, O. (2001). "Ethnic Differences in Urban Neighbour Relations in Israel". *Urban Studies*, 38(11): 1943–1952.
- McAreavey, R. (2017). *New Migration Destinations Migrating to Rural and Peripheral Areas*. Routledge, New York.

- Mollenhorst, G., Völker, B. ve Schutjens, V. (2009). “Neighbour Relations in the Netherlands- A Decade of Evidence”. *Tijdschrift Voor Economische en Sociale Geografie*, 100(4): 549-558.
- Navas, M., Rojas, A. J., García, M. ve Pumares, P. (2007). “Acculturation Strategies and Attitudes According to The Relative Acculturation Extended Model (RAEM): The Perspectives of Natives Versus Immigrants”. *International Journal of Intercultural Relations*, 31(1): 67-86.
- Nieuwenhuis, J., Völker, B. ve Flap, H. (2013). “A Bad Neighbour Is as Great a Plague as a Good One Is a Great Blessing: On Negative Relationships Between Neighbours”. *Urban Studies*, 50(14): 2904–2921.
- Nirun, N. (1991). *Sistematik Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi*. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Obolensky-Ossinsky, V. V. (1931). “Emigration from and Immigration into Russia”. *In International Migrations, Volume II: Interpretations*, 521-580. <https://www.nber.org/system/files/chapters/c5118/c5118.pdf> (erişim tarihi: 27.02.2023).
- Oğuz, H.Ş. (2013). *Kültürlerarası İletişim Bağlamında Sığınmacılık Deneyimi: Gaziantep Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Orlenko, O. A. (2022). “Thinkers of the Past About Patriotism and Love Thy Neighbor as the Basis of a Healthy Russian Society”. *Научный Альманах Стран Причерноморья*, 3(31): 23–30.
- O'Reilly, K. (2009). *Key Concepts in Ethnography*. Sage, London.
- O'Reilly, K. (2012a). *International Migration and Social Theory*. Palgrave Macmillan, New York.
- O'Reilly, K. (2012b). *Ethnographic Methods*. Routledge, New York.

- O'Reilly, K. ve Benson, M. (2016). "Lifestyle Migration: Escaping to The Good Life?". M. Benson ve K. O'Reilly (Ed.), *Lifestyle Migrations: Expectations, Aspirations and Experiences*. Ashgate, United Kingdom, 11-24.
- Özbaş, M. (2016). "Kitab-ı Mukaddes Öğretilerinde Komşuluk ve Komşuluk Hakları". *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8-9): 11-32.
- Özbay, F. (2014). "Akrabalık ve Komşuluk İlişkileri". *Türk Aile Yapısı Araştırması İleri Analiz Raporu*, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İPSOS, Ankara, 1-48.
- Özdemir, H. (1991). "Türkiye'de Komşuluk ve Komşuluk İlişkileri". *Türk Aile Ansiklopedisi*, Cilt:2. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara.
- Özgür, E. M., Deniz, A., Hasta, D. ve Yüceşahin, M. M. (2014). "Rusya ve Türkiye (Antalya) Arasında Turizme Dayalı Bir Göç Sistemi Oluşumu", *Türkiye Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi*, 4-6 Haziran 2014, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, Türkiye.
- Padilla, A. M. ve Perez, W. (2003). "Acculturation, Social Identity, and Social Cognition: A New Perspective". *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 25(1): 35-55.
- Park, R.E. (1928). "Human Migration and the Marginal Man". *The American Journal of Sociology*, 33(6): 881-893.
- Park, R. E. ve Burgess, E. W. (2020). *Şehir Kent Ortamındaki İnsan Davranışlarının Araştırılması Üzerine Öneriler*. (Çev. P. Karababa Kayalığı), Heretik, Ankara.
- Paşalıoğlu, C. (2020). "Rus ve Türk Dil Dünya Görüşlerinde Aile Konsepti". *Avrasya Uluslararası Araştırma Dergisi*, 8 (25): 164-176.
- Piontkowski, U., Florack, A., Hoelker, P. ve Obdrzálek, P. (2000). "Predicting Acculturation Attitudes of Dominant and Non-dominant Groups". *International Journal of Intercultural Relations*, 24(1): 1-26.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone The Collapse and Revival of American Community*. Simon and Schuster, New York.

- Putnam, R. D. (2007). "E Pluribus Unum: Diversity and Community in The Twenty-First Century". *Scandinavian Political Studies*, 30(2): 137–174.
- Redfield, R., Linton, R. ve Herskovits, M. J. (1936). "Memorandum for the Study of Acculturation". *American Anthropologist*, 38(1): 149-152.
- Richards, L. ve Morse, J. M. (2012). *Read Me First for A User's Guide to Qualitative Methods*. Sage, United States of America.
- Rudmin, F. (2003). "Critical History of the Acculturation Psychology of Assimilation, Separation, Integration, and Marginalization". *Review of General Psychology*, 7(1): 3-37.
- Ruonavaara, H. (2021). "The Anatomy of Neighbour Relations". *Sociological Research Online*, 27(2): 379-395. <https://doi.org/10.1177%2F13607804211012708>.
- Ryder, A. G., Alden, L. E. ve Paulhus, D. L. (2000). "Is Acculturation Unidimensional or Bidimensional? A Head-to-head Comparison in the Prediction of Personality, Self-identity, and Adjustment". *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(1): 49-65.
- Ryzhova, V. S. (2016). "Trust and Ethnic Tolerance Under Conditions of Social Change". *Sociological Journal*, 22(1): 72-94. DOI: 10.19181/socjour.2016.22.1.3920.
- Ryzhova, V.S. ve Arutyunova, E.M. (2021). "Life in Science" *Sociological Journal*, 27(2): 173–182. DOI: 10.19181/socjour.2021.27.2.8093
- Sağiroğlu, A. Z. (2015). "Türkiye'nin Değişen Göç Karakteri". *Sosyoloji Divanı*, 3(6): 9-30.
- Sahib, R. (2021). "Helping a Neighbour in Need: An Auto-Ethnography of Lived-Hadith Citizenship". *Jurnal Living Hadis*, 6(1): 121-134. DOI: <https://doi.org/10.14421/livinghadis.2021.2703>.
- Saldana, J. (2019). *Nitel Araştırmacılar İçin Kodlama El Kitabı*. (Çev. A. Tüfekçi Akçan ve S. N. Şad), Pegem Akademi, Ankara.
- Sam, D. L. (2006). "Acculturation: Conceptual Background and Core Components". D. L. Sam ve J. W. Berry (Ed.), *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology*. Cambridge University Press, UK, 11-26.

- Sam, D. L. ve Berry, J. W. (2010). "Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet". *Perspectives on Psychological Science*, 5(4): 472-481.
- Sampson, R. J. (1988). "Local Friendship Ties and Community Attachment in Mass Society: A Multilevel Systemic Model". *American Sociological Review*, 53(5): 766-779.
- Sampson, R. J., Morenoff, J. D. ve Gannon-Rowley, T. (2002). "Assessing 'Neighborhood Effects': Social Processes and New Directions in Research". *Annual Review of Sociology*, 28: 443-478.
- Saygın, S. ve Hasta, D. (2018). "Göç, Kültürleşme ve Uyum". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3): 312-333. doi: 10.18863/pgy.364115.
- Shen, B. J. ve Takeuchi, D. T. (2001). "A Structural Model of Acculturation and Mental Health Status Among Chinese Americans". *American Journal of Community Psychology*, 29(3): 387-418.
- Schensul, J. J. ve LeCompte, M. D. (2013). *Essential Ethnographic Methods: A Mixed Methods Approach*. Altamira Press, UK.
- Shuval, J. T. (1962). "The Micro-Neighborhood: An Approach to Ecological Patterns of Ethnic Groups". *Social Problems*, 9(3): 272-280.
- Simmel, G. (2009). *Bireysellik ve Kültür*. (Çev. T. Birkan), Metis Yayınları, İstanbul.
- Skjaeveland, O., Gärling, T. ve Maeland, J. G. (1996). "A Multidimensional Measure of Neighboring". *American Journal of Community Psychology*, 24(3): 413-435.
- Spradley, J. P. (1980). *Participant Observation*. Holt, Rinehart and Winston, United States of America.
- Stokoe, E. H. (2003). "Mothers, Single Women and Sluts: Gender, Morality and Membership Categorization in Neighbour Disputes". *Feminism and Psychology*, 13(3): 317-344.
- Stokoe, E. (2006). "Public Intimacy in Neighbour Relationships and Complaints". *Sociological Research Online*, 11(3): 137-157.
- Suveren, Y. (2022). *Sosyolojik Araştırma Pratiği Temel Konu ve Sorunlar*. Nobel, Ankara.

- Südaş, İ. (2012). “Lifestyle Migration to Turkey: EU Citizens Living on The Turkish Sunbelt”.https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/112215508/lifestyle_migration_turkey-libre.pdf?1709888538=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DLifestyle_Migration_to_Turkey_Eu_Citizen.pdf&Expires=1718036125&Signature=AJmektpZ4G0VO1OwanzrW76xIlhdmFHjGmvBgo58W7i6ob8B1XOdIKFPxJiJD1HBT9RArX~HbZoSwMozOYjQCCxZ76-mWncP~4~w9yVNNbJxVqiNTwrbQEo-x67w7K5tCcqSLHJkI0yTPORl-RpfKLK9xVbf30Lk2hQ2d404wy0QL5TnxA33LEROeTvmO9-PQNuQorZagGJ7~XJPqz~HATkEC8jVxzvhWfTC8Ug4m7mnxZCLHtTxjFsOvAkV-N5GyjN28tBhrHC1EOxcBXWBSiFTfeKgYvepjebmxQzHEpC5iZu9RChwlowNUVevRK4QszKFZLpyMJiXj1S627hyjw__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA (erişim Tarihi: 21.01.2023).
- Südaş, İ. (2014). “Ege Kıyılarının Avrupalı Sakinleri”. M, Tuna (Ed.), *Türkiye ve Yeni Uluslararası Göçler*. Sentez Yayıncılık, Ankara, 107-161.
- Şensoy, N. ve Karadağ, A. A. (2012). “Sosyal Etkileşimin Komşuluk Düzeyinde Geliştirilmesine Yönelik Bir Araştırma: Ankara TOKİ Atakent Sitesi Örneği”. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(6): 279-289.
- Taşkesenligil, M. (2016). “Kültürel Bağlamda Rus ve Türk Kültüründe Dini Bayramlar”. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 30(30): 115-125. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.91943>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, (2024). “Yatırım Rehberi Gayrimenkul ve Vatandaşlık Edinimi”. <https://www.invest.gov.tr/tr/investmentguide/sayfalar/acquiring-property-and-citizenship.aspx> (erişim tarihi: 08.05.2024).
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, (2022). “Mahalle Kapatma Duyurusu Hk.”. <https://www.goc.gov.tr/mahalle-kapatma-duyurusu-hk2> (erişim tarihi: 27.04.2024).
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, (2024). “İkamet İzinleri”. <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri> (erişim tarihi: 29.05.2024).
- Torkington, K. (2010). “Defining Lifestyle Migration”. *Dos Algarves*, 19: 99-111.

- Trundle, C. ve Phillips, T. (2023). Defining Focused Ethnography: Disciplinary Boundary-Work and The Imagined Divisions Between ‘Focused’ and ‘Traditional’ Ethnography in Health Research—A Critical Review. *Social Science & Medicine*, 332(116108): 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2023.116108>
- Tuncer, G. (2022). “Rusya-Ukrayna Savaşı Sonrası Antalya’da Kiralık Ev Fiyatları Yüzde 100 Arttı”. <https://www.indyturk.com/node/485211/ekonomi/rusya-ukrayna-savasi-sonrasi-antalyada-kiralik-ev-fiyatları-yüzde-100-arttı> (erişim tarihi: 08.05.2024).
- Tupikina, K.V. (2016). “Neighboring Community as An Example of Social Communication (For Example, Houses the Homeowners of the City of Kurgan)”. *International Scientific Journal*, (5): 108-112.
- Türk, T. ve Ekşi, H. (2017). *Nitel Desenler: Etnografya*. Edam Yayıncılık, İstanbul.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2023a). “Türkiye’de İkamet Etmeye Başladığı Yıla, Cinsiyete, Vatandaşlık Ülkesine Göre Yabancı Uyruklu Nüfus”. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1> (erişim tarihi: 25.07.2024).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2023b). “Türkiye’de İkamet Etmeye Başladığı Yıla Göre Yabancı Uyruklu Nüfus”. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> (erişim tarihi: 10.10.2023).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024). <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> (erişim tarihi: 29.05.2024).
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (2024). “Veri ve Kaynaklar”. <https://turkiye.iom.int/tr/veri-ve-kaynaklar> (erişim tarihi: 01.03.2024).
- Unger, D. G. ve Wandersman, A. (1982). “Neighboring In an Urban Environment”. *American Journal of Community Psychology*, 10(5): 493–509.
- Unger, D.G. ve Wandersman, A. (1985). “The Importance of Neighbors: The Social, Cognitive, and Affective Components of Neighboring”. *American Journal of Community Psychology*, 13(2): 139–169.

- Uslu, F. (2019). “Atayurttan Anayurdu Yörük Obalarında Komşuluk İlişkileri”. *Türk Ekini*, 3:36-41.
- Usta Baki, B. (2021). *Güvenlikli Sitede Komşuluk İlişkileri Bağlamında Suç Korkusu*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uturgauri, S. (2015). *Boğaz'daki Beyaz Ruslar 1919-1929*. Tarihçi Kitabevi, İstanbul.
- Ünlütürk-Ulutaş, Ç. (2010). “Evin İçi İşyeri: Ev Hizmetleri, Ücretli Emek ve Göçmen Kadın Emeği”. S. Dedeoğlu ve M. Yaman-Öztürk (Ed.), *Kapitalizm Ataerkillik ve Kadın Emeği*. Sosyal Araştırmalar Vakfı: İstanbul, 277-303.
- Van Eijk, G. (2011). ““They Eat Potatoes, I Eat Rice’: Symbolic Boundary Making and Space in Neighbour Relations”. *Sociological Research Online*, 16(4): 22-33.
- Van Eijk, G. (2012). “Good Neighbours in Bad Neighbourhoods: Narratives of Dissociation and Practices of Neighbouring in a ‘Problem’ Place”. *Urban Studies*, 49(14): 3009–3026.
- Vasilyevich, M.M. ve Alekseyevna, E.V. (2017). “Neighborhood Relations in Gated Communities”. *Society: Sociology, Psychology, Pedagogy*, (7): 15-19. <https://doi.org/10.24158/spp.2017.7.2>
- Völker, B. ve Flap, H. (2007). “Sixteen Million Neighbors: A Multilevel Study of the Role of Neighbors in the Personal Networks of the Dutch”. *Urban Affairs Review*, 43(2): 256–284. <https://doi.org/10.1177/1078087407302001>.
- Wacquant, L. (2015). *Kent Paryaları İleri Marjinalliğin Karşılaştırmalı Sosyolojisi*. (Çev. M. Doğan), Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Ward, C. ve Kennedy, A. (1999). “The Measurement of Sociocultural Adaptation”. *International Journal of Intercultural Relations*, 23(4): 659-677.
- Warren, D. I. (1978). “Explorations in Neighborhood Differentiation”. *The Sociological Quarterly*, 19(2): 310-331.

- Watt, P. (2022). "Getting Along with the Neighbours? Neighbourliness, Unneighbourliness and Community in a London Suburb". L. Cheshire (Ed.), *Neighbours Around the World: An International Look at the People Next Door*, Emerald Publishing Limited, Leeds, 169-188.
- Whyte, W. F. (2017). *Köşebaşı Toplumu Bir İtalyan Kenar Mahallesinin Toplumsal Yapısı*. (Çev. D. Elhüseyni), Heretik, Ankara.
- Wirth, L. (1938). "Urbanism as a Way of Life". *American Journal of Sociology*, 44(1): 1-24.
- Wolcott, H. F. (1994). *Transforming Qualitative Data Description, Analysis and Interpretation*. Sage, United States of America.
- Wolcott, H. F. (1999). *Ethnography: A Way of Seeing*. Altamira Press, A Division of Sage Publications, Inc. Walnut Creek, CA.
- Wood, R. A. (1914). "The Neighborhood in Social Reconstruction". *The American Journal of Sociology*, 19(5): 577-591.
- Yakar, M. ve Temurçin, K. (2013). "Yurtdışından Kim, Nereye Göç Ediyor?". *Journal of World of Turks*, 5(1): 217-231.
- Yaman, F. (2019). *Göç ve Toplum Dünyada ve Türkiye'de Değişen Nüfus Hareketleri*. Ketebe Yayınları, İstanbul.
- Yaman Kahveci, G. (2018). *Hollanda'da Yaşayan Türklerin Ev Sahibi Toplumla Sosyokültürel Temaslarının Kültürel Aktarım Sürecine Etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, M. C. ve Gündüz, M. (2011). "Sosyokültürel Değişim Sürecinde Komşuluk". https://www.academia.edu/6613652/Sosyo_Kulturel_Degisim_Surecinde_Komsuluk_Turk_Kulturu_ve_Komsuluk (erişim tarihi: 03.04.2022).
- Yıldız, M.C. ve Gündüz, M. (2015). *Komşuluk Kültürü*. Nobel, Ankara.
- Yılmazöz, Ü. (2010). *Kentsel Dönüşüm Sonrası Komşuluk İlişkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Yükseker, D. (2007). “Shuttling Goods, Weaving Consumer Tastes: Informal Trade Between Turkey and Russia”. *International Journal of Urban and Regional Research*, 31(1): 60-72.

Zaporozhets, O. ve Brednikova, O. (2022). “New Neighbours in New Urban Districts in Large Russian Cities: Constructing Scenarios of Neighbouring”. L. Cheshire (Ed.), *Neighbours Around the World: An International Look at the People Next Door*, Emerald Publishing Limited, Leeds, 37-54.

EKLER**Ek 1- T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'nin Yanıtı****CİMER****CUMHURBAŞKANLIĞI
İLETİŞİM MERKEZİ****Sayın ÖZEN ÖZLEM ÖZCAN,**

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)'ne yapmış olduğunuz 2400135166 sayılı başvurunuz 05.02.2024 tarihinde cevaplanmıştır*

Cevap Metni: Başvuruya Cevap Veren Birim: Göç Politika ve Projeleri Daire Başkanlığı

Cevabi Yazı Evrak Tarihi/Sayısı: 02.02.2024 - 18779

Başvuruya Verilen Cevap:

Sayın İlgili,

Başvurunuz Başkanlığımız tarafından incelenmiş olup Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı doktora tez çalışmasında kullanılmak üzere Antalya ilinde ikamet eden Rus vatandaşlarına ait bazı istatistiki verileri talep edilmektedir.

Bu kapsamda, kamuoyu ile paylaşılan veriler Başkanlığımız resmi internet sitesi www.goc.gov.tr adresi "İstatistikler" sekmesinde yer almakta olup ayrıca haftalık olarak güncellenmektedir.

Bilgilerinize sunulur.

** Başvurunuz **GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI** tarafından cevaplanmış olup cevap içeriğine ilişkin hukuki sorumluluk cevap veren kuruma aittir. CİMER'in işleyişine dair tüm bilgiler için [tıklayınız](#).*

Başvurunuz ile ilgili tüm işlemleri sizi internet sitesine yönlendirecek "CİMER'E GİRİŞ" adresinden takip edebilir, hizmet kalitesi ve verimliliğimizi arttırmak için "CEVABI DEĞERLENDİR" butonuna tıklayarak memnuniyet anketimizi doldurabilirsiniz.

Ek 2- Araştırmacıya Ait Rusça Kurs Bitirme Belgesi

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü**

KURS BİTİRME BELGESİ

KURSIYERİN		PROGRAMIN		BELGENİN	
T.C KİMLİK NO	4444444444	SEVİYE		NUMARASI	97009720190061084269
ADI SOYADI	Özen Özlem ÖZCAN	ALAN	Yabancı Diller	TARİH	15/05/2019
BABA ADI	Arif	MESLEK	Rusça A2 Seviyesi	VERİLDİĞİ YER	Antalya / Konyaaltı / Konyaaltı Halk Eğitimi Merkezi
ANNE ADI	Zahide				

Yukarıda açık kimliği yazılı Özen Özlem ÖZCAN, Antalya Büyükşehir Belediyesi işbirliğinde 11/02/2019 - 15/05/2019 tarihleri arasında düzenlenen 160 saatlik Rusça A2 Seviyesi programını tamamlayarak bu belgeyi almaya hak kazanmıştır.

MEB0997009720190061084269

Bu belgenin doğruluğu <https://www.turkiye.gov.tr> adresinden veya mobil cihazlara yükleyebileceğiniz e-Devlet Kapısı'na ait Barkodlu Belge Doğrulama uygulaması ile karekodu okutularak kontrol edilebilir.

Ek 3- Görüşme Formu

- Yaş
- Cinsiyet
- Eğitim
- Medeni durum
- Çocuğunuz var mı?

Çocuğu olan katılımcılar için;

- Çocuklarınız kaç yaşında, nerede doğdu, tanıtır mısınız?
- Çocuğunuzu farklı kültürler arasında nasıl yetiştiriyorsunuz?
- Hangi okula gönderiyorsunuz?
- Daha önce yurtdışı deneyiminiz oldu mu?
- Antalya'ya daha önce turist olarak gelmiş miydiniz?
- Göç kararı sürecinizi anlatır mısınız? (Göç etme kararınızda asıl etken ne oldu?)
- Antalya'yı seçme nedeniniz? Oturduğunuz semti seçme nedeniniz?
- Ne kadar süredir Antalya'da ikamet ediyorsunuz?
- Gelmeden önceki yaşam yerinizi anlatır mısınız? Sosyal ilişkiler, ekonomik koşullar, çevre?
- Rusya'ya ne sıklıkla gidiyorsunuz?
- Burada kalmakla ilgili düşünceleriniz nelerdir?
- Kendinizi Antalya'da nasıl tanımlıyorsunuz?
- Mesleğiniz nedir? Gelmeden önce ne iş yapıyordunuz? Antalya'da ne iş yapıyorsunuz?
- Aylık gelir durumunuzu nasıl tanımlarsınız?
- Ailede çalışan kişi sayısı nedir?
- Türkiye'de satın aldığınız gayrimenkul var mı?
- Türkçe ne kadar biliyorsunuz? Nerede, nasıl öğrendiniz?
- Türkçeyi kullanma konusunda olumlu ya da olumsuz deneyimleriniz nelerdir?
- Türklerle ilişki kurmaya nasıl başladınız? Deneyimlerinizi paylaşır mısınız?
- Türk kültürünü nasıl tanımlarsınız?
- Türk kültürü ve Rus kültüründeki farklı ve benzer olan adet/gelenekler nelerdir?

- Türklerin, Rus kültürüne olan yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Ev içerisindeki kültürel ortamı anlatır mısınız?
- Günlük yaşantınızda kültürel açıdan ne gibi farklılıklar meydana geldi?
- Antalya’da kendinizi nasıl tanımlıyor ve hissediyorsunuz?
- Türklerin sizlere yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz? (Farklı kültürden olan birine kıyasla)
- Antalya’da yaşamak inanç pratiklerinizi nasıl etkilemektedir?
- Dini ve milli bayramlarınızı Antalya’da kutluyor musunuz?
- Boş zamanlarınızdaki faaliyetleriniz nelerdir? Ev dışı faaliyetleriniz var mı? (Dernek, STK, kilise...)
- Antalya’da ayrımcılığa maruz kaldınız mı? Ne gibi sorunlar yaşadınız?
- Antalya’da uyum sorunu yaşıyor musunuz? Hangi konularda deneyiminiz oldu?
- Türkiye’de siyaseti takip ediyor musunuz?
- Resmi dairelerde işlerinizin işleyiş süreci nasıl gerçekleşmektedir?
- Sağlık hizmetlerinden nasıl faydalaniyorsunuz?
- Rus kültüründe komşuluk faaliyetleri nasıl gerçekleşmektedir? Antalya’daki deneyimlerinize farklılık var mı?
- Komşularınızı tanıyor musunuz? (Meslek, çocukları, memleketi vb.)
- Komşularınızla ne sıklıkla görüşüyorsunuz?
- Komşularınızla paylaşımlarınız nelerdir? (Selamlaşma ile sınırlı ya da yakın arkadaş olmak)
- Acil durumlarda ya da evde eksik bir ürün için veya borç para almak gibi komşularınızdan yardım ister misiniz?
- Evinizde komşularınızdan gelen hediye var mı?
- Türk kültüründe komşuluk ilişkileri bağlamında geleneksel olan *gün* faaliyetlerine katıldınız mı?
- Komşuluk ilişkilerinizde olumsuz deneyimleriniz oldu mu?
- Komşularınızla dini inancınız konusunda olumlu ya da olumsuz deneyimleriniz nelerdir?

Ek 4- Araştırma Sahasından Fotoğraflar

Fotoğraf 1- Hurma Mahallesinde Yerel Pazar

Fotoğraf 2- Liman Mahallesiinde Hizmet Veren Sadece Rusça Tabelası Olan Kafe

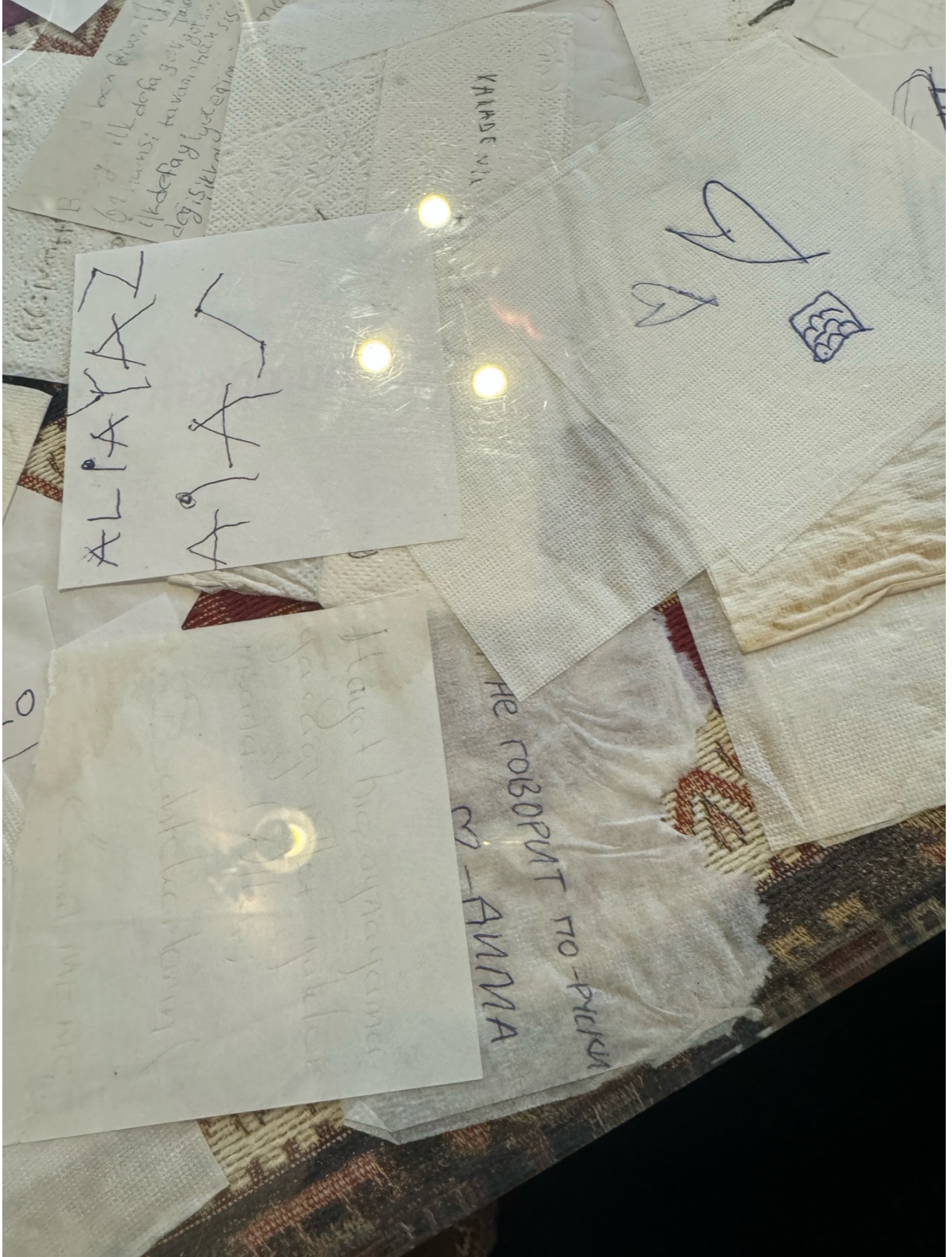
Fotoğraf 3- AVM'de Bir Mağaza

Fotoğraf 4- Araç Bakım ve Onarım Hizmeti Veren İş Yerine Ait Rusça Tabela

Fotoğraf 5- İç Dekorasyon ve Tasarım Dükkanına Ait Türkçe-Rusça Tabela

Fotoğraf 6- Bir Balıkçı Restoranında Masaya İliştirilen Rusça Notlar

Fotoğraf 7- Kaleiçi’nde Bulunan Kilise ve Kültür Merkezinin Bilgilendirme Panosu

Fotoğraf 8- Rusya Dostluk ve Kültür Derneği Tabelası

Fotoğraf 9- Rusça- İngilizce Emlak Ofisi Reklamı

Fotoğraf 10- Hurma Mahallesinde Bir Tekstil Atölyesi

Fotoğraf 11- Rusya Federasyonu'na Ait Taşıt Plakası Bulunan Bir Araç

STARBUCKS®

Sevgili yabancı uyruklu misafirlerimiz, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmasanız bile, oturma izniniz varsa, 99 ile başlayan Yabancı Kimlik Numaranız ile Starbucks hesabı oluşturabilirsiniz.

Dear foreign nationals guests, even if you are not a citizen of the Republic of Turkey, if you have a residence permit, you can now create a STARBUCKS account with your Foreigner Identity Number starting with 99.

Уважаемые иностранные гости! Даже если у вас нет турецкого гражданства, вы теперь можете создать счёт STARBUCKS, если у вас есть вид на жительство, используя идентификационный номер для иностранных граждан, начинающийся с 99.

الضيوف الأجانب الأعزاء؛
حتى إن لم تكن مواطناً في جمهورية تركيا، و كان لديك تصريح إقامة ساري الصلاحية، يمكنك الآن إنشاء حساب STARBUCKS برقم هوية أجنبي يبدأ بـ 99.

HEMEN İNDİR

QR Code

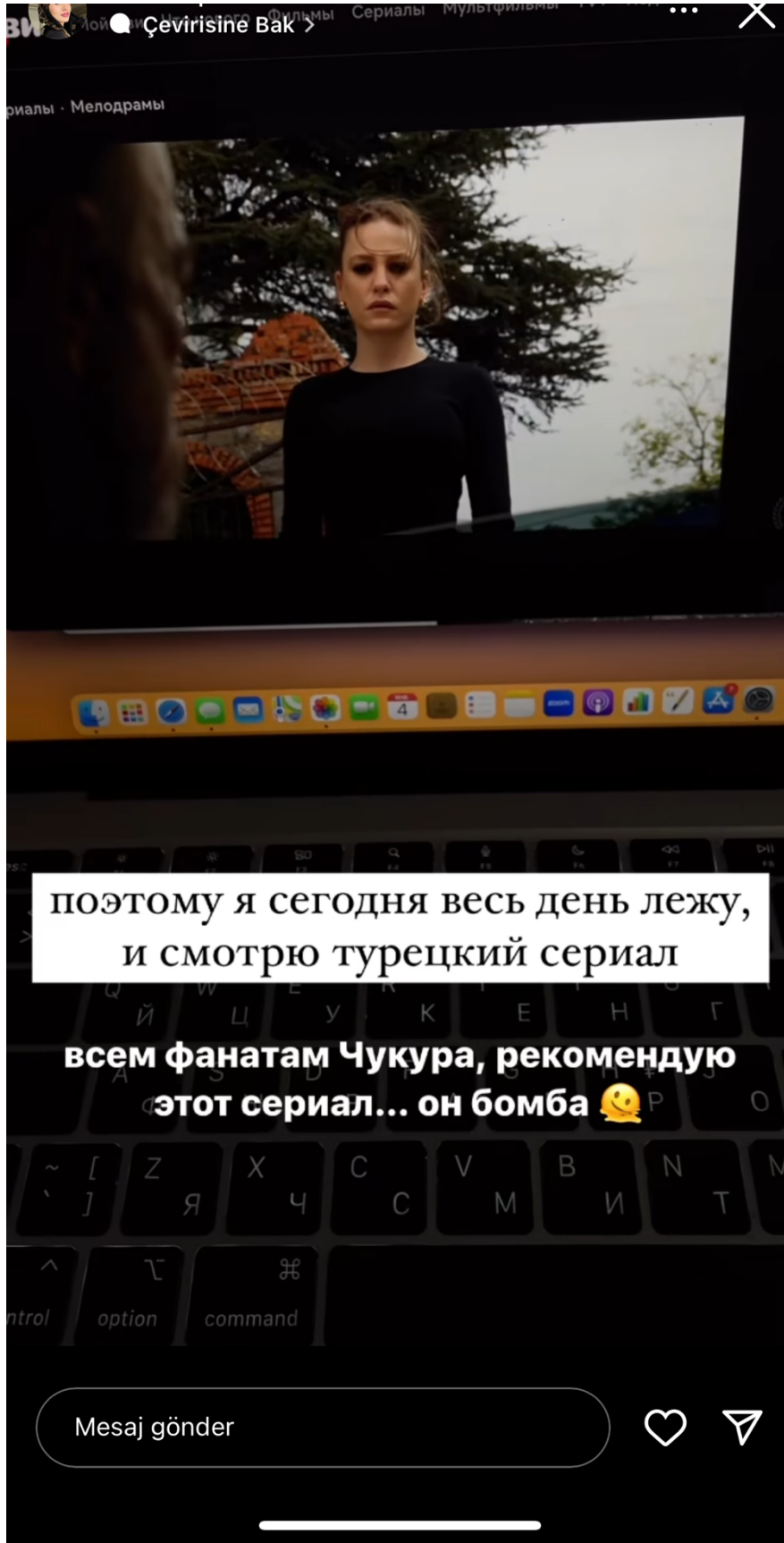
Fotoğraf 12- Starbucks'ta Oturma İzni Olanlara Yönelik Duyuru Görseli

Fotoğraf 13- Bir Zincir Markette Bulunan Rusça Yazılı Ürünler

Fotoğraf 14- Bir Zincir Markette Bulunan Ürün Dolabı

Fotoğraf 15- Türk Dizisi İzleyen Rus Vatandaşın Sosyal Medya Platformundan Bir Paylaşımı

“Bu yüzden bütün gün yatıp Türk dizileri izliyorum.”

“Tüm Çukur hayranlarına bu programı tavsiye ederim... bomba gibi”

Fotoğraf 16- Rusya Genel Seçimleri Sırasında Oy Kullanmaya Giden Rus Vatandaşları İçin Antalya'daki Rus Konsolosluğunda Yapılan Yerel Gösteriden Bir Kare

Fotoğraf 17- Rus Katılımcının Evinde İstanbul Temalı Halı

Fotoğraf 18- Ev Ziyareti-Hazırlanan İkramlar

Fotoğraf 19- Ev Ziyaretinden Bir Kare

Fotoğraf 20- Hurma Yarbay Pınar İlkokulu Kermesinde Rus Veliler

Fotoğraf 21- Hurma Yarbay Pınar İlkokulu Kermesinde Rus Öğrenci ve Velisi

Fotoğraf 22- Hurma Yarbay Pınar İlkokulu Kermesinde Rus Veli ile Bir Kare

Fotoğraf 23- Hurma Yarbay Pınar İlkokulu Kermesinde Rus Veliler

Fotoğraf 24- Rus Arkadaş Grubunun Buluşmasından Bir Kare

Fotoğraf 25- Hurma Mahallesi'nden Bir Park Görünümü

Fotoğraf 26- Hurma Mahallesinden Bir Görünüm

Fotoğraf 27- Liman Mahallesiinde Bir Park Görünümü

ÖZGEÇMİŞ

Adı- Soyadı	Özen Özlem Özcan
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi-Sosyoloji
Yüksek Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü- Sosyoloji
Yabancı Diller	İngilizce, Rusça
Bilimsel Yayınlar	
Köktürk, G.V. ve Özcan, Ö.Ö. (2019). “Doğu-Batı İlişkileri Açısından Birlikte Yaşam ve Bir Arada Yaşam Biçimleri”. <i>Education and Culture (ICLEC)</i> , 2nd International Conference on Language. Haziran, İstanbul.	
Köktürk, G.V. ve Özcan, Ö.Ö. (2020). “Perception of Syrians in Turkish Society: Social Dynamics Affected by Permanent Syrians”. S. Kolukırk ve E. Gün (Ed.), <i>River Flowing North Migration Generating Geographies and International Irregular Migrations</i> . Peter Lang, 227-246.	
Köktürk, G. V., Akbaş, Ö. Z. ve Özcan, Ö. Ö. (2022). “Sociological Dynamics of Technological Change in the Context of Society 5.0”, <i>Comparative Sociology</i> , 21(6), 700-732. doi: https://doi.org/10.1163/15691330-bja10068	
Özcan, Ö.Ö. (2019). <i>Kriminolojide Yeni Bir Yaklaşım: Görsel Kriminoloji</i> . Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.	
Özcan, Ö.Ö. (2022). “Sosyoloji, Kriminoloji, Fotoğraf”. <i>Sosyolojik Bağlam Dergisi</i> , 3(1), 90-103.	
Yaşar, N. ve Özcan, Ö.Ö. (2020). “Türkiye’nin İran Politikasında Güvenlikleştirilmeden Güvensizleştirilmeye”. <i>Euroasia Journal of Social Sciences and Humanities</i> , 1(7), 119-126.	